

TÜRK OCAKLARI
GAZİANTEP ŞUBESİ

INTERNATIONAL SCIENCE
AND ART RESEARCH CENTER

1. ULUSLARARASI ISARC TÜRK DÜNYASI BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR VE İNOVASYON KONGRESİ

1. INTERNATIONAL ISARC TURKISH
WORLD SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

18 - 19 ARALIK 2021 / GAZİANTEP

EDİTÖRLER / EDITORS

Doç. Dr. Cenk YAVUZ

Doç. Dr. Evrim ŞENCAN GÜRTUNCA

İKSAD
Publishing House

<https://www.isarconference.org/>

KONGRE KİTABI / CONGRESS BOOK

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

**1.INTERNATIONAL ISARC TURKISH
WORLD SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS**

DATE AND PLACE

18-19 DECEMBER 2021 GAZIANTEP /TURKEY ONLINEPRESENTATIONS

ORGANIZATION

ISARC

INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER

GENERAL COORDINATOR

Yasemin AĞAOĞLU

COORDINATOR

Yusuf SÖYLEMEZ

EDITOR

Doç. Dr. Cenk YAVUZ

Doç. Dr. Evrim ŞENCAN GÜRTUNCA

ORGANIZING COMMITTEE

Dr. Aykan COŞKUN

Dr. Hakan ÇETİNER

Lecturer Abdullah ELİNDAĞ

Lecturer Güven BAHAR

Lecturer Mehmet PEKMEZCI

Lecturer Mustafa ASLAN

Lecturer Ömer YILMAZ

Lecturer Özgül YALCIN

Research Assistant Özgür YÜCEL

Ali İmran TATLIBADEM

PARCIPATING COUNTRIES

Azerbaycan/India/Kazakhstan/Indonesia /Iran/ Moldova /

Pakistan/Romania

Copyright © 2021 by iksad publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other non-commercial uses permitted by copyright law.

Institution of Economic Development and Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publisher: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2021©

ISBN: 978-625-8061-82-6

Cover Design: İbrahim KAYA

December/ 2021

Ankara / Turkey

Size = 21x29,7 cm

SCIENCE AND ADVISORY COMMITTEE

Prof. Dr. Adil KILIÇ
GAZIANTEP UNIVERSITY

Prof. Dr. Cahit BAĞCI
SAKARYA UNIVERSITY

Prof. Dr. Feridun KAYA
BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

Prof. Dr. Halil İbrahim KILIÇ
GAZIANTEP UNIVERSITY

Prof. Dr. Hasip SAYGILI
FSMU

Prof. Dr. İbrahim KANYILMAZ

Prof. Dr. İbrahim ÖRNEK
SUTCU IMAM UNIVERSITY

Prof. Dr. İrfan KORUK

Prof. Dr. Kerem KARABULUT
ATATURK UNIVERSITY

Prof. Dr. Kutluk Kagan SUMER
ISTANBUL UNIVERSITY

Prof. Dr. Lütviyye ASGERZADE
AZERBAIJAN NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES

Prof. Dr. Mustafa Fedai ÇAVUŞ
KORKUTATA UNIVERSITY

Prof. Dr. Mehmet KORUK
GAZIANTEP UNIVERSITY

Prof. Dr. Mehmet ÖZASLAN
GAZIANTEP UNIVERSITY

Prof. Dr. Murat KUTUK
GAZIANTEP UNIVERSITY

Prof. Dr. Mehmet Emin SONMEZ
GAZIANTEP UNIVERSITY

Prof. Dr. Nusret GOKSU
SUTCU IMAM UNIVERSITY

Prof. Dr. Selim İNANCLİ
SAKARYA UNIVERSITY

Assoc. Dr. Ayhan DOĞAN
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Fatih KAPLAN
TARSUS UNIVERSITY

Associate Professor. Hasan KARACA
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Iqbal HOSSAIN
BANGLADESH UNIVERSITY

Associate Professor. Ibrahim UNGOR
ERZINCAN BUILDING YILDIRIM UNIVERSITY

Assoc. Dr. Mehmet BİÇİCİ
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Mehmet DEMİRAL
NIGDE OMER HALIS DEMİR UNIVERSITY

Assoc. Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Murat KARAHAN
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Mustafa GÜLTEKİN
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Mustafa METE
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Neslihan BOLAT BOZASLAN
GAZIANTEP UNIVERSITY

Assoc. Dr. Oktay ÖZGÜL
MANAS UNIVERSITY

Assoc. Dr. Reyhan DADASOVA
AZERBAIJAN STATE PEDAGOGY UNIVERSITY

Assoc. prof. Dr. Sofo TAVADZE
BATUMI ART TEACHING UNIVERSITY

Assoc. prof. Dr. Syed Ali Raza Naqvi
GC UNIVERSITY FAISALABAD

Associate Professor. Ömer Faruk CİHAN
GAZIANTEP UNIVERSITY

Associate Professor. Suleyman FİDAN
GAZIANTEP UNIVERSITY

Associate Professor. Ugur ABAKAY
GAZIANTEP UNIVERSITY

Associate Professor. Volkan KILINÇOĞLU
GAZIANTEP UNIVERSITY

Associate Professor. Yunus Emre TANSÜ
GAZIANTEP UNIVERSITY

Dr. Bulent YILDIZ
ADNAN MENDERES UNIVERSITY

DR. Cevdet AVCI
GAZIANTEP UNIVERSITY

Dr. Ciğdem ÇAKIR

Dr. Erhan TUNC
GAZIANTEP UNIVERSITY

Dr. Frolan D. MOBO
PHILIPPINE MERCHANT MARINE ACADEMY

Dr. Faisal SULTAN
HAZARA UNIVERSITY

Dr. Hakan AKGOZ

Dr. Halil İbrahim KARAKAN

Dr. Mehmet BOZASLAN

Dr. Mohamed El MALKI
MOHAMMED FIRST UNIVERSITY, OUJDA, MOROCCO

Dr. Süleyman ÜNİVAR

1.INTERNATIONAL ISARC TURKISH WORLD SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

18-19 DECEMBER 2021 GAZIANTEP

CONGRESS PROGRAM

Meeting ID: 572 394 7582

Passcode: 030303

<https://us02web.zoom.us/j/5723947582?pwd=cVoxc1VlK0R2eWdic1RXL29yTFF2Zz09>

NUMBER OF INTERNATIONAL PAPER: 29 PAPER

FROM TURKEY: 26

Azerbaijan/India/Kazakhstan/Indonesia/Iran/ Moldova
/Pakistan/Romania

zoom

ÖNEMLİ, DİKKATLE OKUYUNUZ LÜTFEN

- ❖ Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- ❖ Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak “Meeting ID or Personal Link Name” yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- ❖ Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- ❖ Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- ❖ Uygulama tablet, telefon ve PC’lerde çalışıyor.
- ❖ Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- ❖ Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- ❖ Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.
- ❖ İsminizin başına salon isminizi yazınız. (S-2 Ahmet KORKMAZ) gibi

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun. Zoom’da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.

Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir

Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration – TECHNICAL INFORMATION

Make sure your computer has a microphone and is working. You should be able to use screen sharing feature in Zoom.

Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.

Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program

AÇILIŞ PANEL

TÜRK DÜNYASININ GELECEĞİ VE DİJİTAL TÜRK DÜNYASI VATANDAŞLIĞI

10:00-12:00

MODERATÖR: Doç. Dr. Mustafa METE Gaziantep Üniversitesi

KONUŞMACI: Prof. Dr. Haşim AKÇA Çukurova Üniversitesi

KONUŞMACI: Prof. Dr. Erdal BAY Gaziantep Üniversitesi

1. ULUSLARARASI ISARC TÜRK DÜNYASI
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR VE İNOVASYON KONGRESİ

PANEL

TÜRK DÜNYASININ GELECEĞİ VE DİJİTAL TÜRK DÜNYASI VATANDAŞLIĞI

18 ARALIK
2021
CUMARTESİ

Prof. Dr. Haşim AKÇA
KONUŞMACI
Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Erdal BAY
KONUŞMACI
Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa METE
MODERATÖR
Gaziantep Üniversitesi

ZOOM ONLINE

18 ARALIK 2021
CUMARTESİ

YER

TARİH

isarc
INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER

PANEL

ORTA KORİDOR: YENİDEN İPEKYOLU PROJESİ 12:30-14:30

MODERATÖR: Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ Gaziantep Üniversitesi

KONUŞMACI: Prof. Dr. Ahmet UYSAL (ORSAM) Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

KONUŞMACI: Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE Gaziantep Üniversitesi

1. ULUSLARARASI ISARC TÜRK DÜNYASI
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR VE İNOVASYON KONGRESİ

PANEL

ORTA KORİDOR: YENİDEN İPEKYOLU PROJESİ

18 ARALIK
2021
CUMARTESİ

Prof. Dr. Ahmet UYSAL
KONUŞMACI

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
(ORSAM) Başkanı

Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE
KONUŞMACI

Gaziantep Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ
MODERATÖR

Gaziantep Üniversitesi
Tarih Bölümü

ZOOM ONLINE

18 ARALIK 2021
CUMARTESİ

YER

TARİH

isarc
INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER

18.11.2021

SATURDAY/ 14:30-16:00

SESSION-1 HALL -1

MODERATOR: Cenk YAVUZ

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Ceyda AKSOY TIRMIKÇI Burcu ÇARKLI YAVUZ Cenk YAVUZ	Sakarya University	İklim Değişikliğine Karşı Savaşta Fotovoltaik Sistemler: Bir Örnek Çalışma
Güler ÖZEN Assoc. Prof. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ	Ministry of National Education Necmettin Erbakan University	Adapting Gagne's Nine Events Of Instruction To Online Environments
Mahmoud DALLAL	Gaziantep University	Analysis Of Factors Affecting Refugee Learners' Attitudes Towards Learning Languages In The Turkish Context
Safa ACAR	Siirt University	Relationship Of Sustainability And Green Human Resources Management
Safa ACAR	Siirt University	New Perspectives In Human Resources Management: Sustainable Hrm And Green Hrm
Ceyda AKSOY TIRMIKÇI Cenk YAVUZ	Sakarya University	Paris Anlaşmasına Uyumlu Güvenilir Bir Elektrik Sektörü İçin Gzft Analizi
Orhan DUMAN Assoc. Prof. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ	Ministry of National Education Necmettin Erbakan University	Examining The Opinions Of Classroom Teachers Participating In The Informatics Production Pilot Application
Ö. Tarkan TUZCUOĞULLARI	Gaziantep University	SAVAŞ VE BEDEN KÜLTÜRÜ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME; MATRAKÇI NASUH

18.12.2021
SATURDAY/ 14:30-16:00

SESSION-1 HALL -1

MODERATOR: Dr. Bahar ALTUNOK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Doç. Dr. Mehmet KAYA	Selçuk Üniversitesi	Türk Müfessir Zemahşeri'nin Kur'an'ın Üslubuna İlişkin Bazı Soruları Ve Bu Sorulara Verdiği Cevaplara İlişkin İnceleme
Assist. Prof. Dr. Ahmet Hamdi CAN	Karamanoğlu Mehmetbey University	Arapça Tarihi Ve Tasavvufi Romanların Türkçeye Çevirisinde Karşılaşılan Sorunlar: El-Cuneyd, Elemu'l-Ma'Rife Örneği
Doç. Dr. Sevgi SEZER	Balıkesir Üniversitesi	Küreselleşme Sürecinde Değişen Dış Ticaret Ve Lojistik Olgusu: Altı Orta Asya Cumhuriyeti Ve Türkiye
Shahd Haj Mohamad Prof. Dr. Filiz YALÇIN TILFARLIOĞLU	Gaziantep Üniversitesi	An Analysis Of The Role Of English In Business Fields In Non-English-Speaking Countries (Turkey- Based Study)
Gonca KESER	Adıyaman Üniversitesi	Ortaokul Öğrencilerinin Fene Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre Araştırılması
Merve Sümeyye GÜNDOĞAN Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÖZTÜRK	Kırıkkale Üniversitesi	Matematik Eğitiminde Etkinlik Kavramı İle İlgili Yayımlanan Tez Çalışmalarının İncelenmesi
Associate Professor Victoria ROCACIUC	Institute of Cultural Heritage of MECC, Chisinau	The Artistic Value Of Various Graphic Approaches Of „The Little Purse With Two Half-Pennies” StoryBy Ion Creanga

1.INTERNATIONAL ISARC TURKISH WORLD SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

18-19 DECEMBER 2021 GAZIANTEP

CONGRESS PROGRAM

Meeting ID: 572 394 7582

Passcode: 030303

<https://us02web.zoom.us/j/5723947582?pwd=cVoxc1VlK0R2eWdic1RXL29yTFF2Zz09>

NUMBER OF INTERNATIONAL PAPER: 28 PAPER

FROM TURKEY: 26

Azerbaijan/India/Kazakhstan/Indonesia /Iran/ Moldova / Pakistan/

Romania

zoom

ÖNEMLİ, DİKKATLE OKUYUNUZ LÜTFEN

- ❖ Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- ❖ Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak “Meeting ID or Personal Link Name” yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- ❖ Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- ❖ Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- ❖ Uygulama tablet, telefon ve PC’lerde çalışıyor.
- ❖ Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- ❖ Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- ❖ Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.
- ❖ İsminizin başına salon isminizi yazınız. (S-2 Ahmet KORKMAZ) gibi

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun. Zoom’da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.

Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir

Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration – TECHNICAL INFORMATION

Make sure your computer has a microphone and is working. You should be able to use screen sharing feature in Zoom.

Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.

Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program

19.12.2021

SATURDAY/ 09:30-11:00

SESSION-1 HALL -1

MODERATOR: Doç. Dr. Evrim ŞENCAN GÜRTUNCA

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Doç. Dr. Evrim ŞENCAN GÜRTUNCA	Başkent Üniversitesi	Kilis Körler Çarşısı Ve Erken Cumhuriyet Döneminde Antep'te Trahomla Mücadele
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sedat ERKAN	Başkent Üniversitesi	Operation Sarıkamış And Lessons Learned
Turgut GÜNEY Doç. Dr. Uğur ABAKAY	Gaziantep Üniversitesi	Ortaokul Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi Ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişki
Vlad Lim	NazarbayevUniversity , Kazakhstan	Causes Of Ethnic Clashes In Kazakhstan
Dr. Iosefina BLAZSANI-BATTO drd. Radu-Sebastian MUREŞAN	Azerbaijan University of Languages, Baku / Romanian Language Institute, Babes-Bolyai University, Cluj Napoca	Screening Literacy In Teaching Romanian Language And Culture
Halil Ömer KANKAYA Doç. Dr. Uğur ABAKAY	Gaziantep Üniversitesi	Türk Halk Oyunu Türlerine Göre Fiziksel Aktivite Düzeylerinin İncelenmesi
Abdulvahap KARA Doç. Dr. Uğur ABAKAY	Gaziantep Üniversitesi	Investigation of the Relationship Between Exam Anxiety and Sports Continuity in Teenagers
Fulya ALGAN Doç. Dr. Uğur ABAKAY	Gaziantep Üniversitesi	Investigation Of The Effects Of Sport On Family Communication
Mehmet TONBUL Doç. Dr. Uğur ABAKAY	Gaziantep Üniversitesi	Fitness Merkezlerinde Spor Yapan Bireylerin Beden İmajlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

19.12.2021

SATURDAY/ 09:30-11:00

SESSION-1 HALL -2

MODERATOR: Dr. Öğr. Üyesi Hasan YAZICI

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Elahe TAHERİ Assist. Prof. Dr. Siros IZADPANA Mohammad Reza OROJİ	Islamic Azad University, Zanjan,Iran	The Relationship Between Intermediate EflLearners’ Reading Comprehension Performance And Their Cognitive And Meta- Cognitive Strategies As Well As Test Anxiety
Ayşe DUVARCI	Başkent University	Âşıklık Geleneğinde Kadın Olmak; Ayten Gülçınar (1960-2018)
Dr. Emine KISIKLI	Başkent Üniversitesi	Kilisli Balhasanoğlu Necib Asım’ın Gençlerle Buluşması
Dr. Öğr. Üyesi Hasan YAZICI	Kocaeli Üniversitesi	Türkiye’de Hümanizm
İmanova Gülnarə Tofiq qızı	BDU-nun Türk filologiyası kafedrasının dosent əvəzi f.f.d	Antonimlər
Masoud SADEGHI Assist. Prof. Dr. Siros IZADPANA	Islamic Azad University, Zanjan,Iran	Barriers In Teaching Reading To Ells And Ways Of Overcoming Those Obstacles
Öğr. Gör. Tahsin BOZDAĞ İbrahim KAYA	İnönü Üniversitesi Battalgazi BİLSEM	Görsel Sanatlar Dersinde Geleneksel Türk Yanırlarının Öğrencilerin Eğitime Olan Etkileri: Battalgazi Bilsem Örneği
Öğr. Gör. Tahsin BOZDAĞ	İnönü Üniversitesi	İletişim Aracı Olarak Sanat Ve Geleneksel Türk Ebru Sanatının Kültürlerarası İletişime Etkileri Üzerine Bir Çalışma

19.12.2021

SATURDAY/ 09:30-11:00

SESSION-1 HALL -3

MODERATOR: Zulfiqar Ali Khan

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Ayesha Malik Moniba Sharif Nasir Rasool	Government College, University Faisalabad	Pd (0) Catalyzed Synthesis Of Thiophene Based-Derivatives And Their Spasmolytic Activities
Dr. Bahar ALTUNOK	-----	Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Hukunun Tarihsel Gelişimi
Rehana Kanwal	National College of Business Administration and Economics	The Meaning Of Religious Dialogue, For Interfaith Tolerance According To Christian- Muslim Theologians In Pakistan
Suresh Kumar	Maharishi Markandeshwar (Deemed to be University)	Wet Chemical Synthesis And Characterization Of Cds And Zns Nanopowder
Ameer Fawad Zahoor	Government College University, Faisalabad- Pakistan	Epoxide Ring Opening Reaction As A Facile Synthetic Approach Towards Unnatural/Complex Amino Acids
Ayətəxan Ziyad (İsgəndərov)	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti.	Elmi Mübahisələr: Müləhizələr, Qənaətlər “Hekayə”, Yoxsa “Hekayət”?
Zulfiqar Ali Khan	Government College, University Faisalabad	Design And Synthesis Of Mannich Base Derivative Of Oxadiazole As A Potent Thymidine Phosphorylase Inhibitor
Safira Salma SANĀA Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA	IAIN Pekalongan	Brand Quality Attraction Of Qonita Batik Pekalongan Indonesia
Lukman Khakim Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA	IAIN Pekalongan	Use Of Sharia Mobile Banking In Indonesia

19.12.2021

SATURDAY/ 09:30-11:00

SESSION-1 HALL -4

MODERATOR: Assoc. Prof. Dr. Reyhan DADAŞOVA

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Elfra Hajibaba gizi MALİKOVA-GURBANOVA	ASUCA	Museum Source Studies: Researches and Facts
Yegana ALİYEVA	Baku Academy of Choreography	The Idea Of Cultural Diversity And Global Dialogue In The Literary And Artistic Sources Of Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Reyhan DADAŞOVA	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti	Nizami Gencevi Mirasında Eğitim Ve Öğretim Konuları
Assist. Prof. Dr. Karim BAIGUTOV Assoc. Prof. Dr. Sholpan AKBAYEVA	Abay Kazak Milli Pedagoji University	The Depiction Of The Horse In Kazakh Mythology
Assist. Prof. Dr. RIZWANA Raheel Assoc. Dean, Dr. LUBNA Shakir Lect. ANUM Hanif	Hajvery University, Lahore	Study To Evaluate Percentage Risk Of CVDs Influence By Abnormal Lipid Profile Associated With Sleep Duration
Sibgha BATOOL Assist. Prof. Dr. Fakhar ud DIN Gul Majid KHAN	Quaid-I-Azam University, Pakistan	Novel Carbopol-Based Miltefosine-Loaded Transfersomal Gel For Macrophage Targeting To Treat Cutaneous Leishmaniasis
Yuniar Rakhman Hendri Hermawan ADİNUGRAHA	IAIN Pekalongan	Economics Of Students In Islamic Boarding School

19.12.2021

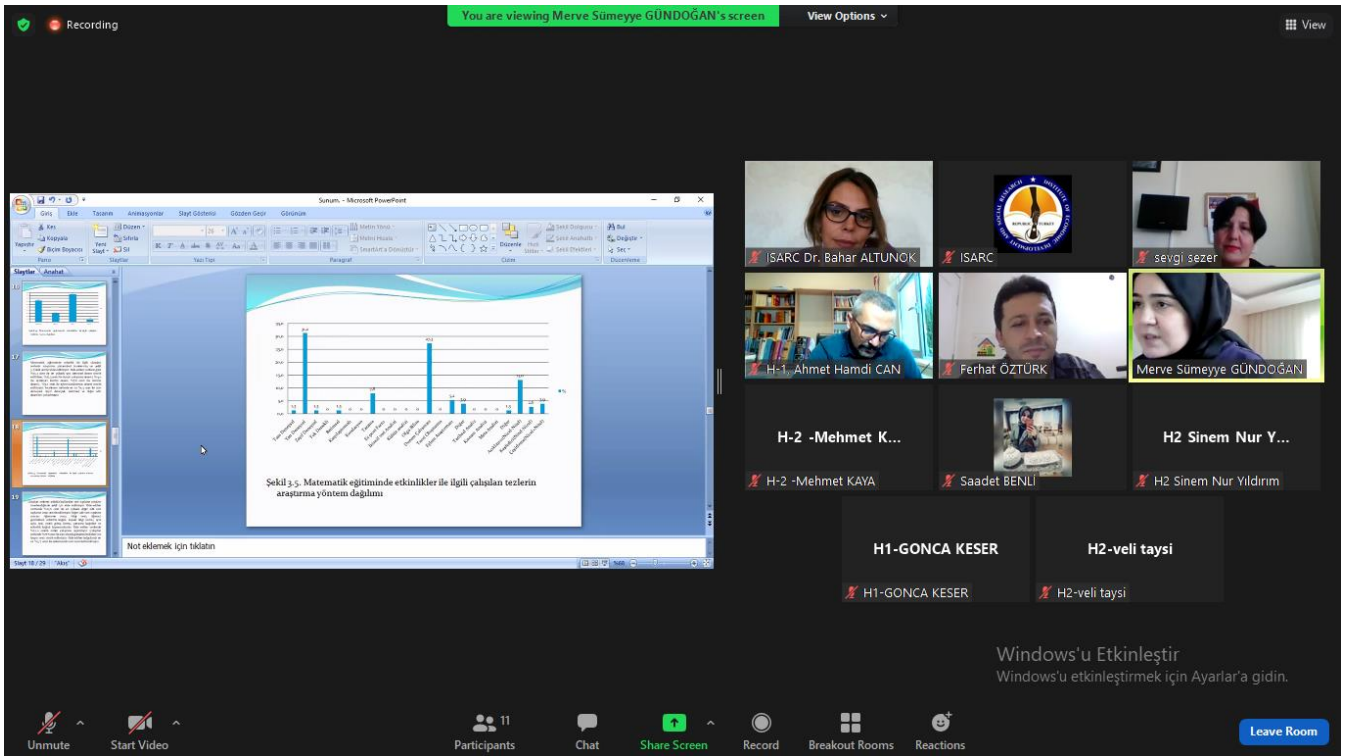
SATURDAY/ 09:30-11:00

SESSION-1 HALL -5

MODERATOR: Assoc. Prof. Dr. Reyhan DADAŞOVA

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Univ. Prof. Victor LACUSTA Univ. Prof. Valeriu FALA Univ. Asst. Gheorghe BORDENIUC	State University of Medicine and Pharmacy, Moldova	Screening Of Masticatory Muscle Activity Disorders Based On Infrared Thermography
Puguh WIDIYATMOKO Hendri Hermawan ADİNUGRAHA	IAIN Pekalongan	Awareness For Cancellation Of Urbun In Murabahah Contract
Aarti YADAV Rajesh DABUR	Maharshi Dayanand University	Rapid Identification Of 44 Steroids In Human Urine Samples Using HPLC-ESI-QTOF-MS
Dr. P. Jothilakshmi R. Mohana Sundaram	Sri Venkateswara College of Engineering,India	Implementation of phased array antenna for Meteorological applications
Dina WULANDARI	IAIN Pekalongan	Intensity Of Social Media Use As Marketing Media In Increasing Sales Volume With Gender As A Moderating Variable
Hery Purwanto	Central Java Al-Qur'an Science University in Wonosobo, Indonesia	The Role of Indonesian Nahdlatul Ulama Citizens In The Development Of Islamic Social Finance Networks For Sustainable Economic Development
Firman Happy Hendri Hermawan ADİNUGRAHA	IAIN Pekalongan	Online Business Of Asem Candy Msmes In Pekalongan Regency To Empower Village Communities In Overcoming Covid 2021
R. Nia MAROTINA Hendri Hermawan ADİNUGRAHA	IAIN Pekalongan	Comparison Of Reputation Of State-Owned Bank In Indonesia

PHOTO GALLERY

Recording...

View

DOÇ.DR.YUNUS EMRE TANSU

ISARC

Doç. Dr. Ali Fuat Gökçe

Ahmet Uysal (ORSAM)

Ender Eldek

Harun YILDIZ

Ahmad issa

Sertac Koska

Ender Eldek

Harun YILDIZ

Ahmad issa

Yusuf Mohamud

Hall-1 Abdulvahap kara

iPhoneacilozan

Connecting to audio...
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Unmute Start Video Security Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions Apps More End

You are viewing H- 1 Güler ÖZEN's screen

View Options

View

H- 1 Cenk Yavuz

ISARC

H- 1 Güler ÖZEN

H- 1 Şemseddin Gündüz

H- 1 Dr. Safa Acar

Orhan DUMAN

Ali SYLMZ

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Record Breakout Rooms Reactions Leave Room

ÇEVİRİMİÇİ ORTAMLARA GAGNE' NİN
ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİ MODELİ' NİN UYARLANMASI

Güler ÖZEN
Doç. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ

Recording

H2 Sinem Nur Yıldırım entered the waiting room [Admit to Main Session](#) View

H2-2 -Mehmet KAYA

ISARC

INSTITUTE OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND SOCIAL RESEARCH
REPUBLIC OF TURKEY

Merve Sümeyye GÜNDOĞAN

ISARC Dr. Bahar ALTUNOK

sevgi sezer

H2-1 Ahmet Hamdi CAN

H2-GONCA KESER

1 unassigned participant

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Unmute Start Video

Participants 8 Chat Share Screen Record Breakout Rooms Reactions

Leave Room

You are viewing H1 Iosefina Blazsani Batto's screen View Options

Evrim Şencan Gürtunca

ISARC

H1 Iosefina Blazsani Batto

H1 Radu Muresan

Sedat Erkan

Emine Kısıklı

Ayşe Duvarcı

S-1 Halil Ömer...

Hall-1 Mehmet Tonbul

Fulya Algan

S-1 Halil Ömer KANKAYA

S-1 Abdolvahap kara

(S-1TURGUT GÜNEY)

ISARC Yasemin...

ISARC Yasemin AĞAOĞLU

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

Unmute Start Video

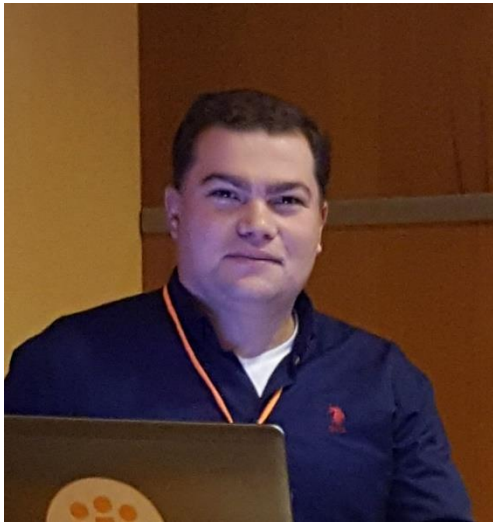
Participants 13 Chat Share Screen Record Breakout Rooms Reactions

Leave Room

SERGI AFİŞ

SANATÇI: Tahsin BOZDAĞ

1986 Malatya' da doğdu.

2009 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği programını bitirdi,

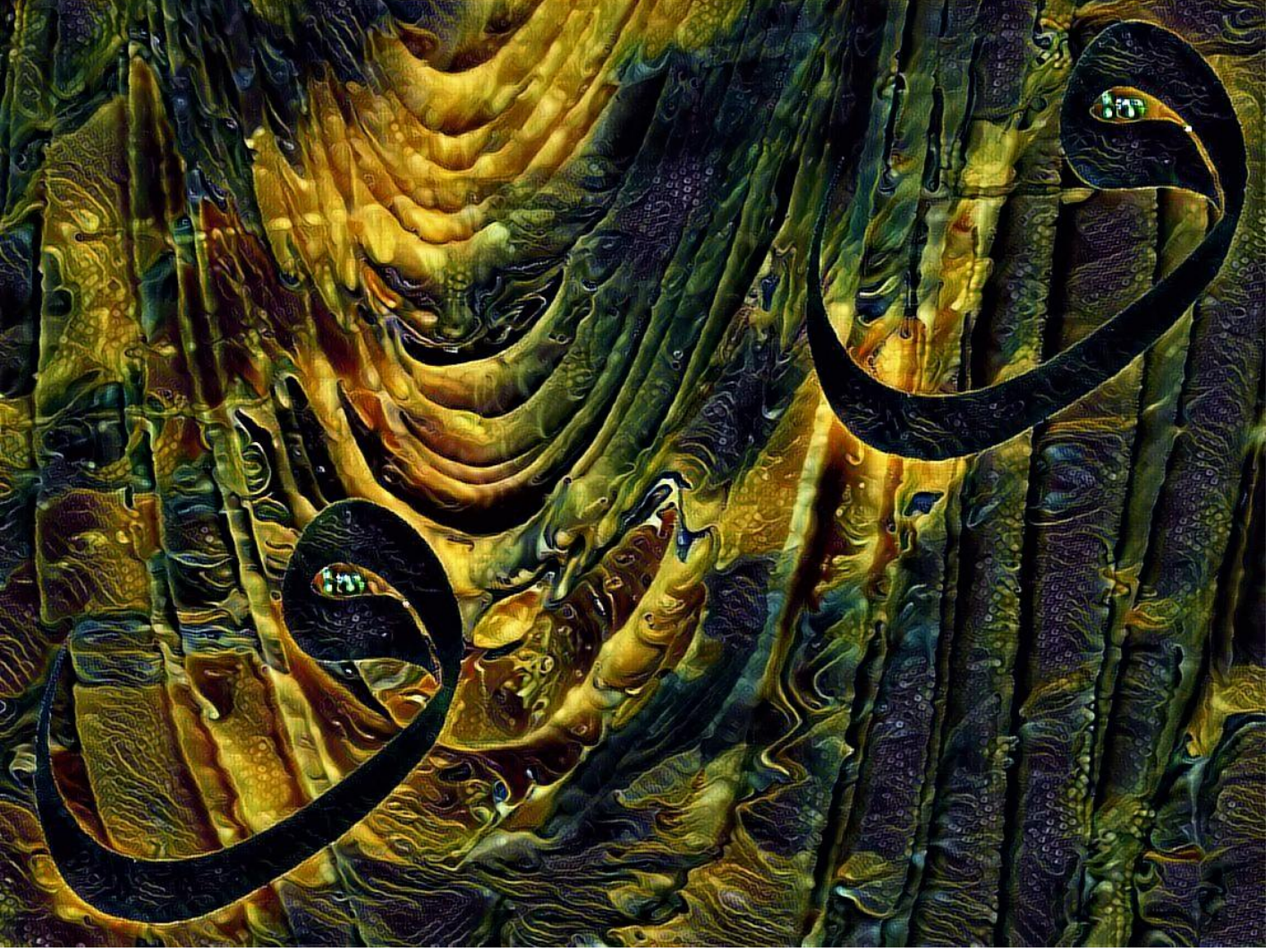
2012 Milli Eğitim Bakanlığı Resim Öğretmeni olarak atandı.

2019 Atatürk Üniversitesi Plastik Sanatlar sanatta yeterlilik programına devam etmektedir.

2020 İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinde Öğretim Görevlisi olaraktan sanat ve akademik çalışmalarına devam etmektedir.

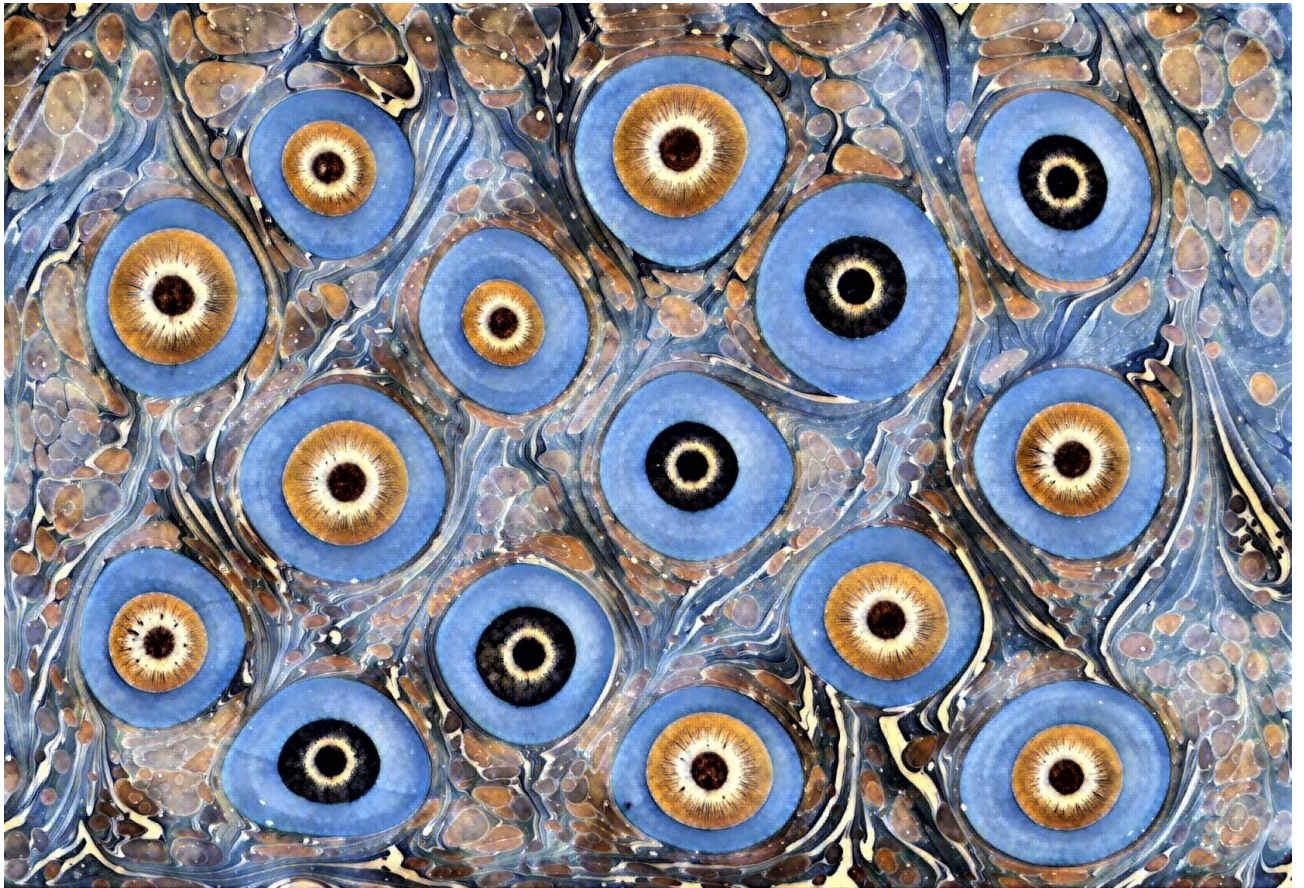
Kişisel, Uluslararası ve Ulusal birçok sergide yer almıştır.

SERGI ESERLERİ

İÇİNDEKİLER CONTENTS

PARİS ANLAŞMASINA UYUMLU GÜVENİLİR BİR ELEKTRİK SEKTÖRÜ İÇİN GZFT ANALİZİ.....	37
Ceyda AKSOY TIRMIKÇI	37
Cenk YAVUZ	37
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE KARŞI SAVAŞTA FOTOVOLTAİK SİSTEMLER: BİR ÖRNEK ÇALIŞMA	41
Ceyda AKSOY TIRMIKÇI	41
Burcu ÇARKLI YAVUZ	41
Cenk YAVUZ	41
ÇEVİRİMİÇİ ORTAMLARA GAGNE' NİN ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİ MODELİ' NİN UYARLANMASI.....	47
Güler ÖZEN	47
Assoc. Prof. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ	47
ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING REFUGEE LEARNERS' ATTITUDES TOWARDS LEARNING LANGUAGES IN THE TURKISH CONTEXT.....	53
Mahmoud DALLAL.....	53
Filiz YALÇIN TILFARLIOĞLU	53
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE YEŞİL İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ İLİŞKİSİ	54
Safa ACAR	54
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE YENİ BAKIŞ AÇILARI: SÜRDÜRÜLEBİLİR İKY VE YEŞİL İKY	60
Safa ACAR	60
BİLİŞİM ÜRETİM PİLOT UYGULAMASINA KATILAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ	68
Orhan DUMAN.....	68
Assoc. Prof. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ	68
SAVAŞ VE BEDEN KÜLTÜRÜ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME; MATRAKÇI NASUH	76
Ö. TARKAN TUZCUOĞULLARI.....	76
TÜRK MÜFESSİR ZEMAHŞERÎ'NİN KUR'AN'IN ÜSLUBUNA İLİŞKİN BAZI SORULARI VE BU SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN İNCELEME.....	81
Mehmet KAYA.....	81

ARAPÇA TARİHİ VE TASAVVUFİ ROMANLARIN TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR: <i>EL-CUNEYD, ELEMU'L-MA'RİFE</i> ÖRNEĞİ	93
Ahmet Hamdi CAN.....	93
KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE DEĞİŞEN DIŞ TİCARET ve LOJİSTİK OLGUSU : ALTI ORTA ASYA CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE	95
Doç. Dr. Sevgi SEZER.....	95
AN ANALYSIS OF THE ROLE OF ENGLISH IN BUSINESS FIELDS IN NON-ENGLISH-SPEAKING COUNTRIES (TURKEY-BASED STUDY)	103
Shahd Haj Mohamad	103
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FENE YÖNELİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE ARAŞTIRILMASI	104
Gonca KESER.....	104
MATEMATİK EĞİTİMİNDE ETKİNLİK KAVRAMI İLE İLGİLİ YAYIMLANAN TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ	112
Merve Sümeyye GÜNDOĞAN	112
Ferhat ÖZTÜRK.....	112
THE ARTISTIC VALUE OF VARIOUS GRAPHIC APPROACHES OF THE LITTLE PURSE WITH TWO HALF-PENNIES” STORY BY ION CREANGA.....	123
VICTORIA ROCACIUC	123
KİLİS KÖRLER ÇARŞISI VE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE ANTEP’TE TRAHOMLA MÜCADELE	124
Doç. Dr. Evrim ŞENCAN GÜRTUNCA	124
SARIKAMIŞ HAREKÂTI VE ALINAN DERSLER.....	126
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Sedat ERKAN.....	126
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM DÜZEYİ VE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	127
Turgut GÜNEY	127
Doç. Dr. Uğur ABAKAY.....	127
CAUSES OF ETHNIC CLASHES IN KAZAKHSTAN.....	128
Vlad Lim.....	128

SCREENING LITERACY IN TEACHING ROMANIAN LANGUAGE AND CULTURE	129
Dr. Iosefina BLAZSANI-BATTO	129
drd. Radu-Sebastian MUREŞAN	129
SPORUN AİLE İÇİ İLETİŞİM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ.....	131
Fulya ALGAN	131
Doç. Dr Uğur ABAKAY.....	131
ÇOCUKLARDA SINAV KAYGISI İLE SPOR DEVAMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	141
Abdulvahap KARA.....	141
Doç. Dr Uğur ABAKAY.....	141
TÜRK HALK OYUNU TÜRLERİNE GÖRE FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ	149
Halil Ömer KANKAYA	149
Doç. Dr Uğur ABAKAY.....	149
FİTNESS MERKEZLERİNDE SPOR YAPAN BİREYLERİN BEDEN İMAJLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*	161
Mehmet TONBUL*	161
Doç. Dr Uğur ABAKAY**	161
The Relationship between Intermediate EFL Learners' Reading Comprehension Performance and their Cognitive and Meta- Cognitive Strategies as well as Test Anxiety	173
Elahe Taheri	173
Siros Izadpanah.....	173
Mohammad Reza Oroji.....	173
AŞIKLIK GELENEĞİNDE KADIN OLMAK ; AYTEN GÜLÇİNAR (1960-2018).....	174
Ayşe DUVARCI.....	174
KİLİSLİ BALHASANOĞLU NECİB ASIM'IN GENÇLERLE BULUŞMASI.....	175
Dr. Emine Kısıklı.....	175
TÜRKİYE'DE HÜMANİZM	177
Hasan YAZICI	177
ANTONİMLƏR	178
İmanova Gülnarə Tofiq qızı.....	178
BARRIERS IN TEACHING READING TO ELLS AND WAYS OF OVERCOMING THOSE OBSTACLES	180

Masoud Sadeghi	180
Siros Izadpanah.....	180
İLETİŞİM ARACI OLARAK SANAT VE GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATININ KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİME ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	181
Öğr. Gör. Tahsin BOZDAĞ.....	181
GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE GELENEKSEL TÜRK YANIŞLARININ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE OLAN ETKİLERİ: BATTALGAZİ BİLSEM ÖRNEĞİ	188
Tahsin BOZDAĞ.....	188
İbrahim KAYA.....	188
Pd (0) CATALYZED SYNTHESIS OF THIOPHENE BASED- DERIVATIVES AND THEIR SPASMOLYTIC ACTIVITIES	201
Ayesha Malik ¹	201
Moniba Sharif ¹	201
Nasir Rasool ^{1*}	201
TÜRKİYE’DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ	202
Dr. Bahar ALTUNOK.....	202
THE MEANING OF RELIGIOUS DIALOGUE, FOR INTERFAITH TOLERANCE ACCORDING TO CHRISTIAN-MUSLIM THEOLOGIANs IN PAKISTAN.....	203
Rehana Kanwal	203
WET CHEMICAL SYNTHESIS AND CHARACTERIZATION OF CdS AND ZnS NANOPOWDER.....	204
Suresh KUMAR	204
EPOXIDE RING OPENING REACTION AS A FACILE SYNTHETIC APPROACH TOWARDS UNNATURAL/COMPLEX AMINO ACIDS.....	205
Ameer Fawad Zahoor	205
ELMİ MÜBAHİSƏLƏR: MÜLAHİZƏLƏR, QƏNAƏTLƏR	206
“HEKAYƏ”, YOXSƏ “HEKAYƏT”?	206
Ayətəxan Ziyad (İsgəndərov).....	206
DESIGN AND SYNTHESIS OF MANNICH BASE DERIVATIVE OF OXADIAZOLE AS A POTENT THYMIDINE PHOSPHORYLASE INHIBITOR	207
Zulfiqar Ali Khan.....	207
BRAND QUALITY ATTRACTION OF QONITA BATIK PEKALONGAN INDONESIA	208

Safira Salma SANİA	208
Hendri Hermawan ADİNUGRAHA.....	208
USE OF SHARIA MOBILE BANKING IN INDONESIA.....	209
LUKMAN KHAKIM	209
Hendri Hermawan ADİNUGRAHA.....	209
MUSEUM SOURCE STUDIES: RESEARCHES AND FACTS.....	210
Elfira Hajibaba gizi Malikova-Gurbanova	210
AZƏRBAYCAN'IN EDEBİYAT VE SANAT KAYNAKLARINDA KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK VE KÜRESEL DİYALOG FİKRİ.....	211
Yegane ALİYEVA.....	211
THE IDEA OF CULTURAL DIVERSITY AND GLOBAL DIALOGUE IN THE LITERARY AND ARTISTIC SOURCES OF AZERBAIJAN	212
Yegana ALİYEVA.....	212
AZƏRBAYCANIN ƏDƏBİ-BƏDİİ MƏNBƏLƏRİNDƏ MƏDƏNİ MÜXTƏLİFLİK VƏ QLOBAL DİALOQ İDEYASI ..	213
Yeganə ƏLİYEVA.....	213
NİZAMİ GENÇEVİ MİRASINDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM KONULARI	214
Dr. Reyhan Dadaşova.....	214
KAZAK MİTOLOJİSİNDE ATIN BETİMLENMESİ	215
Karim BAIGUTOV	215
Sholpan AKBAYEVA	215
A STUDY TO EVALUATE PERCENTAGE RISK OF CVDS INFLUENCE BY ABNORMAL LIPID PROFILE ASSOCIATED WITH SLEEP DURATION.....	216
Rizwana RAHEEL	216
Dr. Lubna SHAKIR	216
Anum HANIF	216
NOVEL CARBOPOL-BASED MILTEFOSINE-LOADED TRANSFERSOMAL GEL FOR MACROPHAGE TARGETING TO TREAT CUTANEOUS LEISHMANIASIS	217
Sibgha BATOOL.....	217
Fakhar ud DIN	217
Gul Majid KHAN.....	217
ECONOMICS OF STUDENTS IN ISLAMIC BOARDING SCHOOL	218

Yuniar Rakhman.....	218
Hendri Hermawan ADINUGRAHA.....	218
SCREENING OF MASTICATORY MUSCLE ACTIVITY DISORDERS BASED ON INFRARED THERMOGRAPHY	219
Univ. Prof. Dr. Victor LACUSTA	219
Univ. Prof. Dr. Valeriu FALA	219
Univ. Asst. Gheorghe BORDENIUC	219
Univ. Asst. Dumitru ROMANIUC.....	219
AWARENESS FOR CANCELLATION OF URBUN IN MURABAHAH CONTRACT	220
Puguh WIDIYATMOKO.....	220
Hendri Hermawan ADINUGRAHA.....	220
RAPID IDENTIFICATION OF 44 STEROIDS IN HUMAN URINE SAMPLES USING HPLC-ESI-QTOF-MS	221
Aarti Yadav	221
Rajesh Dabur.....	221
IMPLEMENTATION OF PHASED ARRAY ANTENNA FOR METEOROLOGICAL APPLICATIONS	222
Dr. P. Jothilakshmi.....	222
R. Mohana Sundaram	222
INTENSITY OF SOCIAL MEDIA USE AS MARKETING MEDIA IN INCREASING SALES VOLUME WITH GENDER AS A MODERATING VARIABLE	223
Dina WULANDARI	223
THE ROLE OF INDONESIAN NAHDLATUL ULAMA CITIZENS BIN THE DEVELOPMENT OF ISLAMIC SOCIAL FINANCE NETWORKS FOR SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT	224
Hery Purwanto	224
ONLINE BUSINESS OF ASEM CANDY MSMES IN PEKALONGAN REGENCY TO EMPOWER VILLAGE COMMUNITIES IN OVERCOMING COVID 2021	225
Firman Happy	225
Hendri Hermawan ADINUGRAHA.....	225
COMPARISON OF REPUTATION OF STATE-OWN BANK IN INDONESIA	226
R. Nia MAROTINA	226
Hendri Hermawan ADINUGRAHA.....	226
TÜRKİYE’DE HÜMANİZM.....	245
Hasan Yazıcı.....	245

PARİS ANLAŞMASINA UYUMLU GÜVENİLİR BİR ELEKTRİK SEKTÖRÜ İÇİN GZFT ANALİZİ

Ceyda AKSOY TIRMIKÇI

Sakarya University, Eng. Faculty, Electrical and Electronics Eng. Dept.

Sakarya University, Sakarya Innovation Center

ORCID: 0000-0003-0354-4022

Cenk YAVUZ

Sakarya University, Eng. Faculty, Electrical and Electronics Eng. Dept.

Sakarya University, Sakarya Innovation Center

ORCID: 0000-0002-4325-2852

ÖZET

Türkiye, geçtiğimiz 20 yılda İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkeleri arasında nüfusun ve enerji talebinin en hızlı arttığı ülkelerdendir. Ülkenin birincil enerji kaynaklarının önemli bir bölümü ithal fosil kaynaklardan oluşmaktadır. İthalata bağımlılık, sürdürülebilir kalkınma hedeflerini teşvik etmek için ülkenin karşı karşıya olduğu önemli bir enerji politikası sorunudur. Bununla beraber, Türkiye Paris Anlaşması'nın ortaklarından biridir. Bu bağlamda, enerji talep artışının güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde karşılanması ülkenin enerji politikasının önceliğidir.

Bu çalışmada, Paris Anlaşması ile uyumlu, güvenilir bir elektrik sektörü için Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarının birincil enerji kaynaklarında payını artırmak için mevcut politikalar ve sektörel gelişmeler ışığında bir GZFT (güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar, tehditler) analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda güçlü yönlerin korunması, zayıf yönlerin iyileştirilmesi, fırsatların değerlendirilmesi ve tehditlerin üstesinden gelinmesi için olası stratejiler önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Elektrik enerjisi, Sera gazı emisyonu, Paris Anlaşması, GZFT Analizi

A SWOT ANALYSIS FOR A RELIABLE ELECTRICITY SECTOR IN COMPLIANCE WITH THE PARIS AGREEMENT

ABSTRACT

Turkey is one of the countries where the population and energy demand has increased the fastest among the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) countries in the past 20 years. Imported fossil resources constitute a significant part of the country's primary energy resources. Import dependency is an important energy policy issue facing the country to promote sustainable development goals. However, Turkey is one of the partners of the Paris Agreement. In this context, meeting the increase in energy demand in a safe and sustainable way is the priority of the country's energy policy.

In this study, a SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats) analysis has been made in the light of current policies and sectoral developments in order to increase the share of renewable energy sources in Turkey's primary energy resources for a reliable electricity sector in compliance with the Paris Agreement. As a result of the study, possible strategies are proposed to protect strengths, improve weaknesses, evaluate opportunities and overcome threats.

Keywords: Climate change, Electrical energy, Greenhouse gas emission, Paris Agreement, SWOT Analysis

1. GİRİŞ

Türkiye, Asya ve Avrupa arasında bir enerji geçiş koridoru ile gelişen ve kentleşen kıtalararası bir ülkedir. Ülke, gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) bakımından dünyada 17.sırada bulunmaktadır ve üst-orta gelirli bir ülke olarak tanımlanmaktadır. Bununla beraber, ülke son on yılda ekonomik olarak birçok sektörde önemli gelişmeler kaydetmiş ve büyümedeki yavaşlamaya rağmen 2019 yılında ülke ekonomisi %0,9 büyümüştür. Bununla beraber, 2020 yılında Türkiye'nin nüfusu yıllık bazda %0.55 büyüme oranı ile 83,6 milyon olmuştur [1].

Ülkenin elektrik tüketimi 1990 yılında 0,9 MWh/kşi iken, sürekli artan nüfusa ve ekonomideki gelişmelere paralel olarak 2019 yılında 3,3 MWh/kşiye yükselmiştir. Türkiye, artan enerji talebini karşılamak için birincil enerji kaynağı olarak sırasıyla kömür, doğal gaz ve hidro kaynaklarından faydalanmaktadır. Kurulu güç içerisindeki enerji kaynağı dağılımı ise şöyledir: %28,1 doğal gaz, %22,2 kömür, %31,2 hidro, %8,5 rüzgar, %6,7 güneş ve %3,3 diğer kaynaklar. Buna göre, elektrik enerjisi üretiminin neredeyse %60'ı fosil yakıtlarla sağlanmaktadır [2].

2015'te, Türkiye de dahil olmak üzere neredeyse tüm ülkeler, küresel ortalama sıcaklık artışlarını "2 °C'nin çok altında" ile sınırlama taahhüdünde bulunmuştur [3 ve 4]. Bu kapsamda, ülkelerin derhal iklim değişikliği azaltma hedeflerini artırmaları ve sera gazı salınımlarını azaltmak için verdikleri taahhütleri uygulamak için harekete geçmeleri gerekmektedir [5].

Elektrik enerjisi üretiminde ithal kaynaklara olan bağımlılık ve iklim değişikliği mücadelesinin getirdiği sorumluluklar göz önüne alındığında, enerji talebinin sürekli, güvenli, kaliteli ve sürdürülebilir bir şekilde karşılanması Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin başını çekmektedir [6].

Bu çalışmada, Türkiye'nin mevcut elektrik enerjisi durumu ve enerji politikaları göz önünde bulundurularak, ülkenin elektrik enerjisi üretiminde kullandığı ithal fosil yakıtların yerli, yenilenebilir enerji kaynaklarının alması için öneriler sunulmuştur. Bu amaçla öncelikle güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler belirlenmiştir. Sonrasında, bir GZFT (güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar, tehditler) analizi yapılmıştır. Sonuç olarak, GZFT analizi ışığında güçlü yönlerin korunması, zayıf yönlerin iyileştirilmesi, fırsatların değerlendirilmesi ve tehditlerin üstesinden gelinmesi için olası stratejiler önerilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

GZFT analizi, güçlü yönleri (G), zayıf yönleri (Z), fırsatları (F) ve tehditleri (T) değerlendirerek karmaşık bir stratejik durum için kararlar almak için kullanılan önemli ve etkili bir tekniktir [7-9]. GZFT analizi,

- çevresel faktörlerin incelenmesini,
- fırsatların saptanmasını,
- tehdit unsuru oluşturabilecek faaliyetlerin önceden fark edilip önlem alınmasını,
- güçlü yönlerin belirlenmesini,
- güçlü yönlerin hangi durumlarda, koşullarda ve ortamlarda kullanılması gerekebileceğinin saptanmasını,
- zayıf yönlerin belirlenerek önlem alınmasını,
- zayıf yönlerin olası tehditler karşısında oluşturabileceği zor durumların analiz edilmesi

gibi stratejik ve planlamacı yaklaşımları kapsamaktadır. GZFT analizinde güçlü yönler (G) ve zayıf yönler (Z), iç faktörleri ifade eder. Fırsatlar (F) ve tehditler (T) ise dış faktörleri ifade eder.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Türkiye, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) kapsamında belirlenen yenilenebilir kaynakların enerji üretimindeki payını artırma konusunda önemli ilerleme kaydetmiştir. Elektrik üretiminde %38,8 olarak belirlenen yenilenebilir enerji kaynağı şimdiden aşılmıştır [10]. Ülke, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik kurulu gücünün toplam kurulu güce oranını 2023 yılına kadar %59'dan %65'e çıkarmayı hedeflemektedir[11].

Tablo 1, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretiminde kullanımı artırmaya yönelik güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri incelenmiştir.

Güçlü yönler	Zayıf yönler
- 31.280 MW kurulu hidroelektrik kapasitesi - 7.518 santral ile 6.667,4 MW kurulu güneş PV kapasitesi - 9.543 MW kurulu rüzgar kapasitesi - 1.595 MW kurulu jeotermal kapasitesi - Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği - Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun (YEKA) - Elektrik Piyasası Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM)	- Hızlı kentleşme - Nüfus artışı - Sınırlı araştırma ve üretim yetenekleri - Sanayi ve araştırma laboratuvarları arasındaki işbirliği eksikliği - Kamu bilinci
Fırsatlar	Tehditler
-Lisanssız elektrik üretimine artan ilgi -Paris Anlaşması taahhütleri	-Kömür yakıtlı üretimdeki büyüme - Yerli petrol ve gaz üretimini artırmak için ulusal strateji -Yenilenebilir enerji politikalarının hedefleri

Türkiye mevcut kurulu yenilenebilir enerji kapasitesini artırmak için Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanununu (YEKA) ve Elektrik Piyasası Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizmasını (YEKDEM) uygulamaya koymuştur. YEKA, enerji üretimi için uygun görülen bölgelerde büyük ölçekli yenilenebilir enerji projeleri için bir ihale süreci olarak tanımlanabilir. YEKA ile lisanslı üretim modeline göre enerji üretimi yapan yenilenebilir enerji tesislerinin sayısı 25'e yükselmiştir. YEKDEM kapsamında ise yenilenebilir enerji santralleri için tarife garantisi ve yerli ürün desteği sağlanmıştır.

Türkiye, yenilenebilir enerji kapasitesini artırmada her ne kadar önemli bir yol kaydetmiş olsa da ülkenin hızla artan nüfusunu ve büyüyen sanayisinin enerji talebinin sürdürülebilir ve güvenli bir şekilde karşılanması için yenilenebilir enerji politikalarının hedefleri yeterli değildir. Bununla beraber, kömür yakıtlı üretimdeki büyüme ve yerli petrol ve gaz üretimini artırmak için belirlenen ulusal strateji, ülkenin yenilenebilir enerji hedeflerinin önceliğini yitirmesine ve salınım azaltma hedeflerinin gerisinde kalmasına neden olabileceğinden temiz enerji dönüşümüne tehdit oluşturmaktadır. Sınırlı araştırma ve üretim yetenekleri ile kısıtlı sayıdaki araştırma merkezlerinin arasındaki iletişim eksikliği, yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimindeki payının artırılmasında önemli zayıflıklar olarak öne çıkmaktadır. Kısa vadede giderilmesi gereken bir diğer önemli zayıflık ise toplumsal sürdürülebilirlik bilincinin eksikliğidir. Toplumsal kabulün, sürdürülebilir enerji geliştirme planlarının başarılı olmasında hayati bir önem taşıdığı tartışmasızdır [12].

Tablo 1 ile verilen GZFT analizi ışığında, Türkiye'nin elektrik üretiminde temiz enerji dönüşümünün hızlandırılmak için aşağıdaki eylemlerin hızlı bir şekilde uygulamaya koyulması önerilmektedir:

- Yenilenebilir enerji politikalarının hedeflerinin artırılması,
- Yenilenebilir enerji politikalarının birbirinden ayrılması ve her bir enerji kaynağı için özelleşmesi,

- Piyasa mekanizmalarının ve finansmana erişimin güçlendirilmesi,
- Yerli üretimin enerji dönüşümündeki payını artırmak için teknoloji transferi ve Ar-Ge faaliyetleri desteklerinin iyileştirilmesi,
- Toplumsal bilinci artırmak için yerel yönetim ve yerel üniversitelerle iş birliği yapılması ve yerel hedeflerin belirlenmesi.

4. SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye'nin elektrik üretimindeki birincil kaynakların fosil yakıtlardan yenilenebilir enerji kaynaklarına dönüşümünün hızlandırılması için öneriler sunulmuştur. Bu amaçla, bir GZFT analizi yapılmış ve güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda, yenilenebilir enerji kaynakları politikaların birbirinden ayrılması ve hedeflerinin artırılmasının hayati olduğu görülmüştür. Bununla beraber, yerli üretimin YEKDEM ile desteklenmesinin yeterli olmadığı, teknoloji transferi ve Ar-Ge faaliyetleri konularındaki desteğin acil olarak artırılması gerektiği görülmüştür. Son olarak çevresel ve ekonomik olarak sürdürülebilirlik hedeflerinin başarılı olmasında toplumsal bilinci yükseltmenin önemi vurgulanmıştır.

KAYNAKLAR

- [1] Türkiye İstatistik Kurumu, Nüfus ve Demografi, <https://tuik.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 07.12.2021
- [2] TEIAS (2020a) 10 Yıllık Talep Tahminleri Raporu (2021–2030). <https://teias.gov.tr/tr-TR/ilgili-raporlar> , Erişim Tarihi: 07.12.2021
- [3] United Nations Climate Change, <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement> , Erişim Tarihi: 05.12.2021
- [4] csb.gov.tr. "Paris Anlaşması imzalandı", Erişim Tarihi: 05.12.2021.
- [5] Intergovernmental Panel on Climate Change. Summary for policymakers, in Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 32 pp. (2018).
- [6] Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf> , Erişim Tarihi: 30.11.2021
- [7] Dyson, R.G. Strategic development and SWOT analysis at the University of Warwick. Eur J Oper Res 152(3): 631-640 (2004).
- [8] Kamran, M., Fazal, M.R., Mudassar, M. Towards empowerment of the renewable energy sector in Pakistan for sustainable energy evolution: SWOT analysis, Renewable Energy 146, 543-558 (2020).
- [9] Elavarasan, R.M., Afridhis, S., Vijayaraghavan, R.R., Subramaniam, U., Nurunnabi, M. SWOT analysis: A framework for comprehensive evaluation of drivers and barriers for renewable energy development in significant countries. Energy Reports 6, 1838-1864 (2020).
- [10] International Energy Agency, Turkey, <https://www.iea.org/countries/turkey> , Erişim Tarihi: 09.12.2021
- [11] Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı, https://sp.enerji.gov.tr/ETKB_2019_2023_Stratejik_Plani.pdf , Erişim Tarihi: 09.12.2021
- [12] Kul, C., Zhang, L., Solangi, Y.A. Assessing the renewable energy investment risk factors for sustainable development in Turkey, Journal of Cleaner Production (276), 2020.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE KARŞI SAVAŞTA FOTOVOLTAİK SİSTEMLER: BİR ÖRNEK ÇALIŞMA

Ceyda AKSOY TIRMIKÇI

Sakarya University, Eng. Faculty, Electrical and Electronics Eng. Dept.

Sakarya University, Sakarya Innovation Center

ORCID: 0000-0003-0354-4022

Burcu ÇARKLI YAVUZ

Sakarya University, Computer and Inf. Sci. Faculty, Information Systems Eng. Dept.

ORCID: 0000-0003-4089-024X

Cenk YAVUZ

Sakarya University, Eng. Faculty, Electrical and Electronics Eng. Dept.

Sakarya University, Sakarya Innovation Center

ORCID: 0000-0002-4325-2852

ÖZET

Son yıllarda küresel ısınma kritik seviyelere ulaşmış ve iklim değişikliğinin etkileri fark edilebilir hale gelmiştir. Ülkemizin de onayladığı Paris Anlaşması, küresel ısınmanın 2 derece ile sınırlandırılmasını mümkünse 1,5 derecenin altında tutulmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda, tüm ülkelerin iklim krizine karşı çok daha etkin ve sistemsel önlem ve aksiyonlar alması, toplam salınımların azaltılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin bir biçimde kullanılması, temelde fosil yakıtlardan vazgeçmeyi hedefleyen önlem ve aksiyonların tam merkezinde yer almaktadır. Türkiye’de güneş enerjisi kurulu gücünün artırılması, şehirlerde salınım azaltılması ve iklim değişikliği eylem planlarının başarıya ulaşmasında öne çıkmaktadır. Güneş enerjisi, birçok yenilenebilir enerji kaynağı gibi iklimi kaynak olarak kullanılmaktadır ve hava durumu ile doğrudan ilişkilidir.

Bu çalışmada 290,4 kWp çatı tipi şebekeye bağlı bir fotovoltaik (FV) sistemin 2014-2020 yılları arasında aylık toplam enerji üretim verileri incelenmiş ve aynı yıllara ait hava durumu verileri ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, FV sistemlerin iklim değişikliği mücadelesinde beklenen katkıyı sağlaması için Paris Anlaşması kapsamında verilen uluslararası salınım azaltım beyanlarının gecikmeden yerine getirilmesinin hayati olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Fotovoltaik sistemler, Sera gazı salınımı, Paris Anlaşması

PHOTOVOLTAIC SYSTEMS IN THE BATTLE AGAINST CLIMATE CHANGE:

A CASE STUDY

ABSTRACT

In recent years, global warming has reached critical levels and the effects of climate change have become noticeable. The Paris Agreement, which is also ratified by our country, aims to limit global warming to 2 degrees Celsius and to keep it below 1.5 degrees if possible. In this context, the necessity for all countries to take much more effective and systemic measures and actions against the climate crisis and to reduce total emissions emerges. The effective use of renewable energy sources is at the center of measures and actions that basically aim to give up fossil fuels. Increasing the installed capacity of solar energy in Turkey comes to the front in reducing emissions in cities and achieving the success of climate change action plans. Solar energy, like many renewable energy sources, uses the climate as a resource and is directly related to the weather.

In this study, the monthly total energy generation data of a 290.4 kWp rooftop grid-connected photovoltaic (PV) system between 2014 and 2020 were examined and correlated with the weather data of the same years. As a result of the study, it has been concluded that it is vital to fulfill the international emission reduction declarations given under the Paris Agreement without delay in order for photovoltaic systems to make the expected contribution to the battle against climate change.

Keywords: Climate change, Photovoltaic Systems, Greenhouse gas emission, Paris Agreement

1.GİRİŞ

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’ne (IPCC) göre küresel ısınma, fark edilebilir etkilerle 0,8°C ile 1,2°C arasında kritik bir değer ulaşmıştır. Bilim insanlarının geçmişte küresel iklim değişikliğinden kaynaklanacağını tahmin ettiği bu etkilerin bir bölümü yakın

zamanda gerçekleşmiştir: deniz buzu kaybı, deniz seviyesinin değişmesi, sıcak hava dalgalar, orman yangınları, tropikal fırtınalar, seller ve kuraklık. Önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından üretilen sera gazları nedeniyle küresel sıcaklıkların önümüzdeki on yıllar boyunca artması beklenmektedir [1].

Paris Anlaşması, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında, iklim değişikliği ile mücadeleyi hızlandırmak adına 2015 yılında imzalanan, 2016 yılında yürürlüğe giren bir anlaşmadır. Bu anlaşmanın temel hedefi küresel ortalama sıcaklık ortalamasını sanayi öncesi seviyelerden mümkünse 1,5 °C ve en yüksek 2 °C bir artış ile sınırlı tutmaktır. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'ne göre dünya çapındaki tüm salınımlar derhal sıfıra indirilirse, artışı ancak 0,5 °C ile sınırlı tutmak mümkün olabilir [1 ve 2].

Küresel salınımların ana kaynağı olan enerji sektörü, dünyanın iklim mücadelesinde başarının anahtarıdır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında devletler tarafından verilen taahhütlere ve sarf edilen çabalara rağmen son 20 yılda küresel enerji kaynaklı salınımların 20,5 Gigaton (Gt) CO₂ değerinden 33,1 Gt CO₂ değerine yükseldiğini göstermektedir [3 ve 4]. Bu tarihi artışın temel nedeni hala birincil enerji kaynağı olan fosil yakıt talebinin küresel olarak artıyor olmasıdır.

Temiz enerjiye geçiş politikalarında temel hedeflerden biri, tüketicilerin kendi enerji taleplerini yerinde veya yakınında bir yenilenebilir enerji kaynağı ile karşılamalarını sağlamaktır. Dağıtık Üretim (DG), yüke yakın bir şebekeye bağlı veya dağıtım sistemine bağlı dağıtılmış enerji sistemi tarafından elektrik üretimi olarak tanımlanır. DG sistemlerine güç sağlamak için çeşitli enerji teknolojileri kullanılabilir. Son yıllarda, tüketiciler için sürdürülebilir enerji sundukları için, özellikle gelişmekte olan ülkelerde DG sistemlerinin yenilenebilir biçimlerinin sayısı hızla artmaktadır [5-7].

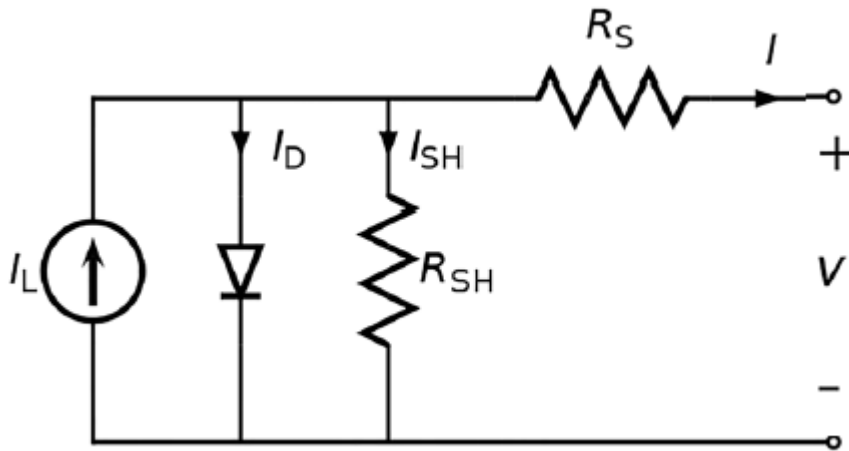
Dünya genelinde dağıtık fotovoltaik güç üretimi (DPPG) sistemlerine olan ilgi giderek artmaktadır. DPPG sistemlerinde güneş enerjisinden üretilen elektrik enerjisi en yakın noktadan bağlantı yapılarak şebekeye aktarılmaktadır. Aynı zamanda şebeke gerilimini ve güç kalitesini de iyileştirme etkisi olan bu sistemler, belirli bir tüketiciye ya da doğrudan şebekeye enerji sağlamak amacı ile kurulabilir [8 ve 9].

Türkiye, kuzey yarımkürede 36-42° kuzey enlemleri ile 26-45° doğu boylamları arasında yer almaktadır. Ülke, ekvatora Batı Avrupa ve Güney Asya'yı birbirine bağlayan kutuplardan daha yakındır. Coğrafi konum, araziye 1527 kWh/m² yıllık ortalama yıllık güneş radyasyonu ile muazzam bir güneş enerjisi potansiyeli sağlamaktadır [10 ve 11]. Türkiye'de yenilenebilir enerji pazarındaki politika ivmesi, ülkenin kurulu dağıtık fotovoltaik güç üretimi kapasitesini 2014 yılından bu yana ivmeli bir şekilde artırmıştır ve 2020 yılında 6,36 MW toplam kurulu güç kapasitesine ulaşmıştır [12].

Bu çalışmada 290,4 kWp çatı tipi şebekeye bağlı bir fotovoltaik (FV) sistemin 2014-2020 yılları arasında aylık toplam enerji üretim verileri incelenmiş ve aynı yıllara ait hava durumu verileri ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, sistem performansının hava durumundaki ani değişimlerden etkilendiği gözlenmiş ve DPPG sistemlerinin iklim değişikliği mücadelesine beklenen katkıyı vermesi için küresel salınım azaltım beyanlarının derhal yerine getirilmesinin hayati olduğu görülmüştür.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

FV elektrik davranışını açıklamak için geliştirilmiş birçok yaklaşım bulunmaktadır ve bu yaklaşımların tamamı FV hücrelerinin elektriksel davranışını sıcaklıkla ilişkilendirmektedir [13-16]. Şekil 1, bir FV hücresinin tek diyotlu eşdeğer devresini göstermektedir.

Şekil 1. FV hücresi tek diyotlu eşdeğer devresi [13]

Şekil 1 ile verilen eşdeğer devreye ait akım-gerilim eşitlikleri şöyledir [13]:

$$I = I_{ph} - I_D - V + I \cdot R_{sRSH} \quad (1)$$

$$I_D = I_s \cdot \exp \left(\frac{V + I \cdot R_{sn}}{n \cdot k \cdot T} \right) - 1 \quad (2)$$

(1) ve (2) eşitliklerinde I_{ph} fotoakımdır, I_s diyot doyma akımını, n diyot kalite faktörünü, R_s , toplu seri direnci, R_{sh} toplu şant direncini, k Boltzman sabitini ve T sıcaklığı ifade etmektedir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada incelenen 290,4 kWp çatı tipi şebekeye bağlı sistem FV sistem 19.11.2013 tarihinde Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle özel bir gıda tesisinin çatısında Kocaeli ilinde devreye alınmıştır. Sistem 32° eğim açısı ile güneye yönlendirilmiş 1200 FV modül ve 18 inverterden oluşmaktadır (Şekil 2).

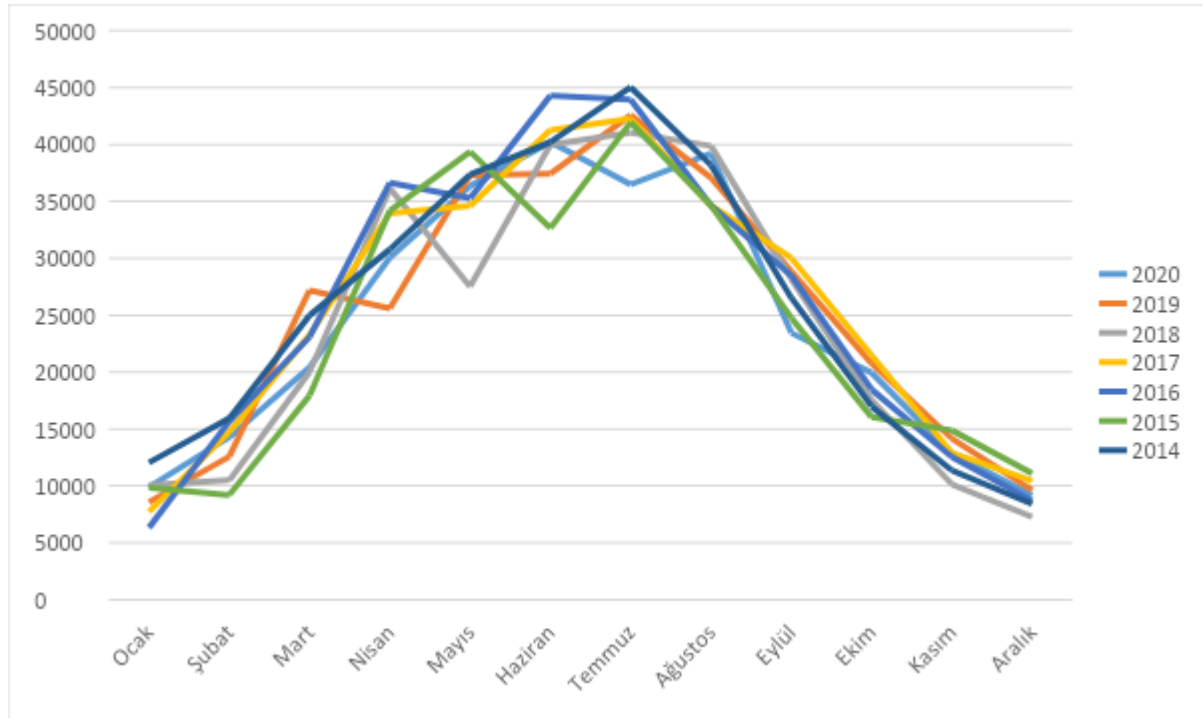
Şekil 2. 290,4 kWp çatı tipi şebekeye bağlı FV sistem

Tablo 1, sistemin 2014-2020 yılları için gerçek aylık toplam enerji üretimi verilerini vermektedir.

Tablo 1. 2014-2020 yılları için FV sisteme ait aylık toplam enerji üretimi [kWh]

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Ocak	9902,325	8557,474	10047,84	7739,063	6328,948	9848,024	12053,71
Şubat	14285,49	12568,02	10482,85	14720,73	15658,47	9200,691	15942,28
Mart	20423,61	27195,66	20006,52	23264,95	23096,9	17943,41	24980,04
Nisan	30055,8	25590,41	36146,83	33958,06	36644,64	34184,66	30785,01
Mayıs	36356,15	37305,39	27518,06	34609,35	35271,38	39369,87	37350,66
Haziran	40216,6	37439,26	39996,59	41281,08	44299,32	32665,67	40202,73
Temmuz	36495,94	42575,12	41030,94	42275,42	43950,58	41950,8	45025,14
Ağustos	39210,64	37070,68	39878,25	34638,98	34631,95	34644,24	38181,72
Eylül	23443,75	28856,93	28177,63	30021,58	28463,6	24772,77	26531,5
Ekim	19935,8	20771,84	17532,53	21479,03	18472	16042,98	16975,34
Kasım	12861,55	14160,33	10138,08	12903,11	12545,47	14882,59	11354,53
Aralık	9181,637	9636,363	7250,432	10442,83	8691,171	11085,06	8428,779
TOPLAM	292369,3	301727,5	288206,6	307334,2	308054,4	286590,8	307811,4

Şekil 3, sistemin 2014-2020 yılları için aylara göre yıllık enerji üretim eğrilerini vermektedir.

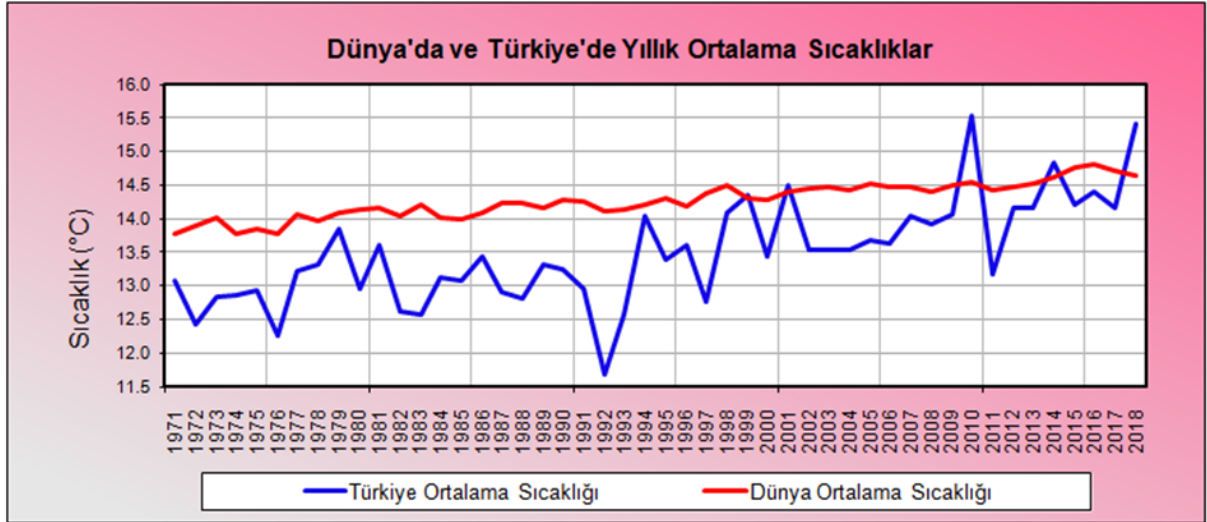

Şekil 3. 2014-2020 yılları için FV sisteme ait aylara göre yıllık enerji üretim eğrileri

Tablo 2, dünya genelinde sıcaklık sapmasının en fazla olduğu on yılı göstermektedir. Buna göre, 1880-2020 yılları arasında en sıcak yedi yılın tamamı 2014'ten bu yana gerçekleşmiştir ve en sıcak on yıl 2005 yılından itibaren gerçekleşmiştir [17]. Şekil 4, 1971 ve 2018 yılları arasında Türkiye ve Dünya genelinde kaydedilen yıllık ortalama sıcaklıkları göstermektedir. Şekle göre, Türkiye için sıcaklık sapmasının en fazla olduğu yıl dünya genelinin aksine 2016 yılı değil 2018 yılı olmuştur [18].

Tablo 2. 1880-2020 yılları arasında en sıcak on yıl

Sıralama	Yıl	Anomali °C
1	2016	1,00
2	2020	0,98
3	2019	0,95
4	2015	0,93
5	2017	0,91
6	2018	0,83
7	2014	0,74
8	2010	0,72
9	2013	0,68
10	2005	0,67

Şekil 4. 1971-2018 yılları arasında Dünya ve Türkiye Yıllık Ortalama Sıcaklıkları [13]

2014-2020 yılları için FV sisteme ait aylara göre yıllık enerji üretim eğrileri ve 2014-2020 yılları için FV sisteme ait aylık toplam enerji üretimi verileri incelendiğinde sıcaklık anomalisinin sistem performansını etkilediği açıkça görülmektedir. Türkiye için sıcaklık sapmasının en fazla olduğu kaydedilen 2018 yılı sistem performansının daha az kararlı olduğu ve yıllık toplam enerji üretiminin daha az olduğu yıl olmuştur. Dünya genelinde sapmanın en fazla olduğu dördüncü yıl olan 2015 yılında da sistem benzer bir performans göstermiş ve diğer yıllara kıyasla daha az verimle çalışmıştır. Bu durum, sıcaklık sapmasının bölgesel olarak değiştiğinin bir göstergesidir. Türkiye ve komşu bölgelerinde sıcaklık sapmasının en fazla olduğu yıllar sıralamasında 2015 ve 2018 yılları 2020 yılının üzerinde bulunduğundan, FV sisteme ait yıllık toplam enerji üretimi diğer yılların altında kalmıştır. Bununla beraber, bulutluluğun az ve sistem veriminin yüksek olması beklenen periyotlarda (2018 yılında Mayıs ayı ve 2015 yılında Haziran ayı), sistem performansı ortalamanın altında kalmıştır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada 290,4 kWp çatı tipi şebekeye bağlı bir fotovoltaik (FV) sistemin 2014-2020 yılları arasında aylık toplam enerji üretim verileri incelenmiş ve aynı yıllara ait hava durumu verileri ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, Türkiye için sıcaklık sapmasının en fazla olduğu yıllar olan 2018 ve 2015 yıllarında, FV sistemin yıllık toplam enerji üretiminin diğer yıllara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Bununla beraber, aynı yıllarda sistem veriminin yüksek olması beklenen bulutluluğun daha az olduğu bazı periyotlarda, sistem performansının ortalamanın altında kaldığı görülmüştür. 1880-2020 yılları arasında en sıcak yedi yılın tamamı 2014'ten bu yana gerçekleştiği göz önünde bulundurulursa, sıcaklık sapmalarının önümüzdeki yıllarda artması muhtemeldir. Bu sapmalar bölgesel olarak değişse de, son on yılda sıcaklık anomalileri ortalamanın üzerinde seyretmiştir. FV sistem performanslarının bu sapmalardan olumsuz yönde etkilemesi, uzun vadede iklim değişikliği mücadelesinin en önemli unsurlarından olan güneş enerjisinin katkısının önemli ölçüde azalmasına yol açabilir. Bu nedenle, Paris Anlaşması kapsamında verilen uluslararası salınım azaltım beyanlarının gecikmeden yerine getirilmesi, mücadelenin kazanılması için hayati bir zorunluluk haline gelmiştir.

KAYNAKLAR

- [1] Intergovernmental Panel on Climate Change. Summary for policymakers, in Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 32 pp. (2018).
- [2] csb.gov.tr. "Paris Anlaşması imzalandı", Erişim Tarihi 5.12.2021.
- [3] IEA (2021), Net Zero by 2050, IEA, Paris <https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050>
- [4] International Energy Agency (2019) CO2 emissions, OECD/IEA, Paris, France. <https://www.iea.org>. March 2020
- [5] Brass JN, Carley S, MacLean LM, Baldwin E (2012) Power for development: a review of distributed generation projects in the developing world. Annu Rev Environ Resour 37:107-136.
- [6] Q. Du, C. Cui, Y. Zhang, C. Zhang, W. Gang, S. Wang (2018) Promotion of distributed energy systems integrated with district cooling systems considering uncertainties in energy market and policy in China. Energy Procedia, 149, pp. 256-265.

- [7] Z. Wang, G. Xu, H. Wang, J. Ren (2019) Distributed energy system for sustainability transition: a comprehensive assessment under uncertainties based on interval multi-criteria decision making method by coupling interval DEMATEL and interval VIKOR. *Energy*, 169, pp. 750-761
- [8] Hancevic, Pedro I.; Nuñez, Hector M.; Rosellón Díaz, Juan de Dios Enrique (2017). Distributed photovoltaic power generation: Possibilities, benefits, and challenges for a widespread application in the Mexican residential sector. *DIW Discussion Papers*, No. 1663, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung (DIW), Berlin.
- [9] Hanfang Li, Hongyu Lin, Qingkun Tan, Peng Wu, Chengjie Wang, Gejirifu De, Liling Huang (2020). Research on the policy route of China's distributed photovoltaic power generation. *Energy Reports*, Volume 6, Pages 254-263.
- [10] IEA (2019a) Solar Heat worldwide, OECD/IEA, Paris, France. <https://www.iea.org> April 2021.
- [11] Global Solar Atlas (2020) <https://globalsolaratlas.info/map>, Erişim Tarihi: 29 Kasım 2021
- [12] Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlanı.pdf>, Erişim Tarihi: 30.11.2021
- [13] Chan DSH, Phang JCH (1987) Analytical methods for the extraction of solar cell single- and double-diode model parameters from I-V characteristics. *IEEE Transactions on Electron Devices* 34(2):286–293
- [14] Brano VL, Orioli A, Ciulla G, Gangi AD (2010) An improved five parameter model for photovoltaic modules. *Sol Energy Mater Sol Cells* 94:1358–1370.
- [15] Gow JA, Manning CD (1999) Development of a photovoltaic array model for use in power-electronics simulation studies. *IEEE Proc Electr Power Appl* 146:193–200.
- [16] Hovinen A (1994) Fitting of the solar cell IV-curve to the two diode model. *Phys Scr* T54:175–176
- [17] National Centers for Environmental Information, <https://www.ncdc.noaa.gov/sotc/global/202013#rtemps>, Erişim Tarihi: 06.12.2021
- [18] Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çevresel Göstergeler: Sıcaklık, <https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/sicaklik-i-85727>, Erişim Tarihi: 06.12.2021

ÇEVİRİMİÇİ ORTAMLARA GAGNE' NİN ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİ MODELİ' NİN UYARLANMASI

Güler ÖZEN

Ministry of National Education

ORCID:0000-0001-7592-7992

Assoc. Prof. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ

Necmettin Erbakan University

ORCID:0000-0003-1075-0043

ÖZET

Gagne eğitim ortamlarında kullanılabilecek 9 aşamalı öğretim etkinlikleri modeli önermiştir. Bu aşamalar dikkat çekme, hedeften haberdar etme, ön öğrenmeleri hatırlatma, uyarıcı materyalleri sunma, öğrenmeye rehberlik etme, performansı ortaya çıkarma, dönüt sağlama, değerlendirme ve öğrenilenlerin kalıcılığını ve transferini sağlamadır. Bilimsel gelişmeler öğretim süreçlerinde teknolojinin kullanılmasının önemli katkılar sağlayabileceğini göstermektedir. Web 2.0 araçları öğretmenlere kolay materyal hazırlama imkânı sağlarken öğrenciler için ise öğrenmeyi motive edici eğlenceli ortamlar sunarlar. Bu çalışmada Gagne 'nin öğretim etkinliklerinde bulunan her basamak için kullanılabilecek verimli web 2.0 araçları tanıtılmıştır. Storyboard That ve Canva araçları ile öğrencilerin ilgileri derse yönlendirilebilir. Coggle ve Mindmeister araçları ile öğrencilere dersin hedeflerini açıklamak için kullanılabilecek kavram haritaları oluşturulabilir. Edpuzzle ve Powtoon araçları ile ön bilgilerin hatırlanması sağlanabilir. Ayoa ve Prezi araçları ile yeni bilginin aktarılması sağlanabilir. Poll Everywhere ve Liveworksheets araçlarıyla öğrencinin eksik konularını açıklayarak öğrenciye rehberlik edilebilir. Baamboozle ve Word Wall web 2.0 araçlarıyla öğrencinin uygulama yaparak performansı ortaya çıkarılabilir. Mote -Sesli Dönüt ve Classtime araçları ile ders öncesi, sırası ve sonrasında öğrencilere geri bildirimde bulunabilir. Testmoz ve Mentimeter araçlarıyla değerlendirmeler yapılabilir. WordMint ve Flippity araçlarıyla öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanabilir. Bu çalışmada Gagne 'nin öğretim etkinliklerinde bulunan her basamak için kullanılabilecek verimli web 2.0 araçlarının özellikleri ve kullanım biçimleri tanıtılarak öğretmenlere öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Web 2.0, Gagne, Çevrimiçi ortamlar

ADAPTING GAGNE'S NINE EVENTS OF INSTRUCTION TO ONLINE ENVIRONMENTS

ABSTRACT

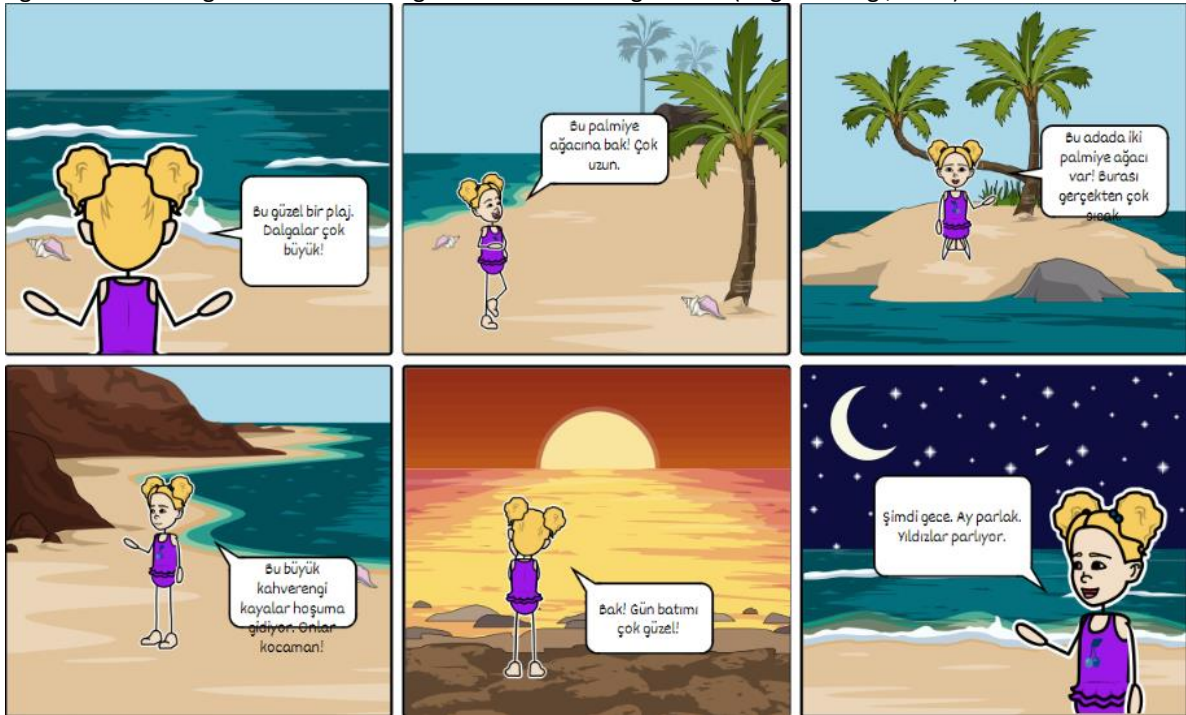
Gagne suggested nine events of instructional model that can be used in educational environments. These are gain attention, inform leaners of objectives, stimulate recall of prior learning, present stimulus, provide learner guidance, elicit performance, provide feedback, assess performance, and enhance retention and transfer. Scientific developments show that the use of technology in teaching processes can make significant contributions. While Web 2.0 tools provide teachers with the opportunity to prepare easy materials, they also provide motivating learning environments for students. In this study, efficient web 2.0 tools that can be used for every step in Gagne's teaching activities are introduced. With Adobe Spark and Toontastic 3D tools, students can be directed to the course. With Cmap Tools, Freeplane and Mindmeister tools, concept maps can be created that can be used to explain the course objectives to students. With the Open Teacher and Perusall tools, previously learned information can be remembered. It is possible to transfer new information with Ayoa and Prezi tools. With Baamboozle and Word Wall web 2.0

tools, the student can reveal the performance by practicing. Mote -Audio Feedback, Class Time and Mentimeter tools can provide feedback to students before, during and after the course. Assessments can be made with the tools Testmoz, Safe Exam Browser and Flubaroo. Permanence of the learned information can be ensured with WordMint and Flippity tools. In this study, the features and usage styles of efficient web 2.0 tools that can be used for every step in Gagne's teaching activities were introduced and suggestions were made to teachers.

Keywords: Web 2.0, Gagne, Online environments

1.Giriş

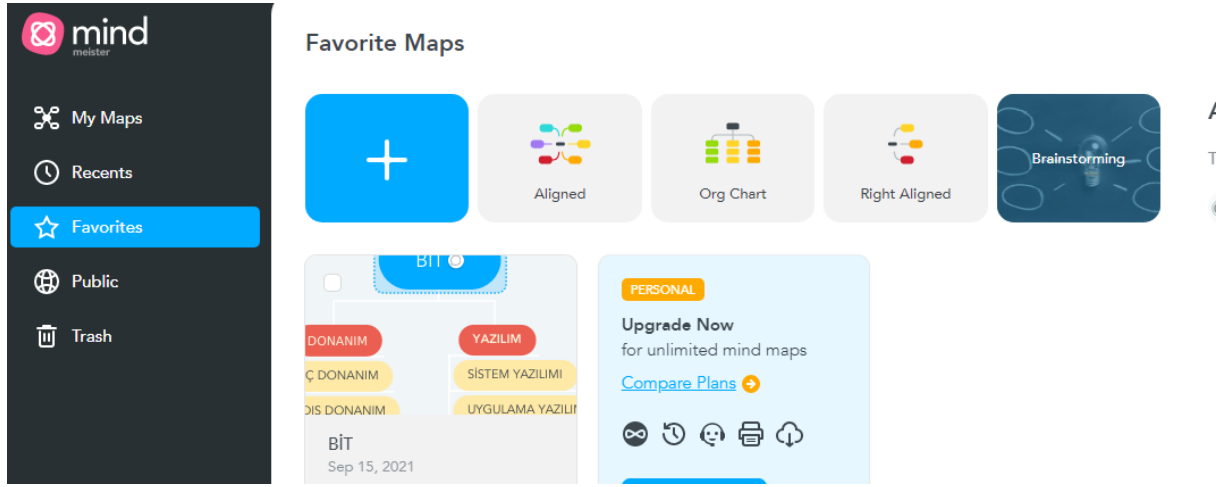
Eğitim öğretim ortamlarında teknoloji kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Eğitimde teknolojiyi öğretmen ders anlatımını destekleme ve zenginleştirmek için öğrenci ise kalıcı ve eğlenceli öğrenme, alıştırma-tekrar ve ödev yapma vb. durumlar için kullanmaktadır. Teknolojideki gelişmeler eğitim-öğretim sürecinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Günümüzde teknolojik araçların yaygınlaşması ve internetin kullanımının artmasıyla eğitimde kullanılabilecek yeni ortamlar oluşmaktadır. Bu ortamlardan biri de çevrimiçi ortamlardır. Çevrimiçi ortamlar öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılabilir. Gümüş (2010) çevrimiçi öğrenmenin; internetin kullanıldığı teknolojik aletler aracılığı ile metin, resim, ses, video, grafik ve animasyon gibi eğitim materyallerinin eğitim ve öğretim aktiviteleri olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Eğitim ortamlarında kullanılan önemli ortamlarından biri de Gagne 'nin öğretim etkinlikleri modelidir. Bu modelde Gagne 9 aşamalı öğretim etkinlikleri önermiştir. Bu aşamalar dikkat çekme, hedeften haberdar etme, ön öğrenmeleri hatırlatma, uyarıcı materyalleri sunma, öğrenmeye rehberlik etme, performansı ortaya çıkarma, dönüt sağlama, değerlendirme ve öğrenilenlerin kalıcılığını ve transferini sağlamadır (Gagne ve diğ., 2004).

İlk adım olan dikkat çekme, ders boyunca farklı şekillerde tekrarlanabilen uyaran değişikliği ile gerçekleştirilir, bu bir öğrenciye adıyla hitap edilmesi ya da "herkes buraya baksın" gibi sözlü uyaranlarla birlikte gerçekleştirilebilir (Driscoll, 1994). Dikkat çekmenin pek çok farklı yöntemi vardır. Öğrencinin ilgisini çekecek bir ses, resim, grafik ya da video olabilir. Bir diğer yöntem ise öğrenciye soru sorarak düşünmeye sevk etmektir. Öğrencinin merakını uyandıracak uygulamalarda motivasyonu artırarak öğrencinin dikkatini çekmeye yardımcı olabilir. Bu aşamada kullanılabilecek olan çevrimiçi araçlardan olan Storyboard That web 2.0 aracı ile film şeridi gibi ilgi çekici resimler oluşturulabilir. Canva aracı ile afiş, poster, takvim vb. birçok doküman oluşturabiliriz, canlandırarak farklı

görsellerle öğrencilerin dikkati çekilebilir.

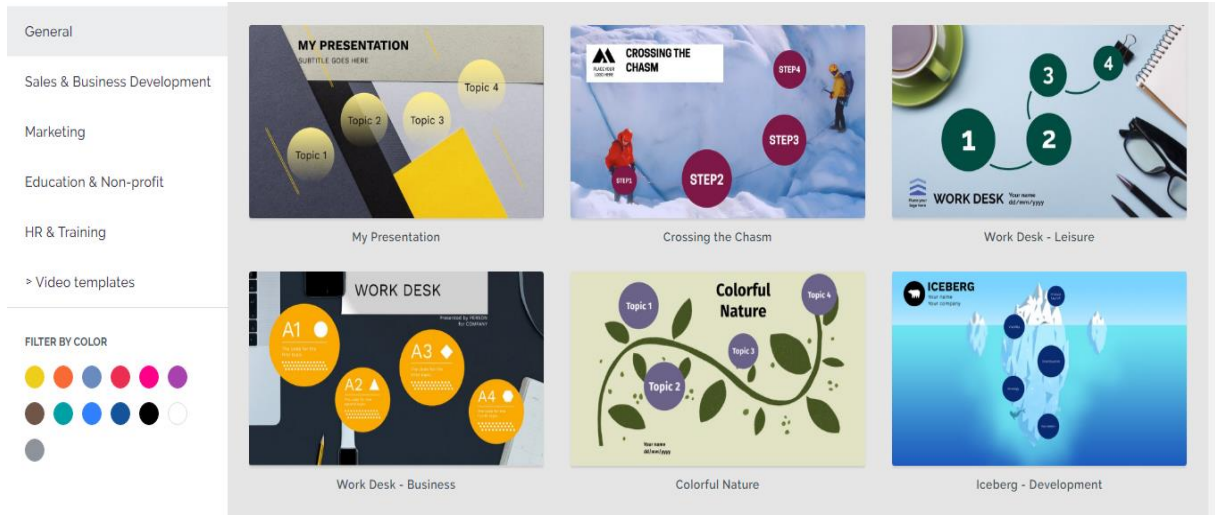
Şekil 1.Storyboard That aracını uygulama örneği (<https://www.storyboardthat.com/tr>)

Aşamaların ikincisi olan hedeften haberdar etme aşamasında yeni bilgiler sunulmadan önce dersin amaçları öğrenciye bildirilmelidir. Böylece öğrenci ders veya etkinlik bitiminde kendini hangi duruma göre değerlendirebileceğinin bilgisine erişmiş olur (Sümbül, Gündüz ve Yılmaz, 2002). Derste ne öğrenileceğini bilmek merak uyandırarak öğrenciyi motive eder. Bu durum öğrencinin güdülenmesine ve dikkatini ders üzerine toplamasına katkı sağlayacaktır. Coggle ve Mindmeister web 2.0 araçları ile öğrencilere dersin hedeflerini açıklamak için kullanılabilecek farklı şekillerde kavram ve zihin haritaları oluşturulabilir. Kavram haritaları dersin hedeflerini başlıklar halinde görselleştirerek öğrenciye sunmaktadır. Bu aşamada kullanılabilecek olan araçlardan Mindmeister 'ı <https://www.mindmeister.com/> sitesinden ziyaret edebiliriz. Bu site üzerinden kayıt olarak sisteme giriş yapılır. Sisteme giriş yapıldıktan sonra hazırlanacak kavram haritası için Mindmeister aracında bulunan şekil türlerinden biri seçilerek ders ile alakalı bilgilerin girişi yapılarak kavram haritaları oluşturulur.

Şekil 2. MindMeister çevrimiçi aracı uygulama ekranı (<https://www.mindmeister.com/>)

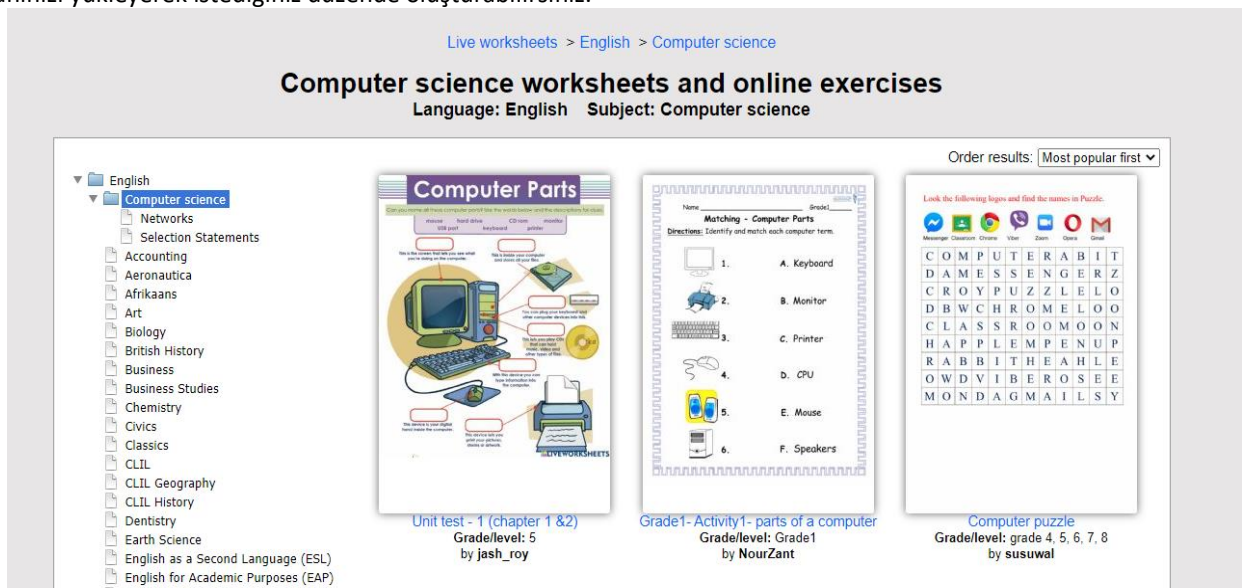
Bir içeriğin öğrenilebilmesi için gerekli olan önceki edinilmiş öğrenmeler önkoşul öğrenmeler olarak tanımlanmaktadır (Gagne ve diğ., 2004). Ön öğrenmeleri hatırlatma aşamasında ise yeni bilgiyi daha önceden öğrenilmiş bilgi ile ilişkilendirerek açıklamak öğrenme sürecine olumlu katkı sağlar. Bu durum öğrenmeyi hızlandırarak öğrenmenin etkililiğini artırır. Böylece öğrenci yeni bilgiyi zihinde kalıcı olarak ilgili yerlerde tutabilir. Öğrencinin daha önceki bilgilerini soru sorarak, beyin fırtınası yaptırarak ya da tartışarak ortaya çıkarabilir. Edpuzzle ve Powtoon araçları kullanılabilir. Edpuzzle aracı ile video üzerine sorularak yerleştirerek etkileşimli videolar oluşturmamızı sağlar. Powtoon aracı ise konuşma balonları, şekiller, resimler, karakterler ile animasyon hazırlamamızı sağlar.

Uyarıcı materyalleri sunma aşamasında öğrenilecek yeni bilgi verilir. Bu adımda hedefler uygun yöntem ve teknikler, öğrencini etkin katılımı, araç-gereç, ipucu, gibi faktörler kullanılarak öğrenciye aktarılmaktadır (Sönmez, 2007). Böylece yeni bilgi verilirken içerik anlamlı parçalar halinde düzenlenerek önce açıklanmalı sonra gösterilmelidir. Bilgiyi aktarırken metin, grafik, ses ve video gibi materyallerin bir arada kullanılması farklı öğrenme türlerine sahip öğrencilere hitap ederek öğrenmeyi destekleyebilir. Ayoa ve Prezi araçları ile yeni bilginin aktarılması sağlanabilir. Prezi aracı kullanılarak hareketli, eğlenceli ve 3 boyutlu sunumlar hazırlanabilir. Yapılacak sunuma ve aktarılabilecek konuya uygun bit tema seçerek gerekli bilgiler eklenir ve düzenlemeler yapılır.

Şekil 3. Prezi aracının tema seçimi ekranı (<https://prezi.com/>)

Öğrenmeye rehberlik etme aşamasında yeni bilgiler verilirken öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamak için onlara rehberlik edilmelidir. Öğretmen rehberliği, öğrencinin öğrendiği bilgileri depolamasına ve gerekli olduğunda geri çağırmasına yardımcı olur (Senemoğlu, 2004). Öğretmen örnekler sunarak, ipucu vererek, açıklama yaparak öğrenciye rehberlik edebilir. Ayrıca öğrencilerin sorduğu soruları cevaplayarak da rehberlik edebilir. Poll Everywhere aracı ile yeni bilgi aktarılırken örnekler vererek öğrencinin anlamadığı, zorlandığı konuları belirleyerek ve Liveworksheets aracı ile belgelerimizi etkileşimli hale getirip öğrencinin yapmasını sağlayarak rehberlik edilebilir. Bu araçlardan olan LiveWorksheets 'i tanıtacak olursak <https://www.liveworksheets.com/> adresinden giriş yapılarak site üzerindeki hazır şablonlar kullanılarak veya kendi dokümanınızı (pdf, jpg uzantılı) etkileşimli hale çevirebilirsiniz. Kendi dokümanınızı yükleyerek istediğiniz düzende oluşturabilirsiniz.

Şekil 4. Liveworksheets aracında kullanılacak şablon seçimi (<https://www.liveworksheets.com/>)

Performansı ortaya çıkarma adımı öğrencinin verilen yeni bilgiyi kavraması beklenir. Öğrencilere sorular sorarak yeni bilgiyi ortaya çıkarmaya çalışılmalıdır. Öğrencinin doğru kavradığını görmek için farklı alıştırmalar yapılmalıdır. Bu alıştırmaları öğrenci uygulayarak performans ortaya çıkarılmaya çalışılır. Böylece öğrencinin bilgiyi doğru anlayıp anlamadığını gösterir. Bu durumda Baamboozle aracı ile eğlenceli, heyecanlı oyunlarla ve Word Wall aracıyla da etkileşimli kaynaklar oluşturularak performans ortaya çıkarılabilir. Baamboozle aracına <https://www.baamboozle.com/> adresinden giriş yaparak anlatacağımız konuya uygun bilgilerle oyunlar hazırlanır. Dersimizin konusuna uygun oyun türü belirlenerek oyun seçenekleri düzenlenebilir. Oyunu oynayacak takım sayısı, takımların isimleri, soru tipleri ve soru cevaplarının puanları belirlenerek eğlenceli etkileşimli oyunlar hazırlanır. Ayrıca araçta bulunan “games” seçeneği ile hazır olan ve öğrenilecek konu ile alakalı hazır oyunları da seçerek bu hazır şablonlar kullanılabilir.

Birçok öğrenen bir etkinliği doğru olarak yerine getirip getirmediğini belirleyemez ve büyük ihtimalle başardığı seviyeyi açıklayamaz (Gagne ve diğ., 2004). Dönüt sağlamada öğrenci öğrendiği davranışın durumu hakkında bilgi alarak doğru olduğunu bilirse davranışı pekişir ve öğrenmeye karşı isteği artar. Dönüt vermenin birçok farklı yolu vardır. Bunlar başını sallamak, sözel geribildirimler, jest ve mimikler olabilir. Mote -Sesli Dönüt ve Classtime araçları ile ders öncesi, sırası ve sonrasında anlık olarak öğrencilere geri bildirimde bulunabilir.

Sekizinci aşama olan değerlendirmede öğretme durumunun sonunda öğrencinin neyi ne derecede öğrendiğini belirlemek gerekir (Sönmez, 2007). Bunun için bazı işlemler yapılmalıdır. Hedeflenen öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmalıdır. Bu aşamada yazılı ya da uygulamalı sınav yaparak öğrenmenin durumu değerlendirilir. Testmoz ve Mentimeter araçlarıyla çeşitli testler, anketler, formlar ve sınavlar hazırlayarak değerlendirme yapılır.

Öğrenilenlerin kalıcılığını ve transferini sağlama Gagne ‘nin öğretim etkinlikleri modelinde son aşamadır. Öğrenilen bilginin kalıcı olduğunu ilerde bilgiye ihtiyaç duyulduğu bir zamanda kullanarak görürüz. Öğrenilen bilginin unutulmaması için bilginin belirli aralıklarla tekrar edilmesi kalıcılığı artırır. Öğrenilen bilginin öğrenci tarafından uygulanması, yaparak ve yaşayarak öğrenmesi kalıcılığı artırarak bilginin daha sonra kolay hatırlanabilmesini sağlar. Bunu sağlamak için ödevler, projeler ve alıştırmalar verilebilir. Bu aşamada WordMint ve Flippity araçları ile kelime bulmacaları, çengel bulmacalar, tombala kartları ve çalışma sayfaları oluşturularak öğrencilerin bilgileri tekrar etmesi sağlanır. Flippity web 2.0 aracına <https://www.flippity.net/> adresinden ulaşılabilir. Flippity aracını kullanmak için siteye girmemiz yeterlidir. Üyelik yapmamıza gerek yoktur. Sitedeki çeşitli oyunlardan birini seçerek kendi bilgilerinizi uyarlayabilirsiniz. Bu oyunlar Matching Game, Word Scramble, Snowman, Word Cloud vb. dir. Bazı oyunları düzenlemek için e-tablo seçeneği kullanılır.

Şekil 5. Flippity aracı ekran logosu (<https://www.flippity.net/>)

Şekil 6. WordMint aracı ekran görüntüsü (<https://wordmint.com/>)

KAYNAKÇA

Driscoll, M.P., (1994). Psychology of learning for instruction. Boston: Allyn and Bacon.

Gagné, R.M., and Driscoll, M. P. (1988). Essentials of learning for instruction. (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Gagné, Robert M., Walter W. Wager, Golas, K. ve Keller, John M. (2004). Principles of instructional design. Thomson/Wadsworth.

Gümüş, S., Okur, M.R. (2010). Using multimedia objects in online learning environment. Procedia Social and Behavioral Sciences, 2, 5157-5161

Senemoğlu, N., (2004). Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya. (10. baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Sönmez, V., (2007). Program geliştirmede öğretmen el kitabı. (13. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Sünbül, A.M., Gündüz, Ş. ve Yılmaz, Y., (2002). Gagne' nin öğretim etkinlikleri modeline göre hazırlanmış bilgisayar destekli öğretim uygulamasının öğrencilerin erişim düzeylerine etkisi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, 379-404.

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING REFUGEE LEARNERS' ATTITUDES TOWARDS LEARNING LANGUAGES IN THE TURKISH CONTEXT

Mahmoud DALLAL

Filiz YALÇIN TILFARLIOĞLU

ABSTRACT

With the continuous conflicts and increasing waves of displacement the world is experiencing, refugees' necessity for stability is growing. A significant factor to help fulfill this objective is learning languages, as they can open doors on the local and international levels. This study aims to investigate Syrian refugees' attitudes towards language learning in Turkey, offering an enriched look into this issue from the eyes of Syrians themselves. The study is conducted in Gaziantep city, south of Turkey, which hosts almost 450,407 Syrians since the beginning of the Syrian conflict in 2011. This descriptive study is based on a mixed-method approach in order to answer the research questions. For quantitative data, 399 participants between 18-45 filled a questionnaire specially designed for this study. For qualitative data, semi-structured interviews with a set of open-ended questions were conducted with 15 participants. Subsequently, the collected data was analyzed with the assistance of IBM SPSS.

The analysis results of the quantitative and qualitative collected data demonstrated that Syrians' English language skills did not witness an improvement during their residency in Turkey, contrary to their Turkish skills; however, their overall proficiency in both languages is low. Besides, the results highlighted time and lack of practice opportunities as Syrians' most significant obstacles in learning languages. Moreover, the participants shared their opinions regarding the available courses and mentioned their need for tailored courses to meet their needs and levels. The results were concluded with the participants' views in terms of the way they see the advantages of learning languages which, according to them, included better integration as well as job and education opportunities.

Keywords: Syrian refugees, obstacles, benefits.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE YEŞİL İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ İLİŞKİSİ

Safa ACAR

Siirt University, Vocational Scholl of Kurtalan, Department of Banking and Insurance, Kurtalan/Siirt

ORCID: 0000-0002-9578-0198

ÖZET

Küreselleşmenin etkisi ile artan rekabet, işletmelerin yeni uygulamalar geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Sanayi devriminden buyana işletmelerin içinde bulundukları çevrede artan bir şekilde belirsizlik hâkim olmakta ve bu belirsizlik işletmelerin uzun ömürlü, karlı, verimli ve etkin olmalarının önünde birer engel teşkil etmektedir. İşletmelerin ana hedeflerinden biri olan uzun ömürlü ve karlı bir işletme olma düşüncesi işletmenin sahip olduğu kaynaklara bağlılığını gün geçtikçe arttırmaktadır. Özellikle rekabet yoğun çevrelerde yer alan işletmelerin sahip oldukları kaynaklara yönelik özenlerinin daha fazla olması bir zorunluluk halini almıştır. İşletmenin en önemli kaynaklarından biri olan ve rekabet avantajı elde etmesinde büyük bir katkısı olan insan kaynakları da rekabet yoğun ortamlarda bulunan işletmeler için çok daha önemli bir noktaya ulaşmıştır.

İşletmelerin sadece ekonomik hedefler ile verimli ve etkin olamayacağı ekonomik hedeflerin yanında sosyal ve çevresel hedeflerin de olması gerekliliği düşüncesini barındıran sürdürülebilirlik düşüncesi özellikle işletmelerin sahip oldukları kaynaklar konusunda sürdürülebilir olmalarının gerekliliğine işaret etmektedir. İşletmenin sahip olduğu kaynakların arasında en önemlisinin de birey olduğu son dönemlerde daha yoğun bir şekilde fark edilmiştir. Rekabet yoğun çevrelerde yer alan işletmeler çevresel belirsizlikle mücadelede insan kaynaklarının önemini keşfettiği zamanlardan beri önemli gittikçe artan bireyin işletme içindeki rolünde değişimler yaşanmaktadır. Özellikle sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ve yeşil insan kaynakları yönetiminin öneminin gün geçtikçe artış göstermesi, işletmelerin daha sosyal ve daha çevreci politikalar ile insan kaynakları yönetimi stratejileri geliştirmelerinin gerekliliği artmıştır.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı, işletmelerin uzun ömürlü olmaları ve karlılıklarını artırmalarında sadece ekonomik hedefler belirlemelerinin yeterli olmadığı sosyal ve çevresel hedeflerin de olması gerektiği düşüncesinin bir ürünü olan sürdürülebilirlik bakış açısının işletmenin insan kaynakları yönetiminde bir yansıması olarak düşünülebilecek yeşil insan kaynakları yönetimi ile olan ilişkisinin belirlenmesidir. Bu kapsamda sürdürülebilirlik, kurumsal sürdürülebilirlik ve yeşil insan kaynakları yönetimi çeşitli yönlerden ifade edilmiş ve sürdürülebilirlik düşüncesinin yeşil insan kaynakları yönetimi ile olan ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Kurumsal Sürdürülebilirlik, Yeşil Yönetim, Yeşil İnsan Kaynakları Yönetimi

RELATIONSHIP OF SUSTAINABILITY AND GREEN HUMAN RESOURCES MANAGEMENT

ABSTRACT

Increasing competition with the effect of globalization makes it necessary for businesses to develop new applications. Since the industrial revolution, there has been an increasing uncertainty in the environment in which businesses are located, and this uncertainty constitutes an obstacle for businesses to be long-lasting, profitable, efficient and effective. The idea of being a long-lasting and profitable enterprise, which is one of the main goals of the enterprises, increases the dependence of the enterprise on the resources it has day by day. It has become a necessity for businesses, especially in intensely competitive environments, to pay more attention to the resources they have. Human resources, which is one of the most important resources of the business and have a great contribution in gaining competitive advantage, has reached a much more important point for businesses in intense competitive environments.

The idea of sustainability, which includes the idea that businesses should have social and environmental goals as well as economic goals that cannot be efficient and effective with only economic goals, points out the necessity of businesses to be sustainable,

especially in terms of the resources they have. It has been noticed more intensely in recent years that the most important resource among the resources of the enterprise is the individual. Since the companies in the competitive environments discovered the importance of human resources in the fight against environmental uncertainty, there have been changes in the role of the individual in the business, which has become increasingly important. In particular, the importance of sustainable human resources management and green human resources management has increased day by day, and the necessity for businesses to develop more social and environmental policies and human resources management strategies has increased.

In the light of this information, the aim of the study is to determine the relationship between the sustainability perspective, which is a product of the idea that it is not enough for businesses to have longevity and increase their profitability, but also social and environmental goals, with green human resources management, which can be considered as a reflection of the company's human resources management. In this context, sustainability, corporate sustainability and green human resources management have been expressed from various aspects and the relationship between the idea of sustainability and green human resources management has been tried to be revealed.

Keywords: Sustainability, Corporate Sustainability, Green Management, Green Human Resources Management

GİRİŞ

Küreselleşmenin, rekabet piyasalarının ve kaynak kıtlığının etkili olduğu son dönemlerde işletmeler, uzun ömürlü ve rekabetçi olabilmek adına çalışmalar yapmaktadırlar. Bu çalışmaların başında sahip oldukları üretim düzeyini koruyabilmek için kaynak teminini sürdürülebilir kılmak için gerekli olan yöntemler yer almaktadır. Rekabetçi piyasaların çoğalması sonucu aynı kaynağa ihtiyaç duyan işletmeler arasında kaynak yönünden rekabetler ortaya çıkmakta ve kaynağa ulaşımı en yüksek olan işletme diğer işletmelere göre rekabet avantajı elde etmektedir. Durum böyle iken özellikle doğal kaynakların gün geçtikçe azalma eğiliminde olması işletmeleri büyük sıkıntılara sokabilecektir.

İşletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan kaynaklara ulaşımını gün geçtikçe zorlaştığı son dönemlerde işletmeler yeni ve gelişime açık uygulamalara yönelerek bu eksikliğin önüne geçmek zorundadırlar. İşte bu problemin önüne geçebilmek adına çoğu işletme sürdürülebilirlik çerçevesinde gelişen uygulamaları değerlendirmekte ve işletme faaliyetlerini sürdürebilirlik ilkelerine yönelik olarak devam ettirmektedir. Sürdürülebilirlik perspektifinin belirttiği üzere sadece ekonomik kalkınmanın yeterli olmadığını fark eden işletmeler ekonomik kalkınmanın yanında sosyal ve çevresel kalkınmanın da gerekliliğini gün geçtikçe daha yoğun bir şekilde hissetmektedir.

Bu gelişmeler çerçevesinde çalışmanın konusu, işletmelerin uzun ömürlü, rekabetçi ve karlı olmaları adına ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik faaliyetlerinin uygulanması kapsamında ortaya çıkan yeşil insan kaynakları yönetiminin sürdürülebilirlik perspektifi ile olan ilişkisidir. Bu kapsamda sürdürülebilirlik, kurumsal sürdürülebilirlik ve yeşil insan kaynakları yönetimi kavramları tanım ve kapsamı itibarıyla ifade edilmiştir.

1. Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Yaklaşımları

Sürdürülebilirlik, toplumsal ve çevresel entropiye bir alternatif olarak geliştirilen yeni bir bakış açısıdır. Dünya'nın karşı karşıya kaldığı asit yağmurları, küresel ısınma, ozon tabakasının incilmesi, ormansızlaşma ve çölleşme gibi küresel felaketlere karşı sürdürülebilirlik düşüncesinin bir önlem olarak kabul edildiği söylenebilir (Basiago, 1995, s. 109). Sürdürülebilirlik kavramının anlamına bakıldığında ihtiyaca göre farklı odak noktaları olduğu ve farklı yönlerden tanımlandığı söylenebilir. Bu tanımlamalardan birisi, doğal kaynakların gelecek nesiller için kullanılabilir olması amacıyla sistematik ve uzun vadeli kullanımının sağlanmasıdır. Bir diğer tanımlama ülkelerin

çevresel kaynaklarını yok etmeden ekonomik ve sosyal ilerlemelerinin sağlanması için gereken adımların atılması sayesinde gerçekleşen kalkınma modelidir. Üçüncü tanımlama, sosyal olarak adil ve etik kurallara uygun olarak, ahlaki ve ekonomik kalkınma türüdür. Dördüncü tür tanımlama ise çevresel göstergelerle ilgilidir. Bu tanımlamaya göre, çevresel göstergelerin ekonomik göstergeler kadar önemli olduğu bir kalkınma türü sürdürülebilirlik olarak ifade edilmektedir (Filho, 2000, s. 9,10).

Sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıktığı ilk dönemlerde terim anlamına yönelik bir netlik olmaması farklı yönlerden tanımlamaları ortaya koymuştur. Ancak Brundtland raporunda ifade edilen tanım baskın bir yapı olarak ifade netliğini oluşturmuştur. Bu kapsamda sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma bakış açısı üç temel ilke birleşmiştir. Bu ilkeler çevresel bütünlük, ekonomik refah ve sosyal eşitlik olarak ifade edilebilir. Bu ilkelerin her biri gereklidir ancak tek başlarına yeterli değildir. İlkelerden herhangi birisinin desteklenmemesi durumunda ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir olması mümkün olmayacaktır (Bansal, 2005, s. 198).

Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilirlik yaklaşımının işletme düzeyine uyarlanmış hali olarak düşünülebilir. Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımına göre işletmelerde gerçekleşen kurumsal ve ekonomik yönden büyümenin yanında çevresel koruma, sosyal eşitlik ve adalet gibi toplumsal hedeflerinde eşdeğer öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. İşletmelerin kurumsal sürdürülebilirliklerinin sağlanabilmesi için ekonomik, sosyal ve çevresel yönlerden oluşturulmuş olan parametrelerin işletmelerin temel, stratejik ve operasyonel süreç ve karar alma mekanizmalarında yer alması gerekmektedir. Burada önemli olan nokta işletmelerin sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal ve çevresel yönlerden de sorumluluklarının olduğudur. Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı işletmenin rekabet, yenilik ve pazarlama bileşenleri ile çok yakından ilişkilidir. Bu kapsamda kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımını uygulamalarına alan işletmelerin rekabet avantajı elde etmesi beklenmektedir (Öztel, Köse, & Aytekin, 2012, s. 33).

Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, sosyal ve çevresel ilgi ile paydaşlarla olan ilişkinin işletme faaliyetlerine dahil edilmesidir. Bu kapsamda sürdürülebilirlik hedefi olan işletmeler, kendilerini ekolojik sistemin içinde kabul ederek çevreden elde etmiş oldukları kaynakları en etkin bir biçimde kullanır, kendi bünyelerinde işler ve çevreye sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerin geri dönüşümüne de katkı sağlayarak kaynak israfının önüne geçmek için çaba sarf ederler. Gelecekte yapılacak olan işlerin ihtiyacı olan kaynakların yetersizliğinin vereceği olumsuzluklar kurumsal sürdürülebilirlik fikri için itici bir güç olarak kabul edilebilir (Mısırdalı Yangil, 2015, s. 361).

Kurumsal sürdürülebilirliğin, 1997 yılında John Elkington tarafından ortaya konulan “Triple Bottom Line” kavramı çerçevesinde, ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik olarak üç boyutu bulunmaktadır. Bu yaklaşımın ifadesine göre bu üç boyuttan birinin ihmal edilmesi tüm işletme operasyonlarını ve geleceğini tehlikeye atan bir davranıştır. İşletmelerin bu boyutları uzun dönemli uygulamaları halinde ise hem kendileri hem paydaşları hem de toplum için önemli faydalar sağlayacaktır. Ekonomik sürdürülebilirlik, işletmenin gelir elde etmesini amaçlayan ve sağlam bir finansal yapı oluşturan boyut iken, çevresel sürdürülebilirlik boyutu, işletmenin çevreye olan olumsuz etkisinin mümkün olan en az düzeyde olmasını sağlayarak faaliyetlerde bulunmasını, sosyal sürdürülebilirlik ise, işletmede çalışan bireylerin çalışma ve yaşam standartlarının iyileştirilmesini, müşterilerin, toplumun ve gelecek nesillerin hayat kalitesinin dikkate alınmasını sağlamaktadır (Gençoğlu & Aytaç, 2016, s. 52).

2. Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Çevre İlişkisi

Mekanist dünya görüşüne bir alternatif olarak görülebilecek olan “ekolojik Dünya Görüşü”ne göre çevresel problemler, toplumların felsefi ve metafizik inançlarında gerçekleşen değişimlerin bir yansımasıdır. Bu düşüncenin ortaya koyduğu fikirlere göre çevresel problemlerin önüne geçilebilmesi için insanların doğa ile olan bağlarını yeniden gözden geçirmesi gerekmektedir. Geçmişten bugüne kadar süren sermaye ve karlılık odaklı büyüme paradigmasına karşı doğal kaynaklara odaklanan büyüme modeli yeni bir paradigma

olarak kabul edilmektedir. Bu büyüme modelinde en önemli unsur yeşil ekonomi anlayışı olarak ifade edilmektedir. Yeşil ekonomi, doğal kaynakların tüketiminin azaltılarak da büyümenin mümkün olduğunu ifade etmektedir (Özçağ & Hotunluoğlu, 2015, s. 304,305).

“Yeşil” kavramının işletme stratejisine dahil edilmesi ihtiyacı ile karşı karşıya kalan sürdürülebilirlik kavramı, çoğu işletme yöneticisinin gündemini meşgul eden önemli bir konu olmaya yönelmiştir. Yeşillendirme, daha akıllı enerji kullanımı, daha düşük maliyetler, sürdürülebilir kaynakların kullanımı sayesinde düşük israf düzeyi ve çevre dostu ürünler olan geri dönüştürülebilir malzemeleri hedefleyen bir süreçtir. Bu kapsamda yeşil olmak dünyanın sürdürülebilirliğini ve canlılığını en üst düzeye çıkartmak için atılan her türlü adım olarak ifade edilmektedir (Rezaei-Moghaddam, 2016, s. 515).

3. Yeşil İnsan Kaynakları Yönetimi

21. yüzyılda politika üreticileri, kamu veya iş dünyası, çevresel kaygılara artan düzeyler de ilgi göstermektedirler. İklim değişikliği ile ilgili özel anlaşmaların yapılması (Kyoto 1997, Bali 2007 ve Kopenhag 2009) küresel olarak çevreciliğe olan ilginin artmasına büyük etki oluşturmaktadır. Kamu kurumları, devletler ve sivil toplum kuruluşları, toksik kimyasallar da dahil olmak üzere endüstriyel kirliliğin ve atık maddelerin zararlı sonuçları sebebiyle, doğal kaynakların tahribatını ve bu tahribatın insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini yavaşlatıcı ve hatta bir dereceye kadar tersine çeviren düzenlemeler ve politikalar geliştirmek için çabalamaktadırlar (Jackson, Renwick, Jabbour, & Muller-Camen, 2011, s. 100; Ahmad, 2015, s. 2). Bu gelişmelerin etkisi ile işletmelerde de yeni gündemler ortaya çıkmaktadır. Özellikle geleneksel kâr amaçlı şirketlerin sürdürülebilirlik ve yeşil uygulamalar kapsamında çevre koruma için önemli araçlar haline gelmesine katkı sağlamıştır (Al-Romeedy, 2019, s. 529).

Yeşil hassasiyetlerin etkisi ile yönetimde de yeşil iş düşüncesi hâkim olmuştur. Yeşil iş kavramının üzerinde ortaya çıkan bir kavram olarak yeşil insan kaynakları yönetimi, 1990’lı yıllardan bu yana popülerliğini artıran ve sürdürülebilir yönetimin yerleşik uygulamaları arasına giren bir kavramdır (Bose, 2017, s. 48). Yeşil insan kaynakları yönetimi, ilk dönemlerde sürdürülebilirlik ve insan kaynakları yönetimi çerçevesinde incelenmiş ve bu inceleme sonucunda iki farklı yönden değerlendirilmiştir. Bu yönlerden birincisi olan makro düzeyde örgütün ekonomik ve sosyal çevre ile olan ilişkisi değerlendirmeye alınarak toplumsal ve çevresel sürdürülebilirlik etkisi ortaya konulmuştur. Mikro düzeydeki incelemelerde ise örgüt iç çevresi kontrole tabi tutularak örgütün en önemli kaynağı olarak değerlendirilen insan kaynaklarının sürdürülebilirliğine yönelik işlemler yürütülmüştür. Bu kapsamda insan kaynakları ve sürdürülebilirlik ilişkisi, kıt insan kaynakları, yaşlanan iş gücü ve iş ile ilgili artan sağlık sorunlarının gözlemlenmesiyle bağlantılı olarak değerlendirilir. Bu sebeple işletmeler için yüksek kaliteli insanlar “hayatta kalma stratejisi” haline gelmektedir (Ehnert & Harry, 2012, s. 223). Yeşil insan kaynakları yönetimi, işletmenin sahip olduğu kaynakları sürdürülebilir ve etkin bir biçimde kullanmasını desteklemek amacıyla insan kaynakları yönetimi uygulamalarının çevresel yönetimi kapsamında değerlendirilmesi ile ilgili bir boyuttur. Kaynakları sürdürülebilirliğinin sağlanması, çevreci bakış açısı ve çevre dostu politikalar gibi uygulamaları kapsamına alan yeşil insan kaynakları yönetimi, yeşil ekonomiye katkı sağlamaktadır. Bu bakış açısı ile yeşil insan kaynakları yönetimi, bir işletmede yeşil kültür oluşturan ve uygulayabilen, bütün fonksiyonlarında yeşil bakış açısının etkisini oluşturan ve bu sayede yeşil işler yapabilen bir bakış açısidir (Yavuz, 2020, s. 2671).

Yeşil insan kaynakları yönetiminin tanımlanmasına bakıldığında farklı yönlerden birçok tanımlamanın yapıldığı görülmektedir. Kim ve arkadaşları (2019, s. 84), yeşil insan kaynakları yönetimini, “çevre politikasının, planını ve diğer ilgili bilgilerin üst yönetiminin çalışanlara iletilmesini, çalışanların yeni çevresel uygulamaları anlamaları için eğitilmesini, çalışanların çevresel faaliyetlere katılmaları için yetkilendirilmesini ve çalışanları çevreye karşı sorumlu olmaya teşvik edebilecek ödüller verilmesini içeren” uygulamalar olarak ifade etmektedir. Nejati ve arkadaşları (2017, s. 164) yeşil insan kaynakları yönetimini, “telekomünikasyon

araçları, daha az kâğıt baskısı, iş paylaşımı ve video konferans dahil olmak üzere mevcut kaynakların verimli ve etkin kullanımı yoluyla kuruluşun karbon ayak izlerini en aza indirmesine yardımcı olabilecek, kuruluşları çevreye duyarlı, kararlı ve yetkin çalışanlarla donatma” faaliyeti olarak tarif etmişlerdir. Masri ve Jaaron ise (2017, s. 475) yeşil insan kaynakları yönetimini, “çevresel açıdan sürdürülebilir uygulamaları güçlendirmek ve çalışanların çevresel sürdürülebilirlik konularına bağımlılığını artırmak için insan kaynakları yönetimi uygulamalarını kullanmak” olarak ifade etmiştir. Bu kapsamda yeşil insan kaynakları yönetimi, bir işletmenin çalışanlarının daha yeşil olmasını amaçlayan bir sistemin geliştirilmesi, uygulanması ve sürekli bakılı ile ilgili tüm faaliyetlerin tamamıdır. Yeşil insan kaynakları yönetimi, bir işletmenin çevresel hedeflerine ulaşmak ve sonucunda çevresel sürdürülebilirliğe önemli katkılar sağlamak için normal çalışanların yeşil çalışanlara dönüştürmek ile ilgilenen insan kaynakları uygulamalarıdır (Bose, 2017, s. 49).

SONUÇ

İşletmelerin karşı karşıya kaldıkları kaynak kıtlığının önüne geçmenin bir yolu olarak uygulanması önerilen sürdürülebilirlik ve kurumsal sürdürülebilirlik faaliyetleri işletmenin ve yönetimin her alanını etkilemiştir. Bu etkinin sonucu olarak yönetim literatüründe sürdürülebilirlik kaynaklı uygulamalar gün geçtikçe daha hızlı bir uygulama alanı bulmaktadır. Bu uygulama alanlarının birisi de işletmelerin en önemli kaynağı olan insan kaynakları üzerinde etki etmiştir. Sürdürülebilirlik perspektifinin etkisi işletmelerin daha çevreci politikalar yürütmesi gerektiğinden hareketle yeşil iş modelleri geliştirilmiştir. Yeşil iş modellerinin etkisi ile ortaya çıkan ve insan kaynakları yönetimi üzerinde etkili olan bakış açısı yeşil insan kaynakları yönetimidir. Esasen sürdürülebilir insan kaynakları yönetiminin çevresel sürdürülebilirlik kapsamında değerlendirilmesi ile ifade edilebilecek olan yeşil insan kaynakları yönetimi kavramı, işletmelerin daha çevreci ve daha duyarlı personellere sahip olması temeline dayandırılabilir.

Bu kapsamda hazırlanan çalışmada sürdürülebilirlik etkisi ile işletmelerin önem verdikleri bir konu olan yeşil işletme ve yeşil yönetim kavramlarında değerlendirilebilecek olan yeşil insan kaynakları yönetimi ile ilgili teorik bilgiler verilmiştir. Yeşil insan kaynakları yönetimi, işletmelerin kıt kaynaklarla hayatlarını devam ettirmelerinin önündeki engelleri aşabilmeleri için bir yol gösterici olarak kabul edilebilir. Özellikle yeşil çalışan düşüncesinin ve yeşil kültürün sahip olduğu işletmelerin rekabet avantajı elde etmesi düşünülmektedir.

Sonuç olarak yeşil insan kaynakları yönetimi literatürü genişlemeye açık bir yapıda olduğu düşünülen ve gelecek dönemlerde de işletmelerin ilgisini artırdığı bir konu olarak düşünülmektedir. Bu çerçevede işletmeler daha çevreci bakış açıları ile yetişmiş çalışanlara ihtiyaç duyacak ve yeşil insan kaynakları yönetimi uygulamaları bu gelişmelere katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ahmad, S. (2015). Green human resource management: Policies and practices. *Cogent business & management*, 2(1), 1-13.
- Al-Romeedy, B. S. (2019). Green human resource management in Egyptian travel agencies: constraints of implementation and requirements for success. *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, 18(4), 529-548.
- Bansal, P. (2005). Evolving Sustainably: A Longitudinal Study of Corporate Sustainable Development. *Strategie Management Journa*(26), 197-218.
- Basiago, A. D. (1995). Methods of Defining ‘Sustainability. *Sustainable Development*, 3, 109-119.
- Bose, I. &. (2017). Green HRM practices in private health care & banking sectors in India. *Indian Journal of Industrial Relations*, 53(1), 48-58.

- Ehnert, I., & Harry, W. (2012). Recent Developments and Future Prospects on Sustainable Human Resource Management: Introduction to the Special Issue. *Management Revue*, 23(3), 224-239.
- Filho, L. W. (2000). Dealing with Misconceptions on the Concept of Sustainability. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 1(1), 9-19.
- Gençoğlu, Ü. G., & Aytaç, A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 72, 51-66.
- Jackson, S. E., Renwick, D. W., Jabbour, C. J., & Muller-Camen, M. (2011). State-of-the-art and future directions for green human resource management: Introduction to the special issue. *German Journal of Human Resource Management*, 25(2), 99-116.
- Kim, Y. J., Kim, W. G., Choi, H. M., & Phetvaroon, K. (2019). The effect of green human resource management on hotel employees' eco-friendly behavior and environmental performance. *International Journal of Hospitality Management*, 76, 83-93.
- Masri, H. A., & Jaaron, A. A. (2017). Assessing green human resources management practices in Palestinian manufacturing context: An empirical study. *Journal of cleaner production*(143), 474-489.
- Mısırdalı Yangil, F. (2015). Kurumsal Sürdürülebilirlik Kapsamında Sürdürülebilirlik Raporlarına Yönelik İçerik Analizi: Türkiye'deki En Büyük 100 Sanayi İşletmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 356-376.
- Nejati, M., Rabiei, S., & Jabbour, C. J. (2017). Envisioning the invisible: Understanding the synergy between green human resource management and green supply chain management in manufacturing firms in Iran in light of the moderating effect of employees. *Journal of Cleaner Production*(168), 163-172.
- Özçağ, M., & Hotunluoğlu, H. (2015). Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Boyut: Yeşil Ekonomi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 303-324.
- Öztel, A., Köse, M. S., & Aytekin, İ. (2012). Kurumsal Sürdürülebilirlik Performansının Ölçümü için Çok Kriterli Bir Çerçeve: Henkel Örneği. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 32-44.
- Rezaei-Moghaddam, K. (2016). Green management of human resources in organizations: An approach to the sustainable environmental management. *Journal of Agricultural Technology*, 12(3), 509-522.
- Yavuz, N. (2020). Yeşil insan kaynakları yönetimi ve yeşil iş yetkinliklerinin içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2669-2681.

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE YENİ BAKIŞ AÇILARI: SÜRDÜRÜLEBİLİR İKY VE YEŞİL İKY

Safa ACAR

Siirt University, Vocational Scholl of Kurtalan, Department of Banking and Insurance, Kurtalan/Siirt

ORCID: 0000-0002-9578-0198

ÖZET

İnsan kaynakları yönetimi, yönetim literatüründe gün geçtikçe değerini artıran bir yapıya dönüşmekte ve işletmelerin ihtiyaçları çerçevesinde yenilikçi bakış açıları geliştirilen bir mecra haline gelmektedir. Sürdürülebilirlik bakış açısının işletmelere kazandırdıkları değerler kapsamında sadece ekonomik hedefler değil aynı zamanda sosyal ve çevresel hedeflerin de önemli olduğu fikrinin kabul görmesinin ardından diğer bilim alanlarında ortaya çıkan gelişme yönetim alanında ve insan kaynakları yönetimi alanında da kendisini göstermiştir. Özellikle insan kaynakları yönetimi alanında gerçekleşen gelişme işletmelerin bir kaynak olarak bireyi görmesinin ardından daha da hızlanmıştır.

Sürdürülebilirlik düşüncesinin sosyal hedefler tarafını kaynak olarak kabul eden sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi insanın faaliyetlerinde sadece ekonomik bir görüş ile kısıtlanmaması gerektiği aynı zamanda sosyal bir varlık olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Sürdürülebilirlik düşüncesinin çevresel hedefler tarafıyla ilişkilendirilebilen yeşil insan kaynakları yönetimi ise işletme çalışanlarının doğaya bıraktıkları ayak izlerinin gelecek nesilleri tehdit etmesinin zararlarının en aza indirilmesi düşüncesiyle ortaya çıkan bir bakış açıdır.

Genel olarak Sürdürülebilir İKY ve Yeşil İKY birbirleri ile yakından ilişkili olan yeni insan kaynakları yönetimi uygulamaları olarak düşünülebilir. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı, yeni bakış açıları olan sürdürülebilir İKY ve yeşil İKY'nin teorik olarak ifade edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir İnsan Kaynakları Yönetimi, Yeşil İnsan Kaynakları Yönetimi

NEW PERSPECTIVES IN HUMAN RESOURCES MANAGEMENT: SUSTAINABLE HRM AND GREEN HRM

ABSTRACT

Human resources management is turning into a structure that increases its value day by day in the management literature and becomes a medium where innovative perspectives are developed within the framework of the needs of the enterprises. After the acceptance of the idea that not only economic goals but also social and environmental goals are important within the scope of the perspective that the sustainability perspective brings to the businesses, the development that emerged in other scientific fields has also shown itself in the field of management and human resources management. Especially the development in the field of human resources management has accelerated after businesses see the individual as a resource.

Sustainable human resources management, which accepts the social goals side of the sustainability idea as a resource, states that human activities should not be limited only by an economic view, but also should be evaluated as a social entity.

Green human resources management, which can be associated with the environmental goals of the sustainability idea, is a perspective that emerged with the idea of minimizing the harms of the footprints left by the employees on the nature, threatening the future generations.

In general, Sustainable HRM and Green HRM can be considered as new human resource management practices that are closely related to each other. In this context, the aim of this study is to express the new perspectives of sustainable HRM and green HRM

theoretically.

Keywords: Sustainability, Sustainable Human Resources Management, Green Human Resources Management

1. Giriş

Sanayi devriminden sonra ortaya çıkan ve özellikle son dönemlerde kendisini çok daha fazla hissettiren rekabet ortamı içerisinde çeşitli rekabet avantajları elde etme düşüncesi, işletmelerin hayatlarını devam ettirebilmelerinin en önemli yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Özellikle rekabetçi piyasalarda çalışan işletmeler, rekabet avantajı elde edebilecekleri uygulamalar sayesinde gerek verimlilik gerek etkinlik gerekse uzun ömürlü bir işletme olma yolunda çeşitli kazanımlara sahip olabilmektedirler. Özellikle işletmelerin rekabet avantajı elde etme konusunda kaynakların etkisinin ortaya çıkmasından sonra işletmeler sahip oldukları kaynakları rekabet avantajı sağlayabilmeleri yönüyle değerlendirmeye almaya başlamışlardır.

İşletmelerin sahip olduğu nadir, benzersiz ve taklit edilemeyen özelliklere sahip bir kaynağı olan insan ise 21. Yüzyılda en önemli rekabet avantajı sağlama unsuru olarak işletmelerin ilgi alanına girmeyi başarmıştır. İşletmelerin sahip oldukları insan kaynağı kapsamında yer alan nitelikli işgücü, rakiplerine karşı işletmeye önemli bir rekabet avantajı kazandırmaktadır. Ancak işletmelerin sadece ekonomik yönden rekabet avantajı elde etmesi yeterli değildir. Son dönemlerde ortaya çıkan farkındalıklar ve özellikle işletmelerin ekonomik hedeflerinin yanında sosyal ve çevresel hedeflerinin de olması gerektiği fikrini savunan sürdürülebilirlik bakış açısının etkisi ile işletmelerin çalışma yöntemlerinde de değişiklikler ve gelişmeler yaşanmıştır. İşletmenin en önemli rekabet avantajı unsuru olan insan kaynaklarının da sadece ekonomik bir değer olmadığı aynı zamanda sosyal ve çevresel etkilere de sahip bir unsur olduğu düşüncesine atıfta bulunan sürdürülebilirlik bakış açısının etkisi ile insan kaynakları yönetimi alanında da yeni paradigmlar gelişmiştir. Sürdürülebilirlik kavramının sosyal etkisi kapsamında ortaya çıkan sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi uygulamaları işletmelerde yer alan insan kaynağının toplumsal faydayı ve ekonomik öncelikleri dikkate alarak yürütülen uygulamaları kapsamaktadır. İnsan kaynaklarının çevre ile olan ilişkilerini dikkate alarak gelişen bir diğer paradigma olan yeşil insan kaynakları yönetimi ise işletme kaynaklarının çevre ile olan ilişkilerinin düzenlenmesi kapsamında insan kaynakları yönetimi uygulamalarının yeşil yönetim kapsamında değerlendirilmesini dikkate alan bakış açıdır.

Bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, özellikle sanayi devriminden sonra önemi artan ve gelişme gösteren insan kaynakları yönetiminin en yeni gelişmeleri olarak kabul edilebilecek iki paradigma olan sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ile yeşil insan kaynakları yönetimi kavramlarını teorik bir altyapıda incelemektir. Bu kapsamda öncelikle insan kaynakları yönetiminin gelişimine yönelik bir incelemenin ardından sürdürülebilirlik kavramı kısaca açıklanmış devamında ise sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ile yeşil insan kaynakları yönetimi kavramlarının tanımı, özellikleri, işletmelere olan katkıları ve önemleri belirtilmiştir.

2. İnsan Kaynakları Yönetiminin Gelişimi

Yönetim ile ilgili birçok araştırma alanında olduğu gibi insan kaynakları yönetimi alanında da zaman içerisinde disiplinlerarası bir kurama dayalı mantıksal ve tümdengelimci yolların izlenmesi yerine, sorunların değişimine odaklı ya da durumsal gelişmelere bağlı olarak geliştirilen cevaplara göre gelişmeler gerçekleşmiştir (Sayılar, 2005). İnsan kaynakları yönetiminin gelişimine bakıldığında 19. Yüzyıl sonu ile 20. Yüzyılın başlarına kadar gidilebildiği görülmektedir. İnsan kaynakları yönetimi ilk kez “personel yönetimi” başlığı altında incelenmiş ve 1. Dünya savaşı sırasında Taylorizm ve işçi refahı akımları, endüstri ve psikoloji alanındaki birimlerden etkilenerek gelişimine devam etmiştir (Eroğlu, 2016, s. 182). Personel yönetimi pratiği ilk ortaya çıktığı dönemlerde Taylor’un bilimsel yönetim anlayışının önemli bir hakimiyetinin olduğu düşünülebilir. Bu çerçevede Taylor’un bilimsel yönetim anlayışı sadece bir grup örgütsel

teknik değil, bireyselliğe burgusu olan bir toplum ve endüstri düşüncesine bağlı bir ideolojiyi de ifade etmektedir. Bu ideolojiye bakıldığında ise, örgütlerin bireye bakışının ve insan unsuruna yönelik sistemlerin yapılandırılması ve uygulanma biçimleri de ifade edilmiştir (Sayılar, 2005, s. 148). Devamında ise verimsiz olarak kabul edilen personel yönetimi uygulamalarının yerini, işlerin tasarımı, işe alım, işe yerleştirme ve çalışmanın fiziki ve psikolojik zorluklarının azaltılmasına yönelik teknik faaliyetlerin gelişimine dayalı bir düzenleme olan “insan kaynakları yönetimi” doğmuştur (Üsdiken & Wastı, 2002, s. 3,4). İnsan kaynakları yönetimi ABD’den yayılmaya başlamış ve uluslararası alanlarda büyük bir ilgi görerek bugüne kadar dinamik bir gelişimi süreci izlemiştir. Bu süreçlerde yaşanan değişim ve dönüşümler örgütlerdeki insan kaynakları yönetimine olan bakış açısında da farklılaşmalara sebep olmuştur. İnsan kaynakları yönetiminin gelişimine bakıldığında ilk ortaya çıkışından bu yana insanın yerinin işletme hedeflerini başarmada etkin rol olan bir konumda olduğu, eşsiz bir kaynak olan insanın ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamayı hedeflediği ve insanın gelişimine katkı sağlamayı amaçladığı görülmektedir. Ancak sanayi devriminden bugüne ortaya çıkan ilk gelişme olan personel yönetimi uygulamaları daha çok kayıt tutma, dosyalama, bordro hazırlama gibi operasyonel faaliyetler olarak ortaya çıktığı bilinmektedir (Kızıldağ & Büyükaslan, s. 62).

Dünya’daki insan kaynakları yönetimi gelişimine bakıldığında kavramın ortaya çıkışı ve kurumsallaşmasının ABD’de gerçekleştiği varsayımı kabul görse de diğer ülkelerdeki gelişiminin farklılık gösterdiği de kabul edilmektedir. İKY alanının gelişimine katkı sağlayan tarihsel birikimler, yayınlar, eğitimler, uygulama örnekleri ve buna benzer gelişmeler alana ilişkin toplumsal gruplaşmaların oluşmasına zemin hazırlamıştır (Eroğlu, 2016, s. 183). 1980’li yıllardan itibaren insan kaynakları yönetimi kavramı, personel yönetimi yerine ya da personel yönetimi kavramı ile birlikte kullanılmaya başlanmasıyla literatürde yoğun bir ilgi gördüğü görülmüştür. Yine aynı dönemlerde personel ve endüstri ilişkileri, personel ve çalışma ilişkileri ve insan ilişkileri yönetimi kavramlarının insan kaynakları yönetimi ya da personel yönetimi kavramı yerine kullanıldığı da gözlenmiştir (Özcan, 2011, s. 34).

İnsan kaynakları yönetiminin beraberinde getirdiği yeni bakış açısı tüm Dünya’da ilgi ile karşılanmıştır. Bunun etkisi ile işletmeler birbirleri ile yarışarak kurumlarında insan kaynakları yönetimi birimleri kurmaya başlamışlardır. Ancak buradaki gelişme ilk dönemlerde sadece tabela değişikliğinden ibaret kalmış ve daha önce personel yönetimi kapsamında yürütülen faaliyetler aynen yapılmaya devam etmiştir. Gerçek bir insan kaynakları yönetiminden söz edebilmek için insan kaynakları felsefesine uyumlu bir dönüşümün gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Demirkaya, 2006, s. 7).

İnsan kaynakları yönetimi, insan kaynaklarına yönelik hazırlıklar, stratejik işe alım, çalışan eğitimi, büyüme ve tazminat yönetimi, verimlilik, çalışanlar arasındaki ilişkiler, sağlık hizmetleri, çalışan memnuniyeti ve çalışan hizmetlerinin sağlanması gibi birçok görevi bir arada yürüten bir yapıdadır. Aynı zamanda insan kaynakları yönetimi sayesinde örgütsel verimlilik, çalışanların yönetime katılımı ve iş kalitesinin iyileştirilmesi için tespit edilen politika ve uygulamalar da işlerlik kazanmaktadır (Anwar & Abdullah, 2021, s. 35).

Genel olarak insan kaynakları yönetimine bakıldığında son yıllarda çalışma hayatında geniş etkilere sebep olan bir yönetim yaklaşımı olduğu görülmektedir. Tarihsel gelişimine bakıldığında bilimsel yönetim yaklaşımı ile başlayan yönetim felsefesi, bugün İKY olarak kabul edilmektedir. İnsan kaynakları yönetimi modern bir yaklaşımdır ve “işletmelerde çalışan bireylerin ihtiyaçları, eğitim ve geliştirilmeleri gibi konulara odaklanmış olup insan odaklı bir anlayışı” benimsemektedir (Özcan, 2011, s. 34).

Sürdürülebilirlik bakış açısı bütün yönetim alanları gibi insan kaynakları yönetimi üzerinde de etkisini göstermiş ve insan kaynakları yönetiminin sürdürülebilirlik ile etkisi sonucu yeni paradigmlar ortaya çıkmıştır. Bu sebeple çalışmanın devam eden bölümünde sürdürülebilirlik kavramına yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

3. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, başlangıcından buyana çevre ve nüfus artışı bağlamında gelişen belirsiz bir terimdir (Kramar, 2014, s. 1070).

Sürdürülebilirlik kavramı, bugün itibarıyla akademinin her alanında ama özel olarak çevre bilimlerinde yaygın olarak kullanılan bir kelimedir. Kelimenin tarihçesine bakıldığında 1970’li yıllardan önce genellikle ormancılık alanı ile ilgili kullanıldığı görülmektedir. Sürdürülebilirlik kelimesinin bu ilk kullanımları, orman kaynaklarının kullanılması gereken yollarının tespit edilmesi için ara sıra kullanılan bir yapıdadır (Filho, 2000, s. 9). Sürdürülebilirlik kavramının kökenleri ormancılık sektörüne dayandırılır ve ilk kez 1713 yılında Hanns Carl Von Carlovitz tarafından yazılmış olan Sylvicultura Oekonomika adlı kitapta, bir ağaçtan daha fazla odun hasat edilemeyeceği ilkesi ile ilişkilendirilir (Fischler, 2014, s. 14). Bu sebeple ormancılık sektörü ile sürdürülebilirlik kavramının tarihsel boyutta güçlü bağları vardır. Bunun yanında sürdürülebilirlik kelimesinin anlamına bakıldığında ise “uzun vadeli”, “dayanıklı”, “sağlam” ve “sistematik” gibi kelimelerle eş anlamlı olarak kullanıldığı da görülmektedir (Filho, 2000, s. 9).

Sürdürülebilirlik kavramının değerinin ve kullanım alanının artması için önemli bir adım Dünya komisyonunun 1987 yılında hazırladığı ve Brundtland raporu olarak bilinen “Ortak Geleceğimiz-Our Common Future” raporunun hazırlanıp sunulmasıdır. Bu raporda ortalama üç yıl boyunca çeşitli disiplinlerden ve farklı coğrafi bölgelerden gelen uzmanlar, sürdürülebilirlik ile ilgili fikirler ortaya koyarak konunun ne olduğu, takip edilmesi gereken noktaları ve ülkelerin sürdürülebilirliği hayat geçirmeleri için gereken temalar hakkında ayrıntılı analizler gerçekleştirdiler (Filho, 2000, s. 9,10). Brundtland raporunda sürdürülebilirlik ile ilgili bir netlik ortaya çıkmıştır. Bu netliğin kaynağı ise sürdürülebilir kalkınmanın “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılayan kalkınmadır.” şeklinde yapılmış olan tanımlamasıdır. Aynı raporda daha ayrıntılı olarak vurgu yapılan bir diğer nokta da sürdürülebilirliğin sağlanması için gerekli olanın kaynakların kullanımında, yatırımların yönünde, teknolojik gelişmelerde ve kurumsal değişimlerde bir uyumun yakalanarak toplumsal, ekonomik ve sosyal kalkınmanın elde edilmesi için çalışılması gerektiğidir (Fischler, 2014, s. 14).

Brundtland raporunda sürdürülebilirlik kavramı açıklanırken doğal yaşam şartlarının tehlikeye atılmadan ekonomik, çevresel ve sosyal hedeflerin bir arada yerine getirilebileceği ifade edilmektedir. Sürdürülebilirliğin ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç boyutu olduğu için insan kaynakları yönetimi de üç boyutta ele alınmalıdır (Tooranloo, Azadi, & Sayyahpoor, 2017, s. 1253).

Sosyal sürdürülebilirlik, mevcut ve gelecek nesillerin refahının koruma altına alınmasını ve iyileştirilmesini ifade etmektedir. Bu çerçevede insan kaynaklarının sosyal sürdürülebilirliğinin uygulanmasında önemli olan faktörler; sosyal altyapı, kariyer fırsatlarının varlığı, erişilebilirlik, psikolojik ihtiyaçları karşılama yeteneği, sosyal adalet, sosyal sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk olarak sıralanabilir. İnsan kaynakları yönetiminin sosyal sürdürülebilirliği, bu faktörlerin varlığı ile başarılı sonuçlara ulaşılmasını sağlamaktadır (Tooranloo, Azadi, & Sayyahpoor, 2017, s. 1254).

Çevresel sürdürülebilirlik, güvenli ve güzel bir ortam oluşturmada ve çevresel etkilerin en aza indirilmesini çevresel hasarların ise onarılmasını sağlamaktadır. İnsan kaynaklarının çevresel sürdürülebilirliğinin uygulanmasında önemli bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler; yeşil iş tasarımı, yeşil insan kaynakları planlaması, yeşil istihdam, yeşil seçim, yeşil politikaların uygulanması, yeşil performans değerlendirmesi, yeşil eğitim, yeşil teşvik sistemi yönetimi, yeşil sağlık ve çalışan güvenliği yönetimi, çalışan disiplini ve çalışan yeşil ilişkileri olarak sıralanabilir. İnsan kaynakları yönetiminin çevresel sürdürülebilirliği, bu sayılan faktörlerin işletmede etkinlik düzeyine göre gelişebilmektedir (Tooranloo, Azadi, & Sayyahpoor, 2017, s. 1254,1255).

Ekonomik sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin ihtiyaçları olan değerli kaynakları korunmasıyla elde edilebilecektir. Nesiller arasında eşit ve adaletli dağıtım ekonomik sürdürülebilirliğin ana hedefidir. Ekonomik sürdürülebilirlik, giderlerin azaltılması, ekonomik kaynakların daha iyi yönetimi ve süreç verimliliği ile sağlanabilmektedir. Ekonomik sürdürülebilirliğin işletmelerde uygulanma sürecinde önemli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler, insan kaynakları verimliliği, yeniden mühendislik, üst yönetimin ekonomik sürdürülebilirlik taahhüdü, tesislerin gelişimi, makroekonomik politikalar ve istihdam garantisi olarak sıralanabilmektedir (Tooranloo, Azadi, & Sayyahpoor, 2017, s. 1255,1256).

Sürdürülebilirlik, yönetim alanının tamamını etkilediği gibi insan kaynakları yönetimi alanını da etkilemiş ve geleceği de düşünen

uygulamalara imkân tanımıştır. Bu yeni gelişmelerden birincisi sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi, diğeri ise yeşil insan kaynakları yönetimi olarak adlandırılmaktadır. Öncelikle sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Sürdürülebilir İKY

Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi terimi son dönemlerde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu konuda kesin bir tanımlama yapılamamış ve işletme içi ve işletme dışı noktalara verilen öneme göre farklı bakış açıları geliştirilmiştir. Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi esasen işletmenin uzun vadede devamına, yani sürdürülebilir bir işletme olmasına katkıda bulunan sosyal ve insani sonuçlara atıfta bulunmaktadır. Bunun yanında sadece ekonomik ve stratejik faaliyetler arasında aracılık faaliyeti yürüten bir yapıdan ziyade yeşil insan kaynakları yönetimini de sisteme dahil ederek çevresel sonuçları da geliştirmektedir. Bu bakış açısı ile sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ile yeşil insan kaynakları kapsamında değerlendirilebilmektedir (Kramar, 2014, s. 1075).

Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi, insan kaynakları yönetimi kapsamında yer alan uygulamaların, politikaların ve stratejilerin geliştirilerek kurumsal sürdürülebilirliğe ulaşılmasını hedeflemektedir. Bu bakış açısıyla insan kaynakları yönetimi sadece ekonomik hedefleri değil aynı zamanda sosyal ve çevresel performansları etkileyecek hedefleri de yerine getirmelidir (Özutku, Çetinkaya, & Ağca, 2015, s. 57). Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi birden fazla boyutu olan ve birden çok analiz düzeyini kapsayan bir çerçevedir. “Firmanın hedeflerine ulaşmasını sağlamak için planlanan insan kaynakları dağıtımları ve faaliyetleri modeli” olarak tanımlanan stratejik insan kaynakları yönetiminin bir uzantısı olarak kabul edilebilir. Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi, insan kaynakları yönetimi ile finansal performans arasında gelişen olumlu ilişkilerin etkisi ile işletme içindeki ve dışındaki paydaşların etkisini dikkate almakta ve çeşitli öneriler sunarak odak noktasını belirlemektedir. Sürdürülebilir insan kaynaklarının temelini ise firmaların paydaşlarının beklentilerini karşılamak için farklı türde sonuçlar aramasıdır. Bu sonuçlar; ekonomik, sosyal, çevresel veya insani olabilir (Jarlström, Saru, & Vanhala, 2018, s. 705). Bu çerçevede işletmelerin, çalışanların ve toplumun sürdürülebilirlik faaliyetinden sorumlu olmasından dolayı işletme çalışanlarının kendilerine ve kariyerlerine yönelik sorumlulukları da bu kapsama dahil edilmektedir (Mazur, 2014, s. 161).

Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi bazı yönleriyle geleneksel (ana akım) insan kaynakları yönetimi ile farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar (Prins, Beirendonck, Vos, & Segers, 2014, s. 266);

1. İşletmedeki iç paydaşlara ve çalışanlara saygıya yeniden odaklanma (Saygı),
2. İnsan kaynakları yönetimi konusunda çevre bilinci ve dışarıdan işletmeye bakış açısı geliştirme (Açıklık),
3. Hem ekonomik hem de toplumsal sürdürülebilirlik açısından ve bireysel istihdam edilebilirlik açısından uzun vadeli bir yaklaşım geliştirmek (Süreklilik).

Zaugg ve arkadaşları (2011, s. 3) tarafından sürdürülebilir insan kaynakları yönetimine yönelik geliştirilen modelde de bazı amaçlar belirtilmektedir. Bu amaçlar;

1. Çalışanların istihdam edilebilirliğini artırmak,
2. Bireysel sorumluluğu geliştirmek için katılımcı yönetim modellerini kullanmak,
3. Uyumlu bir iş-yaşam dengesi sağlamak.

Belirtilen iki modelde de sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ile geleneksel insan kaynakları yönetimi arasındaki farklılıklara

vurgu yapılarak olması gereken amaçlar belirlenmiş ve çalışanların işletmenin sürdürülebilirliğine olan katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. Yeşil İKY

Sürdürülebilirlik ile insan kaynakları yönetimi alanı arasında ortaya çıkan etkileşimden kaynaklanan ve özellikle çevresel kaygılardan etkilenen yeni bakış açısı yeşil insan kaynakları yönetimi olarak kabul edilmektedir.

Ekonomik kalkınmanın çevresel bozulma ve iklim değişikliğine yönelik olumsuz etkilerinin fark edilmeye başlanmasından sonra, işletmeler yeni stratejiler geliştirmeye başlamışlardır (Ren, 2020, s. 1). Son yıllarda artarak devam eden iklim değişikliği, hava kirliliği ve nükleer krizler gibi küresel etkisi olan felaketlere yönelik farkındalık arttıkça sanayileşmenin olumsuz etkilerinin en aza indirilebilmesi için yeni bakış açıları geliştirilmeye devam etmektedir. Bu tür gelişmelerin etkisiyle yeşil işler ve görevler işletmelerin ve işletme bünyesinde çalışan insan kaynakları yönetimi bölümlerinin bakış açılarını değiştirmektedir (Renwick, Jabbour, Muller-Camen, Redman, & Wilkinson, 2016, s. 114). Firmaların çevresel performansı, bu gelişmeler başladığından beri çevresel sorunları ele almak, örgütsel öğrenme, paydaş entegrasyonu ve yenilik gibi yeni örgütsel yeteneklerin gelişimini teşvik etmekte ve bu durum olası bir rekabet avantajı kaynağı haline gelmektedir (Ren, 2020, s. 1).

Güncel bir araştırma trendi olarak kabul edilen yeşil insan kaynakları yönetimi, işletmelerin sürdürülebilir kalkınma stratejilerinde önemli bir rol oynamaktadır (Pham, Hoang, & Phan, 2020, s. 845). Kramar (2014, s. 1075) yeşil insan kaynakları yönetimi kavramını, “olumlu çevresel sonuçları artıran insan kaynakları yönetimi faaliyetleri” olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle yeşil insan kaynakları yönetimi, işletme çalışanlarının işletmenin vizyonu ile uyumlu bir yeşil girişimde bulunmaya teşvik etmesi açısından önemli olduğu söylenebilir. Aynı zamanda yeşil İKY, işletmelerin çevresel sürdürülebilirlik politikalarını uygulamak için benimsenen bir dizi uygulama olduğu da söylenebilmektedir (Hameed, Khan, Islam, Sheikh, & Naeem, 2020, s. 2).

İşletmeler yeşil uygulamalar kapsamında yeşil insan kaynakları yönetimi uygulamalarından, işe seçim aşamasında işyeri ile benzer çevresel değerlere ve inançlara sahip çalışanları seçmeyi, bireysel çevresel performansı dikkate almayı, performans ve ödüllendirme stratejileri geliştirmeyi, çevresel farkındalığı, tutumları, becerileri bilgiyi geliştirici eğitimler organize etmeyi tercih edebilir. Bu yöntemler sayesinde yeşil insan kaynakları yönetimi uygulamaları işletmenin sürdürülebilirlik stratejisine katkı sağlayacaktır (Dumont, Shen, & Deng, 2017, s. 615).

SONUÇ

İşletmeler için çok önemli bir rekabet avantajı unsuru olan insan kaynaklarının sürdürülebilirlik etkisi ile daha da geliştiği söylenebilir. Bu kapsamda insan kaynakları yönetiminin özellikle sanayi devrimini takip eden dönemden başlayarak önemli gelişmeler yaşadığı görülmektedir. İnsan kaynakları yönetiminin en son değişimini sağlayan gelişme ise sürdürülebilirlik kavramından kaynaklanan değişimdir. Sürdürülebilirlik işletmelere çok yakından etkilemiş ve kurumsal sürdürülebilirlik kapsamında işletme yönetiminde köklü değişikliklerin gerçekleştirilmesine katkı sağlamıştır. Özellikle yönetim uygulamalarının sürdürülebilirlik ve kurumsal sürdürülebilirlik etkisi ile daha sosyal ve daha yeşil uygulamalara dönüşmesi son dönemlerin en önemli gelişmelerinden biri olarak kabul edilebilir. Yönetimin diğer alanlarında gerçekleşen değişim, dönüşüm ve gelişmeler insan kaynakları yönetiminde de gerçekleşmiş, sürdürülebilirlik perspektifinin etkisi ile sürdürülebilir İKY ve Yeşil İKY yönetim anlayışları kabul edilmeye başlanmıştır. Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi sürdürülebilirliğin üçlü sorumluluk yaklaşımından sosyal sürdürülebilirlik ile daha yakın ilişkide iken yeşil insan kaynakları yönetimi ise daha çok çevresel sürdürülebilirlik ile yakından ilişkilidir.

Sonuç olarak sürdürülebilirlik perspektifinin yönetim alanında ortaya çıkardığı gelişmelerin bir eseri olarak insan kaynakları yönetimi kapsamında sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ile yeşil insan kaynakları yönetimi kavramları ortaya çıkmıştır. İşletme çalışanlarının daha yeşil, daha çevreci daha sosyal ve daha duyarlı olmalarının gerekliliği bu iki yeni insan kaynakları yönetimi uygulamalarının ana işlevini oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Anwar, G., & Abdullah, N. N. (2021). The impact of Human resource management practice on Organizational performance. *International journal of Engineering, Business and Management (IJEBM)*, 5(1), 35-47.
- Bansal, P. (2005). Evolving Sustainably: A Longitudinal Study of Corporate Sustainable Development. *Strategie Management Journa*(26), 197-218.
- Basiago, A. D. (1995). Methods of Defining 'Sustainability. *Sustainable Development*, 3, 109-119.
- Demirkaya, H. (2006). Tarım toplumundan bilgi toplumuna insan kaynakları yönetiminde değişim. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 1-23.
- Dumont, J., Shen, J., & Deng, X. (2017). Effects of green HRM practices on employee workplace green behavior: The role of psychological green climate and employee green values. *Human resource management*, 56(4), 613-627.
- Eroğlu, O. (2016). 1923'ten Günümüze Türkiye'de İnsan Kaynakları Yönetiminin Gelişimi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(29), 181-193.
- Filho, L. W. (2000). Dealing with Misconceptions on the Concept of Sustainability. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 1(1), 9-19.
- Fischler, F. (2014). Sustainability: The concept for modern society. C. Weidinger içinde, *Sustainable Entrepreneurship* (s. 13-21). Berlin, Heidelberg.: Springer.
- Hameed, Z., Khan, I. U., Islam, T., Sheikh, Z., & Naeem, R. M. (2020). Do Green HRM Practices Influence Employees' Environmental Performance?. *International Journal of Manpower*.
- Jarlström, M., Saru, E., & Vanhala, S. (2018). Sustainable Human Resource Management with Saliency of Stakeholders: A Top Management Perspective. *J Bus Ethics*, 703-725.
- Kızıldağ, D., & Büyükaslan, H. D. (tarih yok). İnsan kaynakları yönetimi alanındaki bildirilerin seyri: Ulusal yönetim ve organizasyon kongreleri üzerine bir araştırma. *İş ve İnsan Dergisi*, 5(1), 61-73.
- Kramar, R. (2014). Beyond strategic human resource management: is sustainable human resource management the next approach? *The International Journal of Human Resource Management*, 1069–1089.
- Mazur, B. (2014). Sustainable Human Resource Management In Theory and Practice. *Economics and Management*, 1, 158-170.
- Özcan, S. (2011). *Otel işletmelerinde insan kaynakları yönetiminin yeri ve önemi*. Edirne: (Master's thesis, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Özutku, H., Çetinkaya, M., & Ağca, V. (2015). İnsan Kaynakları Yönetimi Boyutuyla Kurumsal Sürdürülebilirlik: BİST Sürdürülebilirlik Endeksindeki Firmalar Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(3), 55-72.
- Pham, N., Hoang, H., & Phan, Q. (2020). Green human resource management: a comprehensive review and future research agenda. *International Journal of Manpower*, 41(7), 845-878. doi:<https://doi.org/10.1108/IJM-07-2019-0350>
- Prins, P., Beirendonck, L., Vos, A., & Segers, J. (2014). Sustainable HRM: Bridging Theory and Practice Through the "Respect Openness Continuity (ROC) Model. *Management Revue*, 25(4), 263-284.

- Ren, S. T. (2020). Effects of Green HRM and CEO ethical leadership on organizations' environmental performance. *International Journal of Manpower.*, 1-23.
- Renwick, D. W., Jabbour, C. J., Muller-Camen, M., Redman, T., & Wilkinson, A. (2016). Contemporary developments in Green (environmental) HRM scholarship. *The International Journal of Human Resource Management*, 27(2), 114-128.
- Sayılar, Y. (2005). İnsan kaynakları yönetimi alanının Türkiye'deki gelişim çizgisi: Yönetim ve organizasyon kongreleri üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 147-176.
- Tooranloo, H. S., Azadi, M. H., & Sayyahpoor, A. (2017). Analyzing Factors Affecting Implementation Success of Sustainable Human Resource Management (SHRM) Using a Hybrid Approach of FAHP and Type-2 Fuzzy DEMATEL. *Journal of Cleaner Production*, 162, 1252-1265.
- Üsdiken, B., & Wastı, S. A. (2002). Türkiye'de Akademik bir İnceleme Alanı Olarak Personel veya İnsan Kaynakları:1972-1999. *Amme İdaresi Dergisi*, 35(3), 1-37.
- Zaugg, R. J., Blum, A., & Thom, N. (2011). *Sustainability in Human Resource Management*. University Of Berne: European Association of Personnel Management.

BİLİŞİM ÜRETİM PİLOT UYGULAMASINA KATILAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Orhan DUMAN

Ministry of National Education

ORCID: 0000-0002-2264-358X

Assoc. Prof. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ

Necmettin Erbakan University

ORCID: 0000-0003-1075-0043

ÖZET

2023 eğitim vizyonunda bilişimle üretim becerileri kazandırmaya yönelik olarak kodlama ve 3D tasarım etkinlikleri yürütülmesinden bahsedilmektedir. Bu doğrultu kapsamında bilişimle üretim pilot uygulaması hayata geçirilmiştir. Ülkemizde kodlama eğitimi bilişimle üretim pilot uygulamasıyla 81 ile yaygınlaştırılmıştır. İlkokul 4. Sınıflarda haftada 2 saat, ortaokul 5. Sınıflarda haftada 3 saat, 6. ve 7. sınıflarda haftada 2 saat olarak toplam 139 okulda uygulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı bilişimle üretim pilot uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerin uygulama hakkındaki görüşlerinin incelemektir. Bu amaç doğrultusunda 2021 yılı Kasım ve Aralık aylarında Konya ilinde bilişimle üretim pilot uygulamaya dahil olan 2 farklı okuldaki 16 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Görüşmede veri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen 3 demografik soru ve 8 açık uçlu soru sorulmuştur. Görüşmeye katılan öğretmenlerden 10'u kadın 6'sı erkektir. Bu öğretmenlerin 12'si lisans 3'ü yüksek lisans ve 1'i doktora mezunudur. Öğretmenlerin yaş aralığı ise 35-55 yaş arasındadır. Görüşme sonucunda elde edilen verilerin yorumlanmasında betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenler ilk kez uygulayacağı bu uygulamada başta tedirgin olduklarını ve yeterli donanımına sahip olmadıklarını söylediler. Görevlendirilen danışman öğretmenin katkısı olduğunu düşünüyorlar. Öğrenme gücü çeken öğrenciler dahil tüm öğrencilerin derse ilgili olduğunu söylediler. Velilerin bu derse karşı olumlu yaklaşıtlarını düşünüyorlar. Olumsuz olarak sınıfların kalabalık olması, yeterli teknik donanımın olmaması ve altyapı problemleri olduğunu söylediler. Olumlu olarak ise öğrencilerin yeteneklerinin farkına vardıkları, küçük yaşlarda verilmesinin olumlu olacağı, öğrencileri geleceğe hazırladığını söylediler.

Anahtar Kelimeler: Bilişimle Üretim Pilot, Sınıf Öğretmenleri, Kodlama

EXAMINING THE OPINIONS OF CLASSROOM TEACHERS PARTICIPATING IN THE INFORMATICS PRODUCTION PILOT APPLICATION

ABSTRACT

In the 2023 education vision, it is mentioned that coding and 3D design activities are carried out to gain informatics production skills. Within the scope of this direction, the pilot application of production with informatics was implemented. Coding education in Turkey has been expanded to 81 provinces with the production of informatics pilot application. The aim of this study is to examine the opinions of the classroom teachers who participated in the production with informatics pilot application. For this purpose, interviews were conducted with 16 classroom teachers from 2 different schools, which were included in the production with informatics pilot application in the province of Konya in November and December 2021. In the interview, 3 demographic questions and 8 open-ended questions developed by the researcher were asked to collect data. Of the teachers participating in the interview, 10 are female and 6 are male. 12 of these teachers are undergraduate, 3 graduate and 1 doctorate graduate. The age range of teachers is between 35-55 years old. Descriptive analysis method was used in the interpretation of the data obtained as a result of the interview. According to the findings obtained from the research, the teachers said that they were nervous at first and that they did not have enough equipment in this application, which they were going to implement for the first time. They think that the

assigned counselor teacher has a contribution. They said that all students, including students with learning difficulties, were interested in the lesson. Negatively, they said that the classrooms are crowded, there is not enough technical equipment and there are infrastructure problems. On the positive side, they said that students realize their talents, it would be positive if they were given at a young age, and they prepared the students for the future.

Keywords: Informatics Production Pilot, Classroom Teachers, Coding

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında her alanda teknoloji kullanımı yaygınlaştıkça, insanları nasıl daha iyi eğitebileceğimizi düşünmemiz gerekir. İnsanların hayattaki hedefleri ne olursa olsun bilgisayar bilimi kavramlarını öğrenmesi ve temel dijital becerilere sahip olması önemlidir. Gelişen teknoloji eğitim alanında bazı köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir. İnsanların bilinçli kullanıcı olmaları, ürünler ortaya çıkarabilmeleri, tüketen bir nesilden ziyade üreten bir nesil olmaları için erken yaşta teknolojik alanda kodlama ve tasarım eğitimlerin verilmesi gereklidir. Öğrencilerin kullanıcı olmanın ötesinde yeni projeler veya ürünler ortaya çıkarabilmeleri için erken yaşlarda kodlama eğitimine başlaması önerilmektedir (Yükseltürk ve Altıok, 2015).

Kodlama eğitimini günümüzde 21. yüzyıl becerileri olarak görülmektedir. (Sayın ve Seferoğlu, 2016). Fransa'da 2015 yılında yapılan bir araştırmaya göre kodlama eğitiminin erken yaşlarda da uygulanabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Euronews, 2015). Dünyadaki birçok ülke erken yaşta kodlama eğitimine okul öncesi dönemden itibaren seçmeli ya da zorunlu olarak müfredatına uyarlamıştır. 2013 yılında İngiltere, bilgi ve iletişim teknolojileri dersinin içeriği çağa ayak uydurmadığı gerekçesiyle içerik değiştirilerek kodlama eğitimine daha fazla yer vermiştir (Burns, 2012). Slovakya'da ilkökul ve ortaokullarda bilgisayar bilimi öğretimi haftada bir saat zorunludur ve okulların bu dersi artırma seçeneği vardır (Voštinár ve Knežník, 2020).

Ülkemizde ise bilgisayar bilimi öğretimi ortaokullarda bilişim teknolojileri ve yazılım dersinde 5. ve 6. sınıflarda zorunlu olarak verilmektedir (MEB, 2012). 2023 eğitim vizyonunda bilişimle üretim becerileri kazandırmaya yönelik olarak kodlama ve 3D tasarım etkinlikleri yürütülmesinden bahsedilmektedir (MEB, 2018). Bu doğrultu kapsamında bilişimle üretim pilot uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu uygulama 81 ile yaygınlaştırılmıştır. İlkokul 4. Sınıflarda haftada 2 saat, ortaokul 5. Sınıflarda haftada 3 saat, 6. ve 7. sınıflarda haftada 2 saat olarak toplam 139 okulda uygulanmaktadır (MEB, 2019). Bu projede ilkökul 4. sınıflara yönelik Micro:bit ve Tinkercad eğitimi verilmektedir. Ortaokullar da ise Scratch, Microsoft Small Basic, Tinkercad, Sketchup, S4A ve Mit App Inventor eğitimi verilmektedir.

Öğrencilerin seviyelerine uygun kodlama araçları kullanılarak yapılan kodlama etkinlikleri, öğrencilerin motivasyonlarını ve öğrenme isteklerini artırmakta, iş birliği yapmasını sağlamakta, akademik başarısını artırmakta, problem çözme, çözüm odaklı düşünme, algoritmik düşünme becerilerini geliştirmektedir (MEB, 2019). Tüm bu becerilere bakıldığında bilişimle üretim pilot uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri merak konusu olmuştur. Bu çalışmanın amacı bilişimle üretim pilot uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerin uygulama hakkındaki görüşlerinin incelemektir.

2. YÖNTEM

Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilerin yorumlanmasında betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada görüşme sonucunda öğretmenlerden elde edilen veriler yorumlanarak aktarılmaya çalışılmıştır. Araştırmacıların belirlemiş olduğu temalara göre veriler özetlenerek sunulmuştur.

2.1 Çalışma Grubu

2021 yılı Kasım ve Aralık aylarında Konya ilinde bilişimle üretim pilot uygulamaya dahil olan 2 farklı devlet okuldan 16 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Yapılan çalışma gönüllülük esasına dayanarak yapılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden 10'u kadın 6'sı erkektir. Bu öğretmenlerin 12'si lisans 3'ü yüksek lisans ve 1'i doktora mezunudur. Öğretmenlerin yaş aralığı ise 35-55 yaş arasındadır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1

Görüşmeye katılan öğretmenlerin demografik özellikleri

En yüksek Diploma	Erkek (38-53 Yaş)	Kadın(35-55 Yaş)
Lisans	5	7
Yüksek Lisans	1	2
Doktora	-	1
Toplam	6	10

2.2 Verilerin Toplanması

Bu çalışmada ilkokulda bilişimle üretim pilot uygulamasında görev yapan öğretmenlerin görüşlerini belirlemek için 3 demografik soru ve 8 açık uçlu sorudan oluşan yazılı görüşme formu kullanılmıştır. Form iki uzman görüşü doğrultusunda düzenlenerek son şeklini almıştır. Öğretmenlere sorulan demografik sorular öğretmenin yaşı, cinsiyeti, bitirdiği en yüksek okul ya da aldığı en yüksek diploma ile ilgilidir. Bu araştırmada görüşme formunda yer alan sorular aşağıda sunulmuştur

1. Bilişimle üretim pilot uygulaması dersine gireceğinizde ilk tepkiniz ne oldu? Uygulamaya başlamadan önce düşünceleriniz nelerdi? Başladıktan sonra bu düşünceleriniz de değişimler oldu mu? Olduysa ne gibi değişimler oldu?
2. Bilişimle üretim pilot uygulamasının size katkıları nelerdir?
3. Bilişimle üretim pilot uygulaması için verilen müfredat ve kazanımlar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
4. Bilişimle üretim pilot uygulamasının uygulanabilirliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
5. Bilişimle üretim pilot uygulamasının öğrencilere ne gibi faydaları olacağını düşünüyorsunuz?
6. Bilişimle üretim pilot uygulamasını daha iyi hale getirebilmek için neler farklı yapılabilirdi?
7. Bilişimle üretim pilot uygulamasına velilerin yaklaşımı nasıldır?
8. Bilişimle üretim pilot uygulaması ile ilgili olumlu gördüğünüz yönlerinden üç şeyi ve olumsuz gördüğünüz yönlerinden üç şeyi söyler misiniz?

Araştırmacı katılımcıların tümüyle yüz yüze görüşmüştür. Bazı katılımcılar görüşme formunu bizzat araştırmacının yanında doldururken bazı katılımcılarda görüşme formunu doldurup araştırmacıya daha sonra teslim etmiştir.

2.3 Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından çalışma grubuna katılan öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdiği cevaplar yazılarak ifadelerindeki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılmış, yorumlanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Öğretmenlerin yazdığı bazı cümleler tırnak içinde değiştirilmeden sunulmuştur. Görüşleri aynen aktarılan öğretmenler sırasıyla Ö-1, Ö-2, Ö-3, ... Şeklinde sembolize edilmiştir.

3. BULGULAR

Çalışmada elde edilen bulgular yedi alt başlık kullanılarak sunulmuştur. Bunlar sırasıyla öğretmenlerin önyargıları, öğretmene ve öğrenciye katkıları, içerik hakkındaki düşünceler, programın uygulanabilirliği hakkındaki düşünceler, veli yaklaşımı, öğretmenlerin önerileri ve programın olumlu ve olumsuz yönleri başlıkları halinde ele alınmıştır.

3.1 Öğretmenin Ön Yargıları

Bilişimle üretim pilot uygulaması dersine gireceğinizde ilk tepkiniz ne oldu? Uygulamaya başlamadan önce düşünceleriniz nelerdi? Başladıktan sonra bu düşünceleriniz de değişimler oldu mu? Olduysa ne gibi değişimler oldu? Sorusunu öğretmenlerimize sorduğumuzda öğretmenlerimiz genel olarak ilk tepkilerinde konu ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmadıkları için tedirginlik yaşadıklarını ama uygulamaya başladıktan sonra rahatladıklarını dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenler ise yeterli alt yapısı olmadığını düşünmüşlerdir. EBA'dan mesleki gelişim kursunu aldıktan sonra ilgilerin arttığını dile getirmişlerdir. İki öğretmenimiz ise uygulamanın öğretmene fazladan sorumluluk yüklediğini düşünmektedir.

Ö-1: *"İnsan ilk yaşadığı işlerde genelde tedirgin olur. Bende aynı tedirginliği yaşadım."* demiştir.

Ö-4: *"Uygulamaya başlamadan önce herhangi bir deneyimim olmadığı için çekiniyordum. Rehber öğretmenle başlamak bu açıdan iyi oldu. Rehber öğretmenlerin yıl boyunca sınıfta olmasında yarar görüyorum."* demiştir.

Ö-10: *"Bilişimle üretim elimizde hazırlanmış yıllık plan yoktu. Bilişimle üretim kurs ve seminerlerine katılmadığımdan kendimi yetersiz hissettim. Yeterli kazanım ve donanımına sahip olmadığımı ve öğrenciler için yetersiz kalacağımı düşündüm. Öğrenci ve öğretmen arkadaşlarım ile birlikte ben de öğreniyorum. EBA'dan seminer ve kursları takip etmeye başladım. Arkadaşlarımızın robotik kol yapması ve kodlama ile hareket ettirmesi okulca ilgimizi arttırdı."* demiştir.

3.2 Öğretmene ve Öğrenciye Katkıları

Bilişimle üretim pilot uygulamasının öğretmene katkıları açısından ele aldığımızda öğretmenlerimizden dört öğretmenimiz kendilerine herhangi bir katkı sağlamadığını dile getirmiştir. Ancak diğer öğretmenlerimiz kodlama ve algoritma kavramlarını öğrendiklerini başta zor gelen bilişimle üretim dersinin de eğlenceli zaman geçirdiklerini ve bu sayede teknoloji kullanımını geliştirdiklerini dile getirmişlerdir.

Ö-10: *"Yıllık plan olmadığında, bilişimle üretim seminerlere katılmadığımdan başta çok zor görünen bilişimle üretim dersi zor ve sıkıcı olmaktan çıktı. yıllık plan hazırladık. Derslere gözlemci olarak katılan hocalarımız yardımcı oluyor. EBA'daki uygulamalar ve etkinlikleri Micro:bit karta uygulayarak eğlenceli zaman geçiriyoruz. Okulumuzda 4-b sınıfı robotik kol kod yazılımı ile bilim sergisine katıldı."* demiştir.

Ö-13: *"Kodlamanın ne olduğunu öğrendim. Algoritmanın ne olduğunu kavradım. Bilgisayara ve yazılama ilgisi olan çocukları keşfetmemizi sağladı. Ancak bu işi bizimle değil bu işi bilen yetkili öğretmenlerle yapılmasının daha iyi olacağını düşünüyorum."*

Demistir.

Ö-5: "Micro:bit ve Tinkercad programlarını öğrencilerimle birlikte ben de öğrendim. İki programın da çok güzel olduğunu düşünüyorum. Birçok web2.0 aracı kullanıyordum zaten yeni bir araç öğrenmek keyif verici geldi" demistir.

Bilişimle üretim pilot uygulamasının öğrenciye katkıları açısından ele aldığımızda öğretmenleriz bu derste öğrencilerin bilgisayarın mantığını anlayabileceğinden ve teknolojiyi daha bilinçli ve verimli kullanabileceklerinden bahsetmektedir. Kodlama ve algoritma becerilerini geliştireceğini ve kodlamada kendi ürünleri görmenin onları güdüleyeceğinden bahsetmektedir. Robotik kodlamanın geleceğin mesleği olduğu düşünüldüğünde uygulanmasının faydalı olacağından doğru uygulanırsa geleceğin yazılım mühendislerinin çıkacağına inanmaktadırlar.

Ö-16: "Öğrencilerin teknolojiyi daha rahat kullanabileceklerini, eleştirel düşünmeyi geliştireceğini, teknoloji ile yeni ürünler üretebileceklerini öğrenebileceklerini düşünüyorum." demistir.

Ö-7: "Bilime, teknolojiye, tasarım, yazılım ve kodlamaya ilgilerinin artıp oyun oynamaktan ziyade ürün oluşturmayı başarabilmeyi tatmaları büyük bir kazanım oldu. Devamı olmalı." demistir.

Ö-10: "Öğrencileri bilgisayar ve bilgisayar yazılımı ve bu sektöre karşı daha ilgili görüyorum. Öğrenciler sosyal medya kullanımı, zararlı bilgisayar oyunları, internet zararları konusunda bilinçsiz. Bilişimle üretim dersi aslında çocukların bilgisayar konusunda bu eksiklik ve ihtiyacını tamamlayabilir. Çocukların robotik kodlama, bilgisayar kullanımı, bilişim teknolojileri, bilişimle üretim dersleriyle ufkunun geliştiğini, meslek seçimlerinin bile etkilendiğini düşünüyorum. Bir öğrencinin banka, hastane, okul, trafik, mağazalarda karşılaştığı dijital yazılım ve görselleri tanınması yapabileceğini düşünmesi yada "Micro:bit kartıyla ben okulda kodlama yaptım. Yazı yazıyorum "demesi, kendine güven kazandıracaktır." demistir.

Ö-15: "Çocukların bilgisayarda daha verimli vakit geçirmelerini ve daha güvenli internet kullanmalarını sağladığını düşünüyorum." demistir.

3.3 İçerik Hakkındaki Düşünceler

Bilişimle üretim pilot uygulamasını içerik olarak ele aldığımızda verilen müfredat ve kazanımların öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu açık ve anlaşılır olduğu dile getirilmektedir. Bir öğretmenimiz ise içerik için her yıl öğretmen ve öğrenci görüşlerini alarak güncellenmesi gerektiğinden bahsetmiştir. Bazı öğretmenleriz ise içerik konusunda kendilerini yeterli görmediği için yorum yapamayacağını dile getirmiştir.

Ö-10: "Müfredatın ve kazanımların öğretmen ve öğrencilerin her yıl görüş ve düşünceleri alınarak güncellemesi gerektiğini düşünüyorum. Daha kapsamlı bir yıllık plan ve kazanımlarla dersin daha eğlenceli ve güncel hale getirilmesi gerekiyor. Derslik, bilgisayar, kalabalık okullar sorunu da sene başında değerlendirilmelidir." demistir.

Ö-15: "Çocukların seviyesine uygun, onları sıkmadan ve zorlamadan öğrenmelerini sağladığını düşünüyorum." demistir.

3.4 Programın Uygulanabilirliği Hakkındaki Düşünceler

Bilişimle üretim pilot uygulamasında öğretmenlerin programın uygulanabilirliği hakkındaki düşüncelerine baktığımızda sınıfların kalabalık olmadığı altyapının ve teknik donanımın yeterliği olduğu okulda uygulanabilir olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca teknik sorunların olması durumunda sıkıntı yaşadıklarını bu gibi sorunlarda teknik destek olması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Ö1: "Günümüzde kesinlikle yapılması gerektiğine inanıyorum." Demistir.

Ö3: "Sınıfta öğrenme güçlüğü olan öğrencilerim dahil tüm sınıf iştahla ve hevesle katılıyor. Uygulanabilir fakat kalabalık sınıflarda

sınıf yönetimi zor oluyor. Her biri öğretmeni dinlemeden bilgisayara odaklanıyor.” demiştir

Ö10: *“Köy okullarında akıllı tahtalar mevcut. Bu ders köylerde de uygulanabilir. Formatörler sınıf öğretmenini bilgilendirip, eğitip, seminerler verebilir ama Micro:bit kartı kullanmaktan öteye geçilmesi gerekiyor. Farklı projeler ve düşüncelere zaman ve imkân verilmeli. Disiplinli bir ders olarak değil, projelere dayalı özgün hale getirilmeli. İnterneti olmayan okullar, öğrenci başına bir bilgisayar düşmeyen kalabalık okullar bu dersi etkin gerçekleştiremeyecektir.” demiştir.*

3.5 Veli Yaklaşımı

Bilişimle üretim pilot uygulamasında öğretmenlerin veli yaklaşımına ilişkin görüşlerini baktığımızda öğretmenler velilerin bu derse olumlu yaklaştıklarını öğrencilerin heyecanının velilere yansındıklarını söylemiştir. Bir öğretmen bilgisayar ve interneti olmayan velilerin çocuğunun EBA'dan ders videosu izleyemediğini söylemiştir. Bazı velilerin mihver derslerden alındığı için rahatsız olduklarını söylemiştir.

Ö-1: *“Veliler öğrencilerin çok mutlu olduğunu eve gidince heyecanla okulda neler yaptıklarından bahsediyorlar”* demiştir.

Ö-7: *“Olumludur. Çocukların hevesi ve heyecanı onlara yansımıştır. Çoğu robotik kodlamayı merak edip sormaya başladı.”* demiştir.

Ö-15: *“Bilgisayarda daha verimli vakit geçirdiklerini düşünüyorlar.”* demiştir.

Ö-16: *“Bazı veliler bu dersten memnunar. Teknolojik çağda yaşadığımız için öğrencilerin bu dersi almalarının gerekliliğine inanıyorlar. Bazı velilerin evinde bilgisayar olmadığı için sıkıntı yaşadıklarını söylüyorlar.”* demiştir.

3.6 Öğretmen Önerileri

Bilişimle üretim pilot uygulamasında öğretmenlerin “Bilişimle üretim pilot uygulamasını daha iyi hale getirebilmek için neler farklı yapılabilir?” sorusuna verdikleri yanıtlara baktığımızda bu alandaki branş öğretmenlerinin girmesinin daha doğru olacağı kalabalık sınıflardaki teknik donanım sorunların çözülmesi önerilmektedir. Öğretmenlerin bir diğer önerisi ise dersler başlamadan yüz yüze uygulamalı eğitim verilebileceğinden söz etmektedirler. Bir öğretmen içeriklerdeki videoların sesli olmasını önermiştir.

Ö-10: *“Öğretmenlere sene başında kurs ve seminerler verilmeliydi. Müfredat, yıllık plan ve uygulamalar öğretmenlere hazır olarak sunulabilir, anlatılabilir ya da hazırlanmışlık sağlanabilirdi. Bilişimle üretim dersi okulda bir ders yerine hafta içerisinde yayılabilirdi ya da evde bilgisayar ve interneti olmayan öğrenciler için okulda daha fazla kullanım alanları sağlanabilirdi. EBA daha etkin kullanılabilir. Sene içerisinde bilim sergileri projeler öğrencilere izletilebilir gezdirilebilir”* demiştir.

Ö-5: *“Öğretmenlerin alan bilgisine dersler başlamadan önce sahip olmaları sağlanmalıydı.”* demiştir.

3.7 Programın Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Bilişimle üretim pilot uygulamasında öğretmenlerin “Bilişimle üretim pilot uygulaması ile ilgili olumlu gördüğünüz yönlerinden üç şeyi ve olumsuz gördüğünüz yönlerinden üç şeyi söyler misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre olumlu yönlerine bakıldığında dijital dünyaya ve geleceğe hazırladığını, Micro:bit ile kodlayarak ürünler ortaya çıkardığını, bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırdığını, algoritmik ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini, öğrencilerin başarıma hissini artırdığı, güvenli internet konusunda bilinçlendikleri ve kişisel bilgilerin herkese verilmemesi gerektiğini, içeriklerin geleceğe yönelik olduğu ve EBA platformunda olması veriye ulaşmayı kolaylaştırdığı ve yazılım ve kodlamanın küçük yaşlarda başlanması olumlu olduğunu söylemişlerdir. Olumsuz

yönlerine bakıldığında ise altyapı sorunu, teknik donanım yetersizliği, branş öğretmeninin olmaması, sınıfların kalabalık olması, ortalama üç kişiye bir bilgisayar düşmesini olumsuz olduğunu söylemişlerdir.

Ö-10: *“Olumlu yönleri okulumuzda 4B sınıfı ve öğretmenimiz robotik kol kod yazılımı ile sergide projesini tanıttı. Bu ders öğrencilere Trafik, hastane, okul, mağaza, banka vb. alanlarda kodla yazılan dijital yazılım fotoğraf ve baskılar konusunda ilgisini arttırdı. Micro:bit kartı ve kullanımı, kodlama öğrenildi. Olumsuz yönleri Ders Micro:bit kartı kullanmaktan öteye geçmemesi, EBA uygulamaları tekrarlamaktan ziyade Farklı projeler hazırlanmalı, okullarda derslik, bilgisayar internet olmayışı, kalabalık okul, öğrenci başına bilgisayar yetmemesi”* demiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bilişimle üretim pilot uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelediğimizde öğretmenlerin ortak düşünceleri olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin düşüncelerine baktığımızda eğitimler başlamadan önce bilişimle üretim dersi ile ilgili öğretmen eğitimlerinin yaygınlaştırılması ön yargılarındaki tedirginlik yaşamalarını önleyecektir. Öğretmenlerin konuya hakim olması dersleri etkili bir şekilde işlemelerini sağlayacaktır. Dersin içeriği gereği laboratuvar ortamına ihtiyaç olduğundan laboratuvardaki yaşanan teknik sıkıntılar(bilgisayar, internet, Micro:bit kartı arızaları) derslerin verimliliğini azaltmaktadır. Bu alandaki yeterli donanıma sahip branş öğretmenlerin olması dersleri istenilen hedefler ve kazanımlara ulaşmalarına büyük katkı sağlayacaktır. Öğretmenler bu dersin öğrenciler için uygulanabilir olduğunu ve öğrencilere erken yaşlarda verilen kodlama eğitiminin gelecek açısından büyük katkı sağlayacağını düşünmektedir. Öğretmenler öğrencilerin algoritmik ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğinden, başarıma hissini artırdığından, ürünler ortaya çıkardığından bahsetmektedir. Verilen yanıtların tamamı olumlu yöndedir. Bu dersin öğrencilere katkı sağladığı açıktır. İçeriklerin açık ve anlaşılır olduğu belirtilmektedir. Uygulamayı gerçekleştiren bazı öğretmenlerin içerik hakkında yorum yapmaması konuya hakim olmadığı göstermektedir. Kalabalık sınıflar ve yeterli donanımın olmaması derslerin verimliliğini azaltmaktadır. Öğrencilerin derse ilgili olması velilerin yaklaşımının olumlu yönde etkilemiştir. Tüm bu verilere baktığımızda öğrencilerin seviyelerine uygun kodlama araçları kullanılarak yapılan kodlama etkinlikleri, öğrencilerin motivasyonlarını ve öğrenme isteklerini artırmakta, iş birliği yapmasını sağlamakta, bilişsel düşünme becerilerini geliştirmekte, akademik başarısını artırmakta, üst düzey düşünme, problem çözme, çözüm odaklı düşünme, yaratıcılık, yansıtıcı, bilgi işlemsel düşünme, eleştirel, algoritmik ve analitik düşünme becerilerini geliştirmektedir.

KAYNAKÇA

- Burns, J. (2012). School ICT to be replaced by computer science programme. *BBC News*. <https://www.bbc.co.uk/news/mobile/education-16493929>
- Euronews. (2015). *Avrupa’da bilgisayar programlama dersleri ilköğretim müfredatına giriyor* | Euronews. <https://tr.euronews.com/2015/09/03/avrupa-da-bilgisayar-programlama-dersleri-ilkogretim-mufredatina-giriyor>
- MEB. (2012). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı. http://ttkb.meb.gov.tr/kurul_kararlari2.aspx?ilk=1&aranan=bilisim&tarihi=2012-__-__&kararno=150&sayfa=1
- MEB. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu* (s. 140). Milli Eğitim Bakanlığı. <https://2023vizyonu.meb.gov.tr/>
- MEB. (2019). *Bilişimle üretim pilot uygulaması değerlendirme raporu*.
- Sayın, Z., ve Seferoğlu, S. S. (2016). Coding Education as a new 21 st Century Skill and its Effect on Educational Policies. *Akademik Bilişim*.

Vořtinár, P., ve Kneřník, J. (2020). Education with BBC micro:bit. *International journal of online and biomedical engineering*, 16(14), 81–94. <https://doi.org/10.3991/IJOE.V16I14.17071>

Yükseltürk, E., ve Altıok, S. (2015). Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Programlama Öğretimine Yönelik Görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 50–65. <https://doi.org/10.17539/aej.96735>

SAVAŞ VE BEDEN KÜLTÜRÜ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME; MATRAKÇI NASUH

Ö. TARKAN TUZCUOĞULLARI

Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Orcid: 0000-0003-2283-6207

Özet

Bedenin eğitilmesi, ilkelden bu yana hemen her medeniyet için zaruri bir durumdu. Bedensel devinimler bir takım ritüeller taşısa da temelde taklitlere dayalı olarak gelişimini sürdürdü. Avcı toplum yapısının bir gereği olarak ortaya çıkan, oyunun ya da sporun temelini teşkil eden ve sürekli tekrarlanması gereken bu aktiviteler, erken dönem beden kültürünü oluşturmuş, savaşçı bir toplum olan Türklerin her an her şeye hazır olmasında önemli bir rol oynamıştır. Ortaya çıkan bu ürün; zinde kalma, her an savaşa hazır olma gibi ihtiyaçları karşılarken kimi zamanda milli hislerin bir ifade şekli olmuştur. Doğal olarak her medeniyet kendi geçmişinden taşıdıkları alışkanlıkları, adetleri ve gelenekleri üzerine beden kültürünü inşa etmişlerdir. Matrakçı Nasuh'ta bu geleneğe dayalı Türk beden kültürü ve savaş kültürü üzerine eserler bırakmış bir bilgidir. Aynı zamanda iyi bir tarihçi ve araştırmacı olması bu konudaki birikimini açıklamaktadır. Matematikçi, coğrafya ve harita üzerine çalışmalar yapmış, aynı zamanda öğretmen olan Nasuh'un sanatsal yönü de bulunmaktadır. Ressam, minyatür ustası ve hat sanatıyla da uğraşan Nasuh devlet adamı olarak da görev yapmıştır. Bütün bunların yanında silahşor; iyi bir kılıç ustasıdır." Tuhfetü'l-Guzat" adlı silahşorluğu anlatan bir eserde yazmıştır. Bu eserde savaş kültürü üzerine bilgi veren Nasuh aynı zamanda dönemin silahları ve kullanım teknikleri hakkında bilgilerde vermektedir. Bu anlamda Nasuh, dönemin beden kültürü hakkında geleceğe önemli eserler bırakmış bir bilgin, bir üstad dır.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Beden Kültürü, Matrakçı Nasuh.

AN EVALUATION IN TERMS OF WAR AND BODY CULTURE; MATRAKCI NASUH

Abstract

The training of the body has been an indispensable condition for almost every civilization since primitive times. Although bodily movements were carried in some rituals, it continued its development based on imitations. These activities, which emerged as a requirement of the hunter society structure, formed the basis of the game or sport and had to be repeated constantly, formed the early period body culture and played an important role in the preparation of the Turks, who are a warrior society, at any moment. This resulting product; While meeting the needs such as staying fit and being ready for war at any moment, it has sometimes been a way of expressing national feelings. Naturally, every civilization has built its body culture on the habits, customs and traditions they carry from their own past. Matrakçı Nasuh is a scholar who left works on Turkish body culture and war culture based on this tradition. The fact that he is also a good historian and researcher explains his experience on this subject. Nasuh, who is a mathematician, worked on geography and maps, and is also a teacher, also has an artistic side. Nasuh, who was also a painter, miniature master and a statesman, also served as a statesman. Besides all this, the gunslinger; He is a good swordsman." He wrote in a work called "Tuhfetü'l-Guzat" about gunslinger. In this work, Nasuh gives information about the culture of war and also gives information about the weapons and usage techniques of the period. In this sense, Nasuh is a scholar and a master who left important works on the body culture of the period for the future.

Keywords: War, Body Culture, Matrakçı Nasuh.

GİRİŞ

Medeniyetler ayakta kalabilmek için sadece doğa olayları, iklim ve yırtıcı hayvanlarla mücadele etmiyorlardı. Kendilerinden farklı kabileler, medeniyetler ya da devletler ile de temas halinde idiler ve bu çoğunlukla çatışmaların çıkmasına sebep oluyordu. Bu yüzden her devlet ya da kabile güçlü olmak ve sürekli zinde olmak zorundaydı. Türklerde beden kültürü ve savaş kültürü bozkır yaşantısında her daim önemli olmuştur. Çeşitli yazıtlar ve destanlar o coğrafyada nasıl hayatta kalınır, nasıl savaşılır ve neler ile savaşılır konusunda çok şey anlatmaktadır. Çoğunlukla dilden dile, kulaktan kulağa çoğalarak aktarılan bu geçmiş yaşantıya ait hafıza bir milletin nasıl ve neler yaşadığı ile ilgili birçok bilgi taşımıştır. Ancak zaman ile gelişen teknik ve teknoloji yazılı eser bırakmayı kolaylaştırmış ve maddi kültür öğeleri çoğalmıştır. Matrakçı Nasuh bu anlamda sanatta, matematik ve coğrafyada olduğu gibi savaş ve beden kültürü bakımından da Osmanlı'ya ciddi katkılarda bulunmuştur.

Matrakçı Nasuh'un hayatı ile ilgili bilgiler sınırlıdır. Çünkü kendi eserlerinde de kendisi ile ilgili bilgi vermemektedir. "Matrakçı Nasuh'un doğum tarihi konusundaki belirsizlik ölüm tarihinde de mevcut olup kaleme aldığı eserler dikkat edildiği zaman 1551 tarihinden sonra hayatta olduğu kesin olarak bilinen Nasuh'un daha sonraki yılları hakkında serin bir bilgiye ulaşılamamıştır"(Karadeniz,2019).

Bir başka handikap ise eserlerindeki isimlerdir. Literatür tarandığında Nasuh'un eserlerinde aynı künyeye rastlamak mümkün değildir. Genellikle; Nasuh bin Karagöz bin Abdullah el-Visokavi el-Bosnavî, (Abdullah oğlu, Karagöz oğlu, Vizokav'lı, Bosnalı Nasuh) ya da Nasuh el-Matrakçi ibn Karağoz ibn Abdullah el-Visokavi el-Bosnevi olarak anılmaktadır. "Matrak adı verilen savaş oyununun mucidi olduğundan lakabı "el-Matrâkî" dir. Aynı zamanda iyi bir silahşor olduğundan "el-Silâhî" lakabını da almıştır"(Unat,2014). "Kamüs-ı Türkî de Matrak kelimesi –değnek, sopa, talimci şişi-, Matrakçı ise, -döğmeli şişle talim öğretene adam, talimci- olarak ifade edilmiştir"(Sami,1317; Karadeniz,2019).

Yurdaydın, Nasuh'u anlatırken; "Nasuh'a verilen Matrakçı (Matraki) lakabı, onun matrak oyunundaki maharetinden ve bu konuda kendisinin icadı olan oyunlar bulunmasından ötürüdür"(Yurdaydın,1963) derken "Matrakçı tabiri, Matrak oyunundaki maharetindendir" diyerek Tahir Beyi referans gösterir. Tahir Beyin "Osmanlı Müellifleri" adlı eserinde ise tam olarak (eserin sonraki baskılarında) "Matrakçı tabiri, demirci çekici oyunundaki maharetinden dolayıdır"(Tahir,1975) denilmektedir. Matrak, Bosnalı ismi ile "Nasuh Matrakcija Visocak tarafından 16. Yüzyılda icat edilen kılıç ve kalkan dövüşlerine dayalı bir Osmanlı dövüş sporudur"(Ayduz,2015).

Bütün bunların yanında Nasuh; "Matematik, tarih, coğrafya, kartografi, topografya, silahşorluk ve hat gibi bilim ve sanat alanlarında değerli eserler kaleme almıştır"(Unat, 2014). Çok yönlü bir bilim adamı ve iyi bir sanatkâr olması ona, özellikle savaşçılık mantığına olumlu şeyler kattığı gözlemlenebilir. Yine bir devlet adamı vasfı olması sebebiyle bu maharetlerini kuşkusuz daha kolay sergileyebilme şansını yakalıyordu.

"Nasuh'un birçok alanda göstermiş olduğu yeteneğinden dolayı mesleğine dair çeşitli tahminlerde bulunmak mümkünse de Enderun'da aldığı eğitimi tamamladıktan sonra nasıl bir kadroda ya da memuriyette görev aldığı bilinmemektedir"(Karadeniz,2019). "Kayıtlara göre 28 Nisan 1564 (H. 16 Ramazan 971) yılında muhtemelen ıstabl-ı amite kethüdalığı (saray ahır kâhyası) görevindeyken vefat etmiştir"(Yurdaydın,2003).

Nasuh'a Verilen "Üstat – Reis" Berati

"Nasuh'un türlü silah oyunlarında ve mızrak kullanma fenninde gerçekten üstün bir seviyede olduğunu, akranı arasında kendisi ile

boy ölçüşebilecek kimse bulunmadığını açık bir şekilde belirten Evahir-i Zi'l kade 936 tarihli, Kanuni tarafından, "(Yurdaydın,1963) ve tüm Osmanlı ülkelerinde "Reis" ve "Üstat" olarak tanınması hakkında kanun çıkarılmıştır. Bu berat onun silahşorluğunun ne kadar üst seviyede olduğunu göstermektedir. "Berat'da belirtildiği üzere (südde-i seniyye-i gerdün iktidar ve atebe-i aliye-i saadet medar) kullarından olan Nasuh-ı Silahi, silah ve mızrak oyunlarında akranı arasında gerek cesareti ve gerekse üslubu bakımından şöhet kazanmıştır"(Yurdaydın,1963) denilmektedir. Bu berat Nasuh'un isteği üzerine Kanuni tarafından Türkçe düzenlenmiştir.

Kanuni bu beratta; "...Müşarünileyh madam ki akranının feridi ve emsalinin vahidi olub cümlesinden galib-i mutlak idüğü malum ve muhakkak ola; memalik-i mahmiye-i hakani ve ekalim-i mevkiye-i sultanide bil-cümle vilayeti Rüm ve Mısır ve Şam sair diyar-ı İslam'da olan fenn-i mezburun talibi ve tarik-i mesfurun ragıbı, sigari ve kibarı müşarünileyhi kendülere Üstad-ı ser-amed ve reis-i hünermend bilüb riayet ve ihtiram ve tevkir ve ikramında dakika fevt itmeyenler ve mezkûrun dahi şol ki şerayit-i ahval-i mühimmat-ı karzar ve tefhim-i mutezayat-ı alat-ı neberd ve peykardır, bezl-i istita'at u ikdam ve sarf-ı makdûr-ı ihtimam eliyle"(Yurdaydın,1963) buyurmaktadır.

Mısır'da cündiler ile yaptığı birçok oyunda üstünlük kazanmış ve hürmet görmüştür. "Hayr Bey'in valiliği zamanında Mısır'a giderek burada silahşorluğunu sergilemiş; 1530 da şehzadelerin sünnet töreninde sergilediği oyunlarla padişahın beğenisini kazanmıştır"(Karadeniz,2019.s.7). Bu maharetlerinden ötürü "Hayr Bey Nasuh hakkında (...delir-i saf şiken ve dilâver-i merd efkendir...) diyerek lehde şهادette bulunmuştur"(Yurdaydın,1963.s.10). Bu yaşananlardan sonra, yine Yurdaydın'ın belirttiğine göre; Kanuni, Nasuh'un kendi huzurunda bu maharetleri gösterdiğini, Nasuh'un karşısına geçenlere karşı üstünlüğünü ve galibiyetini gösterdiğini belirtir.

"Tuhfetü'l Guzat" Adlı Eseri

Bu eser sadece Nasuh için değil tüm Osmanlı Ülkesi için önemlidir. Çünkü silahşorluk, savaş sanatı ve taktiği, askeri silahların kullanımı gibi konularda Osmanlı'da çıkan nadide eserlerden biridir. Eser aynı zamanda savaş meydanlarında sevk ve idarenin nasıl olması gerektiği ile ilgili de bilgiler vermektedir. "Nasuh, kitabını, mücahitlere kılavuz vazifesi görmesi için yazdığını ifade eder"(Yurdaydın,1963). Bu eserde Nasuh; "ok atmak, kılıç, kalkan, topuz, gönder ve at talim etmenin mukaddemat-ı cihad olduğunu ve cihad'ın da Resulullah'ın sanatı olduğunu belirtmektedir (Yurdaydın,1963; İhsanoğlu ve ark, 2004; Unat, 2016)

"Esere besmele, hamdele ve salvele ile başlanmıştır"(Karadeniz,2019). Eser; kendi tanıtımından sonra, mukaddime bölümü ve fasıllardan oluşur. "Silahşorluk hakkında kapsamlı malumat veren bu eser, beş fasıl halinde tertip edilmiştir. İlk dört fasılda çeşitli savaş aletlerinin kullanım yöntem ve teknikleri anlatılmıştır. Son fasılda ise, Nasuh tarafından yapılmış olan iki kağıt hisardan ve çizilen bazı krokilerle askerlerin oyun meydanlarında karşılaşma düzeninden bahsedilmiştir"(Karadeniz,2019).

Eserde talim meydanı ayrıntılarıyla çizilmiş ve atlı silahşorun bir seferde maharetini gösterebileceği şekilde dizayn edilmiştir. Belli aralıklarla kabak atışı, üzengi atışı ve yer atışı gibi hedefler metrik olarak belirlenmiş, savaşçının kaç ok ile meydana gireceği, kılıcı kol üstünde nasıl taşıyacağı, bu sırada ok atışlarını nasıl yapacağı ile ilgili çok önemli bilgiler vermiştir. Atışları yaparken kalkanın pozisyonu ve yer değiştirmesi, okların taşınması – gezlenmesi, diğer fasıllarda; topuzun kullanımı, mızrak, süngü kullanımı ile ilgili ayrıntılarda mevcuttur. Nihayetinde son fasılda o meşhur hareketli hisarlar ile ilgili ayrıntılı bilgiler vermektedir.

Savaş ve Beden Kültürü Üzerine

Nasuh çok yönlü iyi bir bilim adamıdır. Diğer uğraştığı alanlardaki tecrübesi bir bakıma silahşorluğuna ve hatta beden kültürüne dair yaklaşımlarına da etki etmiştir. Geçmişte olduğu gibi Nasuh'un döneminde de güçlü olmak ve her an savaşa hazır olmak önemli bir

avantajdı. Muhtemel ki bu silahşorluk deneyimleri devam ederken bilim ve sanat ile yakından uğraşıyordu. Zaten, Karadeniz'in araştırmasına göre; ilk eserini Yavuz Sultan döneminde yazdığı ve "bu dönemde türlü silah ve mızrak oyunlarında mahir olduğu ve ün kazandığı bilinmektedir"(Kappert,1981; Karadeniz,2019)

Nasuh, kuşkusuz silah eğitimi ve buna olan eğilimi dinsel çağrılara göre sahiplenmiş ve bu konuda kendisini zorunlu kılmıştır. Eserinde sık sık ayetlerden ve hüner sahibi olmanın peygamber efendimizin sünnetlerinden sayıldığını tekrarlamıştır. "Nasuh, İslam aleminin ve padişahın kullarının da bu ilimde hüner sahibi olup Hazreti Peygamberin sünnetini yüceltmelerini talep etmiştir"(Karadeniz,2019).

Nasuh'un savaş kültürüne kattığı bir başka önemli konuda minyatür sanatçılığıdır. Gidilecek yerlerin, şehirlerin ya da kuşatılmış kentlerin minyatürlerini çıkararak savaş taktiğine de katkıda bulunmuştur. Bu eserler sadece sanatsal kaygılar ile değil askeri haritacılık içinde önemli eserlerdir. Çünkü menziller arasındaki mesafeyi de kaleme alarak çok önemli bir detayı ortaya koymuştur. Bu çalışmalar askeri hareket ve sekiyat açısından önemli olmalı. "Kanuni Sultan Süleyman'ın 940/1534 yılında çıktığı ilk İran seferine katılan ve bu seferin tarihini kaleme alan Nasuh, eserinde konup göçülen menzillerin minyatürlerini hazırlamıştır"(Nasuh,1976). Bütün bu verilerle birlikte bazı minyatürlerin ve çizimlerin farklı mekânlar ve aynı tarihleri işaret etmesi şüpheler uyandırmakla birlikte Nasuh ile ilgili bir gizemi daha göstermektedir.

"Yazdığı tarih konulu eserleri bizzat resimleyen Matrakçı Nasuh, Osmanlı minyatüründe topografik ressamlık adı verilen yeni bir tasvir türünün yaratıcısı sayılır"(Mahir,2005). Bu tarz kuş bakışı usulünde olup yükselteleri zemin hizasından görüldüğü gibi resmetmeyi gerektiriyor. Bu anlamda bütün binalar, kaleler ya da çeşitli kuleler katlı şekilde resmedile biliyordu. Bu da stratejik açıdan, resmedilen yer ile ilgili ayrıntılı bilgiler veriyordu.

Tuhfetü'l Guzat adlı eserinde olduğu gibi ressamlık hünerlerini de yine talimlerde ve önemli kutlamalarda göstermiştir. Kâğıttan büyük ebatlarda hisarlar yapmış (bir nevi büyü maketler) ve sanki bir tiyatro sahnesindeymiş gibi savaşçıların karşılaşmalarını orada gerçekleştirmiştir. Bu hisarlar devasa büyüklükte olup aynı zamanda yürütülebiliyorlardı. Yurdaydın bu mevzuu eserinde şöyle anlatır; "Bu iki yürür hisarın beşer kulesi, dörder kapısı vardı. Duvarları nakışlarla süslenmişti. Hisarlara toplar tüfekler konmuş, her birine yüz yirmişer silahlı er girmişti. Daha sonra hisarlar karşılıklı olarak meydana yürütülmüşler, her birinin ilk kapıları açılınca topuzlu olanlar, üçüncü kapılardan -al atlas yerine zırh giymiş ak külah yerine miğfer urunmuş- mızraklılar, dördüncü kapılar açılınca da okçular görünmüşler ve 936/1529 yılının Zî'l-kade ayının başlarında, At Meydanında bazen ilerlemek, bazen de geri çekilmek suretiyle türlü oyun ve hünerler göstermişlerdir"(Yurdaydın,1963). Bu temsili savaş provaları; ilerlemeler, geri çekilmeler, ne zaman kimlerin taarruz edeceği önceden hesaplanmış ve bir ahenk içerisinde sunulmaktaydı. Kanuni karşısında yapılan bu tatbikat onun beğenisini kazandırmıştır. Savaşın bir düzen ve ahenk içerisinde yürütülmesi Eski Türklerden beri yerleşmiş bir savaş mantığıdır. İletişimin zayıf ve sadece mehteran ile olduğu o günlerde savaşı belli bir düzen içinde yürütebilmek düşman ordularına karşı avantaj kazandırmaktadır. Nasuh'un savaş stratejilerini ve mantığını bu açıdan değerlendirmek doğru bir yaklaşım olur.

SONUÇ

Matrakçı Nasuh, dönemin önemli bir bilim adamı, sanatkârı ve silahşorudur. Bu çok yönlülük onun savaş sanatı ve beden kültürüne yönelik davranışlarına katkı sağladığı düşünülebilir. Zira çokça bahsedildiği gibi silahşorluğunun yanında üslubu da dikkat çekicidir. Eserlerinde ok atmanın, kılıç kullanmanın İslami yönden önemi üzerine bilgiler vermiş, gazilerin buna dikkat etmesi konusunda uyarılarda bulunmuştur. Savaş stratejileri ve silah kullanımında beden maharetlerinin önemi üzerinde durmuş, özellikle Tuhfetü'l Guzat adlı eserinin savaşçının el kitabı, başvurulacak bir eser niteliğinde hazırlamıştır. Savaşa hazırlık provaları niteliğinde tatbikatlarda sanatçı tarafını da kullanarak adeta dekorlu savaş sahneleri oluşturmuş, yaptırdığı talim alanlarında silahları ahenk ve

düzen içerisinde kullanımını sağlayan sektörler oluşturmuştur. Bu yönüyle Nasuh; silahşorluk ve beden kültürüne kattığı yeniliklerle bütün Osmanlı ülkelerinde “reis” ve “üstat” olarak tanınmıştır.

KAYNAKLAR

- Ayduz, S. (2015). Nasuh Al-Matraki, On Altıncı Yüzyılın Önemli, Bir Osmanlı Ressamı-Matematikçisi, (Heritage 03.04.2019), *muslimheritage.com*
- Karadeniz, Ü. (2019). Tuhfetü'l Guzat Bir Silahşorluk Risalesi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s. 7, 10, 8, 18, 12, 7, 18.
- Kappert, V.P. (1981). Celalzade Mustafa Çelebi, Tabakatül-Memalik ve Derecatü'l-Mesalik, Geschiste Sultan Süleyman Kanunis von. Wiesbaden, s.197.
- Mahir, B. (2005). Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Nasuh, Matrakçı S. (1976). Beyan-ı Menzil-i Sefer-i Irakeyn-i, Türk Tarih kurumu Yayınları, Yayına Hazırlayan: Hüseyin G. Yurdaydın, Ankara.
- İhsanoğlu, E., Şeşen R., Bekar, M.S., Gündüz, G. (2004). Osmanlı Askerlik literatürü Tarihi, Vol:1, İstanbul. S. 10,11.
- Tahir, B.M. (1975). Osmanlı Müellifleri, 3. Cilt, Meral Yayınevi. İstanbul, s. 109.
- Unat, Y. (2016). 16. Yüzyılda Osmanlılarda Çok Yönlü Bir Bilim İnsanı: Matrakçı Nasuh. Dört Öge, Yıl:4, Sayı: 9. Nisan. S.17-35.
- Sami, Ş. (1317). Kamüs-ı Türkî, c.I-II, Dersaadet, s. 1363.
- Yurdaydın, H.G. (1963). Matrakçı Nasuh, Ankara Üniversitesi Yayınevi, s.49, 10, 11, 5, 6.
- Yurdaydın, H.G. (2003). Matrakçı Nasuh, TDV. İslam Ansiklopedisi, 28, s. 143-145.

TÜRK MÜFESSİR ZEMAHŞERÎ'NİN KUR'AN'IN ÜSLUBUNA İLİŞKİN BAZI SORULARI VE BU SORULARA VERDİĞİ CEVAPLARA İLİŞKİN İNCELEME

Mehmet KAYA

Selçuk University, Faculty of Theology, Department of Basic Islamic Sciences, Alaaddin Keykubat Campus

ORCID: 0000-0003-0066-5232

ÖZET

İnsan sorgulayan bir varlık olduğundan soru onun hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. Soru sormak her iki taraf için de faydalı bir eylemdir. Soru soran yeni bilgilere ulaşırken soru sorulan kişinin de araştırmaya yönelik merakı ve konuyu kavrayış seviyesi arttırılmış olur. Bu yararları sebebiyle Kur'an'ı Kerim'de de soru-cevap metoduna yer verilmekte, nüzul sürecinde sahabenin bazı konularda Hz. Peygambere yönelttiği sorular Allah tarafından cevaplanmaktadır. Bu ve diğer üslup özellikleri Kur'an'ı mu'ciz bir metin yapmaktadır. Birçok müfessir onun bu özelliğini öne çıkarmayı amaçlamıştır. Onlardan en önde geleni ise Türkmenistan sınırlarındaki Zemahşer'de doğan Zemahşerî (ö. 538/1144)'dir. O, tefsirinde Kur'an'ın üslubu başta olmak üzere birçok konuyu açıklarken soru cevap yöntemini kullanmıştır. Onun, Kur'an yorumunda bu yöntemi takip etmesinde mensubu olduğu Mu'tezilenin nasslara yönelik akılcı yaklaşımının da etkili olduğu anlaşılmaktadır. Zemahşerî'nin, Mu'tezili âlimlerin ayetlere ilişkin bazı sorularını cevaplandığı ve onların talepleriyle *el-Keşşâf* tefsirini yazdığına yönelik ifadesiyle müfessirin ayetleri araştırmacı bir metotla ele alması gerektiği yönündeki ifadesi onun bu yöntemi tefsirinde uygulamasının gerekçelerini oluşturmaktadır. Tefsirinde ayetlerin gizli hakikatlerini çıkarmayı hedefleyen Zemahşerî, bu amaç için soru-cevap yöntemine sıklıkla başvurmuştur. Zemahşerî, tefsirinde birçok konuyu açıklarken bu metodu kullanmakla birlikte onun çoğunlukla Kur'an'ın üslubuna ilişkin yorumlarında bu metoda başvurduğu, bu eser temel alınarak kaleme alınan eserlerde de aynı yöntemin takip edildiği görülmektedir. Soruların bu noktada yoğunlaşmasının arka planında Zemahşerî'nin Kur'an'ın ince hakikatlerine vakıf olmak isteyenlerin ma'ânî ve beyân ilimlerini bilmesi gerektiği yönündeki düşüncesinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Zemahşerî *el-Keşşâf* tefsirinde "Şayet şöyle dersin ben de şöyle derim:" genel ifadesinin ardından "Şöyle deseydi ya!", "Neden şöyle denildi?", "Neden şöyle denilmedi?", "Şöyle denilmeli değil miydi?", "Bu sigadan başkasına neden döndü?" gibi sorular başta olmak üzere birçok konudaki soruya verdiği cevaplarla Kur'an'ın üslubuna ilişkin okuyucunun zihnindeki karanlık noktaları aydınlatmaya çalışmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılacak bu çalışmada Türk müfessir Zemahşerî'nin *el-Keşşâf* tefsirinde Kur'an'ın üslubuna ilişkin bazı sorularıyla bu sorulara verdiği cevaplar konu edinilecek ve yer yer bazı âlimlerin değerlendirmelerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Zemahşerî, el-Keşşâf Tefsiri, Üslup, Soru-Cevap

AN EXAMINATION ON TURKISH COMMENTATOR ZAMAKHSHARI'S SOME QUESTIONS REGARDING THE STYLE OF THE QUR'AN AND THE ANSWERS TO THESE QUESTIONS

ABSTRACT

Since man is a questioning being, the question is an integral part of his life. Asking questions is a beneficial action for both parties. While the questioner reaches new information, the questioner's curiosity about research and the level of understanding of the subject are increased. Due to these benefits, the question-answer method is also included in the Qur'an, and in the process of descent, the companions of the Prophet (Mohammed) (pbuh) on some issues. The questions posed to the Prophet are answered by Allah. These and other stylistic features make the Qur'an a miraculous text. Many commentators aimed to highlight this feature of him. Many commentators aimed to highlight this feature of him. The most prominent among them is al-Zamakhshari (d.

538/1144), who was born in Zamakhshar in Turkmenistan. He used the question and answer method while explaining many subjects, especially the style of the Qur'an, in his commentary. It is understood that the rational approach of the Mu'tazila of which he was a member towards the texts, was also effective in following this method in the interpretation of the Qur'an. The statement of some al-Zamakhshari that he answered the questions of Mu'tazili scholars about the verses and wrote the *al-Kashshāf* commentary with their demands, and that the commentator should deal with the verses with an investigative method, constitutes the reasons for his application of this method in his interpretation. al-Zamakhshari who aiming to reveal the hidden truths of the verses in his commentary, frequently resorted to the question-answer method for this purpose. Although al-al-Zamakhshari uses this method while explaining many subjects in his commentary, it is seen that he mostly uses this method in his interpretations of the style of the Qur'an, and the same method is followed in the works written based on this work. In the background of the intensification of the questions at this point, it is understood that al-Zamakhshari's thought that those who want to know the subtle truths of the Qur'an should know the sciences of ma'ani and bayan is effective. al-Zamakhshari in his *al-Kashshāf* commentary tried to illuminate the dark spots in the minds of the reader regarding the style of the Qur'an with his answers to questions such as: "If you say so, I will say so", "If only he had said so!", "Why was it said so?", "Why was it not said so? "Shouldn't it be said like this?" In this study, which the qualitative research method will be used, some of the questions related to the style of the Qur'an in the *al-Kashshāf* commentary of Turkish commendator al-Zamakhshari and the answers to these questions will be discussed and the evaluations of some scholars will be included from time to time.

Keywords: The Qur'an, Zamakhshari, *al-Kashshāf* Commentary, Style, Question-Answer

Giriş

Düşünme için öğrenme ve öğretmenin önemi vurgulanarak eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme kavramları gelişmiştir. Tüm bu kavramların geliştirilerek uygulanmasında anahtar öğretim stratejisi sorulardır. Düşünmeyi harekete geçiren soruları sorma becerisi ve bu konuya ilişkin ilke ve kuralları işe koşma daha da önem kazanmaktadır (Filiz, 2009, 168).

Soru sormak öğrenme ve öğretme süreçlerini destekleyen araçlardandır. Bu yöntem öğrencilerin başarı düzeylerini ortaya koymalarını, derse olan ilgilerini, üst düzey düşünme ve çözüm bulma becerilerini artırmalarını sağlamaktadır. Öğretmen bu süreçte öğrenciye dönüt verdiği için öğrencinin hazırbulunuşluğu da artmaktadır. Soru cevap ayrıca öğrenci ile öğretmen arasındaki bağların güçlenmesine, öğrencilerin aktif biçimde öğrenmeye katılımına fayda sağladığı gibi (Kubat, 2018, 1586-1587), öğretmen ve öğrencilere zaten bilinen şeyleri kurmak, kullanmak ve bu bilgiyi genişletmek ve yeni fikirler üretmek imkânı sağlar (Filiz, 2009, 169).

Soru sormak dini metinlerin anlaşılmasında da son derece önemlidir. Zira bu çaba söz konusu zaruretin farklı vesilelerle öğrencilerin ve eğitimcilerin gündemlerinde yer etmesi için bir vesile olacaktır. Bu durum, anlama odaklı bir din eğitiminin sağlam temeller üzerine bina edilmesine de olanak sağlayacaktır (Zengin, 2018, 44). Dini metinlerde de soru ve cevapların yer alması insanların eğitiminde başvurulan bu yönteme ilahi öğretici tarafından da başvurulduğunu göstermektedir. Kur'an'da dolaylı soruların yanı sıra hilaller (el-Bakara 2/189), infak edilecek şeyler (el-Bakara 2/215, 219), haram aylar (el-Bakara 2/217), içki-kumar (el-Bakara 2/219), yetimler (el-Bakara 2/220), hayız el-Bakara 2/222), helal kılınan şeyler (el-Mâide 5/4), kıyamet (el-A'râf 7/187; en-Nâzi'ât 79/42), ganimetler (el-Enfâl 8/1), ruh (el-İsrâ 17/85) ve Zülkarneyn'e (el-Kehf 18/83), ilişkin sahabe tarafından Hz. Peygamber'e yöneltilen on beş soruya yer verilmesi bu yöntemin önemini göstermektedir. Hz. Peygamberin de özellikle Kur'an yorumunda bu yöntemden yararlandığı; onun sahabeye soru sorarak dikkatleri çektiği gibi sahabenin sorduğu soruları cevaplandığı da görülmektedir. (Demirci, 2013, 56-57).

Soru cevap yöntemine tefsir geleneğinde de başvurulmuştur. Bu yönteme İslami ilimlere ilişkin eserlerin tedvin edilmeye

başlandığı hicri 2. asırdan itibaren rastlanılmakla birlikte bu yöntemin tefsirde sıklıkla kullanılması hicrî 3. asırda mümkün olmuştur. Tefsirde bu yöntemin uygulanmasının arka planında bu ilimlerin bu zamana kadar sözlü kültür üzerinden aktarılmasının etkili olduğunu ifade etmek mümkündür. Müşafehe yönteminde sıklıkla başvuru soru cevap yöntemine tedvin döneminden itibaren kaleme alınan eserlerde yer verilmiş olması bu hususu desteklemektedir. Bu çerçevede ilk örneklerine Ferrâ'nın (öl. 207/822) *Me'âni'l-Kur'ân* tefsirinde rastlanılan bu yöntemin hicri 3. asırda tefsirde sıklıkla başvuru bir sisteme dönüştüğü ve Ebû Ubeyde'nin (ö. 209/824 [?]) *Mecâzü'l-Kur'an*, Taberî'nin (ö. 310/923) *Câmi'ul'beyân*, Zeccâc'ın (ö. 311/923) *Me'âni'l-Kur'ân* ve Mâtürîdî'nin (ö. 333/944), *Te'vîlâtü'l-Kur'ân* adlı eserlerinde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

Kur'an indiği dönemden kıyamete kadar gelecek olan tüm insanlığa seslendiğinden kendine has orijinal bir dili ve anlatım tarzına sahiptir. Belagatte zirve metin olan Kur'an'da me'ânî ve beyân ilimlerinin kapsamına giren insan aklının sınırlarını zorlayacak incelikler ve sanat örnekleri ortaya koymuş (Bk. Güven, 2011, 140-141), Zemahşerî başta olmak üzere birçok müfessir Kur'an'daki bu örnekleri ortaya koymak için çaba sarf etmiştir. O, âlimlerin birbiri arasındaki farkın ilim ve sanatlardaki güzel nükteleri, dakik manaları, derin sırları ve perde ardındaki gizli noktaları açığa çıkartmakla belli olacağını ifade etmiş, bunların dikkatli ve ince bir bakışla elde edileceğini, bunun için de me'ânî ve beyân ilimlerinde uzman olunması ve bunları araştırmacı bir metotla ele alması gerektiğini belirtmiştir (Zemahşerî, 1407, 1/2).

Çalışma Alanı

Bu çalışmanın alanını Türk müfessir Zemahşerî'nin *el-Keşşâf* tefsiri oluşturmaktadır. 27 Receb 467 (18 Mart 1075) tarihinde Hârizm bölgesinde Türkmenistan'ın Taşavuz (Daşoğuz, Taşauz) ili Köroğlu ilçesindeki Zemahşer'de doğan, "Cârullah" ve "Fahr-i Hârizm" lakaplarıyla anılan Zemahşerî (Süyûtî, 1976, 120; Öztürk ve Mertoğlu, 2013, 235-238) tefsirde soru cevap yöntemini en etkili biçimde kullanan müfessirdir. Tefsir, hadis, lügat ve belâgat ilimlerinde eşsiz kabul edilen müfessir (Bilmen, 1974, 2/464). Müfessir, Arap dilinin inceliklerini öğrenmek için yıllarca Arap kabilelerini dolaşmış, onların dil, örf ve adetleri hakkında ayrıntılı bilgiler elde etmiştir (Zemahşerî, 1998, 1/2). *el-Keşşâf* tefsirini Kur'an diline tercüman olan zirve eser haline getiren de budur; ehline "Şu topal ile kör olmasaydı Allah kitabının eşsiz güzelliği doğru dürüst anlaşılamayacaktı!" dediren de budur (Zemahşerî, 2016, 1/23). Eser özellikle Kur'ân-ı Kerîm'in i'câz yönlerini, edebî üstünlüğünü ve erişilmez nazım güzelliğini ortaya koyması açısından çok beğenilmiş ve hemen bütün müfessirlerce kaynak olarak alınmıştır (Özek, 2002, 25/330). Zemahşerî bu eserinde yaklaşık 1600 defa "Eğer sorarsan ben de şöyle derim:" ifadesiyle Kur'an'ın üslubu başta olmak üzere birçok konuda akla gelecek muhtemel soruya cevap vermiştir.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın temel materyalini Zemahşerî'nin *el-Keşşâf* tefsiri oluşturmakla birlikte konuya ilişkin klasik ve modern kaynaklardan da yararlanılacaktır. Nitel araştırma yönteminin kullanılacağı bu çalışmada Zemahşerî'nin Kur'an'ın üslubuna ilişkin bazı soruları ve bu sorulara verdiği cevaplar ağırlıklı olarak tümevarım yöntemiyle incelenecektir. Bu çalışmada müfessirin mezkûr eseri incelenmiş ve onun Kur'an'ın üslubuna ilişkin soruları ve bu sorulara verdiği cevaplar tespit edilerek alt başlıklar halinde ele alınmıştır. Bu çalışmada Zemahşerî'nin konuya ilişkin tüm soru ve cevaplarının incelenmesi mümkün olmadığından konu öne çıkan bazı başlıklar çerçevesinde ele alınmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Zemahşerî, Kur'an nazmını i'câzın temel unsuru kabul etmiş ve bu mu'ciz nazımdaki güzellikleri ince tahlillerle ortaya koymaya çalışmıştır. Tefsirinde dilin bütün imkânlarını kullanmasının yanında aklın ilkelerine de büyük önem vermiş, özellikle Kur'an'daki tasvir, temsil ve mecazlarla ilgili anlam takdirlerinde son derece başarılı kabul edilmiştir (Öztürk-Mertoğlu, 2013, 236). Zemahşerî, nassları anlama noktasında akli ön plana çıkaran yorumlarında bu ekolün etkisi görülmektedir. *el-Keşşâf* tefsirinin mukaddimesinde müfessirin araştırmacı bir kişiliğe sahip olması gerektiğini ve Kur'an'ın gizli hakikatlerini açığa çıkarmayı hedeflediğini belirten Zemahşerî, bu özelliğini tefsirine yansıtmış ve birçok konuda yüzlerce soru sorarak muhatabın aklına gelmesi muhtemel sorulara cevap vermiştir. Onun diyalektik bir ilişki kurarak okuyucunun bilinç düzeyini yüksek tutmayı hedeflediği bu yöntemi takip etmesinde mensubu olduğu mezhebe mensup bazı âlimlerin kendisine bazı âyetlerin tefsirine ilişkin soru sormalarının (Zemahşerî, 1407, 1/3) yanı sıra *el-Keşşâf* tefsirinin temel kaynakları olan Ferrâ ve Zeccâc gibi müfessirlerin eserlerinde bu yöntemin takip etmesinin de yattığı anlaşılmaktadır.

Zemahşerî'nin Kur'an'ın Üslubuna İlişkin Sorduğu Sorular ve Bu Sorulara Verdiği Cevaplar

Zemahşerî, tefsirinde, tefsirinde bin beş yüzden fazla yerde *فَإِنْ قُلْتُ* / "Şayet bu konuda şöyle bir soru sorarsan ben de şöyle derim:" ifadesiyle âyetlerin tefsirine ilişkin akla gelmesi muhtemel farklı sorulara cevaplar vermektedir. Bu sorular Kur'an'daki çeşitli konular hakkında olmakla birlikte onların çoğu Kur'an'ın üslubuna ilişkindir. Bunda elbette Zemahşerî'nin Arap Dili âlimi olması yatmaktadır. Zemahşerî'nin Kur'an'ın üslubuna ilişkin soruları anlambilim, sarf, nahiv, belagat gibi dilbilimin çeşitli alanlarına ilişkin olabilmektedir. Bu minvalde o "Niye böyle denildi?", "Şöyle denilmeli değil miydi?", "Bu ifade neden tekrar edildi?", "Bu ifadeden neden diğerine geçildi?", "Bu ifade biçimi neden terk edildi?", "Bu kelime neden hazfedildi?", "Bu ifade neden takdim/tehir edildi?" gibi sorular sorarak Kur'an'daki dil inceliklerini ortaya koymaya çalışmıştır. Zemahşerî'nin yer yer bu soruları mensubu bulunduğu Mutezile mezhebinin görüşlerini desteklemek amacıyla sorduğu da anlaşılmaktadır.

Aynı Kelimenin Marife ve Nekra Kullanımı

Zemahşerî aynı kelimenin farklı iki ayette biri marife diğeri nekra kullanımına ilişkin de soru sorar. Örneğin et-Tahrîm suresi 6. ayetteki *وَإِلَّا تَصِلُوا إِلَيْهَا فَأْتُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ* "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun..." ifadesindeki *نَارًا* kelimesi nekra kullanılırken neden *وَإِلَّا تَصِلُوا إِلَيْهَا فَأْتُوا النَّارَ* *وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ* "Bunu yapamazsanız -ki asla yapamayacaksınız- yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının; o, inkârcılar için hazırlanmıştır." (el-Bakara 2/24) ayetinde marife kullanıldığı yönündeki soruya, et-Tahrîm suresinin Mekke'de inmesi sebebiyle böylece muhatapların bu niteliklere sahip ateşi tanıyıp bilmiş oldukları, daha sonra Medine'de ise bu âyetin nâzil olduğu ve önceden öğrenmiş oldukları o ateşe işaret edildiği şeklinde cevap verir (Zemahşerî, 1407, 1/102). Yani Mekke inen et-Tahrîm suresinde ateşe daha önce değinilmediği için nekra gelmiş, Medine'de inen el-Bakara suresinde bu ateş hakkında bilgi sahibi olduğundan marife gelmiştir (Benzer bir yorum için bk. Zemahşerî, 1407, 4/641).

Aynı Ayette Kelimenin Müfred ve Tesniye Kullanımı

Kur'an'da yer yer aynı ayette aynı kelimenin sayısal olarak farklı kullanımlarına rastlanabilmektedir. Zemahşerî de bu kullanımların arka planını sorduğu sorulara verdiği cevaplarla açıklamaya çalışmaktadır. Bunlardan biri de el-Mâide suresi 64. ayette “el” anlamına gelen يَدُ kelimesinin kullanımına ilişkindir. Ayetteki يَدَا مَبْسُوطَتَانِ بَلْ يَدَايَا قَالُوا بَلْ يَدَايَا مَبْسُوطَتَانِ “Yahudiler “Allah’ın eli bağlanmış!” dediler. Asıl kendi elleri bağlanmıştı ve söyledikleri yüzünden lânetlenmişlerdir. Aksine O’nun iki eli de açıktır.” cümlesinde Yahudiler tarafından Allah’a bir el izafe edilirken Allah bu izafeye “iki el” ifadesiyle karşılık verilmektedir. Zemahşerî bu sayısal farklılığı şu şekilde açıklamaktadır: “Şayet يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ ifadesinde yed kelimesi tekil olarak kullanılmışken cevap mahiyetindeki يَدَا مَبْسُوطَتَانِ ifadesinde neden ikil kullanılmıştır?” dersin şöyle derim: ‘Bu tarz bir ifade, onların sözlerini ret ve inkâr açısından daha etkili, Allah’ın sonsuz cömertliğini ve cimriliğin kendisinden uzak olduğunu ispat açısından da daha net olduğundan böyle denilmiştir. Çünkü cömert bir kişinin, verdiği malının hepsini isteyerek ve her iki elini doldurarak vermesi cömertliğin son noktasıdır. Dolayısıyla, mecaz, ‘el’ kelimesinin ikil şekliyle kurulmuştur.” (Zemahşerî, 1407, 2/495). Zemahşerî’nin yaşamın içinden örnekle yaptığı bu örnek Ebû Hayyân (ö. 745/1344) tarafından da takdir görmüştür. (Ebû Hayyân, 1420, 4/315).

Aralarında Münasebet Olmayan Kelimelerin Yan Yana Zikredilmesi

Zemahşerî yer yer farklı alanlara ilişkin kelimelerin yan yana kullanılmasının gerekçesini anlatmak için de soru cevap metoduna başvurur. Örneğin el-Gâşiyeye suresi 17. ile 19. ayetlerde aralarında herhangi bir münasebet yokken devenin gök, dağlar ve yerle birlikte konu edilmesi nasıl güzel düşmüş olabilir?” sorusuna şöyle cevap vermiştir: “Arapların gözünden bu nesneler onların vadilerinde vevahalarında bir düzen oluşturmuştur. Onların nazarında intizam bulması hasebiyle Kur’an da bunları intizamlı bulmuştur”. Zemahşerî bu ifadenin devamında ayetteki deveden maksadın bulut olduğu iddiasında bulunan kişiyi bu söyleme iten sebebin de bu ikisi arasında münasebet kurma isteği olduğunu belirtir (Zemahşerî, 1407, 4/75). Bu yorumda Zemahşerî’nin, ilk bakışta birbiri ile ilgisi yokmuş gibi görülen bu unsurlar arasındaki bağı tarihselci bir bakış açısıyla kurduğu görülmektedir.

Cümlede Fazladan Kelime Kullanılması

Zemahşerî, tefsirinde yer yer ayette fazladan kelime kullanıldığı yönünde akla gelebilecek soruları da yanıtlar. Örneğin ed-Duhân suresi 48. ayette عَذَابِ الْحَمِيمِ “Sonra başının üzerinden kaynar su azabını dökün.” ayetinde azabın neden getirildiği, dökülenin suyun azabı değil de kaynar suyun kendisi olması sebebiyle cümlemin neden el-Hacc suresi 19. ayetteki يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ “Başlarının üstünden kaynar su dökülecektir.” şeklinde getirilmediğine yönelik soruyu şu şekilde cevaplar: “Başının üstünden kaynar su döküldü-ğünde, aslında o kaynar suyun azabı ve işkencesi o kişinin üstüne dökülmüş olur; fakat “azabın dökülmesi”, şairin şu sözünde olduğu gibi bir isti’âredir:

Zamanın belâları döküldükçe döküldü üzerine

“Ya Rabbi! Üzerimize sabır yağdır!” (el-Bakara 2/250) âyetinin de aynı minvalde olduğunu belirten Zemahşerî, bu âyette Allah’ın, azabı -isti’âre yoluyla- daha korkunç ve daha ürkütücü olması için “dökülme” ile ilişkilendirdiğini belirtir (Zemahşerî, 1407, 4-281-282).

Cümlede Bazı Ögelerin Düşürülmesi (Hazif)

Zemahşerî, tefsirinde yer yer cümlede yer verilmeyen bir ögeye ilişkin soruyu da cevaplar. Örneğin o, el-Kehf suresi 2. ayetteki لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا “...Allah, çetin bir azap ile uyarmak için ... kuluna kitabı indirmiştir...” ifadesinde neden mef’ûllerin biriyle yetinildiği yönündeki soruyu şöyle cevaplar: “Allah, uyarılacak konuyu daha önce zikredilen husus yapmıştır. Bu sebeple, sadece onun zikredilmesi ile yetinilmesi gerekmiştir. Bunun delili de ‘Allah çocuk edindi!’ diyenleri uyarın.” (el-Kehf 18/4) ifadesinde uyarının muhataplarının zikredilmiş, uyarı konusunun ise zikredilmemiş olmasıdır. Nitekim “Güzel bir mükâfat olduğunu müjdelesin.”

ifadesinde aynı durum “müjde” fiili için söz konusudur. Burada da önceki ifadelerde geçenlerden dolayı müjdeye konu olan husus zikredilmiş, muhatap zikredilmemiştir.”. Zemahşerî, suredeki benzer her iki ayette iki farklı hususa dikkat çekilmek istendiği için mef’ûllerden birinin düşürüldüğünü belirtir. Bu yöntemle surenin 2. ayetinde azap öne çıkarılırken 4. ayette azaba duçar olacaklar öne çıkarılmıştır (Zemahşerî, 1407, 2/703).

Ayette Farklı Zaman Kiplerinin Kullanılması

Zemahşerî, tefsirinde yer yer aynı ayette neden farklı zaman kiplerinin kullanıldığına yönelik soruyu da cevaplamaktadır. Örneğin وَيَوْمَ تُسْجَرُ السُّجُورُ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَا لَهُمْ قَلَمٌ نُّغَادِرُ مِنْهُمْ أَحَدًا “Bir gün dağları yürüteceğiz ve yeryüzünü dümdüz göreceksin. Hiçbirini geride bırakmaksızın onları da mahşerde toplarız.” (el-Kehf 18/47) ayetinde neden تُسْجَرُ fiili ile تَرَى fiillerinin şimdiki zaman حَشَرْنَا fiilinin mazi kipinde geldiği yönündeki soruyu şöyle cevaplar: “Bu, onların haşredilmesinin dağların yürütülmesinden ve yeryüzünün görülmesinden önce olacağını, böylece onların bütün bu ürkütücü, muazzam olayları görmesinin sağlanacağını belirtmek için böyle ifade edilmiştir. Sanki “Onları bütün bunlardan önce haşretmiş oluruz.” denilmiştir (Zemahşerî, 1407, 2/726). Zemahşerî, bu yorumda حَشَرْنَا fiilinin geçmiş zaman kipiyle gelmesinden hareketle insanların önce toplanılarak dağların yürütülüp yeryüzünün dümdüz yapıldığına şahit olacaklarının anlatılmak istendiğini belirtir. Tefsirinde Zemahşerî’nin bu yorumuna yer veren Ebû Hayyân da Zemahşerî’nin حَشَرْنَا fiilinin başındaki harfi atıf olarak düşündüğü için bu yorumu yaptığını, bu harfin hâl için olmasının daha uygun olduğunu bu durumda ayette insanlar toplanırken dağların yürütülme ve yerin görülme olaylarının meydana geleceğini belirtir (Ebû Hayyân, 1420, 7/187). Bununla birlikte önceki ayetlerde dünyanın faniliğinden bahsedilmesi ve müşriklerin ahireti inkardaki ısrarları sebebiyle buna yönelik vurgu yapılması açısından kesinlik ifade eden mazi fiilin tercih edilmiş olabileceğini de belirtmek mümkündür (Konuya ilişkin ayrıntılı yorum için bk. Aly ve Can, 2020, 114-116).

Sayıların Alışlagelmiş Üslubun Dışında Zikredilmesi

Zemahşerî, tefsirinde yer yer sayıların üslubuna ilişkin soru sorar ve cevaplar. Örneğin el-‘Ankebût suresi 14. ayetteki وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا “Vaktiyle biz Nûh’u kendi kavmine resul olarak göndermiştik. Nûh, bin yıldan elli yıl daha az bir süreyle onların arasında kaldı.” ifadesinde sayının neden direkt 950 şeklinde gelmediği yönündeki soruyu şöyle cevaplar: “Allah Teâlâ’nın ifade buyurduğu daha sağlamdır; çünkü dediğin gibi ifade edilseydi, bu sayının bundan daha çoğu için de kullanılmış olabileceği vehmedilebilirdi. Böyle “1000 sene” denilip “50 yıl”ın istisna edilmesi tarzında ise bu vehim ortadan kalkmıştır. Sanki ‘Net bir sayı olarak tastamam dokuzyüz elli sene kaldı.’ denmiş olmuştur; ancak ayetin şu anki şekli hem lafız olarak bundan daha kısa ve daha hoş hem de anlamca daha ihâtalıdır. Burada şöyle bir nükte daha vardır. Kısası, Hz. Peygamber’in sebat ve metanetini artırmak, onu teselli etmek için Hz. Nuh’un ümmetinden dolayı başına gelen bela ve sıkıntıları, onların vermiş oldukları sıkıntılara bunca zamangöğüs gerip katlandığını anlatmak üzere aktarılmaktadır. Bu durumda, sayı başlarının -daha büyüğü olmayan- en büyüğünü zikretmek, daha etkilidir ve maksada, yani dinleyicinin “Nuh’un sabretme süresini

çok uzun bulması” amacına daha ulaştırıcıdır (Zemahşerî, 1407, 3/445). Zemahşerî’ye göre sayının dolaylı kullanımında sürenin netliği, kısa ve estetik olarak ifade edilmesi, anlamı tam olarak kapsamı verilmek istenen mesajı vurgulaması amaçlanmıştır (Bu ayet hakkında ayrıntılı yorum için bk. Gezer, 2015, 483-485).

Sorunun Cevaba Uygun Düşmemesi

Zemahşerî, tefsirinde Kur’an’daki bazı sorular ve onlara verilen cevaplara ilişkin de yorum yapar. Böylelikle şeklen bazı sorulara verilen cevapların uyumsuzluğu yönünde akla gelecek vehimleri ortadan kaldırmaya çalışır. Örneğin es-Secde suresi 28. ayette müşriklerin hükmün ne zaman verileceği yönündeki sorularına bir sonraki ayette “*De ki: “İnkâr edenlere o hüküm günü inanmaları fayda vermeyecek ve kendilerine mühlet de tanınmayacak!”*” şeklinde cevap verildiğini bu cevabın soru ile uyuşmadığını belirten Zemahşerî’nin cevabı şu şekildedir: Şayet “Onlar fetih vaktini sormuşlardı. Bu ifade onların sorusuna cevap olarak nasıl uygun düşmektedir?” dersin şöyle derim: Onların, Fetih gününü sormaktan maksatları, yalanlama ve alay etme yollu bir acelecilikti. Bu itibarla kendilerine sorularındaki maksada uygun olarak cevap verilmiş ve denilmiştir ki: “Bu konuda acele etmeyin; bunu alay konusu da etmeyin. Çünkü ben acele ettiğiniz şeyi o gün elde ettiğinizi, iman ettiğinizi ama imanınızın hiçbir fayda vermediğini, azabın size erişmemesi için mühlet istediğinizi ama mühlet verilmediğini görür gibi oluyorum!” (Zemahşerî, 1407, 3/517). Zemahşerî ile aynı kanaatte olan Bikâî (öl. 885/1480) de müşriklerin inatları ve acelecilikleri sebebiyle alay yollu sordukları bu soruya uygun biçimde tehdit içeren bir üslupla cevap verildiğini belirtir (Bikâî, 15/270).

Ayette Aynı Kökten İki Farklı Kelimenin Bir Arada Bulunması

Zemahşerî, tefsirinde aynı ayette aynı kökten iki farklı kelimenin kullanılma gerekçesini açığa çıkarmak için soru soru cevap metodunu kullanır. Örneğin Âl-i İmrân 193. ayetteki *رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا* “*Rabbimiz! Doğrusu biz ‘Rabbimize inanın!’ diyerek, imana çağıran bir davetçiye işitip iman ettik.*” ifadesinde aynı kökten gelen *مُنَادِيًا* ve *يُنَادِي* kelimelerinin neden kullanıldığı yönündeki soruyu şöyle cevaplar: “Neden *münâdî* ve *yunâdî* kelimelerinin bir arada kullanılmasında gözetilen yarar nedir?” dersin, ben de şöyle derim: “Çağırma mutlak olarak, sonra davetçinin durumunu yüceltmek için imanla mukayyet olarak zikredilmiştir. Zira imana çağıran davetçiden daha büyük bir davetçi yoktur. *Merartu bi-hâdin yehdî li’l-islâm* [İslâm’a ileten bir kılavuza uğradım.] demen gibi. Çünkü *münâdî*, mutlak olarak kullanıldığında; savaşa veya ateşi söndürmeye ya da zorda olan birine yardıma veyahut da bazı musibetlerden kurtarma veya bazı yararlar sağlamaya davet eden kişi akla gelir. Kılavuz (*hâdî*) da böyledir; o da bazen yol gösteren, bazen doğru fikri gösteren gibi anlamlarda kullanılır. Dolayısıyla, “imana çağıran”, “İslâm’a ileten” dediğin zaman *münâ*- dînin ve kılavuzun durumunu yükseltmiş, yüceltmış olursun.” (Zemahşerî, 1407, 1/455). Zemahşerî’ye göre ayette aynı kökten gelen fiilin kullanılması sıfatı olduğu *davetçi* kelimesinin anlamını netleştirdiği gibi onun değerini arttırmaktadır. Zemahşerî’ye yönelik sert eleştirileriyle bilinen Ebû Hayyân’ın da onun bu konudaki görüşünü aynen aktardığı görülmektedir (Ebû Hayyân, 1420, 3/473).

Ayette Önceki Ayette Yer Alan Fiilden Başkasının Kullanılması

Zemahşerî ayette, bir önceki ayette yer verilen fiil yerine başka bir fiil kullanılmasına ilişkin de aynı metodu kullanır. Örneğin el-Bakara suresi 23. ayette Kur’an’ın Allah kelamı olduğu yönünde şüpheleri bulunan müşriklere ondaki bir sürenin benzerini getirmeleri istenmiş ve bunun için *فَاتُوا* “getirin” kelimesi kullanılmışken onların, bunu başaramayacaklarına ilişkin bir sonraki ayette

“yapmak” anlamındaki *فعل* fiili kullanılmıştır. Zemahşerî bu farklı kullanımı şöyle açıklar: “Şayet “Neden onların Kur’an’ın suresinin bir mislini getirmeleri, “yapmak” fiili ile ifade edilmiş ve sonraki ayette terk edilmesindeki yarar nedir? “dersen, şöyle derim: “Getirme” de bir fiildir/yapmadır. Sözelimi “Falanca’yı getirdim” dersin ve cevaben sana; “Ne iyi yaptın!” denilir. Âyetteki bu kullanımın faydası ise meseleyi kinayeli bir şekilde anlatarak sözü uzatmaktan kaçınıp kısa ve özlü ifade sağlamaktır. Sözelimi biri sana, ‘Zeyd’i falanca yerde, falanca şekilde dövdüm; ona sövüp saydım, onu ibretlik yaptım!’ dese, ona yaptıklarını tek tek sayıp dökse, sen bunun karşılığında kısaca; ‘Ne kötü yapmışsın!’ dersin, fakat onun kullandığı ifadeleri tek tek sayıp dökerek olsan, sözü çok uzatmış olursun. İşte aynı şekilde eğer âyetinde “yapmak” fiili yerine “getirmek” fiili kullanılsaydı, yani ‘Fakat yapamazsanız ki yapamayacaksınız.’ denilmeyip de ‘Fakat Kur’an’ın misli bir sûre getiremezseniz ki Kur’an’ın misli bir sûre getiremeyeceksiniz.’ denilseydi söz çok uzamış olacaktı.” (Zemahşerî, 1407, 1/101). Yani Zemahşerî’ye göre bir fiilden diğerine geçilmesinin amacı sözü kısa tutmaktır.

İsim ve Zamirin Cinsiyet Açısından Uyumsuzluğu

Zemahşerî, tefsirinde yer yer isim ve ona dönen zamirin cinsiyet açısından uyumsuzluğuna ilişkin sorular sormakta ve bu soruları cevaplamaktadır. Örneğin *إِذَا كُنَّا لِلْآخِرَةِ نَحْنُ مُسْتَعِينُونَ* “Oku şimdi kitabını! Bugün kendini yargılamak üzere kendi nefsin yeter!” (el-İsrâ 17/14) ayetinde *nefs* kelimesi müennes, onunla ilgili *hasîbâ* kelimesi ise müzekker kullanılmıştır. Zemahşerî, Arap dil kuralına aykırı görünen bu kullanımı şöyle açıklamaktadır: “Şayet “[*Nefs* müennes olduğu halde] âyetinde neden *hasîben* kelimesi müzekker olarak kullanılmıştır?” dersin şöyle derim: Çünkü bu ifade *şehîd*, *kādî* ve *emîr* kelimeleri ile aynı konum ve anlamda kullanılmıştır. Zira bu görevleri çoğunlukla erkekler üstlenir. Burada sanki ‘Seni hesaba çekecek bir erkek olarak nefsin yeter.’ denilmiş olmaktadır. Ayrıca *nefs*ın tıpkı *selâsetü enfüs* (üç şahıs) kullanımında olduğu gibi, *şahıs* anlamında kullanılmış olması da mümkündür.” (Zemahşerî, 1407, 2/653). Görüldüğü gibi Zemahşerî ayetteki bu farklılığı iki açıdan değerlendirmektedir. İlk olarak ayette örfî bir kullanım sebebiyle böyle bir cinsiyet değişikliğine gidildiğine dikkat çeker. Özellikle Arap örfünde hüküm verme ve şahitlik gibi işlemler erkekler tarafından yapıldığından ayetteki *nefs* kelimesi lafzen müennes olmakla birlikte erkek olarak düşünülmüş ve onunla ilgili olan *hasîbâ* kelimesi de müzekker gelmiştir. Yani iki kelime arasında şeklen uyumsuzluk varmış gibi görünse de anlamları düşünüldüğünde böyle bir uyumsuzluk bulunmamaktadır. İkinci olarak ise *nefs* kelimesi lafzen müzekker anlamı *şahıs* anlamında düşünülmesi durumunda da görünürdeki bu uyumsuzluk ortadan kalkmaktadır. İsim vermeden Zemahşerî’nin bu görüşünü nakleden Ebû Hayyân, *السَّمَاءُ مُنْقَطِرٌ بِهِ* “O gün gökler paramparça olacak.” (el-Müzzemmil 73/18) ayetinde de benzer bir kullanım olduğuna dikkat çekmektedir (Ebû Hayyân, 1420, 7/23).

İsim Haber Uyumsuzluğu

Zemahşerî yer yer cümlelerde isim ve haberin sayıca uyumsuz gibi görünmesi hususunda da muhtemel soruları cevaplandırmaktadır. Örneğin el-Bakara suresi 111. ayette *أَوْ تَصَارَىٰ هُودًا* “Onlar, “Yahudi veya Hristiyan olanlar hariç, hiç kimse cennete giremeyecek” dediler.” cümlesinde *Kâne* nakıs fiilinin ismi tekil iken haberinin nasıl çoğul geldiği yönündeki soruyu şöyle cevaplamaktadır: “(*Kâne’nin*) ismi *مَنْ* lafzı üzerine, haberi ise bu kelimenin manası üzerine hamletmiştir. Hasan-ı Basrî’nin (ö. 110/728) *إِلَّا مَنْ هُوَ صَالٍ الْجَحِيمِ* (es-Saffât 37/163) kıraatı ile okuması ve *فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ* (el-Cinn 72/53) ayetindeki kullanımda olduğu gibi.” Bu ifadenin ardından Zemahşerî, bu ayetin isim ve haber uyumu gözetilerek Übeyy b. Ka’b tarafından *إِلَّا مَنْ كَانَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا* şeklinde kıraatine de temas etmektedir (Zemahşerî, 1407, 1/177). Zemahşerî bu yorumda anlamın esas alındığını, başka ayetlerde de aynı kullanım olduğunu ve bu ayetin lafız esas alınarak isim haber

uyumu gözetilen kıraati olduğunu belirtmiştir.

Ayette Muhatabın Önce Tekil Sonra Çoğul Gelmesi

Kur'an'da bazı ayetlerde muhatapların sayıları değişkenlik gösterebilmektedir. Bunlardan biri de *فَاقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ* "O halde sen hanîf olarak bütün varlığınla dine, Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmışsa ona yönel! Allah'ın yaratmasında değişme olmaz. İşte doğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler." ayetinde (er-Rûm 30/30) yer almaktadır. Ayette ilk muhatap Hz. Peygamber iken sonrasında tüm insanlar muhatap alınmıştır. Zemahşerî konuya ilişkin şöyle bir yorum yapmaktadır: "Şayet 'Muhatap neden önce tekil, sonra çoğul yapılmış?' dersin şöyle derim: Önce Hz. Peygamber'e hitap edilmiştir. Bu üslupta ayrıca lider (Hz. Peygamber) yüceltildiği gibi rasûl muhatap alınarak onun ümmeti de muhatap alınmaktadır. Ardından konuyu netleştirmek ve özetlemek için muhatap çoğul yapılmıştır." (Zemahşerî, 1407, 3/497).

Ayette Fiilin Kendi Masterına Yer Verilmemesi

Vurgu için fiilin masterının kullanıldığı bazı ayetlerde fiilin kendi masterının kullanılmadığı durumlar da olmaktadır. Zemahşerî bu konuyu da soru cevap yöntemi ile açıklamaktadır. Örneğin el-Müzzemmil suresi 8. ayette yer alan *وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا* ifadesindeki *تَبْتِيلًا* mastarı kendi fiiline uygun şekilde *تَبَتَّلَ* şeklinde tefa'ul formunda değil tef'îl formunda gelmesi ile ilgili olarak şu yorumu yapar: "Şayet (ayette) *tebettülen* yerine *tebtîlâ* nasıl denildi dersin ben de derim ki, Çünkü *tebettele*, *bettele nefsehû* (kendini başka şeylerden uzaklaştırdı, araya mesafe koydu) anlamındadır. Fâsıla uyumuna riayet için, *tebettulen* ile aynı anlamdaki *tebtîlâ* mastarı getirilmiştir (Zemahşerî, 1407, 4/639). Tef'îl babının teksir anlamına göz önünde bulundurulduğunda (Tîbî, 2013, 16/95) ayette Hz. Peygamberin şahsında müşriklerin putlara tapınmaktan vazgeçerek tüm benlikleri ile Allah'a yönelmeleri istendiğini belirtmek mümkündür (bk. Elmalılı, 2003, 9/119).

İfadenin Başka Bir Ayette Tekrar Edilmesi

Kur'an'ın farklı yerlerinde bazı konu ya da ifadeler önemine binaen tekrar edilmiştir. Zemahşerî, tefsirinde yer yer bu tekrarların amacı hakkında da muhtemel sorulara cevap vermektedir. Örneğin kurtuluşa eren Mü'minlerin özelliklerinin anlatıldığı el-Mü'minûn suresinin 2. ayetinde onların namazlarını huşû ile kılan kimseler olduğu anlatıldıktan sonra aynı surenin 9. ayetinde ise onların namazlarını muhafaza eden (sürekli kılan) kimseler olduğu ifade edilir. Zemahşerî bu tekrarın gerekçesine ilişkin sorduğu soruyu şöyle cevaplar: "Şayet 'Salât neden başta ve sonda tekrar edilmiştir?' dersin şöyle derim: Bu iki ifade birbirinden farklı olup tekrar değildir. İlkinde müminler namazlarında huşû sahibi olmakla nitelenmiş, ikincisinde ise namazı muhafaza etmekle nitelenmişlerdir. Bu da namazı unutmamak, vaktinde edâ etmek, rükünlerini tam yerine getirmek ve ona çok önem vermek, tam bir namaz için olması gereken bütün özellikleri yerine getirmeye çalışmakla olur." Zemahşerî bu ifadelerin devamında *salât* kelimesinin ilk ayette tekil, diğer ayette ise çoğul kullanılmasına ise şöyle bir yorum getirir: "İlkinde *salât* kelimesi tekil kullanılarak, hangi namaz olursa olsun namaz cinsinde huşû olması gerektiği ifade edilmiş, ikincisinde ise namazların tamamını muhafaza etmek gerektiğini ifade etmek için çoğul kullanılmıştır: Onlar da beş vakit namaz, vitir namazı, her farz namazla birlikte kılınan sünnet namazları, Cuma namazı, iki bayram namazı, yağmur duası namazı, cenaze namazı, istiskâ namazı, küsûf ve husûf namazları, kuşluk namazı, teheccüd namazı, tesbih namazı, hâcet namazı ve diğer bütün nafil namazlar (Zemahşerî, 1407, 3/177). *el-Keşşâf* tefsirine haşiye yazan Tîbî (ö. 743/1343) de tekrarda her seferinde bir öncesinde olmayan anlamın murat edildiğini,

dolayısıyla şeklen tekrar gibi görünen ifadelerle yeni anlamlar kastedildiğini belirtir (Tibî, 2013, 10/554).

Zemahşerî'nin Kur'an'ın Üslubuna Mezhebî Yaklaşımı

Zemahşerî yer yer Kur'an'ın üslubunu mezhebinin görüşleri çerçevesinde yorumlamaktadır. Bu minvalde Âl-i İmrân suresi 26. ayette “Neden ‘hayır senin elindedir’ ifadesine yer verilerek şer değil de sadece hayır zikredilmiştir?” şeklindeki soruya şöyle cevap vermektedir: “Çünkü burada söz, Allah’ın müminlere lütfedeceği ve tam da kâfirlerin inkâr ettiği hayırlarla ilgilidir. Bu sebeple “hayır senin elindedir” denilmiş, yani düşmanlarına rağmen sen hayrı dostlarına lütfedersin denilmek istenmiştir. Ayrıca Allah’ın faydalı yahut zararlı tüm fiilleri hikmet ve maslahata göre sâdır olur, bu yüzden de onun bütün fiilleri hayırdır. Mülkü vermek de çekip almak da bu kapsamdadır.” (Zemahşerî 1407, 1/350). Zemahşerî'nin bu yorumu, mensubu olduğu Mu'tezile'nin adalet prensibinin altında savunduğu Allah'ın çirkin fiilleri yaratmadığı, dolayısıyla bu fiillerin sahibinin kullar olduğu düşüncesi (Bk. Kadı Abdülcabbâr, 1996, 316-317) ekseninde yaptığı anlaşılmaktadır.

Zemahşerî benzer bir yorumu İbrâhîm suresi 47. ayetteki “*O halde, sakın Allah’ın, peygamberlerine verdiği sözden cayacağını sanma!*” için de yapar: “Şayet ‘Burada *muhlife rusulihî va’delhû* (peygamberlerine vaadini bozacak) ifadesi kullanılsaydı ya! Neden ikinci mef’ûl ilkinin önüne geçirilmiştir?” dersin şöyle derim: ‘Vaat ifadesi öne geçirilmiştir ki Allah’ın vaat ettiği şeyden caymayacağını bir ilke olduğu bilinsin. Nitekim bu ifade, “Allah asla vaadinden caymaz.” [Âl-i İmrân 3/9] ifadesi gibidir. Bunun ardından *rusulehû* (peygamberlerine) ifadesini kullanmıştır ki herhangi bir kimseye ettiği vaadinden bile asla caymayacağına, vaatten caymak gibi bir şey onun şanından olmadığına göre, en hayırlı ve seçkin kulları olan peygamberlerine vaadinden cayması nasıl mümkün olabileceği, yani asla mümkün olmayacağı bilinsin.” (Zemahşerî, 1407, 2/566). Bu cevabın Mu'tezile'nin anlayış biçimine göre verildiğini belirten Ebû Hayyân, bu anlayışın Allah'ın va'dinin mutlak olarak yerine geleceği, cehennem ile tehdit ettiği günahkarları kesinlikle bağışlanmayacağı görüşünü savunduğunu, Ehl-i sünnetin ise inananlardan günahkarlara ynelik azabın uygulanmasının Allah'ın dilemesine tabi olduğunu belirtir (Ebû Hayyân, 1420, 6/456).

Sonuçlar

Soru ve cevap insana özgü olan ve onun hayatının birçok alanında yer alan bir metottur. Soru karşdakini düşündürme, azarlama, bilgiyi teyit etme dönüt alma gibi birçok amaç için sorulabilir. Dolayısıyla bu sorulara verilecek cevaplar da amaca göre değişkenlik gösterebilir. Bununla birlikte bu yöntemin muhatabın algı ve merak düzeyini artırmak gibi fonksiyonları da bulunmaktadır.

Soru cevap yöntemine birçok bilim dalında başvurulduğu gibi dini bilimlerde ve hatta dini metinlerde de başvurulmaktadır. Kur'an'da dolaylı soruların yanı sıra sahabe tarafından sorulan yirmi civarındaki soru bizzat Allah tarafından cevaplandırılmaktadır. Hz. Peygamber de ashabın kendisine çeşitli konulara ilişkin sorularını cevaplandığı gibi kendisi de ashaba algı ve merak düzeylerini artırmak amacıyla soru sormuş, akabinde de bu soruları cevaplandırmıştır.

Soru cevap metoduna Kur'an yorumunda da başvurulmaktadır. Eserler incelendiğinde bu yöntemin geçmişinin hicri 3. asra kadar uzandığı görülmektedir. İlk olarak Ferrâ'nın *Me'âni'l-Kur'ân* tefsirinde rastladığımız bu yöntemin hicri 3. asrda tefsirde sıklıkla başvurulmuş bir sisteme dönüştüğü ve Ebû Ubeyde'nin *Mecâzü'l-Kur'an*, Taberî'nin *Câmi'ul'beyân*, Zeccâc'ın *Me'âni'l-Kur'ân* ve Mâtürîdî'nin *Te'vîlâtü'l-Kur'ân* adlı eserlerinde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

Bununla birlikte bu yöntemi en etkili biçimde kullanan müfessir Türkmenistan sınırlarındaki Zemahşer'de doğan Zemahşerî'dir. Akla önem veren Mu'tezile mezhebine mensup olması, araştırmacı bir yapıya sahip olması, *el-Keşşâf* tefsirini yazmadan önce insanların Kur'an ayetlerinin yorumuna ilişkin soruları cevaplandırması ve tefsirinin temel kaynakları arasında soru cevap yönteminin kullanıldığı eserler olması, onun bu yöntemi etkin biçimde kullanmasını sağlamıştır. Bununla birlikte o, bu

yöntemle diyalektik bir ilişki kurarak okuyucunun bilinç düzeyini yüksek tutmayı başarmıştır. O, bu yöntemle tefsir eserlerini Kur'an yorumunu içeren salt metinler olmaktan çıkararak ayetlerin müzakere edildiği ders halkası haline getirmiştir.

Zemahşerî, daha önce insanlara şifahi olarak Kur'an'ı yorumlarken başvurduğu bu yöntemi *el-Keşşâf* tefsirinde de sürdürmüş, çeşitli alanlarda yaklaşık bin beş yüz soru sormuş ve bunları cevaplandırmıştır. O, "Eğer şöyle derssen ben de derim ki..." üst soru çeşitli konularda muhatabın aklına gelmesi muhtemel soruları cevaplandırmıştır. Zemahşerî'nin sorduğu soruların önemli bir kısmı Kur'an'ın üslubuna ilişkindir. Tefsirinin mukaddimesinde de belirttiği gibi Kur'an'ın gizli hakikatlerini açığa çıkarmayı hedeflediğini belirten Zemahşerî bunun için diğer ilimlerin yanı sıra me'ânî ve beyân ilimlerinde uzman olunması ve bunları araştırmacı bir metotla ele alması gerektiğini belirtmiştir. Bu amacı onun sorularının Kur'an'ın üslubuna odaklandığı anlaşılmaktadır.

Zemahşerî'nin, Kur'an'ın üslubuna ilişkin soruları anlambilim, sarf, nahiv, belagat gibi dilbilimin alt dallarına ilişkin olabilmektedir. O, "Eğer şöyle derssen ben de derim ki..." temel sorusunun akabinde "Şöyle denilmeli değil miydi?", "Neden böyle denilmedi?", "Neden burada başka bir sığa kullanıldı", "Niçin böyle denildi?", "Bunun yerine neden böyle denildi?", gibi alt soru ifadeleriyle Kur'an'ın üslubuna ilişkin akla gelebilecek soruları cevaplandırmaktadır. Bu bildiri metninde çok azına yer verilebilmekle birlikte o ayetlerde hazf, tekrarlar, takdim tehir, fiillerin zamanlarına ilişkin değişimler, kelimelerin formundaki değişimler, sayı uyumsuzluğu, cinsiyet uyumsuzluğu, marifelik nekrarık uyumsuzluğu, fazladan kullanılan ifadeler, bir kelimenin yerine bir başkasının tercih edilmesi, ifadelerin dolaylı gelmesi, fiil yerine ismin tercih edilmesi cevabın soruya uygun olmaması gibi onlarca konudaki yüzlerce soruya Arap dilbiliminin verileri, Arap kültürü ve günlük hayattaki tecrübelerden yararlanarak cevap vermiştir. Zemahşerî'nin, birçok konuda olduğu gibi Kur'an'ın üslubuna ilişkin bu sorularında da mensubu olduğu Mu'tezilenin görüşlerini ön plana çıkarma gayreti içerisinde olduğu görülmektedir. Böyle olmakla birlikte o, Kur'an'ın üslubuna ilişkin bu sorulara verdiği cevaplarıyla Kur'an hakkında ortaya atılacak mesnetsiz iddiaları bertaraf ettiği gibi herkesin göremeyeceği hakikatleri de ortaya çıkarmıştır, Zemahşerî, bu yorumları sebebiyle kendisini eleştirmeyi görev addeden Ebû Hayyân'ın bile takdirini kazanmış, "*Şu topal ile kör olmasaydı Allah kitabının eşsiz güzelliği doğru dürüst anlaşılamayacaktı!*" sözünün boş yere söylenmediğini ortaya koymuştur.

Kaynaklar

- Aly E.A.A., Can AH., Can B. (2020). Dirâsetü Sîğatî'l-Fi'l fî Tefsîrî'l-Beydâvî: Nemâzic Muhtâra min Hâşiyeti's-Şihâb ve Hâşiyeti'l-Konevî. Mehmetbey Üniversitesi Uluslararası Filoloji ve Çevribilim Dergisi, 2 (1), 101-125.
- Bikâî İ.B.Ö., Nazmü'd-Dürrer fî Tenâsübî'l-Âyâtî ve's-Süver. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-İslâmî.
- Bilmen Ö.N. (1974). Büyük Tefsir Tarihi (Tabakâtü'l-Müfessirîn), İstanbul.
- Demirci M. (2013). Tefsir Tarihi. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Ebû Hayyân M.B.Y. (1420) el-Bahru'l-Muhîr fî't-Tefsîr. Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- Elmalılı H.Y. (2003). Hak Dini Kur'an Dili. İstanbul: Huzur Yayınları.
- Filiz S.B. (2009). Soru Cevap Yöntemi Eğitiminin Öğretmenlerin Soru Sorma Bilgisi ve Soru Sorma Tekniklerine Etkisi. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, Number 3, 167-195.
- Gezer S. (2015). Kur'an'da Geçen Sayısal İfadeler Hakkında Bazı Değerlendirmeler. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8 (2), 477-492.
- Görgün T. (2002). Kur'an. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. 26, 387-388.
- Güven M. (2011). Kur'an'ın Dili ve Anlatım Üslûbu Üzerine Bir Deneme. Hikmet Yurdu, 4 (7), 135-151.
- Kadı Abdülcabbâr B.A., (1996). Şerhu Usûlî'l-Hamse. Kahire: Mektebetü Vehbe.
- Kubat U. (2018). Soru Varsa, Öğretme De Vardır. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Volume 17, 1585-1597.
- Mustafa M. (1996). Mebâhis fî İcâzî'l-Kur'ân. Riyad: Dâru'l-Müslim.

Özek A. (2002). el-Keşşâf. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. 25, 329-330.

Öztürk M., Mertoğlu S. (2013). Zemahşerî. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. 44, 235-238.

Süyûtî C. (1976). Tabakâtu'l-Müfessirîn. Mektebetü'l-Vehbe.

Zemahşerî E.K. (1407). el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzîl ve 'Uyûni'l-Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl.

Zemahşerî E.K. (1998). Esâsü'l-Belâğ. Beyrut.

Zemahşerî E.K. (2016). el-Keşşâf-Keşşâf Tefsiri ed. Murat Sülün. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Zengin B. (2018). Dini Metinlerle İletişimde Anlama Odaklı Bir Yöntem: Soru Sorma ve “Doğru” Sorulara Ulaşma. Dini Araştırmalar, 21 (54), 39-60.

ARAPÇA TARİHİ VE TASAVVUFİ ROMANLARIN TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR: *EL-CUNEYD*, *ELEMU'L-MA'RİFE* ÖRNEĞİ

Ahmet Hamdi CAN

Ass. Prof. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey University, School of Foreign Languages, Department of Translation and Interpreting

ORCID: 0000-0002-1767-9481

ÖZET

Asırlardan beri süregelen çeviri eyleminin faaliyet gösterdiği alanlardan biri de edebi metinlerdir. Kaynak ve erek dil arasındaki yapı, üslup, mantık, kültür vb. farklılıklar sebebiyle çeviride yaşanan zorluklar kendini gösterirken edebiyatın baskın türlerinden biri olan romanın, tasavvuf ve tarih içerikli türlerinde Arapçadan Türkçeye yapılan çevirilerde bu zorluklar daha ciddi bir şekilde çevirmenin karşısına çıkar. Fas asıllı yazar Abdulilah b. Arafa'nın, *el-Cuneyd; Elemu'l-Ma'rife* adlı romanı hicrî 3. / milâdî 9. yüzyılın Bağdat'ını anlatıyor olması sebebiyle tarihî, Cüneyd-i Bağdadi'nin hayatı ve düşüncelerini konu alıyor olması yönüyle de tasavvufî bir romandır. Kaynak metin- erek metin- erek metnin okuyucusu zincirinde bir ara okur olan çevirmenin bu romanı tercüme ederken kaynak metnin dinamiğini erek metne aktarabilmek adına eserdeki tarihi olaylara, şahıslara, mekanlara dair kayda değer bir bilgi birikimine sahip olması kaçınılmazdır. Özellikle şahıs ve mekân adlarının doğru okunup doğru telaffuzla aktarılması bu noktada önem arz etmektedir. Döneme has bir takım kara ve su taşıt adlarının tespiti normal bir sözlükle mümkün değildir. Örneğin "tayyâre" sözlükte "uçak, pilot, uçurtma" anlamındayken metinde "üst düzey yöneticilerin bindiği sandallara verilen ad" olarak karşımıza çıkar. O döneme dair hazırlanmış hususi bilgiler içeren kaynaklara ulaşmaksızın bu gibi unsurların doğru çevrilmesine olanak yoktur. Eserin kurgusal bir zemin üzerinde bizzat Cüneyd-i Bağdadi'nin tasavvufî düşüncelerini anlattığı göz önüne alındığında metnin tamamının çok sayıda tasavvuf terimi barındırdığı görülür. Çevirmenin tasavvufa dair bir ön okuma yapmadan ve alana has özel sözlüklerden yardım almadan bu terimsel ifadeleri sadece normal bir sözlük yardımıyla çevirmesi mümkün değildir. Örneğin "şarab" kelimesi Arapçada içecek anlamına gelirken tasavvufta "Aşk ve muhabbet anlamında kullanılır. Coşkun aşk hallerinden biridir. Bu durumdaki kişi aşkta sadakat imtihanından geçer. Kemale erenlerin hali budur." şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı kelime romanda bazen de sözlük anlamında kullanılmıştır. Benzeri durumların metinde çokça bulunmasından dolayı çevirmen terim ve sözlük anlamı noktasında metni çözümleme ve bağlamı yakalama sorunsalıyla karşı karşıya kalır. Bu bildiride örnekler üzerinden yaşanan çeviri zorlukları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tarihi ve tasavvufi roman, Çeviri sorunları, Cüneyd-i Bağdadi.

PROBLEMS ENCOUNTERED DURING THE TRANSLATION OF ARABIC HISTORIC AND SUFIC NOVELS INTO TURKISH: AL-JUNAYD, ALAM AL-MA'REFA AS AN EXAMPLE

ABSTRACT

One of the fields in which the translation activity has been carried out for centuries is the literature. There are difficulties in translation due to the differences such as structure, style, logic, culture, etc. between the source and target language. These difficulties are more seriously faced by the translator in translations from Arabic to Turkish in the sufic and historical genres of the novel, which is one of the dominant genres of literature. Moroccan writer Abdelilah Ben Arafa Arafa novel Al-Junayd; Alam al-Ma'refa is a historical novel thanks to the fact that it mentions Baghdad in the 3rd century AH/ 9th century AD; and sufic novel as it focuses on Junayd al-Baghdadi's life and ideas. It is inevitable for the translator who is a reader in-between within the chain of the source text- target text- reader of the target text to have quite significant knowledge on the historical events, persons, settings in

the text so as to transmit the dynamic of the source text into the target text during the translation. Especially conveying the names of person and setting with correct pronunciation by reading them correctly is fairly important at this point. It is not possible to determine the names of some land vehicle and water craft specific to the period itself with a normal dictionary. For example; the word “tayyâra” is used as “a name given for the boat which uber-directors get on” while it has the meaning as “plane, pilot, kite” in a dictionary. There is no opportunity to translate such words without sources incorporating special information prepared about the period. Taking the fact that the text includes Junayd al-Baghdadi’s own sufic ideas within the fictional narration into account it is seen the whole of the text contains various sufic terms. It is impossible for the translator to translate these terminological words by means of just the common dictionary without pre-reading on Sufism and consulting the special dictionaries peculiar to it. For instance; the word “Sharab” means “drink” in Arabic, while it is described as “love and affection in Sufism. It is one of the moods enthusiastic loves. The person within this mood is subjected with the test of loyalty in love. It is the mood of people having reached perfection.” in Sufism. The same word is used within the lexical meaning in some parts of the novel. Because of the fact that similar usages are included in a lot of scenes in the novel the translator is encountered with the problem in the analysis of the text and catching the context concerning the terminological and lexical meaning of the words. In this study, the difficulties faced in translation will be discussed on the basis of the examples.

Keywords: Historical and Sufic Novel, Problems in Translation, Junayd al-Baghdadi

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE DEĞİŞEN DIŞ TİCARET ve LOJİSTİK OLGUSU : ALTI ORTA ASYA CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Doç. Dr. Sevgi SEZER

Balıkesir Üniversitesi

Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Bankacılık ve Finans Bölümü,

ORCID ID : 0000-0001-6958-3329

Özet

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan gibi Orta Asya cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına kavuşmaları, Sovyet çerçevesinde sosyalist planlama ilkelere göre geliştirilen ben-merkezci ve yönetilen üretim ve ticaret sisteminin dağılmasıyla belirlenmiştir. Büyük bir jeopolitik olay olan SSCB'nin çöküşü, kriz bağlamında yapısal, siyasi, ekonomik, sosyal ve bölgesel gelişmelere yol açmıştır. 1990'ların başından beri, yeni devlet güçlerinin eylemi, sosyalist ideolojiyi terk etmeye ve her ülkeye özgü prosedürlere göre piyasa ekonomisi ilkelerini benimsemeye dayanmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesi olan Azerbaycan ve Kırgızistan'da devlet, üretim ve ticaret araçlarının büyük ölçüde özelleştirilmesi yoluyla ekonomik sektörden çekilirken, Özbekistan ve Türkmenistan devletçi modelleri korumaktadır. Her ne olursa olsun, Sovyetler Birliği sonrası dönüşüm, yeni aktörlerin ortaya çıkmasına ve kapitalist ekonomik stratejilerin her düzeyde yaygınlaşmasına sahne olmuştur. Bu bağlamda devletler Orta Asya'nın dış sınırlarını açıp iç sınırlarını kapatarak sınırlarının işlevselliğini gözden geçirdikçe, yeni bir ticaret coğrafyası gelişmeye devam etmektedir. Siyasi ve ekonomik ortamın bu dönüşümünün getirdiği piyasa pratiklerindeki değişim resmi ticareti de etkilemektedir. Ekonomik ortam, Orta Asya ekonomik aktörleri, devlet ve girişimciler tarafından yeni tedarik ve dağıtım alanları arayışı ve şirketlerin bölge kaynaklarına artan ilgisi sayesinde uluslararasılaşmaktadır. Bu çalışmada, bahsi geçen altı Orta Asya Cumhuriyeti ve Türkiye bağlamında değişime uğrayan dış ticaret olgusunun tarihsel, siyasi ve iktisadi boyutunu incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Dış Ticaret, Lojistik, Türkiye, Orta Asya Cumhuriyetleri

CHANGING FOREIGN TRADE AND LOGISTICS IN THE GLOBALIZATION PROCESS: SIX CENTRAL ASIAN REPUBLICS AND TURKEY

Abstract

The independence of Central Asian republics such as Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Tajikistan and Turkmenistan was determined by the disintegration of the self-centered and managed production and trade system developed according to socialist planning principles within the Soviet framework. The collapse of the USSR, which is a major geopolitical event, has led to structural, political, economic, social and regional developments in the context of the crisis. Since the early 1990s, the action of the new state forces has been based on abandoning the socialist ideology and adopting the principles of the market economy according to the procedures specific to each country. In Azerbaijan and Kyrgyzstan, which are members of the World Trade Organization (WTO), the state withdraws from the economic sector through massive privatization of the means of production and trade, whereas Uzbekistan and Turkmenistan maintain statist models. Regardless, the post-Soviet transformation has witnessed the emergence of new actors and the expansion of capitalist economic strategies at all levels. In this context, a new trade geography continues to develop as states open the external borders of Central Asia and close their internal borders and review the functionality of their borders. The change in market practices brought about by this transformation of the political and economic environment also affects official trade. The economic environment is internationalizing thanks to the search for new supply and distribution areas by Central Asian economic actors, the state and entrepreneurs, and the increasing interest of companies in regional resources. In this study, it is to examine the historical, political, and economic dimensions of the foreign trade phenomenon that has undergone changes in

the context of the six Central Asian Republics and Turkey.

Keywords: Globalization, Foreign Trade, Logistics, Turkey, Central Asian Republics

1. Giriş

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, Sovyet sonrası devletler için yeni fırsatlar ve zorluklar belirmiştir. Yeni ortaya çıkan Orta Asya Cumhuriyetleri anında tanındı, ancak iyi ittifak arayışlarında güvenlik sorunları, siyasi sorunlar ve ekonomik durgunluk gibi çeşitli zorluklarla karşılaştılar ve hareket özgürlüklerini kısıtladılar. Ayrıca, beceri eksikliğinden dolayı, söz konusu cumhuriyetlerin çoğu, diğer devletlerle işbirliği ve etkileşimi sürdürmekten yoksundu. Bilgili diplomatların yokluğu nedeniyle Orta Asya Cumhuriyetlerinin diğer ülkelerle kalıcı ekonomik ve siyasi bağlar kurması çok zordu. Özellikle, Orta Asya Cumhuriyetleri liderleri otoriter siyasi sistemi sürdürmek için Rusya'ya güvendikleri için, dış ilişkileri Moskova tarafından yürütülmüştür. Bu onları Rusya'ya bağımlı hale getirmişse de, sorunlarını çözmelerine yardımcı olacak daha güçlü bir devlet arayışını sürdürmüşlerdir.

Günümüzde lojistik, ulaşım ağları, depolama sistemleri, bilgi ve iletişim cihazları, paketleme hizmetleri, tedarik zinciri yönetimi, sanayi ve ürünler, ihracat ve ithalat gibi çeşitli alanları etkileyerek gelişmekte olan ülkelerin çoğunun ekonomisinde büyük bir rol oynamaktadır. Hayaloğlu (2015), lojistiğin artık ticaretin önemli bir unsuru haline geldiğini ve bu gelişmede aktif rol aldığını yorumlamıştır. Buna göre lojistik sektöründeki gelişme önemli bir rol oynamakta, büyüme ve gelişme açısından avantajlar sağlamakta, lojistik yatırımlar bir şirketin ve genel olarak ülkelerin işleyişini değiştirmektedir. Bensassi et al. (2015), lojistik sektörünün hem ulusal hem de bölgesel olarak genel kabul görmüş bir tanımının olmayışının, bu sektörün uluslararası ticaret üzerindeki etkisinin nicel değerlendirmesini doğrudan belirleyen analizlerin göreceli eksikliğini açıklayabileceğini belirtmiştir. Mevcut çalışmaların çoğu, tedarik zincirinin yalnızca belirli yönlerinin uluslararası ticaret üzerindeki etkisini ele almaktadır (Bondarenko vd., 2017). Bilindiği üzere Lojistik Performans Endeksi (LPI), ülkelerin hem uluslararası hem de iç ticarete ekonomik büyümesinde ve rekabet edebilirliğinde merkezi bir rol oynamaktadır. Ayrıca, lojistik sektörü artık bir devletin ekonomik kalkınmasında ana sektörlerden biri olarak kabul edilmektedir (Arvis vd., 2016).

1990'ların başından bu yana ve eski Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) üyeleri olarak da bilinen altı Orta Asya ülkesindeki ekonomik durum oldukça kararsızdı. Ancak 21. yüzyılın başından itibaren bu ülkelerin ekonomik altyapısında çok önemli gelişmeler olmuştur. Yeni bin yılın başlangıcından bu yana, Orta Asya bölgesindeki ülkeler makroekonomik istikrarı sağlamak ve sürdürmek, yaşam standartlarını yükseltmek, daha fazla istihdam ve eğitim fırsatı sağlamak ve ekonomik büyümeyi artırmak için çaba sarf ettiler (Khan, 2017). Bu bağlamda, doğrudan yabancı yatırımın hem gelişmekte olan hem de geçiş ekonomilerinin ilerlemesini ve gelişmesini etkilemede istatistiksel olarak önemli olduğu konusunda ekonomistler arasında genel bir fikir birliği vardır (Mehic vd., 2013). Orta Asya bölgesindeki altı bağımsız ülkenin ekonomik geçişi, birçok uluslararası finans kuruluşunu ve Rusya, Çin, ABD, Japonya ve bazı Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkeleri yatırım yapmaya ve bölgedeki kalkınma sonuçlarını yönlendirmeye yardımcı olmaya çekmiştir. Ayrıca Çin, bölgedeki istikrar ve kalkınmanın onu mal ve hizmetleri için önemli bir pazar ve aynı zamanda değerli bir hammadde kaynağı ve Orta Asya ülkeleriyle bir bağlantı haline getireceğine inanmaktadır (Minghao, 2016).

Ekonomik kalkınmanın en önemli faktörlerinden biri dış ticarettir ve Orta Asya'nın ekonomileri büyük ölçüde ticarete bağımlıdır. Küresel pazarlara erişimdeki zorluklar nedeniyle, bölge ülkeleri arasındaki ticaret özellikle önemli olabilir. Orta Asya ülkelerinde ticaret faaliyetleri çok sayıda dış ve iç faktörden etkilenmektedir ve ticaret politikası bunlardan yalnızca biridir. Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda, Orta Asya bölgesi Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ı içermektedir.

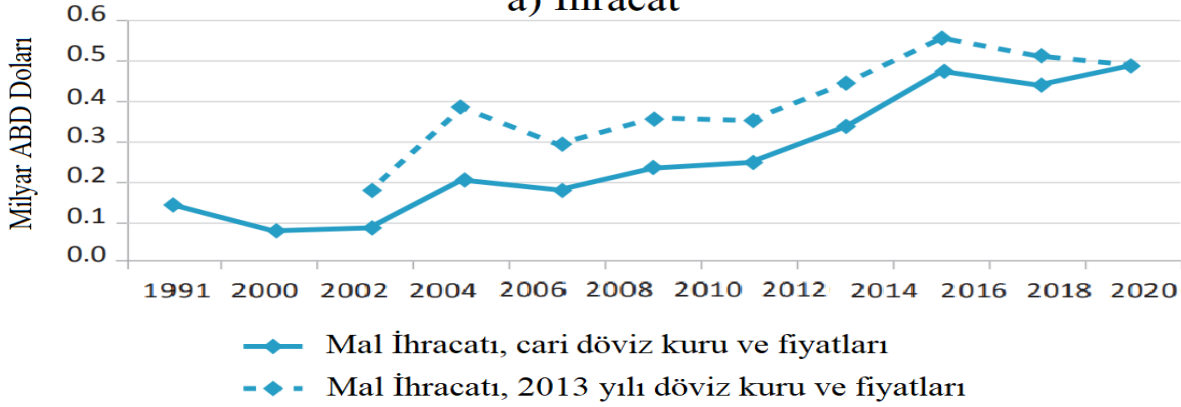
2. 2001-2020 Arası Dönemde Orta Asya'da Dış Ticaret Akışı

2.1. Azerbaycan

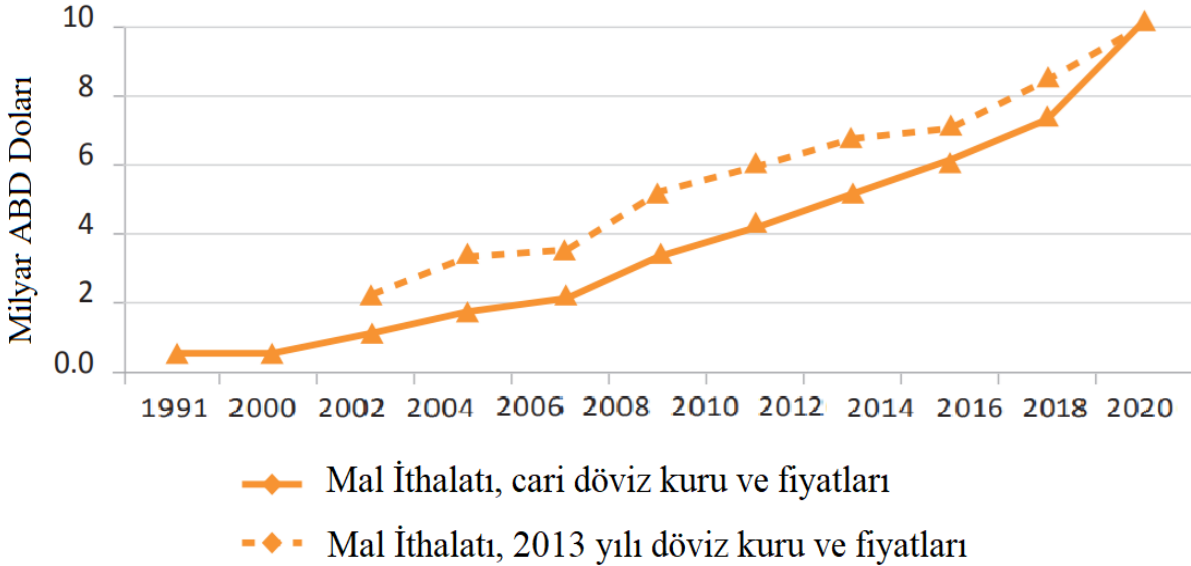
Eldeki verilere göre, 2020 yılında Azerbaycan'dan yapılan ihracat 2002 yılına kıyasla üç katına çıkmış (Şekil 3a), ithalat ise yaklaşık beş kat artmıştır (Şekil 3b). Ticaretin bu dinamikleri, dünyanın diğer bölgeleriyle bağlantıları gelişmiş olan ülkedeki uluslararası terörle mücadele koalisyonunun operasyonlarıyla ilgilidir.

Şekil 3. Azerbaycan Ticaretinin Genel Eğilimleri

Azerbaycan Ticaretinin Genel Eğilimleri İthalat ve İhracat a) İhracat

b) İthalat

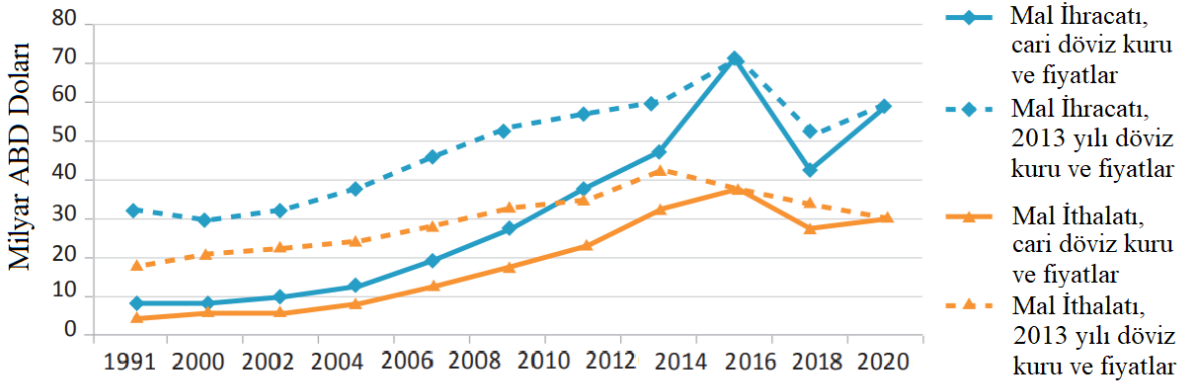
2.2. Kazakistan

2000-2008 yılları arasındaki dönem, Kazakistan'ın dış ticareti için çok hızlı büyümelerden biriydi; hem ihracat hem de ithalat cari ABD doları üzerinden ölçüldüğünde sekiz kat, 2020 ABD doları döviz kuru ve fiyatlarıyla ölçüldüğünde iki katından fazla arttı (Şekil 4a).

Kazakistan 2000'li yıllar boyunca, zaman zaman GSYİH'nın %20'sine yaklaşan büyük bir pozitif ticaret dengesine sahipti.

Şekil 4. Kazakistan Ticaretinin Genel Eğilimleri

Kazakistan Ticaretinin Genel Eğilimleri İthalat ve İhracat

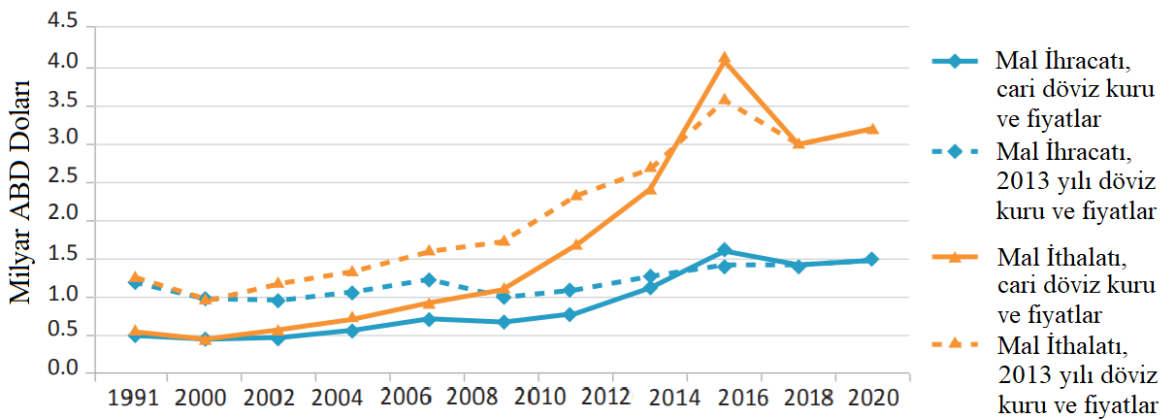

2.3. Kırgızistan

2000-2020 döneminde Kırgızistan'dan yapılan ihracat, Kazakistan'inkinden çok daha az oranda (%29) artmıştır. Aynı dönemde ithalat ise 2,5 kat artmıştır. Söz konusu döneme neredeyse sıfır ticaret dengesi ile başlayan Kırgızistan, şimdi GSYİH'nın %10'unu aşan kalıcı bir ticaret açığına sahiptir.

Şekil 5. Kırgızistan Ticaretinin Genel Eğilimleri

Kırgızistan Ticaretinin Genel Eğilimleri İthalat ve İhracat

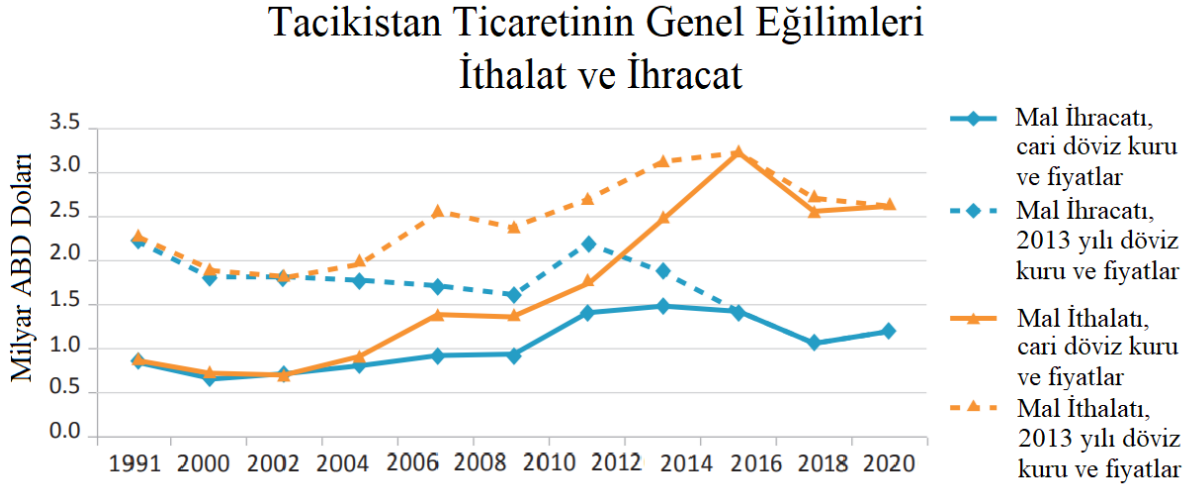

2.4. Tacikistan

İncelenen dönemde, sabit döviz kuru ve fiyatlarla ölçülen ihracatta düşüş kaydeden tek Orta Asya ülkesi Tacikistan olmuştur; 2020 yılında, ihracat 2000 yılına nazaran yaklaşık %45 daha azdır. Buna karşılık, ithalat %17 arttı. Sonuç olarak, ticaret cirosu çok az değişti

ve GSYİH'nın %30'u seviyesinde kaldı. Dış ticaret açığı çok büyük; 2008'den beri GSYİH'nın %10'unu aşmıştır.

Şekil 6. Tacikistan Ticaretinin Genel Eğilimleri

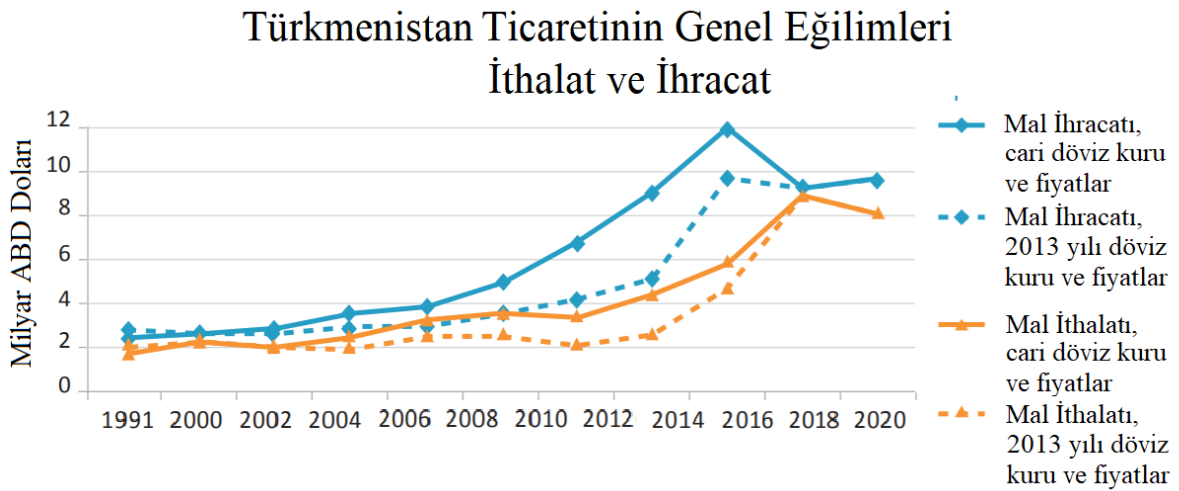

Tacikistan'ın ana ihraç malı işlenmemiş alüminyumdur. 2000'den 2020'a kadar toplam ihracattaki payı %51'den %62'ye yükselmiştir.

2.5. Türkmenistan

2000'li yıllarda Türkmenistan, bölgedeki ticaretin en hızlı büyümesini göstermiştir. Yirmi yılda ihracatı üç katından fazla, ithalatı dört katına çıkmıştır. Ekonomi, GSYİH'nın yaklaşık %50'si oranında dalgalanan ticaret cirosu ile oldukça açıktır. Türkmenistan, Kazakistan gibi, 2008'de %20 GSYİH'ya kadar çıkan, ancak 2009-2020'da düşen, kalıcı bir pozitif ticaret dengesine sahiptir.

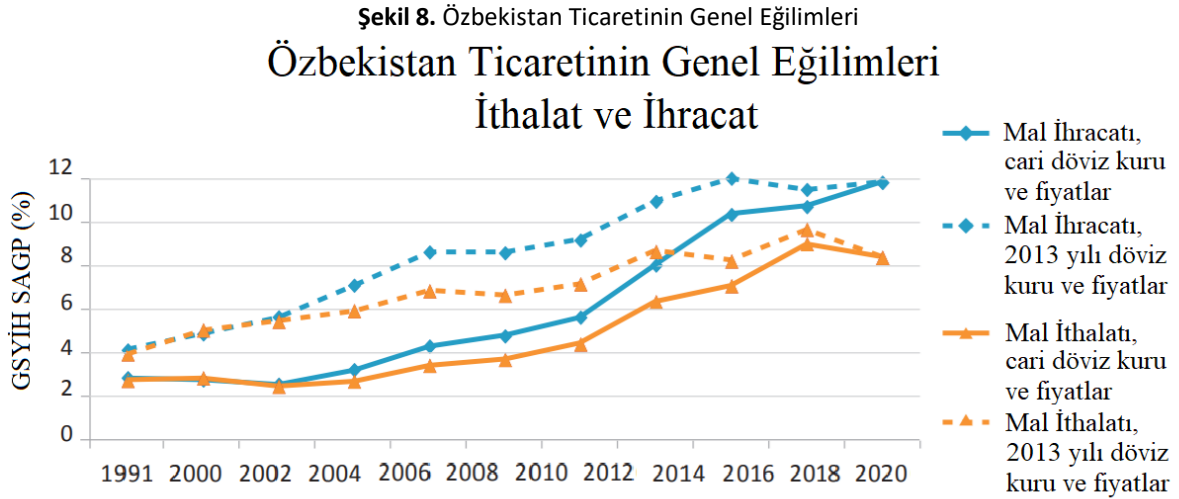
Şekil 7. Türkmenistan Ticaretinin Genel Eğilimleri

2.6. Özbekistan

2000'li yılların ilk yirmi yılı, Özbekistan'ın ticaret performansında önemli bir iyileşme dönemi olarak görünmüştür. İhracat neredeyse

üç katına çıktı ve ithalat iki katına çıkmıştır.

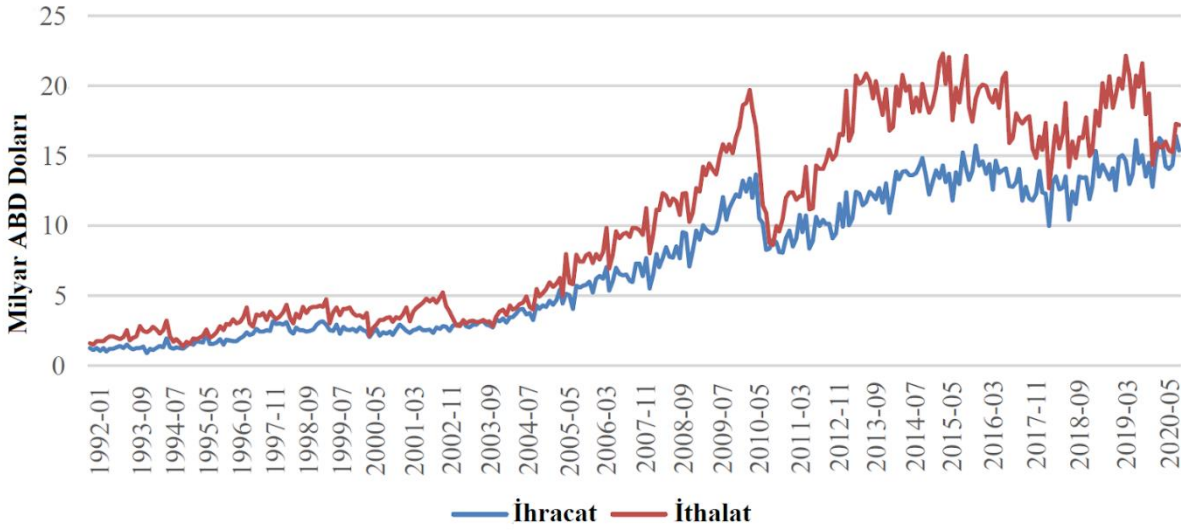
Özbekistan, ihracatının ve ithalatının emtia yapısı hakkında yalnızca toplu verileri yayınlamaktadır ve mevcut en eski veriler 2004 yılına aittir. Söz konusu yirmi yılda, tüm doğal gaz arzı ve meyve ve sebzelerin büyük bir kısmı, ihracat pazarı olarak payı 2004'te %15'ten 2020'de %34'e yükselen Rusya'ya yönlendirilmiştir. Şu anda Özbekistan'dan artan bir ihracat payı alan diğer ülkeler arasında Çin, Afganistan, Kazakistan ve Türkiye yer alır. Aynı zamanda, AB, ABD ve İsviçre çok daha az önemli ihracat rotaları haline gelmiştir. Özbek ihracatının gelişmiş ülke pazarlarından Asya pazarlarına yeniden yönelimi açıktır.

3. Türkiye

Türkiye, küresel ekonomiyle güçlü ve dinamik bağlantıları olan yükselen bir ekonomidir. Ticari açıklık oranı 2017 yılında yaklaşık %55 olmuştur (Dünya Bankası, 2019). Ancak bu oran 1980'den önce %10 civarındaydı. Bu bile tek başına Türkiye ekonomisinde ticaret politikası yoluyla büyük bir değişime işaret ediyor. Ticaret yoluyla ekonomik dönüşümün hızı gelişmekte olan ülkelerde gelişmiş ekonomilere göre daha hızlıdır (Saygılı ve Saygılı, 2010). Türkiye'nin dış ticaret göstergeleri incelendiğinde, ihracat ve ithalat kompozisyonundaki önemli değişimler gibi çeşitli eğilimler göze çarpmaktadır.

2003 yılından itibaren yıllıklandırılmış cari açık % 3-4 bandına çıkmış, 2006 yılından sonra % 6'ya sıçramıştır. 2010-2013 döneminde cari açığın GSYİH'ya oranı %7'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Bu tarihten itibaren Türkiye'nin dış ticaret politikasında köklü bir değişiklik olmamıştır. Türkiye, uluslararası işbölümü kapsamında ihracata dayalı büyüme stratejisi doğrultusunda standart teknolojiler ve düşük işgücü maliyetli üretim konusunda uzmanlaşmaya devam ederken, makroekonomik politika tarafında ise 'spekülatif büyüme'ye doğru önemli bir geçiş gerçekleştirilmiştir (Yeldan ve Ünüvar, 2016).

Şekil 9. Türkiye Ticaretinin Genel Eğilimleri

4. Sonuçlar

2000'den 2020'a kadar Orta Asya ülkelerinin ticaretindeki ana eğilimler şu şekilde özetlenebilir:

- Tacikistan dışındaki tüm ülkelerin mal ihracatı, 2000'li yıllarda birincil mallar için uluslararası fiyatlardaki büyük artış nedeniyle önemli ölçüde arttı. .
- Tüm ekonomilerin dış açıklığı büyük ölçüde arttı; 2020 yılında ticaret cirosunun GSYİH içindeki payı %20+ (Özbekistan) ile %50 (Türkmenistan ve Kazakistan) arasında değişmektedir.
- Bölgedeki diğer üç ülke, 2020 yılında, yirmiyılın başına kıyasla ticaret açıklarında önemli bir artış gördü. Bu açıklar, kayıt dışı yeniden ihracattan (Kırgızistan ve Tacikistan), göçmen işçi dövizlerinden (Kırgızistan ve Tacikistan'da) ve dış yardımdan (Azerbaycan ve çok daha az ölçüde Kırgızistan ve Tacikistan) elde edilen gelirlerle finanse edildi.
- Bölgedeki ticaret akışları, 2009 yılında tüm Orta Asya ülkelerinde ticaret üzerinde güçlü ve olumsuz etkisi olan son küresel kriz gibi dış şoklara karşı hassastır.
- Resmi bölge içi ticaret, bu ülkelerin çoğu için çok önemli değildir; toplam ticaret cirolarının %5'inden azını temsil eder. Kırgızistan ve Özbekistan için bölge ülkelerine ihracat daha önemli; Tacikistan ve Kırgızistan için bölgeden yapılan ithalat nispeten önemlidir.
- Bölge, münferit Orta Asya ülkeleri için makineler ve işlenmiş gıdalar dahil olmak üzere üretilen ürünlerin varış yeri ve hizmet ihracatının birincil varış yeri olarak önemlidir.
- Çoğunlukla hafif sanayi ürünleri olmak üzere Çin tüketim mallarının kayıt dışı ithalatı ve yeniden ihracatı, özellikle Kırgızistan ve Tacikistan olmak üzere Orta Asya ülkeleri için ekonomik ve sosyal açıdan önemlidir. Ticaretin bu bileşeni, politika değişikliklerine ve dış şoklara karşı hassastır.
- Türkiye'de kronik ticaret ve cari açıkların oldukça sorunlu olması nedeniyle hizmet ticaretinde pozitif denge daha da önem kazanmaktadır. Öte yandan, hizmet ticareti hacmi görece düşük olup, bu ticaretin pozitif dengesi mal ticaretindeki açığı kapatmaktan uzaktır.
- Son olarak, Türkiye'nin tarımdan hizmet ve sanayiye yönelmesine rağmen reel sektör üretiminde, dolayısıyla ihracat ve ithalatta ciddi sorunlar olduğunu söylemek doğru olacaktır. Sanayi üretimine ilişkin son veriler, 2018 yılının son çeyreğinde % 5,2, yıllık bazda ise % 9,8 düşüşe işaret ediyor. Bu düşüş, ekonominin potansiyel büyüme limitlerinde ciddi kayıplar olduğuna işaret ediyor.

Üretimdeki bu bozulma, son yıllarda uygulanan ekonomi politikalarının bir sonucudur.

Orta Asya'daki bu ticaret eğilimleri ve kalıpları, bir dizi önemli politika çıkarımına işaret etmektedir:

1. Neredeyse tüm Orta Asya ülkeleri, birincil ürünlerin ihracatından katma değeri daha yüksek ürün/hizmetlere geçiş yapma hırslarına sahiptir. Bölgesel ticaret politikası, Orta Asya ülkelerinin politika gündemlerinde önemli bir madde olmalıdır.
2. Bölgede ulaşım ve enerji altyapısının geliştirilmesi, ticaret hacmini artırma ve ticaret yapısını önemli ölçüde değiştirme kapasitesini ortaya koymuştur.
3. Bölgedeki koruyucu ticaret politikaları, ne ihracatın teşviki (neredeyse hiç mamul ihracatı yok) ne de ithal ikamesi (kayıt dışı ticaretin büyük ölçeğinin önerdiği gibi) için etkili görünmektedir.
4. Resmi ve gayri resmi dış ticaret, Orta Asya ülkelerinin hem ekonomik hem de sosyal kalkınması için önemlidir. Ticaret, tüketici fiyatlarını düşürür, sosyal altyapı bakımı için gereken hükümet bütçe gelirlerini sağlar ve kadınlar gibi kilit sosyal gruplar için istihdam fırsatlarını artırarak, Orta Asya'da genel olarak yoksulluğun azaltılmasına ve sosyal eşitliğe katkıda bulunabilir.

Kaynakça

- Arvis, J. F., Saslavsky, D., Ojala, L., Shepherd, B., Busch, C., & Raj, A. (2016). Trade logistics in the global economy: the logistics performance index and its indicators.
- Bensassi, S., Márquez-Ramos, L., Martínez-Zarzoso, I., & Suárez-Burguet, C. (2015). Relationship between logistics infrastructure and trade: Evidence from Spanish regional exports. *Transportation research part A: policy and practice*, 72, 47-61.
- Bondarenko, I. A., & Bondarenko, A. A. (2017). Financial Technologies in the International Trade in Insurance Services. *Russian Foreign Economic Journal*, (12), 43-53.
- Hayaloglu, P. (2015). The impact of developments in the logistics sector on economic growth: The case of OECD countries. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(2), 523-530.
- Khan, M. U. H. (2017). Role of Turkmenistan in Silk Road Development. *Defence Journal*, 21(4), 71.
- Mehic, E., Silajdzic, S., & Babic-Hodovic, V. (2013). The impact of FDI on economic growth: Some evidence from Southeast Europe. *Emerging Markets Finance and Trade*, 49(sup1), 5-20.
- Minghao, Z. (2016). The belt and road initiative and its implications for China-Europe relations. *The International Spectator*, 51(4), 109-118.
- Yeldan, E. & Ünüvar, B. (2016). An assessment of the Turkish economy in the AKP era. *Research and Policy on Turkey*, 1(1), 11-28.

AN ANALYSIS OF THE ROLE OF ENGLISH IN BUSINESS FIELDS IN NON-ENGLISH-SPEAKING COUNTRIES (TURKEY-BASED STUDY)

Shahd Haj Mohamad

MA Thesis, Department of English Language Teaching

Supervisor: Prof. Dr. Filiz Yalçın Tilfarlioğlu

ABSTRACT

This thesis aimed to determine the importance of learning English to find jobs in sectors such as banks, education, and private companies, is also the importance of finding a platform with a designed curriculum for those who are interested in working in this field to facilitate their integration and improve employment opportunities with limited duration or based on the challenges that might come out. A questionnaire conducted on 408 workers with higher levels of education, English speakers, and no speakers in Gaziantep Turkey found that English Language learning has a very important role in finding better job opportunities in Turkey. But the main challenges face learners based on the results are learner's lack of confidence, teaching method, being with mother tongue native language people, Limited Learning Environments, Over-Use of Native Language in the Classroom, and Inadequate learning materials are the most important challenges facing learners to learn English on the other hand, difficulty, time, and cost are the least challenges facing learners to learn English in the sample's participants' opinion. Lastly, as solutions to overcome the learning challenge, the education process should focus more on motivation, speaking, learning vocabulary, using Communicative Language Teaching, improve Teaching Methods, Social networks, reading, and school. However, living abroad, Free and Private Courses, grammar, university, platforms, and family environment are the least effective supports to overcome the challenges for learning English.

Keywords: Challenges Facing Learners to Learn English, Solutions to Overcome Challenges, Communicative Language Teaching, English as a Foreign Language, Studying Abroad, Teaching-Learning Materials, Teaching Process

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FENE YÖNELİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE ARAŞTIRILMASI

Gonca KESER

Doç. Dr. Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü,

ORCID: 0000-0002-0004-4877

ÖZET

Fen eğitimi bireylerin doğayı anlamasına, yaşamında karşılaştığı problemleri çözebilmesine ve yaşama uyum sağlamasına yardımcı olur. Öğrenme ise pek çok faktörün etkili olduğu karmaşık bir süreçtir. Öğrencilerin feni öğrenmelerini etkileyen unsurların bilinmesi, öğrencilerin fen konularını anlamlı biçimde öğrenmeleri için oldukça önemlidir. Öğrenmeyi etkileyen unsurlardan biri olan tutum, bireylerin bir konuya, duruma veya olaya yönelik geliştirmiş oldukları olumlu ya da olumsuz tavır olarak izah edilebilir. Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarının sınıf düzeyine, cinsiyete, fen bilimleri dersi başarılarına ve anne-baba eğitim düzeyi değişkenliklerine göre saptamaktır.

Bu araştırmada araştırmanın hedefine uygun olacak biçimde nicel araştırma modellerinden biri olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı I. Yarıyılı Adıyaman İline bağlı bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 86 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak öğrencilerin fene yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Taşkın ve Aksoy (2019) tarafından geliştirilen “Fen Tutum Ölçeği,” kullanılmıştır. Toplam 12 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipi derecelendirmeye sahiptir. Araştırmada fen bilimleri dersi tutum ölçeği dışında diğer bir veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formundan öğrencilerin sınıfı, cinsiyeti, fen bilimleri dersi başarı durumu ve anne - baba eğitim düzeyi bilgileri yer almıştır. Kişisel bilgi formu ve ölçeğin öğrencilere uygulanmasından sonra elde edilen veriler SPSS paket program kullanılarak, değişkenlerin durumuna göre t-testi ve tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulardan ortaokul öğrencilerinin fene ilişkin tutum puan ortalamalarından ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarının “kısmen katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmüştür. Ortaokul öğrencilerinin sınıf seviyesine, cinsiyete ve anne-baba eğitim düzeyine göre fen bilimleri dersi tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, fen başarılarına göre ise iyi olduğunu ifade eden öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin fene ilişkin tutumlarını artırmak için öğretmenlerimizin fen bilimleri dersini verirken öğrencilerin ilgisini çekecek ve olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak biçimde vermeleri önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Fen Eğitimi, Tutum, Ortaokul Öğrencileri

INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS SCIENCE ACCORDING TO SOME VARIABLES

ABSTRACT

Science education helps individuals understand nature, solve the problems they encounter in their lives, and adapt to life. Learning is a complex process in which many factors are effective. Knowing the factors that affect students' science learning is very important for students to learn science subjects in a meaningful way. Attitude, which is one of the factors affecting learning, can be explained as a positive or negative attitude that individuals have developed towards a subject, situation or event. The aim of this study is to determine secondary school students' attitudes towards science according to grade level, gender, science course achievement and parental education level variability.

In this study, descriptive survey model, which is one of the quantitative research models, was used in accordance with the aim of

the research. The study group of the research consists of 86 volunteer students studying at a public secondary school in Adıyaman Province in the first semester of the 2019-2020 Academic Year. The "Science Attitude Scale" developed by Taşkın and Aksoy (2019) was used as a data collection tool to determine students' attitudes towards science. The scale, which consists of a total of 12 items, has a five-point Likert-type rating. In the study, apart from the science course attitude scale, a personal information form was used as another data collection tool. From the personal information form, students' class, gender, science course success and parental education level information were included. The data obtained after the application of the personal information form and the scale to the students were performed using the SPSS package program, t-test and one-way analysis of variance according to the status of the variables.

From the findings obtained as a result of the research, it was seen that the middle school students' attitudes towards science were at the level of "partially agree". It was found that there was no statistically significant difference between the secondary school students' scores on science according to grade level, gender and parental education level, but there was a significant difference in favor of students who stated that they were good according to their science achievement. As a result, in order to increase students' attitudes towards science, it can be suggested that our teachers give science lessons in a way that will attract students' attention and develop positive attitudes.

Keywords: Science Education, Attitude, Secondary School Student

1. GİRİŞ

Fen eğitimi bireylerin yaşamında önemli yere sahiptir. Bireyin doğayı anlamasına, yaşamında karşılaştığı problemleri çözebilmesinde ve yaşama uyum sağlamasına yardımcı olur. Öğrenme ise bireyin doğduğu anda başlayıp ölümüne kadar devam eden ve pek çok faktörün etkili olduğu karmaşık bir süreçtir. Öğrencilerin feni öğrenmelerini etkileyen unsurların bilinmesi, öğrencilerin fen konularını anlamlı biçimde öğrenmeleri için oldukça önemlidir.

Öğrenmeyi etkileyen unsurlardan biri olan tutum, bireylerin bir konuya, duruma veya olaya yönelik geliştirmiş oldukları olumlu ya da olumsuz tavır olarak izah edilebilir. *Tutum*, bireyin çevresindeki objelere, kişilere, düşüncelere ve olaylara yönelik olarak geliştirdiği olumlu ya da olumsuz düşünme veya davranma eğilimidir (İpek ve Bayraktar, 2004).

Öğrencilerin bir derse yönelik tutumlarının, öğrenme sürecinde önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bir derse veya bir mesleğe ilişkin bireylerin olumlu *tutum geliştirmeleri* o derste veya o meslekte başarılı olmalarını belirleyici etmenlerden birisidir (Keçeci ve Kırbağ Zengin, 2015). Ayrıca, öğrencilerin bir derse ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri, o derse katılım isteklerinin artmasına ve o ders ile ilgili konulara daha fazla ilgi duymalarını sağladığı yapılan çalışmalarda görülmüştür. Öğrencilerin fen bilimleri dersini zor olarak nitelendirdikleri, bu nedenle fene karşı olumsuz tutum geliştirdikleri ve bu durumun da öğrencilerin düşük başarı göstermelerine sebep olduğu daha önceki çalışmalardan bilinmektedir. Yine fen dersinde daha etkin ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasında öğrencilerin fen dersine yönelik tutumlarının önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir (Özbaş, 2016).

Öğrencilerin fene yönelik tutumlarının bilimsel yöntem ile önceden belirlenmesi oldukça önemlidir. Çünkü bir derse yönelik tutumların önceden bilinmesi olumsuz tutumların değiştirilmesini sağlayabilir (Baran ve Maskan, 2009). Bu nedenle ortaokul öğrencilerinin fene ilişkin tutumlarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda yürütülen bu çalışma ile ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarını sınıf düzeyine, cinsiyete, fen bilimleri dersi başarılarına ve anne-baba eğitim düzeyi değişkenliklerine göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda problem cümlesi "Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumları sınıf düzeyi, cinsiyet, fen bilimleri ders başarıları ve anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın problem cümlesi dahilinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutum düzeyleri nedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi açısından fene yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyeti açısından fene yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarında anne eğitim düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarında baba eğitim düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarında fen bilimleri dersi başarısı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

1. Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine uygulanan ölçeğe nesnel ve güvenilir yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

2. Sınırlılıklar

Araştırma, 2019-2020 Öğretim Yılı'nın 1. döneminde öğrenime devam eden Adıyaman iline bağlı bir devlet ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır.

Veri toplama araçları “Kişisel Bilgi Formu” ve “Fen Tutum Ölçeği” ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, sadece mevcut durumu var olduğu şekliyle betimlemek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı I. Yarıyılı Adıyaman İline bağlı bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 86 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, kişisel bilgi formu ve Taşkın ve Aksoy (2019) tarafından geliştirilen 20 maddeden oluşan, beşli likert tipi “Fen Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal formunun Cronbach- Alpha iç tutarlık katsayısı = 0,78 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırma için yapılan analizde ölçeğin Cronbach- Alpha iç tutarlık katsayısı = 0,72 olarak saptanmıştır. Toplanan veriler puanlanıp kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve “SPSS” Paket programından yararlanarak verilerin analizi yapılmıştır. Araştırmada, nicel

verilere uygulanacak istatistiksel yöntemi belirlemek için verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine belirlemek için Kolmogorov Smirnov normallik testine bakılmıştır ve $p>0.05$ olduğundan testin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuçların yorumlanması esnasında ölçüt olarak 0.05 anlamlılık düzeyi referans alınmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutum düzeyleri nedir?” şeklindedir. Bu alt probleme cevap aramak için yapılan analizlerde fen tutum puan ortalaması sonucu Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	Ss
84	1.36	4.73	3.08	0.8761

Bu bulgu, ortaokul öğrencilerinin fene ilişkin tutum düzeylerinin kısmen katılıyorum seviyede olduğunu gösterir. Çünkü, Taşkın ve Aksoy (2019) tarafından geliştirilen ölçeğe 2.60-3.39 ‘Kısmen Katılıyorum’ şeklinde yer almaktadır.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyi açısından fene yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklindeydi. Bu alt probleme cevap aramak adına ANOVA sonuçları Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Varyans	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Kaynağı					
Gruplar Arası	12.88	4	4.28		
Grup İçi	56.09	79	0.578	7.935	0.429
Toplam	65.95	83			

Tablo incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin sınıf seviyeleri ile fene yönelik tutum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülür ($p>0.05$).

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin cinsiyet açısından fene yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklindedir. Bu alt probleme cevap aramak adına yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	p
Kız	48	2.894	0.8028	-2.711	
Erkek	36	3.172	0.9083		0.253

Ortaokul öğrencilerinin fen konularına yönelik tutum düzeylerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı Tablo 3.3’de görülmektedir ($p>0.05$).

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarında anne eğitim düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklindedir. Bu alt probleme cevap aramak adına ANOVA sonuçları Tablo 3.4’de verilmiştir.

Tablo 3.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	3.88	4	0.883		
Grup İçi	65.09	79	0.678	1.935	0.277
Toplam	68.97	83			

Tablo 3.4 incelendiğinde annenin eğitim düzeyi ile ortaokul öğrencilerinin fen tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülür ($P>0.05$).

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarında baba eğitim düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklindedir. Bu alt probleme cevap aramak adına ANOVA sonuçları Tablo 3.5’de verilmiştir.

Tablo 3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	2.29	4	0.573		
Grup İçi	66.66	79	0.694	0.825	0.513
Toplam	68.96	83	14913.46		

Baba eğitim seviyesi ile ortaokul öğrencilerinin fen tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülür ($p>0.05$).

3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin fene yönelik tutumlarında fen bilimleri dersi başarıları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklindedir. Bu alt probleme cevap aramak adına ANOVA sonuçları Tablo 3.6’da verilmiştir.

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	10.75	2	5.38		
Grup İçi	58.20	81	0.59	9.055	0.003*
Toplam	68.96	83			

Tablo 3.6 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin fen dersi başarı durumlarına göre fen tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülür ($P < .003$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	p
İyi-orta	1.043	3.446	0.001*
İyi-zayıf	0.987	3.932	0.001*
Orta-zayıf	0.856	3.554	0.003*

(İyi=24; orta=42; zayıf=18)

Öğrencilerin başarı durumlarına göre fene yönelik tutumları analiz edildiğinde “iyi-orta”, “iyi-zayıf” ve “orta-zayıf” arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülür. Bu bulguya göre başarı düzeyi yüksek öğrencilerin başarı düzeyi düşük öğrencilere göre fen dersine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları ifade edilebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin fen dersine yönelik tutum düzeyleri ile sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Benzer sonuç Dişikiti (2011)’nin ilköğretim öğrencilerinin fen dersine yönelik tutumlarına yönelik yaptığı çalışmada da gözlemlenmiştir. Buna karşın birçok çalışmada ortaokul öğrencilerinin fene ilişkin tutumlarının sınıf seviyesi arttıkça azaldığını göstermiştir (Can ve Dikmen, 2015; Pehlivan ve Köseoğlu, 2010; Yıldırım; 2017). Ancak, Alkan (2006) yaptığı çalışmada ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.

Çalışmanın bir başka bulgusunda kız ve erkek öğrencilerin tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı seviyede bir fark meydana gelmediği sonucuna ulaşılmıştır ($p > 0.05$). Alan yazın incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre fen dersine yönelik tutumları arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılan birçok çalışma bulunmaktadır (Can ve Dikmentepe, 2015;

Güden ve Timur, 2016; Erökten, 2017; Yıldırım; 2017). Bu sonuçlar bizim çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Ancak, ortaokul öğrencilerinin fene ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bir başka çalışmada ise 5. ve 8. sınıflarda öğrenim gören erkek öğrencilerin tutumlarının kız öğrencilerden anlamlı seviyede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Can ve Dikmentepe, 2015; Güden ve Timur, 2016; Erökten, 2017; Yıldırım; 2017). Bu sonuçlar bizim çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermemektedir. Bu durumun nedenini Yıldırım (2017), «araştırmalardaki örneklem özelliklerinin ve ölçme araçlarının farklı olmasından kaynaklanabileceğini» ifade etmektedir.

Anne ve baba eğitim düzeyine göre ortaokul öğrencilerinin fen dersine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı seviyede farklılık olmadığı Tablo 3.4 ve 3.5 den anlaşılmaktadır. Bu bulguya göre öğrencilerin fene ilişkin tutum seviyesi üzerinde anne-baba eğitim düzeyi değişkeninin anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde de anne-baba eğitim düzeyinin ortaokul öğrencilerinin fen dersine yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir fark meydana getirmediği sonucuna ulaşılan araştırmaların mevcut olduğu görülmektedir (Fidan Dişikiti, 2011; Güden ve Timur, 2016; Yıldırım, 2017).

Öğrencilerin okuldaki fen bilimleri dersi başarılarının artması ile fen tutum puanları arasında bir paralellik olduğu Tablo 3.7' de görülmektedir. Bu bulgulara göre öğrencilerin başarı durumları arttıkça fene yönelik tutumlarının da arttığı ifade edilebilir. Benzer bulgu Yıldırım (2017) tarafından Ankara iline bağlı ortaokullarda öğrenim gören 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin fene ilişkin tutum düzeylerinin bazı değişkenlere göre belirlenmesine yönelik yapmış olduğu çalışmada da tespit edilmiştir. Diğer yapılan bazı çalışmalarda öğrencilerin derse yönelik tutumları olumlu ise o derse ilişkin akademik başarıları da yüksek olacağı şeklinde bulgulara ulaşılmıştır (Sezgin Saf, 2011; Karasakaloğlu ve Saracaloğlu, 2009; Yıldırım, 2017). Külçe (2005), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Fen Bilgisi dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada kendilerini başarı açısından değerlendirmelerine göre anlamlı farklar gösterdiği belirlenmiştir. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin Fen Bilimleri dersine yönelik tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 519 öğrenci ile yapılan araştırmada öğrencilerin fen bilimleri dersi başarıları ile fen tutum puanları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (Uyanık, 2017). Bu çalışmanın ve yukarıda bahsi geçen birçok çalışmanın sonuçları bizim çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir.

4.1. Öneriler

Eğitimde bir derse ilişkin arzu edilen başarının sağlanması öğrencinin o derse yönelik tutumlarının bilinmesiyle olanaklıdır (Meyveci, 1997). Bu nedenle öğrencilerin verilen derse ilişkin tutumlarının bilinmesi önemli olduğundan fen bilimleri dersini veren öğretmenlerin derse ilişkin öğrenci tutumlarını tespit ederek onların fen dersine yönelik tutumlarının olumlu olmasını sağlayacak öğretim yaklaşımlarını kullanarak dersi vermesi önerilebilir. Ayrıca, Mattern ve Schau (2001) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin öğrencilik yıllarında kazandıkları olumlu tutumların ileride fen bilimleri alanında çalışmalarına, araştırma yapmalarına etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin fen bilimleri dersini verirken öğrencilerin ilgisini çekecek ve olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak biçimde vermeleri önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Alkan, A. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Fen Bilgisine Karşı Tutumları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Can, Ş. ve Dikmentepe, E. (2015). Ortaokul Öğrencilerin Fen ve Teknoloji Dersi İle Fen Deneylerine Yönelik Tutumlarının Araştırılması (Muğla Örneği), MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 / 1, 44-58.

- Erökten, S. (2017). Pre-Service Elementary Teachers' Attitudes towards Chemistry Course, *International Journal of Assessment Tools in Education*, 4 / 2, 115- 121.
- Fidan Dışikitli, A. (2011). İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutumları İle Fen ve Teknoloji Dersi Başarıları Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güden, C. ve Timur, B.(2016). Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Çanakkale Örneği), *International Journal of Active Learning*, 1(1), 49-72.
- İpek, C., ve Bayraktar, Ş. (2004). Aday Öğretmenlerin Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimlere Bakışları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 35-50.
- Karasakaloğlu, N. ve Saracaloğlu, A.S. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Dersine Yönelik Tutumları, Akademik Benlik Tasarımları ile Başarıları Arasındaki İlişki, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 / 1, 343 – 363.
- Keçeci, G., ve Kırbag Zengin, F. (2015). Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Fen ve Teknoloji Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2 (2), 143-168.
- Külçe, C. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli
- Maskan, A. (2010). Fizik ve Matematik Öğretmen Adaylarının Fiziğe Karşı Öz-Yeterlik İnançlarının Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXIII (1), 31-42.
- Mattern, N. & Schau, C. (2001). Gender Difference in Attitude - Achievement Relationships Over Time Among White Middle School Students, *Journal of Research in Science Teaching*, 39, 324-340.
- Meyveci, N. (1997). Bilgisayar Destekli Fizik Öğretiminin Öğrenci Başarısına ve Öğrencinin Bilgisayara Yönelik Tutumuna Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: A.Ü, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pehlivan, H. ve Köseoğlu, P. (2010). Ankara Fen Lisesi Öğrencilerinin Biyoloji Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Benlik Tasarımları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 225-235
- Taşkın, G. ve Aksoy, G. (2019). Fen Bilimleri Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme; Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 20-35.
- Uyanık, G. (2017). İlkokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *TÜBAV Bilim*, 10 (1), 86-93.
- Yıldırım, İ.H. (2017). Ortaokul öğrencilerinin fen dersine yönelik Tutum düzeylerinin bazı değişkenler Açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 60 , 17-40.

MATEMATİK EĞİTİMİNDE ETKİNLİK KAVRAMI İLE İLGİLİ YAYIMLANAN TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Merve Sümeyye GÜNDOĞAN

Kirikkale University, Faculty of Education, Department of Mathematics and Science Education,

Yahsihan/KIRIKKALE

ORCID: 0000-0002-1077-8807

Ferhat ÖZTÜRK

Kirikkale University, Faculty of Education, Department of Mathematics and Science Education, Yahsihan/KIRIKKALE

ORCID: 0000-0003-2849-8325

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili yayımlanan tez çalışmalarının yıl, lisansüstü düzey, alan, konu ve yöntem bağlamında eğilimlerini betimsel olarak incelemektir. Bu amaç doğrultusunda 2010 ile 2020 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının Ulusal Tez Merkezinde yayımlanan toplam 77 adet teze ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında ele alınan bu tezlerin incelenebilmesi için, literatürden yararlanılarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çalışma Sınıflandırma Formu” kullanılmıştır. Formda çalışmanın künyesi, alanı, konusu, yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları ve veri analizi gibi kategorilere yer verilmiştir. Bu form kullanılarak her bir tez ayrı ayrı içerik bağlamında betimsel olarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans tabloları ve yüzde grafikleriyle betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, incelenen tezlerin yaklaşık %82’sinin yüksek lisans düzeyinde ve yaklaşık %18’inin ise doktora düzeyinde çalışıldığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan incelenen tezlerin yöntemlerinde nicel araştırma yaklaşımlarından yarı deneysel çalışmaların ve nitel araştırma yaklaşımlarından ise durum çalışmalarının çoğunlukla tercih edildiği gözlemlenmiştir. Karma araştırma yaklaşımlarıyla çalışılan tezlerin ise nispeten daha az olduğu görülmüştür. Sonuç olarak matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili yayımlanan tez çalışmalarının sayıca az olduğu ve yöntem çeşitliliği bakımından benzer çalışmaların yoğunlukta olduğu söylenebilir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili yapılacak çalışmalarda, araştırmacıların ilgili literatür boşluklarını görmelerini sağlayarak onlara fikir verebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Etkinliği, Betimsel İçerik Analizi, Tez

EXAMINATION OF THESIS STUDIES RELATED TO THE CONCEPT OF ACTIVITY IN MATHEMATICS EDUCATION

ABSTRACT

The aim of this study is to descriptively examine the tendencies of the thesis studies published on the concept of activity in mathematics education in Turkey in terms of year, graduate level, field, subject and method. For this purpose, a total of 77 theses published in the National Thesis Center of the Council of Higher Education between 2010 and 2020 were reached. In order to examine these theses reached within the scope of the study, the "Study Classification Form" developed by the researchers using the literature was used. The form included categories such as the identifier of the study, its field, subject, method, sample, data collection tools and data analysis. Using this form, each thesis was analyzed descriptively in the context of content. The data obtained as a result of the analysis were digitized and tried to be described with frequency tables and percentage graphs. According to the findings of the research, it was determined that approximately 82% of the theses were studied at the master's level and approximately 18% at the doctoral level. On the other hand, it has been observed that quasi-experimental studies from quantitative research approaches and case studies from qualitative research approaches are mostly preferred in the methods of the theses examined. It has been observed that the theses studied with mixed research approaches are relatively few. As a result, it can be

said that the thesis studies published on the concept of activity in mathematics education are few in number and there are similar studies in terms of method diversity. It is thought that the results obtained from this study will give an idea to the researchers by enabling them to see the relevant literature gaps in the studies to be carried out on the concept of activity in mathematics education.

Keywords: Mathematics Activity, Descriptive Content Analysis, Thesis

1. GİRİŞ

Kaliteli öğrenci yetiştirebilmek, öğrencilerin isteklerine dönüt verebilmek ve aktif katılımlarını sağlayabilmek için eğitimde yenilikçi sistem arayışı çalışmalarının sürekli yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ülkemizde öğretim programlarında 2005 yılında yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı esas alınarak önemli değişiklikler yapılmıştır (Öztürk & Işık, 2018). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ile öğretmen merkezli öğretimden öğrencinin aktif olduğu ve öğretmenin ise rehber olarak öğrenciye yol gösterdiği bir öğrenme yaklaşımına geçilmiştir (Karadeniz, Eker & Burunsuz, 2015). Bu doğrultuda öğrenme ortamının yeniden yapılandırılması ve öğrenme etkinliklerinin bu ortamda hayata geçirilmesi ön plana çıkmıştır (Bhattacharya, 2003; Akt; Özgen & Alkan, 2014). Örneğin matematik öğretiminde kullanılan etkinlikler ile ilgili çalışmalar ve matematik dersi öğretim programının etkinlik kavramına verdiği önem değerlendirildiğinde, etkinliklerin öğrenmeyi pozitif şekilde etkilediği dikkate değer bir nitelik kazanmıştır (Öztürk & Işık, 2020). Öğrenciler, matematik etkinliklerini uygularken; başarı elde ettiğinde, çözüm yollarına ulaştığını fark edecek ve matematiği başarabildiğine dair güvenleri artacaktır (Ocak & Dönmez, 2010). Bu sebeple öğrenci merkezli etkinliklere matematik öğretiminde daha fazla ağırlık verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Etkinlik kavramı birçok araştırmacı tarafından tanımlanmaya çalışılmıştır. Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre etkinlik kavramı, bir canlının iç veya dış uyaranların etkisiyle giriştiği çalışma durumu olarak tanımlanmıştır. Bu tanım matematik öğretiminde öğrencilerin etkinlikler ile uyarılması gerektiğine işaret etmektedir. Etkinlik kavramı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yeterli çalışmalara rastlanmadığı vurgulanmıştır (Uğurel & Bukova-Güzel, 2010). Bu doğrultuda matematik öğretiminde önemli bir yere sahip olan etkinlik kavramına ilişkin yapılmış çalışmaların eğiliminin belirlenmesinin önemli olduğu düşüncesinden hareket edilerek bu araştırma tasarlanmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Türkiye'de matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili yayımlanan tez çalışmalarının yıl, lisansüstü düzey, alan, konu ve yöntem bağlamında eğilimlerini betimsel olarak incelemektir. Çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıda verilen araştırma sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin lisansüstü düzey dağılımı nasıldır?
3. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin çalışma alanı dağılımları nasıldır?
4. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin konu dağılımı nasıldır?
5. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde tercih edilen araştırma yöntemleri dağılımı nasıldır?
6. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı nasıldır?
7. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin örneklem ve örneklem büyüklükleri dağılımı nasıldır?
8. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımı nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi; metinlerin düzenlenerek sınıflandırılması, karşılaştırılması ve son olarak bu metinlerden teorik sonuçlar çıkarılması aşamalarından oluşan bir araştırma tekniğidir (Cohen, Manion & Morrison, 2007). Bu araştırmada matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili yapılan tez çalışmaların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlandığından içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir.

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini; 2010 ile 2020 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığının Ulusal Tez Merkezi'nin arama butonuna *etkinlik ve matematik etkinliği* anahtar kelimeleri yazılarak ulaşılan ve matematik eğitimi alanında etkinlik kavramı ile ilgili yayımlanan toplam 77 adet tez oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak literatürden yararlanılarak (Albayrak & Çiltaş, 2017; Çiltaş, Güler & Sözbilir, 2012) araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çalışma Sınıflandırma Formu” kullanılmıştır. Formda çalışmanın künyesi, alanı, konusu, yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları ve veri analizi gibi kategorilere yer verilmiştir.

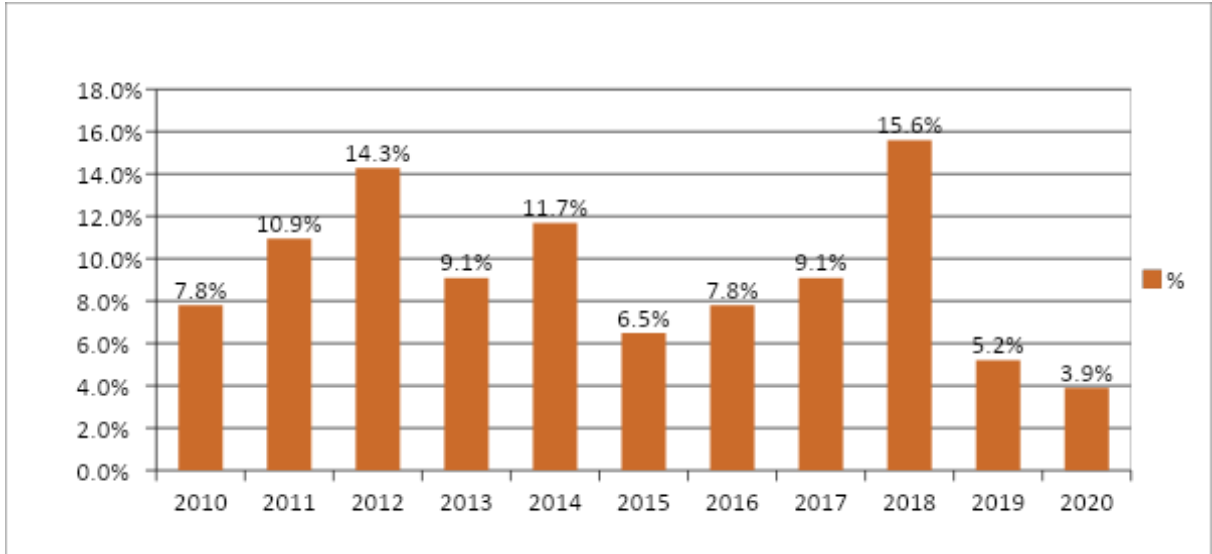
2.4. Verilerin Analizi

Çalışmada, elde edilen verilerin analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle çalışma kapsamında ulaşılan tüm tezler tek tek incelenerek çalışma sınıflandırma formu üzerinde ayrı ayrı kodlanmıştır. Daha sonra çalışma sınıflandırma formlarından elde edilen tüm veriler Microsoft Excel programıyla işlenerek grafiksel olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

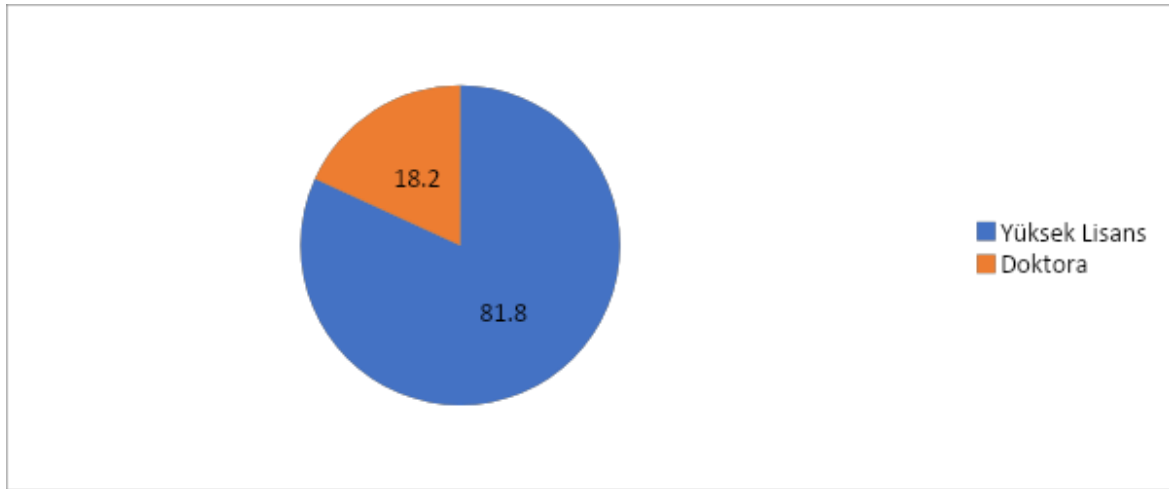
Bu bölümde, matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili yayımlanan tez çalışmalarının yıl, lisansüstü düzey, alan, konu ve yöntem bağlamında eğilimleri grafikler halinde sunularak açıklanmaya çalışılmıştır.

“Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgulara Şekil 1’ de yer verilmiştir.

Şekil 1. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin yıllara göre dağılımı

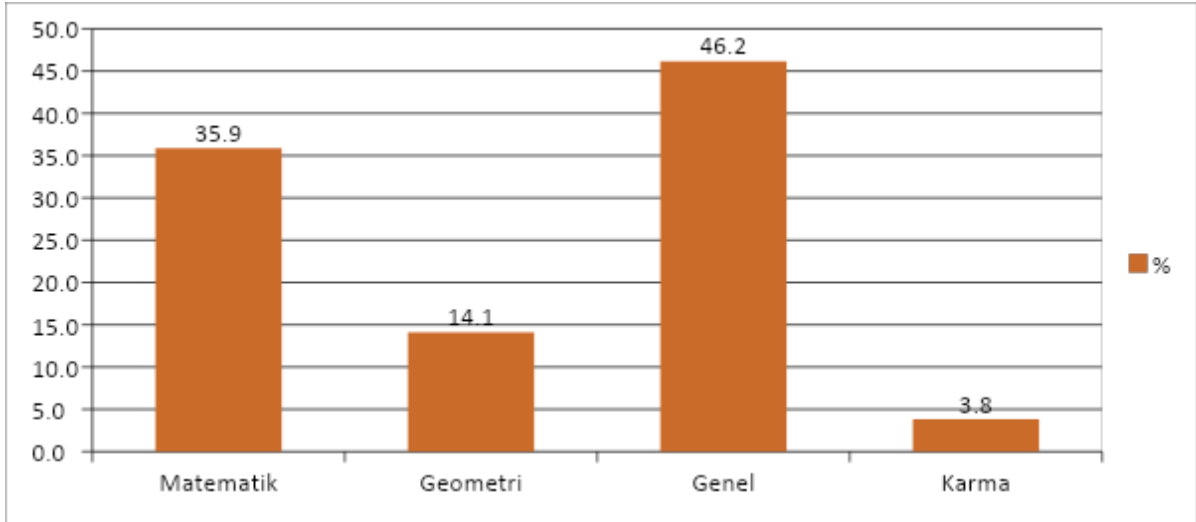
Şekil 1 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarının %15,6 ile en yüksek oranda 2018 yılında yapıldığı ve %14,3 oran ile 2012 yılının takip ettiği görülmektedir. Diğer taraftan yapılan tez çalışmalarının %3,9 ile en düşük oranda 2020 yılında yapıldığı ve %5,2 oran ile 2019 yılının takip ettiği göze çarpmaktadır. Ayrıca son yıllara bakıldığında matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarının düşüş eğiliminde olduğu dikkate değer bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. “Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin lisansüstü düzey dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Şekil 2’de yer almaktadır.

Şekil 2. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin lisansüstü düzey dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarının %81,8 oranla yüksek lisans düzeyinde ve %18,2 oranla doktora düzeyinde yapıldığı görülmektedir.

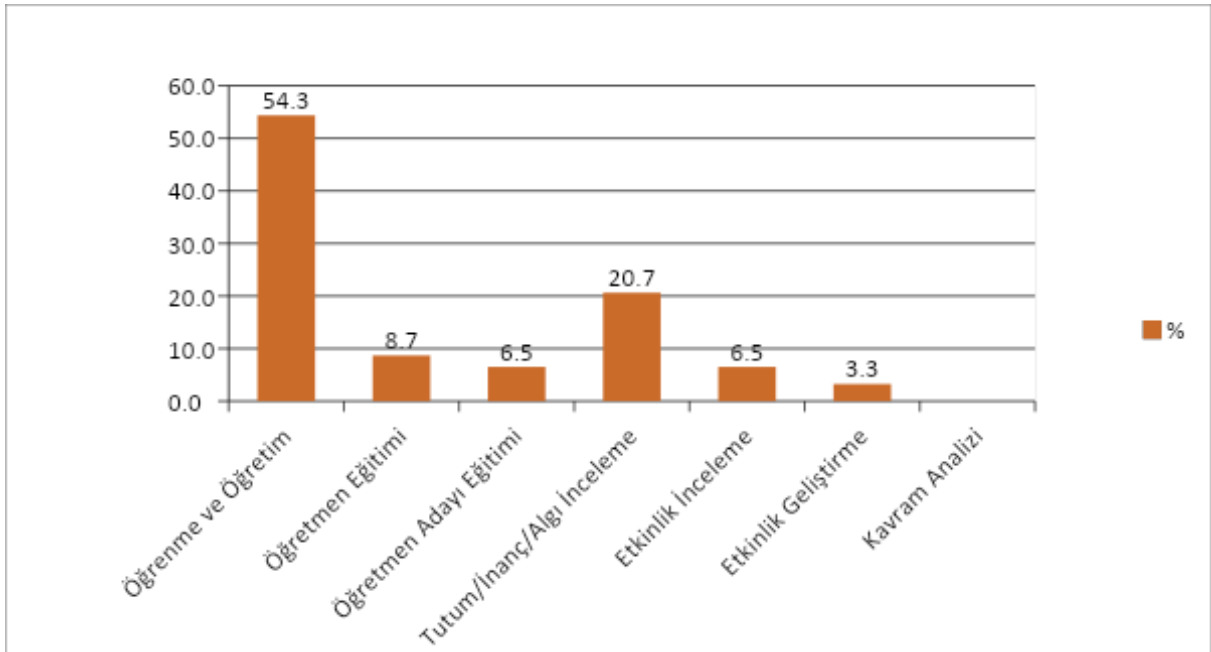
“Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin çalışma alanı dağılımları nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Şekil 3’de sunulmuştur.

Şekil 3. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin çalışma alanı dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarının %46,2 oranla matematik ve geometriden bağımsız olarak genel bir alanda, %35,9 oranla matematik alanında, %14,1 oranla geometri alanında ve %3,8 oranla ise karma olarak nitelendirilen hem matematik hem de geometri alanlarının her ikisinde yapıldığı görülmektedir.

“Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin konu dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Şekil 4’de yer almaktadır.

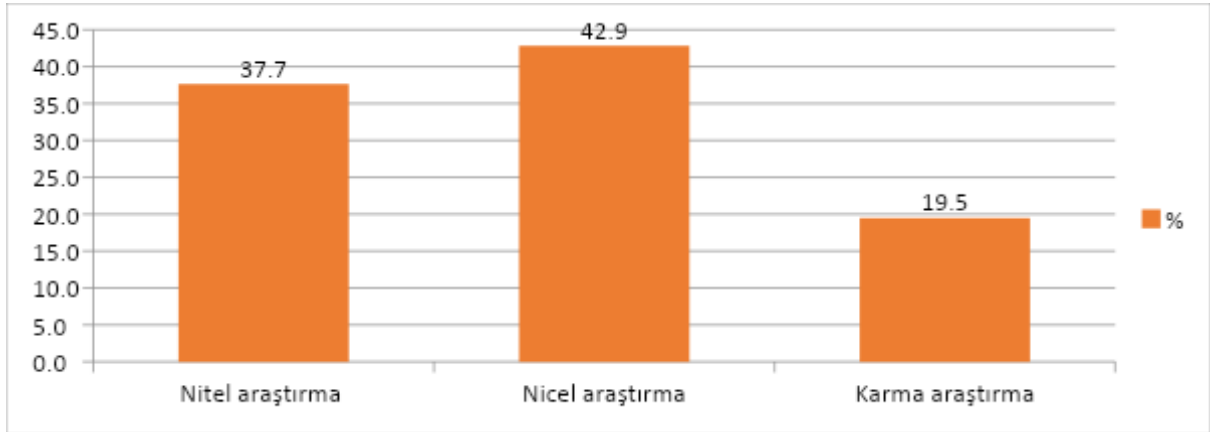

Şekil 4. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin konu alan dağılımı

Şekil 4 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarının %54,3 oranla öğrenme ve öğretim, %20,7 oranla tutum/inanç/algı inceleme, %8,7 oranla öğretmen eğitimi, %6,5 oranla öğretmen adayı eğitimi ve etkinlik inceleme, %3,3 oranla etkinlik geliştirme konularında yapıldığı görülmektedir. Diğer taraftan kavram analizi konusunda herhangi bir tez çalışmasının yapılmadığı göze çarpmaktadır.

“Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde tercih edilen araştırma yöntemleri dağılımı nasıldır?” sorusuna

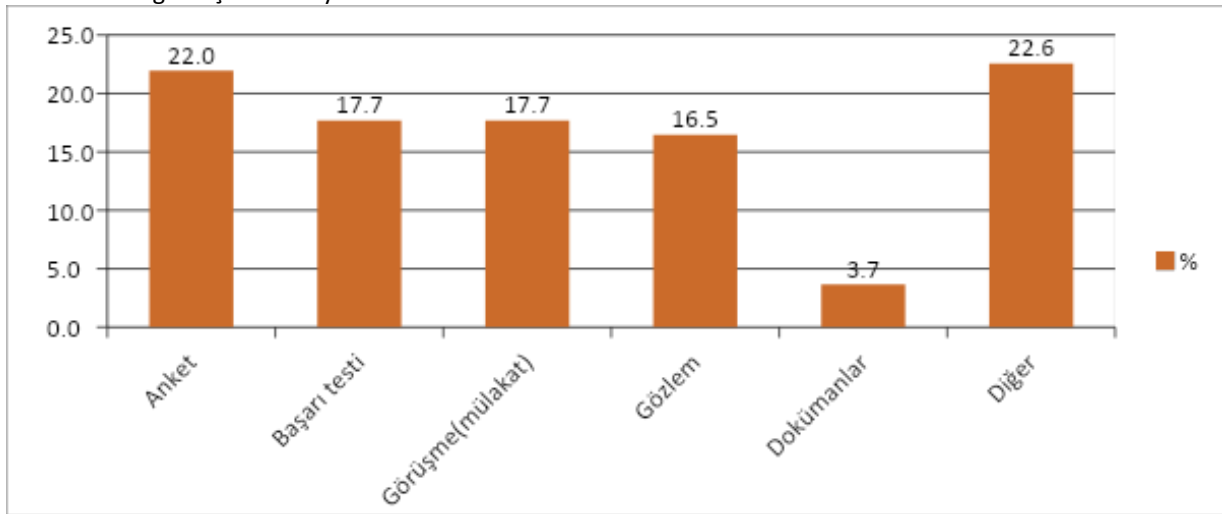
yönelik elde edilen bulgulara Şekil 5’de yer verilmiştir.

Şekil 5. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde tercih edilen araştırma yöntemleri dağılımı

Şekil 5 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarında %42,9 oranla nicel, %37,7 oranla nitel ve %19,5 oranla karma araştırma yöntemlerinin tercih edildiği görülmektedir.

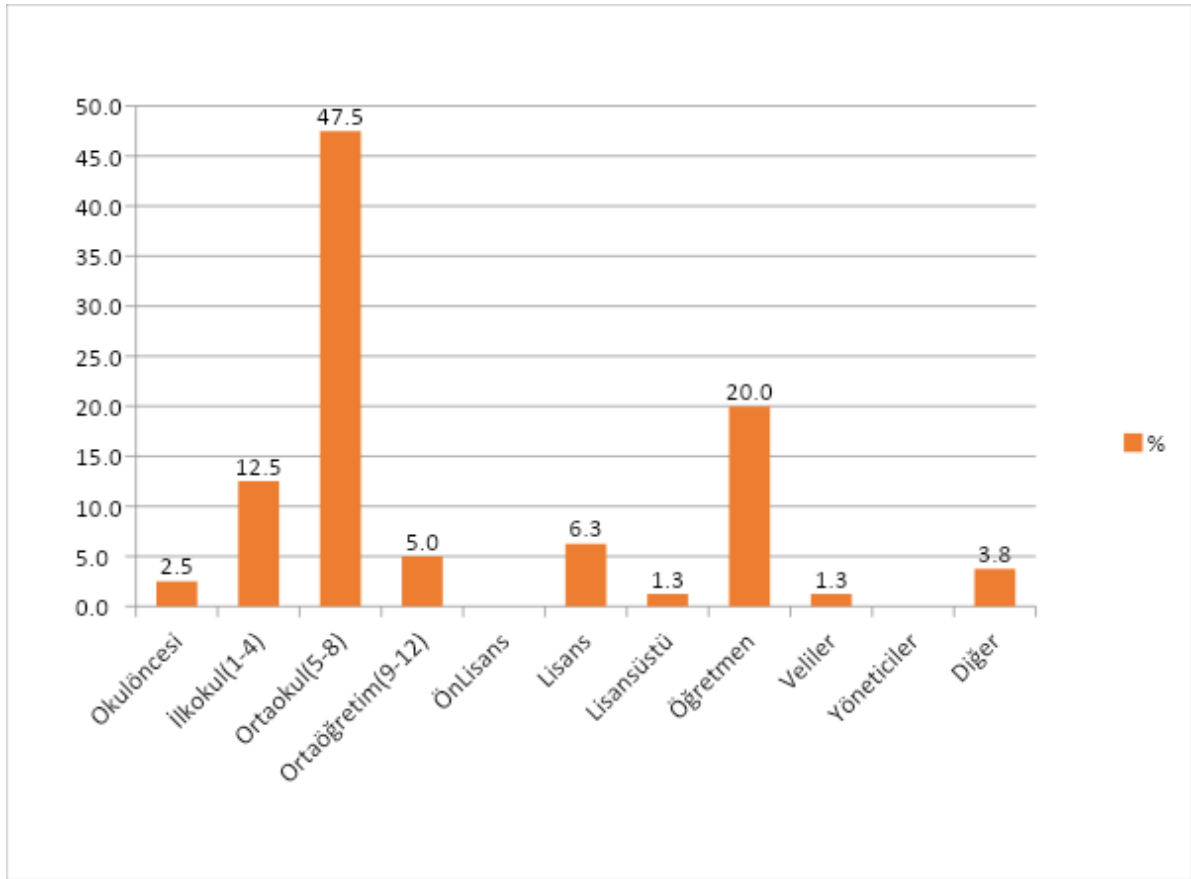
“Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Şekil 6’da yer almaktadır.

Şekil 6. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

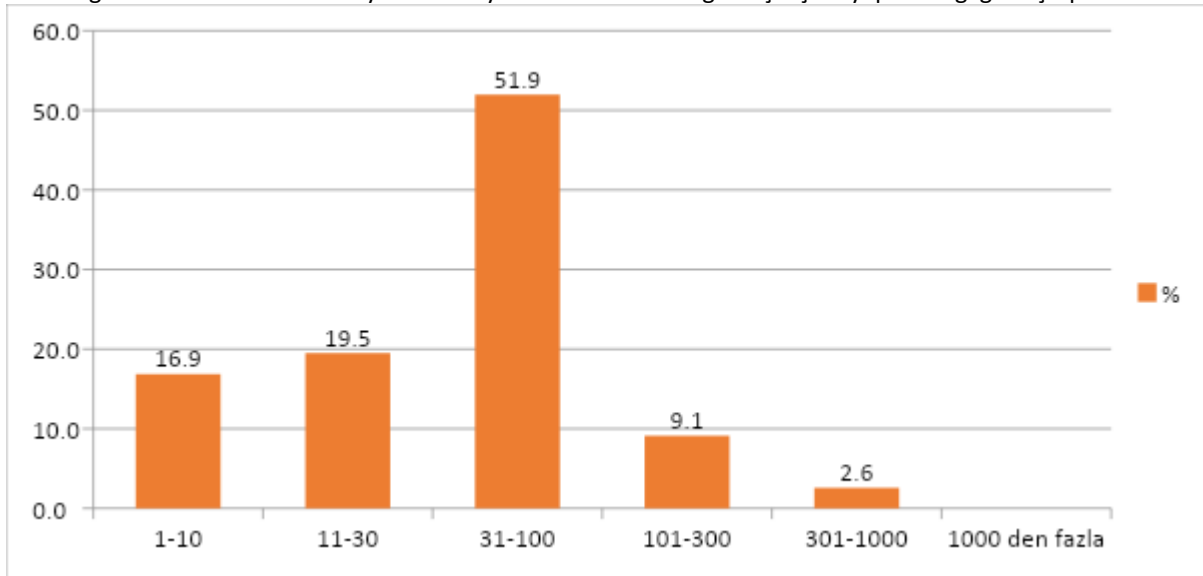
Şekil 6 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarında veri toplama aracı olarak %22 oranla anket, %17,7 oranla başarı testi ve görüşme, %16,5 oranla gözlem ve %3,7 oranla dokümanların, diğer taraftan %22,6 oranla ise grafikte diğer olarak nitelendirilen farklı veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmektedir.

“Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin örneklem ve örneklem büyüklükleri dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Şekil 7 ve Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 7. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin örneklem dağılımı

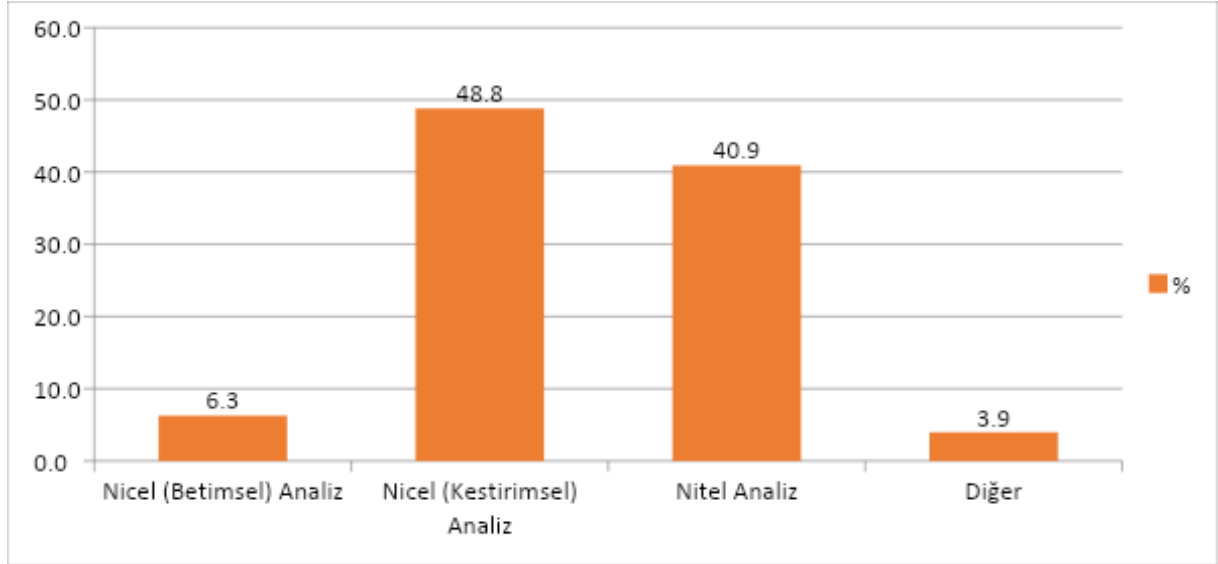
Şekil 7 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tezlerde %47,5 oranla ortaokul öğrencileriyle, %20 oranla öğretmenlerle, %12,5 oranla ilkokul, %6,3 oranla lisans, %5 oranla ortaöğretim, %2,5 oranla okulöncesi, %1,3 oranla lisansüstü öğrencileriyle ve velilerle ve %3,8 oranla ise grafikte diğer olarak nitelendirilen örneklem gruplarıyla çalışıldığı görülmektedir. Diğer taraftan ön lisans seviyesinde ve yöneticilerle herhangi bir çalışma yapılmadığı göze çarpmaktadır.

Şekil 8. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin örneklem büyüklüğü dağılımı

Şekil 8 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tezlerde %51,9 oranla 31 ile 100 arası, %19,5 oranla 11 ile 30 arası, %16,9 oranla 1 ile 10 arası, %9,1 oranla 101 ile 300 arası ve %2,6 oranla 301 ile 1000 arası bir örneklem grubuyla çalışıldığı, diğer taraftan 1000’den fazla bir örneklem grubuyla çalışılmadığı görülmektedir.

“Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgulara Şekil 9’da yer verilmiştir.

Şekil 9. Matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımı

Şekil 9 incelendiğinde, matematik eğitiminde yapılan etkinlik kavramı ile ilgili tez çalışmalarında yer alan verilerin analizi için %48,8 oranla nicel (kestirimsel), %6,3 oranla nicel (betimsel) ve %40,9 oranla nitel analiz yöntemlerinin kullanıldığı, diğer taraftan herhangi bir veri analizinin kullanılmadığı kuramsal çalışmaların ise %3,9 orana sahip olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye’de matematik eğitiminde etkinlik kavramı ile ilgili çalışılan tezlerin belirli açılardan eğilimlerinin incelenmesi yapılmıştır.

Çalışmanın birinci araştırma sorusundan elde edilen sonuçlara bakıldığında (Şekil 1) 2018 yılına kadar etkinlik kavramıyla ilgili yapılan tezlerin sayısındaki değişimin yıllara göre istikrarlı olmadığı (artma-azalma durumunun sürekli değişkenlik göstermesi), en fazla tez çalışmasının ise %15,6 ile 2018 yılında yapıldığı dikkat çekmektedir. 2018 yılından sonra yapılan tez çalışmalarının sayısı 2010-2020 yılları arasındaki dağılıma kıyasla en az orana sahiptir. Etkinlik kavramına öğretim programlarında bu kadar vurgu yapılmasına ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde etkinlik ağırlıklı uygulamalara yer verilmesinin öneminin belirtilmesine rağmen (Jones & Pepin, 2016; National Council for Teachers of Mathematics [NCTM], 2000; Öztürk & Işık, 2020; Sullivan, Clarke & Clarke, 2013; Zaslavsky & Sullivan, 2011) bu çalışmada son yıllarda etkinlik kavramına yönelik yapılan tez çalışmalarının sayısının dikkate değer bir şekilde azaldığının belirlenmesi aradaki tutarsızlığı ortaya koyması bakımından önemlidir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusundan elde edilen sonuçlara bakıldığında (Şekil 2) etkinlik kavramına ilişkin çalışılan tezlerin %81,8 oranla en fazla yüksek lisans düzeyinde yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin sayısının doktora tezleri sayısına kıyasla bu kadar fazla olmasının nedenlerine ilişkin bir durum tespiti yapılarak nedenlerinin ortaya konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusundan elde edilen sonuçlara göre (Şekil 3) etkinlik kavramına ilişkin yapılan tez çalışmalarının matematik, geometri ya da matematik ve geometrinin birlikte yer aldığı karma çalışmalardan ziyade; örneklem grubuna yönelik etkinlik kavramına ilişkin kavramsal araştırmalar olarak nitelendirilen genel çalışmaların %46,2 oranla en yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda matematiğin yanı sıra özellikle geometri alanında etkinlik kavramıyla ilgili uygulamalı çalışmalara yer verilmesi literatürdeki boşluğun doldurması adına önemlidir.

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusuna yönelik elde edilen sonuçlar ele alındığında (Şekil 4), tez çalışmalarının yarısından fazlasının (%54,3) öğrenme ve öğretim konusunda yapıldığı, diğer taraftan öğretmen ve öğretmen adaylarıyla ve bu paralelde etkinlik inceleme ve geliştirme bağlamında yapılan çalışmaların oldukça az olduğu söylenebilir. Öğretim sürecinde etkinlik uygulama sürecinin yürütücüleri olan öğretmen ve öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmaların artırılması, süreçteki eksikliklerin ortaya çıkarılarak etkili bir öğretimin geliştirilmesine yönelik planlama yapılması adına oldukça önem arz etmektedir. İlgili literatürde öğretmen ve öğretmen adaylarının etkinlik tasarlama ve geliştirme konusunda zorlandıklarının belirlendiği birçok çalışma mevcuttur (Duru & Korkmaz, 2010; Hsu, 2013; Öztürk, 2016; Öztürk & Işık, 2018; Shakirova, Falileeva & Kinder, 2016). Bu doğrultuda öğretmen ve öğretmen adaylarına yol gösterici olması açısından çeşitli etkinlik tasarlama ve geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın beşinci araştırma sorusundan elde edilen sonuçlar ele alındığında (Şekil 5), matematik eğitiminde etkinlik kavramına yönelik yapılan tez çalışmalarında nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının kullanım oranlarının birbirine yakın olduğu, ancak karma araştırma yaklaşımlarının oranının diğer iki yaklaşımın yaklaşık yarısı kadar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun nicel ve nitel çalışmalara göre, doğası gereği karma araştırmalarda daha kapsamlı bir sürecin yürütülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmanın altıncı araştırma sorusundan elde edilen sonuçlara göre (Şekil 6) matematik eğitiminde etkinlik kavramıyla ilgili yapılan tez çalışmalarında kullanılan veri toplama araçlarının (anket, başarı testi, görüşme ve gözlem) kullanım oranlarının birbirine yakın olduğu ancak dokümanların oranının diğerlerine kıyasla oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Bu dağılımın eğitim çalışmalarının doğasıyla örtüştüğü söylenebilir (Yılmaz, 2020).

Çalışmanın yedinci araştırma sorusundan elde edilen sonuçlar incelendiğinde (Şekil 7-8) matematik eğitiminde etkinlik kavramıyla ilgili yürütülen çalışmaların %47,5 gibi yüksek bir oranla en fazla ortaokul (5-8. sınıflar) düzeyinde, en az ise okul öncesi ve yetişkin eğitiminde yürütüldüğü görülmektedir (Şekil 7). Bu sonuç, Lubiensky ve Bowen'in (2000) en fazla çalışmanın ortaokul seviyesinde yapıldığını, en az çalışmanın ise okul öncesi ve yetişkin eğitiminde gerçekleştirildiğini belirledikleri araştırma sonuçlarıyla uyumludur. Diğer taraftan çalışılan tezlerin örneklem büyüklüğünün daha çok 31-100 kişi arasında olduğu belirlenmiştir (Şekil 8). Araştırmada elde edilen bu sonuç ülkemizde yapılan benzer çalışmaları (Çiltaş, Güler & Sözbilir, 2012; Tatar & Tatar, 2006; Ulutaş & Ubuz, 2008) destekler niteliktedir.

Çalışmanın sekizinci araştırma sorusundan elde edilen sonuçlar ele alındığında (Şekil 9) matematik eğitiminde etkinlik kavramıyla ilgili yapılan tezlerin veri analizi yöntemlerinde en fazla nicel analiz yöntemlerinin (betimsel ve kestirimsel) tercih edildiği görülmektedir. Bu durum araştırma yöntemleri eğiliminin belirlendiği beşinci araştırma sorusundan elde edilen bulguların sonuçlarını da destekler niteliktedir. Zira bu araştırmada matematik eğitiminde etkinlik kavramıyla ilgili yapılan tezlerde en çok tercih edilen araştırma yönteminin nicel araştırma yaklaşımı olduğu belirlenmişti. Nicel araştırma yaklaşımlarının bir yöntem olarak kullanıldığı çalışmalarda nicel veri analizi yöntemlerinin tercih edilmesi doğal bir sonuçtur. Buradan bu araştırma sonuçlarının kendi içerisinde birbiriyle uyumlu olduğu sonucuna varılabilir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, E., & Çiltaş, A. (2017). Türkiye’de matematik eğitimi alanında yayınlanan matematiksel model ve modelleme araştırmalarının betimsel içerik analizi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 258-283.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York, NY: Routledge.
- Çiltaş, A., Güler, G., & Sözbilir, M. (2012). Türkiye’de matematik eğitimi araştırmaları: Bir içerik analizi çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 565-580.
- Duru, A., & Korkmaz, H. (2010). Öğretmenlerin yeni matematik programı hakkındaki görüşleri ve program değişim sürecinde karşılaşılan zorluklar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 67-81.
- Hart, L.C., Smith, S.Z., Swars, S.L., & Smith, M.E. (2009). An examination of research methods in mathematics education: 1995-2005. *Journal of Mixed Methods Research*, 3(1) 26-41.
- Hsu, W.M. (2013). Examining the types of mathematical tasks used to explore the mathematics instruction by elementary school teachers. *Creative Education*, 4(6), 396-404.
- Jones, K., & Pepin, B. (2016). Research on mathematics teachers as partners in task design. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 19(2), 105-121.
- Karadeniz, O., Eker, C., & Burunsuz, E. (2015). Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarının yapılandırmacı öğrenme kuramı ilkelerine göre değerlendirilmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 563-580.
- Lubiensky, S. T., & Bowen, A. (2000). Who’s counting? A survey of mathematics education research 1982-1998. *Journal for Research in Mathematics Education*, 31(5), 626-633.
- National Council for Teachers of Mathematics [NCTM] (2000). *Principles and standards for school mathematics*. Reston.
- Ocak, G., & Dönmez, S. (2010). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin matematik etkinliklerine yönelik tutum ölçeği geliştirme. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 69-82.
- Özgen, K., & Alkan, H. (2014). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı kapsamında, öğrencilerin öğrenme stillerine uygun öğrenme etkinliklerinin akademik başarı ve tutuma etkileri: fonksiyon ve türev kavramı örnekleme. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 5(1), 1-38.
- Öztürk, F. (2016). *İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının etkinlik hazırlama ve uygulama süreçlerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Öztürk, F., & Işık, A. (2020). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının etkinlik kavramına yönelik algılarının incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 47-63.
- Öztürk, F., & Işık, A. (2018). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının etkinlik hazırlama süreçlerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(26), 513-545.
- Shakirova, L., Falileeva, M., & Kinder, M. (2016, March). *Teaching to solve tasks at mathematics lessons: Teacher’s intellectual challenge*. Paper presented at the INTED2016 Conference. Valencia, Spain.
- Sullivan, P., Clarke, D., & Clarke, B. (2013). *Teaching with tasks for effective mathematics learning*. New York: Springer Science+Business Media.
- Tatar, E., & Tatar, E. (2008). Fen bilimleri ve matematik eğitimi araştırmalarının analizi II: Anahtar Kelimeler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 89-103.
- Tatar, E., Kağızmanlı, T., & Akkaya, A. (2013). Türkiye’deki teknoloji destekli matematik eğitimi araştırmalarının içerik analizi. *Buca*

Eğitim Fakültesi Dergisi, 35, 33-45.

Uğurel, I., & Bukova-Güzel, E. (2010). Matematiksel öğrenme etkinlikleri üzerine bir araştırma ve kavramsal bir çerçeve önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 333-347.

Ulutaş, F., & Ubuz, B. (2008). Research and trends in mathematics education: 2000 to 2006. *Elementary Education Online*, 7(3), 614-626.

Yılmaz, K. (2020). Türkiye’de eğitim yönetimi araştırmalarında kullanılan bazı veri toplama araçları ile ilgili bir değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 1-18.

Yücedağ, T., & Erdoğan, A. (2011). 2000–2009 yılları arasında matematik eğitimi alanında Türkiye’de yapılan çalışmaların bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 825-838.

Zaslavsky, O., & Sullivan, P. (2011). *Constructing knowledge for teaching secondary mathematics*. New York, USA: Springer Science+Business Media, LLC.

THE ARTISTIC VALUE OF VARIOUS GRAPHIC APPROACHES OF „THE LITTLE PURSE WITH TWO HALF-PENNIES” STORY BY ION CREANGA

VICTORIA ROCACIU

associate professor, PH doctor in art criticism,
Institute of Cultural Heritage of MECC, Chisinau

The story **THE LITTLE PURSE WITH TWO HALF-PENNIES** signed by Ion Creanga appeared in several editions both in the Soviet and in the post-Soviet period. Being analyzed by some literary critics as a modern continuation of the subjects from ancient mythology, the famous story describes in symbolic way the advancement of the hero in social status. In the Republic of Moldova the book was illustrated by famous graphic artists such as Leonid Grigorașenco (1955), Ilia Bogdesco (1976-1977), Andrei Țurcanu (1988), Anatoli Smîșleaeu (1993), Alexei Colîbneac (2017), Simion Zamșa in collaboration with Sergiu Samsonov and Andreea Apostol (1917) etc., artists who have made a remarkable contribution in this field. Each graphic designer created a unique variant of the interpretations of the illustrated subjects, approaching various artistic techniques and means, scenographic, compositional, stylistic principles, etc. We have the opportunity to compare the creation of these authors with the illustrations signed by Romanian graphic artists, etc. At the same time, the illustrations for **THE LITTLE PURSE WITH TWO HALF-PENNIES** can be seen in the study of other books (alphabet or ABC books, anthologies) illustrated by Igor Vieru, Lică Sainciuc, etc. Examples of coloring books with such topics are also known. The illustrations signed by the book graphic artists Ilia Bogdesco and Igor Vieru have entered the museum collections and are part of the national artistic heritage. Thus, we have the opportunity to compare and observe the stages of the evolution of artistic visions and plastic interpretations of this story, to meditate on the aesthetic values of current editions compared to previous ones.

Keywords: graphics, book, illustration, story, art, interpretation, trend, concept.

KİLİS KÖRLER ÇARŞISI VE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE ANTEP'TE TRAHOMLA MÜCADELE

Doç. Dr. Evrim ŞENCAN GÜRTUNCA

Başkent Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

Başkent University, Research Center For Studies in Atatürk's Principles, Ankara.

ORCID: 0000-0002-9807-1338

ÖZET

Bu bildiri, erken cumhuriyet döneminin en yaygın salgın hastalıklarından biri olarak bilinen ve tedavi edilmezse insanları kör eden trahomla mücadele ile ilgilidir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda modern tıp uygulamalarının başlaması, Tanzimat Dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde açılan tıp merkezleri ve tıp okullarında doktor, hemşire ve hasta bakıcılar yetiştirmeye başladı. İmparatorluğun yıkılmasının ardından başlayan Millî Mücadele döneminde de sağlık alanında gelişmelere öncelik verildi ve Ankara Hükümetince yasalar çıkarıldı. Sağlık, Atatürk için millî bir mesele olduğundan, Cumhuriyet ilan edilince kısa zamanda, sağlık merkezleri, aşı kurumları, hastaneler, sanatoryumlar ve karantina merkezleri ardı ardına açıldı. Yeni geliştirilen “seyyar tabiplik” uygulamasıyla ise Anadolu'ya sağlık hizmeti taşındı. Açılan hastane ve dispanserlerinden en tanınanları da Antep'teydi.

Cumhuriyet'in mücadele ettiği en kritik salgınlardan biri trahomdu. Salgının en yaygın olduğu yerlerden biri de Kilis'ti. Bölgede 1830'lu yıllardan beri süregelen trahom salgını sebebiyle çoğu vatandaş hastalık sebebiyle görme yetisini kaybetmişti. Bu sebeple Kilis'te bir “Körler Çarşısı” açılmıştı. Çarşının amacı, görme engelli vatandaşların üretime katkı sağlaması ve kendi imkânları ile yaşamlarına devam edebildiklerini göstermek ve amacına da ulaşmıştı. Engelliler, zembil (sepet), urgan ve şilif (torba) öreterek toplumsal yaşama katılarak yaşamlarına devam ediyorlardı. Ancak, cumhuriyet yönetimi, onların bu durumla yetinmelerini istemiyor, hastalıklarının tamamen iyileşmesini istiyordu. Bu sebeple Cumhuriyet'in sağlık mimarları, Antep ve Kilis'e seyyar trahom teşkilatı göndererek bu hastalıkla mücadele etmeye başladı. Ardından, özel bir “trahomla mücadele programı” hazırlayarak Trahom Hastaneleri ve Trahom Dispanserleri kurarak hastalığı tamamen ortadan kaldırmak için çabaladılar. Açılan “Trahom Mücadele Reisliği” ise amaca ulaşmadaki en önemli unsur oldu. 1980'li yıllarda trahom tamamen kontrol altına alındıysa, bunun erken Cumhuriyet döneminin sağlıkçıların titiz çalışmasıyla olduğu aşikardır.

Özetle, bu bildiride Körler Çarşısının günlük yaşamdaki yeri ve erken cumhuriyet döneminde Kilis ve Antep'te trahomla mücadele etmek için yapılan çalışmalar ortaya koyulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Trahom, Antep, Kilis, Cumhuriyet, Kilis Körler Çarşısı

KİLİS KÖRLER ÇARŞISI (BLINDS MARKET) AND FIGHTING AGAINST TRACHOMA IN ANTEP AT EARLY REPUBLICAN ERA

ABSTRACT

This paper is about trachoma, which was one of the most common diseases of the early republican era and could cause blindness if not treated.

Tanzimat Era was the time when modern medicine practices started being applied in Ottoman Empire. They started educating doctors, nurses and caretakers in medical centers and schools opened during this period. After the fall of the Ottoman Empire, during the national struggle period, medical improvements were prioritized and Ankara Government enacted related laws. As health was a national problem according to Atatürk, after the proclamation of the republic, many health centers, vaccine institutes,

hospitals, sanatoriums and quarantine centers were opened. With the development of “mobile health system”, whole Anatolia started receiving medical service. Well known hospitals and dispensaries were in Antep.

Trachoma was one of the most critical epidemics that the Republic faced and was very commonly seen in Kilis. So many citizens lost their sight due to trachoma disease since 1830’s and even a market was named as “Körler Çarşısı” (Blinds Market). Purpose of that market was letting blind citizens to contribute in production and make their own living and served that purpose well. Disabled citizens were continuing their lives and taking part in communal living by crafting zembil (a kind of basket), urgan (a thick rope) and şilif (a kind of pouch). But republic government wasn’t content with their current condition and wanted them to be completely recovered. To achieve this goal, the health pioneers of the young republic sent mobile medical trachoma units to Antep and Kilis for fighting with the disease. Later, government issued a special “fighting with trachoma program” which included building trachoma hospitals, trachoma dispensaries to eradicate the disease. “Center for Fighting Trachoma” was the most important element of that endeavor. In 1980’s the disease brought to its heel thanks to great efforts of Early Republican Era health care professionals.

In brief, this paper explains the place of “Körler Çarşısı” in daily life and gives details about the efforts about fighting trachoma in Kilis and Antep during Early Republican Era.

Keywords: Trachoma, Antep, Kilis, Republic, Kilis Blinds Market

SARIKAMIŞ HAREKÂTI VE ALINAN DERSLER

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Sedat ERKAN

Başkent Üniversitesi Atatürk İlkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATAMER)

Eskişehir Yolu 20. Km Bağlıca-Etimesgut / Ankara

Orcid: 0000-0003-2082-283X

ÖZET

Birinci Dünya Harbi'nin önemli muharebe alanlarından biri olan Doğu Cephesi (Kafkas Cephesi), genellikle Türk Ordusu bakımından çok ağır kayıplara yol açan ve tam bir felâketle sonuçlanan Sarıkamış Harekâtı ile hatırlanır.

Alman sempatizanı Enver Paşa'nın öncülüğünde, Almanya'nın Rusya'ya harp ilanından bir gün sonra 2 Ağustos 1914'te İstanbul'da Sadrazam Sait Halim Paşa Yalısı'nda Türk-Alman ittifakı imzalanmıştır. Müttefikler Marn, Galiçya, Sırbistan cephelerinde peşi sıra başarısızlıklara uğrayınca, Türk ordusunu bir an önce harbe sürüklemeye çalışan Almanya'nın Osmanlı Devleti'nden beklentisi; Kafkasya'da Ruslara ve Mısır'da İngilizlere karşı harekete geçirerek mümkün olduğu kadar Rus ve İngiliz ordusunu üzerine çekmek, böylece müttefiklerin Orta Avrupa'daki yükünü hafifletmektir.

Ekim 1914 ortalarına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun kesin bir savaş planı ortaya çıkmamıştır. 20 Ekim'de Bronsart tarafından esasları saptanan ve Enver Paşa tarafından kabul edilen harekât planına göre Kafkas Cephesinde Osmanlı Ordusu'nun Rus kuvvetlerini oyalamakla yetineceği belirtilmiştir. 3. Ordu 28 Ekim 1914'te emrine verilen 10. Kolordu hariç 9. ve 11. Kolordular ile nizamiye ve yedek ihtiyat süvari tümenleri ile Erzurum müstahkem mevkiî birliklerinden meydana gelmektedir.

Yavuz (Goben) ve Midilli (Breslau) savaş gemilerinin Amiral W.Anton Souchon komutasında Karadeniz'e çıkarak, Rus limanlarını bombalaması üzerine Rus kuvvetleri sınır boylarında Osmanlı karakollarına saldırıya başlamış ve 1 Kasım 1914'te Osmanlı-Rus sınırını geçerek Pasin ve Eleşkirt yönünde ilerleyerek 2 Kasım 1914'te de Osmanlı Devleti'ne resmen savaş ilan etmiştir. 5 Kasım 1914 de Birinci Köprüköy, 10-12 Kasımda İkinci Köprüköy muharebeleri ile 17-18 kasımda Azap sırtlarında yapılan muharebeler neticesinde Rus kuvvetleri imha edilememiştir.

Azap ve Köprüköy'deki kısmi başarılardan cesaret alan Enver Paşa, askerlerine önce Sarıkamış ve Kars'ı geri alacaklarını, ardından da Kafkasya'ya uzanarak Müslüman kardeşlerini Rus zulmünden kurtaracaklarını müjdelemiştir. İlk hedef 36 yıldır Rusların elinde olan Sarıkamış'tır. Enver Paşa'nın hazırladığı baskın planına göre 11'inci Kolordu düşmanı cephede tespit edecek, 9 ve 10 uncu Kolordular kuzey kanadından kuşatarak Sarıkamış'ı ele geçirilecek, düşmanın imhasından sonra Kafkasya'ya giden yol açılmış olacaktır.

Diğer yandan kış şartlarına göre donatılmayan 3 üncü Ordu harekâta hazır değildir. Harekâtın yapılacağı sahanın topoğrafik durumu çok sert ve lojistik destek için yol yoktur. Netice olarak 22 Aralık 1914'te başlayan ve yaklaşık iki hafta devam eden Sarıkamış Muharebeleri kaybedilmiş; yaralılar, hastalar ve firarilerle birlikte 3'üncü Ordu, mevcudunun üçte ikisini kaybetmiştir.

Yeterli kış donanımına sahip değilken harekât kış mevsiminin en şiddetli geçtiği aylara denk getirilmiştir. Bölgedeki komutanların kış şartları ve arazi durumu hakkındaki önerileri Enver Paşa tarafından dikkate alınmamıştır. Zayıf düşmanın etkisinden daha çok, yüksek dağların, şiddetli soğukların, açlık ve salgın hastalıkların etkisiyle olmuştur.

Büyük bir felaketle sonuçlanan Sarıkamış Harekâtında Türk ve Rus kaynakları esas alındığında 60.000 ila 90.000 arasında vatan evladı şehit olmuştur.

Anahtar Kelimeler : *Birinci Dünya Harbi, Sarıkamış Harekâtı, Enver Paşa, Kafkas Cephesi, 3. Ordu*

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM DÜZEYİ VE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Turgut GÜNEY*

Doç. Dr. Uğur ABAKAY**

*Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor AD.

**Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü.

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim beceri düzeyi arasında bir ilişkinin olup olmadığına yönelik sonuçları bulmaktır. Ayrıca sportif faaliyetlere katılım ve iletişim beceri düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın evrenini 2020-2021 öğretim yılında Gaziantep'in Şehitkamil ilçesindeki Samiye Teymur Emine Ulusoy Ortaokulu, Sani Konukoğlu Ortaokulu, Karacaoğlu Ortaokulu, Nezhat Kemal Akınal Ortaokulu, Karahöyük Ortaokulu, Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Ortaokulu, Nurel Enver Taner Ortaokulu, Selvi Erdemoğlu, 80.Yıl Ortaokulu, Mehmet Çolakoğlu Ortaokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Ersanlı ve Balcı (1996) tarafından geliştirilen İletişim Envanteri kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veri analizi için SPSS 22 programından yararlanılmıştır. İstatistiksel yöntem olarak OneWay ANOVA, t testi, post hoc analizi ve pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan araştırmada sportif faaliyetlere katılım ile iletişim becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim becerileri, spor, ortaokul, sportif faaliyet

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LEVEL OF PARTICIPATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS TO SPORT ACTIVITIES AND THE COMMUNICATION SKILL LEVELS

Abstract

The main purpose of this research is to find out whether there is a relationship between the level of participation in sports activities and the level of communication skills of secondary school students. The universe of the research is Samiye Teymur Emine Ulusoy Secondary School, Sani Konukoğlu Secondary School, Karacaoğlu Secondary School, Nezhat Kemal Akınal Secondary School, Karahöyük Secondary School, Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Secondary School, Nurel Enver Taner Secondary School, Selvi Erdemoğlu, 80. Yıl Secondary School consists of Mehmet Çolakoğlu Secondary School students in Şehitkamil district in Gaziantep in the 2020-2021 academic year. Communication Inventory developed by Ersanlı and Balcı (1996) was used to collect data in this search. SPSS 22 program was used for the analysis of the data obtained in the research. OneWay ANOVA, t test, post hoc analysis and pearson correlation analysis were used as statistical methods. In this search, it was determined that there is a positive relationship between participation in sports activities and communication skills.

KeyWords: communication skills, sport, secondary school, sportive activity.

CAUSES OF ETHNIC CLASHES IN KAZAKHSTAN

Vlad Lim

Nazarbayev University, Kazakhstan

Abstract

In this research, I analyze what can explain the occurrences of ethnic clashes that took place in Kazakhstan since its independence. In particular, I deal with the gap in the literature that used to focus only on certain aspects of ethnic problems in the country, such as language, migration, Kazakhization, while causes of ethnic clashes themselves looked significantly understudied. Thus, my research demonstrates what exactly causes the grievances that lead to mobilization of ethnic groups along ethnic lines. I studied the conducive role of Kazakhization on the perception of ethnic superiority among the titular ethnicity, demonstrating how government promotes Kazakhness among population. Kazakhization played an important role contributing to the level of grievances among ethnic Kazakhs. Also, I conducted careful case selection to find the most suitable cases for the examination. I created a sample with three pairs of villages with common characteristics, where significant number of respective ethnic minorities densely coexist with the titular ethnic group. The only difference between the pairs was the outcome. Thus, one sample from each pair experienced ethnic clash, and another pair did not. Once I had finished my case selection process I proceeded to the actual examination of the theory. I studied existence of two essential conditions that seed the feeling of deprivation and can be responsible for the variation across the pairs: poverty and inequality. Specifically, through conducting statistical analysis of the data that measures level of poverty, I show correlation between ethnic clashes and poverty rate. However, taking into account that poverty is common feature to all villages from my Sample size, I found that it is the perception of inequality that is responsible for the variation. Since the data on ethnic clashes in Kazakhstan is quite limited and can hardly be complete and reliable, I conducted a field trip, where I was trying to obtain first-source data from survey and in-depth interviews. The data from my field trip reveals the correspondence between the feeling of relative inequality, reinforced grievances and the outcome. Moreover, it shows business ownership as a trigger that determines the outcome. To be more specific, the villages where major businesses and properties belonged to ethnic Kazakhs, the outcome did not occur, and exactly opposite happened in the villages, where major businesses and properties belonged to ethnic minorities. Thus, building on the theory of *relative deprivation* I reveal how business ownership leads to the feelings of deprivation and subsequent grievances, which resulted in ethnic clashes.

SCREENING LITERACY IN TEACHING ROMANIAN LANGUAGE AND CULTURE

Dr. Iosefina BLAZSANI-BATTO

Azerbaijan University of Languages, Baku / Romanian Language Institute, Bucharest, Romania/ Faculty of European Studies,
Babes-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania

ORCID ID: 0000-0002-7975-380

drd. Radu-Sebastian MUREȘAN

Faculty of Theatre and Television, Babes-Bolyai University, Cluj Napoca

ORCID ID: 0000-0002-6278-992X

Cultural diplomacy defines a recent field of research that has gained increasing interest. Thus, this research offers a possibility to understand cultural diplomacy by proposing a theoretical and methodological framework taking into account the way in which film and media literacy can make more visible the cultural environment and help to improve knowledge. Being film and media literate in the 21st century is vital. Film education is increasing student engagement, inspiring writing, improving literacy attainment and improving behavior.

The aim of this study is to propose a framework for the study of how film and media literacy can create a cultural relation and, in our approach, we will focus on the analysis of some relevant theoretical aspects regarding the field of cultural diplomacy, the notion of cultural promotion, and the cultural and educational cooperation. For that, the study case will emphasize the historical, social and cultural context that can be easily taught to students using the educational movie in order to promote the Romanian culture and civilization in the area of the Republic of Azerbaijan.

To the main question *How can films be used for educational purposes?*, for the nowadays learner the movies there is this possible answer: they are great resource for visual learners because they enable them to understand concepts without the barriers that hinder learning. Just like books, movies allow students insight into the lives of different characters, how their perspective differs and how they handle certain situations.

The Romanian military film has surpassed the honorable age of one hundred years, due the fact that the department which handles this art (the seventh) more precisely The Cinematographic Studio of the Army (as it is named today) came into being on the fifteenth of November, nineteen sixteen, being at the time, the third cinematographic service of the European armies.

Going back in time, before the establishment of this Cinematographic Studio, in the year 1897 and we place ourselves historically just one and a half years after the birth of cinema, as the first world public presentation on the twenty-eight of December 1895 was accomplished at the Lumiere Cinema. This is the time when some of the first films were recorded in Romania. Two of them were related both to France, but to the Romanian military society as well: "The military parade of May tenth" and "Danube Navy Fleet military exercises at Galati".

Talking about the history of Romanian Independence, the Azerbaijani students get to the core of the information more easily with the help of the educational movie, the language barrier for the 1st year learners being much more easily surpassed. Therefore, because the army was a subject of high interest back in the last decades of the 19th century, the Romanians having still a vivid memory of the 1877 Russian-Turkish war, when the Romanian army with volunteers from Transylvania took part, and made the independence a true fact, the Independence War subject was depicted in the movie "The Romanian Independence" that had premiered on September first, 1912 in Bucharest. The subject of the movie raised the interest of different production houses and

therefore the production itself is a story for a movie.

We set out to discover which aspects of media learning process might contribute to a better way to improve the active-participative strategies in order to connect informational and educational aspects, so that to find that capacity appears to be converging to create a win-win learning process. Methodologically, the diachronic perspective, used in this exegesis using to improve cultural knowledge through film and media literacy creates the opportunity to present historical facts in a well-defined spatial and temporal context. We can conclude by saying that, using film and media literacy to develop their abilities in dealing their cultural and language skills, the learning process is fruitful and enjoyable. These strategies lead to a way more integrated to an intercultural experience and give the opportunity to look wider and closer at the culture (an interdisciplinary core) where the target language is spoken.

Keywords: Intercultural approach, Film and Media Literacy, Cultural Communication, Language Acquisition, Cultural Diplomacy

SPORUN AİLE İÇİ İLETİŞİM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ*

Fulya ALGAN

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor AD.

Doç. Dr Uğur ABAKAY

Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği AD.

* Bu çalışma, Fulya Algan'nın aynı isimli tez çalışmasından türetilmiştir

Özet

Bu araştırma, sporun aile içi iletişimdeki etkisini tespit etmeye yöneliktir. Araştırma nicel yöntemlerden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Örneklem grubu basit tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenen 270 erkek; 272 kadın katılımcı olmak üzere 542 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın verilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından literatür taraması sonucunda oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ve düzenli spor yapma durumunu belirlemeye yönelik Düzenli Spor Bilgi Formu dışında Erdoğan ve Anık (2018) Türkçeye uyarlanan Aile İletişim Kalıpları Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 25.0 programından yararlanılarak tanımlayıcı ve anlam çıkarıcı istatistik yöntemler kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesi ise %95 güven aralığında ve $p < .05$ anlamlılık düzeyinde yapılmıştır. Verilerin tanımlanmasında frekans ve yüzde analizi, verilerin karşılaştırılmasında ise ikili gruplarda t testi, ikiden fazla olan gruplarda One Way Anova analizi kullanılmıştır. Araştırmada uygulanan anketlerin arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda; katılımcıların %50'sinin spor yapmadığı, belirli günlerde spor yaptığını belirten katılımcıların günlük ortalama spor yapma süresinin 44 dakika olduğu sonucu bulunmuştur. Düzenli spor yapma durumunun demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığıyla ilgili bulgulardan hareketle cinsiyet, yaş, yerleşim birimi, anne baba öğrenim durumuna, aile gelir düzeyine, anne baba meslek grubuna göre farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların aile içi iletişim düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda aile içi iletişim düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile içi iletişim yönüyle demografik değişkenlerin etkisiyle ilgili bulgulara bakıldığında ise cinsiyete, yaşa, yerleşim birimine, anne ve baba öğrenim durumuna, kardeş sayısına, aile gelir düzeyine, anne ve baba meslek grubuna göre herhangi bir farklılık oluşmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarıyla aile içi iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan regresyon analizinin sonucuna göre düzenli spor yapma durumlarıyla aile içi iletişim arasında ilişki olmadığı anlaşılmaktadır

Anahtar sözcükler: Aile içi iletişim, iletişim, Spor.

Examining the Effects of Sports on Communication in the Family Types

Abstract

This research aims to determine the effect of sports on family communication. The research was designed in relational screening model, one of the quantitative methods. The sample group was 270 men determined by simple random sampling; It consists of 542 people, including 272 female participants. In order to obtain the data of the research, the Erdoğan and Anık (2018) Family Communication Patterns Scale, which was adapted into Turkish, was used, apart from the Personal Information Form created by the researcher as a result of the literature review and the Regular Sports Information Form to determine the regular sports status. In the research, descriptive and descriptive statistical methods were used by using SPSS 25.0 program for the statistical analysis of the data. The evaluation of the data was made at the 95% confidence interval and at the $p < .05$ significance level. Frequency and percentage analysis was used to define the data, t-test was used for paired groups and One Way Anova analysis was used for groups

with more than two. Pearson Correlation analysis was performed to determine the relationship between the questionnaires applied in the study.

As a result of the analysis; It was found that 50% of the participants did not do sports, and that they did sports on certain days, the average daily time of doing sports was 44 minutes. Based on the findings about whether the status of doing regular sports differs according to demographic variables, it is concluded that there is a differentiation according to gender, age, settlement, parental education level, family income level, and parent profession group. As a result of the analysis carried out to determine the level of intra-familial communication of the participants, it was concluded that the level of intra-familial communication was high. When we look at the findings related to the effect of demographic variables in terms of intra-family communication, it is concluded that there is no difference according to gender, age, settlement, mother and father education level, number of siblings, family income level, mother and father profession group. According to the results of the regression analysis conducted to examine the relationship between the participants' regular sports activities and intra-familial communication, it is understood that there is no relationship between regular sports activities and intra-familial communication.

Key Words: Family Communication, Communication, Sports.1. GİRİŞ

İletişim, dünyada var olma sürecine katkı sağlayan en etkili uzlaşma aracıdır. Theodorson ve Theodorson, iletişimin olmadığı bir dünyada insanların sosyal varlıklar olarak var olamayacağını savunurlar. İletişim, gerçek amacı olan bilgi, fikir, duygu ve ilişkilerin bir kişiden veya gruptan diğerine veya diğerlerine semboller aracılığıyla aktarılmasıdır (1). Dolayısıyla insanlarla başlayan ve insanlarla biten eylem iletişimidir.

Sosyal bir varlık olarak insan, sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır. Bunu yapmak için bir veya daha fazla farklı insanla farklı iletişim biçimleri kullanır. İnsanlık tarihine baktığımızda, iletişimin insanın doğada ortaya çıktığı andan itibaren başladığını tahmin edebiliriz. Rastgele çıkardığımız sesleri kelimelere, yüz hareketlerini taklitle, çizgileri yazıya, hareketleri jestlere dönüştüren insanlar, iletişimi sistematik yapılara dönüştürmüşlerdir. (2).

Bir süreç olarak iletişim, insanların psikolojik, ruhsal ve fiziksel olarak ihtiyaç duyduğu önemli ve gerekli bir kazanımdır. İnsanlar sosyal bir işlevi olan bu kavramı sosyalleşme aracı olarak kullanırlar (3). Bireysel bazda iletişim kavramı, insanları birbirine bağlamak, kendini geliştirmek, varlığını anlamak ve ifade etmek için avantajlar sağlar. Sosyal işlevleri de olan iletişim, eğitim ve kültür gibi kavramların gelişmesinde önemli bir etkiye sahiptir (4). Aynı zamanda kişiliğin oluşumunda da iletişim baş aktör olarak dikkat çekmektedir. Kişiliğin oluşumuna katılan iletişim kavramı, öncelikle aile içi iletişimi iyi olan kişilerde sağlıklı bir şekilde uygulanmaktadır. Aile kavramı çerçevesinde iletişim eylemi, kişisel ihtiyaçların karşılanmasına ve ailenin işlevlerinin yerine getirilmesine dayanmaktadır.

İletişimin etkin bir şekilde sürdürülmesinde ailedeki iletişim kadar spora katılım da önem taşımaktadır. Spor, sosyal ilişkileri geliştirerek sosyal mesafeleri azaltan, insanların bir arada uyum içerisinde hareket etmesini sağlayan bireysel ve sosyal etkileşimleri içerir (3,5). Çocukların ve gençlerin düşüncelerini daha doğru ve daha iyi ifade etmelerine yardımcı olur. Rekabetçi sporlar sayesinde çocuklar akranları, antrenörleri, ebeveynleri ve öğretmenleri ile etkileşime dayalı sosyal ilişkiler geliştirirler (6). Bu nedenle aileler çocuklarını okul çağına kadar elinden tutup spor salonlarına, yarışmalara ve maçlara götürebilmelidir. Çocuklarıyla iyi iletişim kurabilmelidirler. Her şeyden önce çocuklarını erken yaşta spor yapmaya teşvik etmeli ve seyirci olarak motive etmelidir. Bu açıdan bakıldığında, aile yaklaşımı ile çocukların spora katılımı arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır (7). Bu nedenle bu çalışmada, sporun aile içi iletişime etkisini incelemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma sporun aile içi iletişimdeki etkisini tespit etmeye yöneliktir. Araştırmada nicel analiz yöntemlerinden olan anket kullanılmıştır. Anketin tercih edilmesinin nedeni hem zaman tasarrufu sağlaması, hem de daha geniş örnekleme ulaşmayı mümkün kılmasıdır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir. İlişkisel tarama, iki veya daha çok değişken arasındaki etkileşimi ve bu etkileşim derecesini tespit eden modeldir (65). Bu çalışmada sporun aile içi etkileşimdeki etkisinin ortaya çıkarılması amaçlandığı için bu model tercih edilmiştir.

Araştırmada düzenli spor yapma durumu ve aile içi iletişim düzeyi olmak üzere iki değişken vardır. Aile içi iletişim düzeyi diyalog yönelimi ve uyum yönelimi olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini Gaziantep ilindeki 13-18 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. Çalışmaya toplam 542 çocuk gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırmada veri toplama araçları araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik Bilgi Formu”, “Düzenli Spor Bilgi Formu” ile Erdoğan ve Anık (66) tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılan “Aile İletişim Kalıpları Ölçeği” olarak belirlenmiştir. Aile İletişim Kalıpları Ölçeğinde 26 soru ve 2 alt boyut bulunmaktadır. Bu alt boyutlar diyalog yönelimi ve uyum yönelimi şeklindedir. Araştırma sırasında toplanan verilerin analizinde nicel bir yöntem kullanılmıştır. Bu kapsamda verilerin analizinde SPSS 25.0 yazılım paketi kullanılarak anlam çıkarıcı ve tanımlayıcı istatistik yöntemler kullanılmıştır. Veriler %95 güven aralığı ve $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Verilerin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizleri, ikili gruplar için t-testi, ikiden fazla olan gruplar için One Way Anova analizi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anketler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler değerlendirilmiş ve hipotezler test edilmiştir.

4.1 Düzenli Spor Yapma İle İlgili Analizler

Düzenli spor yapma sorusunun ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.10de verilmiştir.

Tablo 4.1. Kendini Geliştirme Ölçeği Maddelerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

MADDELER	$\bar{X}$	SS
Düzenli spor yaparım	.49	.50

Buna göre düzenli spor yapma durumunun ortalama değeri .49 olup ,standart sapması .50’dir. Düzenli spor yapma durumunun demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için aşağıdaki bölümlerde t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 4.2. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Cinsiyetine Göre Farklılaşması

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Erkek	270	.592	.492	4.543	.000

Kadın	272	.400	.490
-------	-----	------	------

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının cinsiyetine göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Buna göre erkeklerin düzenli spor yapma ortalamaları, kızlardan daha yüksektir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Yaş Grubuna Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	46.675	5	9.335			
Grup İçi	888.321	536	1.657	5.633	.000	1>4, 1>5, 1>6, 3>4
Toplam	934.996	541				

Gruplar; 1.grup: 13 yaş, 2.grup: 14 yaş, 3.grup:15 yaş, 4.grup:16 yaş, 5.grup:17 yaş, 6.grup:18 yaş,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının yaşa göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Yapılan Tukey HSD testine göre düzenli spor yapanlardaki farklılaşmanın yaş grubu bazında 13 yaş grubu ile 16, 17 ve 18 yaş grubu arasında ve 15 yaş grubu ile 16 yaş grubu arasında olduğu gözükmemektedir. 13 yaş grubunda düzenli spor yapanların ortalaması, 16,17 ve 18 yaş grubuna göre daha yüksektir. 15 yaş grubunda düzenli spor yapanların ortalaması ise, 16 yaş grubuna göre daha yüksektir.

Tablo 4.4. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Yerleşim Birimine Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	37.773	4	9.443			
Grup İçi	897.223	537	1.671	5.652	.000	1>2, 1>5
Toplam	934.996	541				

Gruplar; 1.grup: Büyükşehir, 2.grup: Şehir, 3.grup: İlçe, 4.grup: Kasaba, 5.grup: Köy,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının yerleşim birimine göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Yapılan Tukey HSD testine göre düzenli spor yapanlardaki farklılaşma yerleşim birimi bazında, büyükşehirde yaşayanlar ile şehir ve köyde yaşayanlar arasındadır. Buna göre büyükşehirde yaşayanların düzenli spor yapma ortalamaları, şehirde yaşayanlara ve köylerde yaşayanlara göre daha yüksektir. Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarının, anne öğrenim durumuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	90.951	4	22.738			
Grup İçi	844.045	537	1.572	14.466	.000	4>1, 5>1, 4>2, 5>2, 4>3, 5>3
Toplam	934.996	541				

Gruplar; 1.grup: Okuma yazma bilmiyor, 2.grup: İlkokul mezunu, 3.grup: Ortaokul mezunu, 4.grup: Lise mezunu, 5.grup: Üniversite

veya yüksekokul mezunu,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının anne öğrenim durumuna göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Yapılan Tukey HSD testine göre düzenli spor yapanlardaki farklılaşma anne öğrenim durumları bazında, okuma yazma bilmeyenlerle, lise mezunları ve üniversite veya yüksekokul mezunları arasında; ilkokul mezunları ile lise mezunları ve üniversite veya yüksekokul mezunları arasında; ortaokul mezunları ile lise mezunları ve üniversite veya yüksekokul mezunları arasındadır. Buna göre katılımcıların düzenli spor yapma ortalamaları, annesi okuma yazma bilmeyenler, ilkokul mezunu olan ve ortaokul mezunu olan kişilerde, annesi lise mezunu ve üniversite veya yüksekokul mezunu olanlardan daha düşüktür. Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarının, baba öğrenim durumuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.6'da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	76.163	4	19.041			
Grup İçi	858.834	537	1.599	11.905	.000	5>2, 5>3, 5>4
Toplam	934.996	541				

Gruplar; 1.grup: Okuma yazma bilmiyor; 2.grup: İlkokul mezunu, 3.grup: Ortaokul mezunu, 4.grup: Lise mezunu, 5.grup: Üniversite veya yüksekokul mezunu,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının baba öğrenim durumuna göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Yapılan Tukey HSD testine göre düzenli spor yapanlardaki farklılaşma baba öğrenim durumları bazında, ilkokul mezunları, ortaokul mezunları ve lise mezunları ile üniversite veya yüksekokul mezunları arasındadır. Buna göre, katılımcıların düzenli spor yapma ortalamaları, babası üniversite veya yüksekokul mezunu olanlarda, babası ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olanlardan daha yüksektir. Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarının, kardeş sayısına göre farklılaşma durumlarının incelenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.7'de sunulmuştur.

Tablo 4.7. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	10.652	3	3.551			
Grup İçi	924.344	538	1.718	2.067	.104	-
Toplam	934.996	541				

Gruplar; 1.grup: Tek çocuk; 2.grup: 2 kardeş, 3.grup: 3 kardeş, 4.grup: 4 ve üzeri kardeş,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının kardeş sayısına göre istatistiksel bakımdan farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$). Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarının, aile gelir düzeyine göre farklılaşma durumlarının incelenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.8'de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	61.627	4	15.407	9.473	.000	1>5, 2>5, 3>5

Grup İçi	873.369	537	1.626
Toplam	934.996	541	

Gruplar; 1.grup: 2.000-3.000 TL; 2.grup: 3.001-4.000 TL, 3.grup: 4.001-5.000 TL, 4.grup: 5.001-6.000 TL, 5.grup: 6.001 TL ve üzeri ,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının aile gelir düzeyine göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Yapılan Tukey HSD testine göre düzenli spor yapanlardaki farklılaşma aile geliri 6.001 TL ve üzeri olanlarla, aile geliri 2.000 – 3.000 TL aralığında, 3.001 – 4.000 TL aralığında ve 4.001 – 5.000 TL aralığında olanlar arasındadır. Buna göre, katılımcıların düzenli spor yapma ortalamaları, aile geliri 6.001 TL ve üzeri olanlarda, aile geliri 2.000 – 3.000 TL arasında olanlardan, aile geliri 3.001 – 4.000 TL arasında olanlardan ve aile geliri 4.001 – 5.000 TL arasında olanlardan yüksektir. Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarının, anne meslek grubuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Anne Meslek Grubuna Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	40.064	5	8.013			
Grup İçi	894.932	536	1.670	4.799	.000	3>1, 6>1
Toplam	934.996	541				

Gruplar; 1.grup: Çalışmıyor; 2.grup: İşçi, 3.grup: Memur, 4.grup: Esnaf, 5.grup: Emekli, 6. grup: Diğer,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının anne meslek grubuna göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Yapılan Tukey HSD testine göre düzenli spor yapanlardaki farklılaşma annesi çalışmayanlarla, annesi memur veya diğer meslek gruplarında olanlar arasındadır. Buna göre, katılımcıların düzenli spor yapma ortalamaları, anneleri memur olanlarda ve anneleri yukarıda sayılan meslek grupları (işçi, memur, esnaf ve emekli) dışında çalışanlarda, annesi çalışmayanlara göre daha yüksektir. Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarının, baba meslek grubuna göre farklılaşma durumlarının incelenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10. Katılımcıların Düzenli Spor Yapma Durumlarının Baba Meslek Grubuna Göre Farklılaşması

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	37.176	5	7.435			
Grup İçi	897.821	536	1.675	4.439	.001	6>2
Toplam	934.996	541				

Gruplar; 1.grup: Çalışmıyor; 2.grup: İşçi, 3.grup: Memur, 4.grup: Esnaf, 5.grup: Emekli, 6. grup: Diğer,

Araştırmada düzenli spor yapma durumlarının baba meslek grubuna göre istatistiksel bakımdan farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Yapılan Tukey HSD testine göre düzenli spor yapanlardaki farklılaşma babası yukarıda sayılan meslek grupları (işçi, memur, esnaf ve emekli) dışında çalışanlarla, babası işçi olanlar arasındadır. Buna göre katılımcıların düzenli spor yapma ortalamaları, babası yukarıda sayılan meslek grupları (işçi, memur, esnaf ve emekli) dışında çalışanlarda, babası memur olanlardan daha yüksektir.

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın amacı, sporun aile içi iletişimdeki etkisini tespit etmektir. Araştırmanın birinci değişkeni olan spor ile ilgili katılımcıların düzenli spor yapma durumları incelenmiş daha sonra da düzenli spor yapma durumları üzerinde demografik değişkenlerin etkisi ele alınmıştır. Araştırmanın ikinci değişkeni olan aile içi iletişim değişkeninde katılımcıların aile içi iletişim düzeyi incelenmiş sonrasında demografik değişkenlerin aile içi iletişim üzerinde etkili olup olmadığına bakılmıştır. Sporun aile içi iletişim üzerinde etkisi olup olmadığını belirlemek için de korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ulaşılan bulgular, bu bölümde alanda yapılan benzer çalışmaların bulgularıyla kıyaslanmıştır.

Katılımcıların düzenli spor yapma durumlarının belirlenmesi için araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak oluşturulan formla elde edilen veriler analiz edildiğinde katılımcıların %50'sinin spor yapmadığı %49'un ise düzenli olarak spor yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Gökalp (10) çalışmasında, düzenli olarak spor yapanların oranının yapmayanlara kıyasla fazla olduğu ifade edilmiştir. Benzer sonuç Adıgüzel (11) ve Hazar, Tekkurşun Demir ve Can (12) çalışmasında da tekrar etmiştir. Çalışma sonucuna göre aktif spor yapanların oranı yapmayanlara göre fazladır (11, 12). Bu çalışmaların sonucu araştırma sonucundan farklıdır. Aradaki farklılığın temel nedeni, her iki çalışmada da katılımcıların beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri olmaları ile açıklanabilir.

Belirli günlerde spor yaptığını belirten katılımcılarla ilgili bulgular değerlendirildiğinde günlük ortalama spor yapma süresinin 44 dakika olduğu sonucu elde edilmektedir. Bu bulguyu destekleyecek ya da bğuya göre farklılık oluşturacak alanda bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Düzenli spor yapma durumunun demografik özelliklere göre değişip değişmediğiyle ilgili bulgular değerlendirildiğinde cinsiyete göre anlamlı yönde farklılaşma olduğu tespit edilmiş olup erkeklerin kadınlara kıyasla düzenli spor yapma ortalamalarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Yıldırım (13) çalışmasında cinsiyet değişkeninin spora katılım üzerinde değişiklik oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda erkekler lehine bir farklılık oluşmuşken Yıldırım (13) çalışmasında kızlar lehine farklılık tespit edilmiştir. Her iki araştırma sonucunda da cinsiyet değişkeni anlamlı bir farklılığa neden olmuştur. Bu yönüyle bir benzerlik tespit edilirken değişiklik belirlenen grup yönüyle farklı olduğu anlaşılmaktadır. Hazar, Tekkurşun Demir ve Can (12) çalışmasında cinsiyet değişkeninin spora katılımı etkilemediği yönünde ulaşılan sonuç, araştırma sonucundan farklılık göstermektedir.

Yaş göre elde edilen bulgulardan hareketle düzenli spor yapma durumunun değiştiği tespit edilmiştir. Adıgüzel (11) çalışmasında ise aktif spor yapma durumunda yaş değişkeninin farklılaşma oluşturmadığı belirlenmiştir. Benzer sonuç Türkmen vd. (14) ve Göksel ve Caz (15) çalışmalarında da tespit edilmiştir. Bu sonuçlar araştırma sonucundan farklıdır. Aradaki farklılığın nedeni olarak araştırmanın örneklem grubunun yaş aralığının birbirinden uzak olması; alanda yapılan ve araştırma sonucundan farklı bir sonuca ulaşan çalışmalarda ise yaş aralığının birbirine yakın olması gösterilebilir.

Araştırmada yerleşim birimi değişkenine göre katılımcıların spor yapma durumunun farklılaştığı sonucu belirlenmiştir. Büyükşehirde yaşayan katılımcıların şehir ve köyde yaşayanlara kıyasla spor yapma ortalamalarının yüksek olduğu sonucu belirlenmiştir. Adıgüzel (11) çalışmasında belirtilen sonuca göre yerleşim yeri ile aktif spor yapma arasında ilişki olduğu ifade edilmiştir. Benzer sonucun alanda yapılan Korkmaz (16) çalışmasında da tekrar ettiği anlaşılmaktadır. Ulaşılan sonuçların araştırma sonucunu desteklediği anlaşılmaktadır.

Anne ve baba öğrenim durumu değişkeninin katılımcıların spor yapma durumlarını etkilediği sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucuna göre anne ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe çocuklarını spora teşvik etme oranı artmaktadır. Araştırma sonucu Adıgüzel (11) ve Amman vd. (17) araştırmalarının sonucuyla desteklenmektedir. Buna karşın Türkmen (14) çalışmasının sonucunda anne eğitim düzeyinin spora katılımı etkilemediği sonucu ifade edilmiştir. Benzer bir çalışma olan Hazar, Tekkurşun Demir ve Can (12) çalışma sonucunda da anne ve baba öğrenim durumunun spora katılımı etkilemediği ifade edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar,

araştırma sonucundan farklıdır.

Katılımcıların kardeş sayısına göre düzenli spor yapma durumlarının değişmediği tespit edilmiştir. Spora katılım üzerinde kardeş değişkenini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bulgulardan hareketle aile gelir düzeyi değişkeninin katılımcıların spor yapma durumlarında farklılaşmaya yol açtığı belirlenmiştir. Aktif spor yapma durumuyla aylık gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını tespit eden Adıgüzel (11) çalışma sonucuyla araştırma sonucu farklıdır.

Bulgulara göre anne ve baba meslek grubu değişkeninin katılımcıların düzenli spor yapma durumunu farklılaştırdığı tespit edilmiştir. Hazar, Tekkurşun Demir ve Can (12) çalışmasında anne ve baba meslek grubu değişkeninin spora katılımı etkilemediği sonucu ifade edilmiştir. Bu sonuç araştırma sonucundan farklıdır.

Katılımcıların aile içi iletişim düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gülnar ve Öztat (18) çalışmasında katılımcıların genelinin aile içi iletişim düzeyi yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların aile içi iletişim düzeyinde cinsiyet değişkeninin herhangi bir farklılığa yol açmadığı tespit edilmiştir. Gökalp (10) çalışmasında ise kadınların iletişim düzeyinin erkeklere kıyasla daha iyi düzeyde olduğu sonucu ifade edilmiştir.

Katılımcıların aile içi iletişim düzeyi yaş değişkeni yönüyle incelendiğinde farklılık oluşmadığı sonucu bulunmuştur. Bu sonuçla Gökalp (10) çalışmasında ulaşılan sonuç örtüşmektedir.

Katılımcıların aile içi iletişim becerileri üzerinde yerleşim birimine göre bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçla Gökalp (10) çalışmasında ulaşılan sonuç benzerdir. Ayrıca alanda yapılan başka çalışmada da yerleşim birimi değişkeninin iletişim becerisi üzerinde anlamlı fark oluşturmadığı sonucu tekrar etmektedir (19). Buna karşın Görür (20) çalışmasında ulaşılan sonuca göre iletişim becerileri yerleşim birimine göre farklılaşmaktadır. Bu sonucun araştırma sonucundan farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmada katılımcıların aile içi iletişim becerileri üzerinde anne ve baba öğrenim durumu değişkeninin herhangi bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç Gökalp (10) çalışmasında elde edilen sonuçla desteklenmektedir.

Araştırmada katılımcıların aile içi iletişim becerileri üzerinde kardeş sayısı değişkeninin etkili olmadığı ve bir fark yaratmadığı sonucu bulunmuştur. Bu sonucunda alanda yapılan benzer çalışmalardan Gökalp (10) ve Günay (21) araştırmasında ulaşılan sonuçla desteklendiği ifade edilebilir.

Araştırmada aile içi iletişim becerileri düzeyinde aile gelir düzeyinin farklılık oluşturmadığı sonucu belirlenmiştir. Bu sonucun Gökalp (10) sonucuyla aynı olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada katılımcıların aile içi iletişim becerileri üzerinde anne ve baba meslek grubu değişkenine göre herhangi bir farklılık oluşmadığı tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçla Gökalp (10) sonucu paraleldir. Ayrıca İlaslan (82) çalışmasında baba eğitim durumunun iletişim becerileri üzerinde anlamlı değişiklik oluşturmadığı sonucu da alanda mevcuttur. Bu çalışmanın sonucu da araştırma sonucunu desteklemektedir.

Katılımcıların düzenli spor yapma durumunun aile içi iletişim üzerindeki etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan regresyon analizinin sonucuna göre düzenli spor yapma durumlarıyla aile içi iletişim arasında ilişki olmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmanın konusuyla doğrudan ilgili olan spora katılımının aile içi iletişimi etkilediği sonucuna ulaşan Min-soo Cho (23) çalışması, araştırma sonucunu desteklememektedir. Jeong (24) çalışmasının sonucu da araştırma sonucuyla örtüşmemektedir. Bu çalışma sonuçlarının araştırma sonucundan farklı olmasının nedeni olarak örneklem grubunun farklılığı gösterilebilir. Nitekim araştırmanın örneklem grubu 13-18 yaş arasındaki bireylerden oluşurken Min-soo Cho (23) ve Jeong (24) çalışmalarının örneklem grubu ailelerdir. Bununla birlikte araştırma konusuyla doğrudan ilgili olmasa da konu olarak iletişim becerilerine odaklanan Gökalp (10) çalışmasında ise spor yapma değişkeninin iletişim becerileri üzerinde anlamlı yönde fark oluşturduğu belirtilmiştir. Bu farkın temel nedeninin lisanslı öğrencilerden kaynaklandığı Gökalp (10) tarafından ifade edilmiştir. Özerkan (25) ve Avşar (26) çalışmasında da spor yapanların

iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu sonucu bulunmuştur. Çalışmaların sonucu, araştırma sonucundan farklılık göstermektedir.

Araştırma sonuçlarından hareketle spora katılımın aile tarafından bilinçli bir şekilde desteklendiği anlaşılmaktadır. Anne ve baba eğitim durumunun önemli bir değişken olması, spora katılımın sağlanması için anne ve babaların bilinçlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Dolayısıyla bu yönde tedbirler alınması, kurslar veirlmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi önerilmektedir. Yerleşim yeri değişkenine göre büyükşehirde yaşayanların lehine değişiklik bulunması daha kk yerleşim yerlerinde bulunanlara aynı fırsatların sunulmadığını, olanak oluşturulmadığını düşündürmektedir. eğitimde sağlanan/sağlanması için çaba gösterilen fırsat eşitliğinin spora katılım için de uygulanması önerilmektedir. Spora katılımın aile içi iletişimi etkilemediği yönünde tespit edilen araştırma sonucunun alanda yapılan çalışma sonuçları tarafından desteklenmediği görülmektedir. Alanda yapılan taramada doğrudan spora katılımın aile içi iletişim üzerinde etkisini araştıran bir çalışma olmadığı için ulaşılan sonucun değerlendirilmesinde yeterli veri olmadığı belirtilebilir. Bu bağlamda alanda daha çok çalışma yapılması önerilmektedir.

6. KAYNAKLAR

- 1.Mutlu, E. İletişim sözlüğü, Ankara: Sofos, 2012.
- 2.Güngör, N. İletişim, kuramlar, yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi, , 2011
- 3.Tozoğlu E, Bayraktar, G. Effects of Sports on Communication Skills: A Research on Teacher Candidates. Research on Humanities and Social Sciences. 2014;4(2), 68-74.
- 4.Kaya, A. Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim. Ankara: Pegem, 2011
- 5.Yiğit S, Dalkılı M, Grkan AC, Acar E, Ulukan H, Esenkaya, A. Examination of wrestlers' communicative skills according to some variables. Journal of Health, Sport and Tourism. 2015;6(1), 5-9.
- 6.Smith, A. Peer relationships in Physical Activity Contexts: A Road Less Traveled in Youth Sport and Exercise Psychology Research. Psychology of Sport and Exercise. 2003;4(1), 25-39.
- 7.Ocak Y, Keskin V, Tortop Y, Glnk S. Çocuklarını Yaz Spor Okullarına Gönderen Ailelerin Sosyo-Ekonomik Durumları ve Beklentileri. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi. 2011;2(1), 13-22.
- 8.Karasar N. Araştırmalarda rapor hazırlama. Ankara: Nobel Yay. 2011.
- 9.Erdoğan , & Anık C, (2018). Aile iletişim kalıpları lğinin türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlik alışması. Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi. (29), 21-46.
- 10.Gökalp HA. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ğrencilerinin İletişim Becerilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Balıkesir İli rneği). 2017, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- 11.Adıgüzel Hİ. Spor Bilimleri Fakültesinde Eğitim Gören ğrencilerin Spora Bakış Açıları Ve Spor Yapma Alışkanlıklarının İncelenmesi. 2020, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- 12.Hazar Z, Tekkurşen Demir G, Can B. Lise ğrencilerinin Spora Katılım Gdlerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, 2018;16(4),225-235. DOI: 10.1501/Sporm_0000000405.
- 13.Yıldırım M. Üniversite Takımlarında Mücadele Eden Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi (Eskişehir Osmangazi niversitesi rneği). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2017;18(1), 41-51.
- 14.Türkmen M. Abdurahimoğlu Y, Varol S, Gkdag M. İslami İlimler Fakültesi ğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi Bartın niversitesi rneği. Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2016;2(1) , 48-59.
- 15.Göksel AG ve Caz . Anadolu Lisesi ğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Marmara Üniversitesi

Spor Bilimleri Dergisi, 2016;1(1): 1-10.

- 16.Korkmaz O. Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi. 2012;XIV(II), 209-226.
- 17.Amman MT, İkizler HC, Karagözoğlu C. Sporda sosyal bilimler. Bursa: Alfa Yayınevi, 2000.
- 18.Gülner B, Öztat F. Aile İçi Yüz Yüze İletişim, İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İlişkisi. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi, 2020;28(1), 28-39.
- 19.Köker S, Evrengöl A, Canat S. Ergenlerin Ana Babaları ile İletişimlerini Algılama Düzeyleri. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi, 2005;1(2), 75-78.
- 20.Görür D. Lise Öğrencilerinin iletişim Becerilerini Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. 2001, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Adana.
- 21.Günay K. Sınıf Yönetiminde Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. 2003, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Adana.
- 22.İlaslan Ö. Orta Öğretim Öğrencilerinin Bazı Özlük Niteliklerinin ve Baskın Ben Durumlarının İletişim Becerileriyle İlişkisi. 2001, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Konya.
- 23.Min-soo C. The Influence of Family's Participation In Recreational Sports on its Resilience and Communication Facilitation. Journal of Exercise Rehabilitation. 2014;10(5), 313-318.
- 24.Jeong KH. Jeong The Influence of the Types Of Participation in Leisure Sports Activities of Family on Communication Facilitation, Gap, Conflict and Conflict Tactics Behavior Between Old and New Generations. Korean J Sociol Sport, 2006;19, 373-392.
- 25.Özerkan KN. Spor Psikolojisine Giriş Temel Kavramlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2005, s.47-49.
- 26.Avşar Z. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2004;XVII(2), 111-130.

ÇOCUKLARDA SINAV KAYGISI İLE SPOR DEVAMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Abdolvahap KARA

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor AD.

Doç. Dr Uğur ABAKAY

Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği AD.

*** Bu çalışma, Abdolvahap Kara'nın aynı isimli tez çalışmasından türetilmiştir**

ÖZET

Bu araştırma, Çocuklarda sınav kaygısı ile spor devamlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Örneklem grubu, 2021 yılında Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokul ve lise öğrencilerinden gönüllülük esasına dayalı olarak rastgele yöntemle seçilen 1314 (536 kız, 778 Erkek) öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgiler formu ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Totan (2018) tarafından yapılan "Westside Sınav Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda ikili gruplar için Independent sample t testi, çoklu gruplar için OneWay ANOVA, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleme için Spearmans' korelasyon analizi kullanıldı.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin sınav kaygısı puanlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiş, ancak erkek öğrencilerin kaygı puanları kız öğrencilerinkinden anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun (991 kişi) ortaokul düzeyinde 5-7.sınıflarda sporla uğraştığı, lise düzeyinde ise spor faaliyetlerinden uzaklaştıkları tespit edilmiştir. Bir spor branşı ile uğraşmayanların sınav kaygı puanları daha yüksek çıkmıştır. Meslek lisesi öğrencilerinin diğer okul türlerine göre sınav kaygı puanları daha yüksek, öğrenim düzeyi açısından 11 ve 12.sınıfların sınav kaygı puanları daha yüksek bulunmuştur. Spor bırakma oranının en çok 12. sınıflarda olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin gelir seviyesi arttıkça sınav kaygısı puanları da düşüş göstermektedir. Anne ve baba eğitim seviyesi açısından da ebeveynlerinin eğitim seviyesi düşük olan öğrencilerin sınav kaygısı puanları yüksek olarak bulunmuştur. Spor bırakma nedenleri ile sınav kaygısı arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır, ancak büyük çoğunluğunun (%72,3) sporun akademik hedeflere ulaşmada zaman bulamadıkları için bıraktıklarını belirttikleri görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Sınav Kaygısı, Spor, Çocuk

Investigation of the relationship between exam anxiety and sports continuity in

Abstract

This research is a descriptive study to examine the relationship between test anxiety and sports continuity in children. The sample group consists of 1314 students (536 girls, 778 boys) randomly selected from secondary and high school students affiliated to Gaziantep Provincial Directorate of National Education in 2021 on a voluntary basis. In order to collect data in the research, the personal information form created by the researcher and the "Westside Exam Anxiety Scale", which was adapted into Turkish by Totan (2018), were used. SPSS 22.0 program was used for the statistical analysis of the data in the research. Independent sample t-test for paired groups, OneWay ANOVA for multiple groups, Spearmans' correlation analysis was used to determine the relationship between variables.

As a result of the research, it was determined that the test anxiety scores of the students were moderate, but the anxiety scores of the male students were found to be significantly higher than those of the female students. It has been determined that the majority

of the sample group (991 people) are engaged in sports in the 5th-7th grades at the secondary school level, and they stay away from sports activities at the high school level. The test anxiety scores of those who did not deal with a sport branch were higher. Vocational high school students' test anxiety scores were higher than other school types, and the test anxiety scores of 11th and 12th grades were higher in terms of education level. It was determined that the rate of quitting sport is mostly at 12th grades. As the income level of the students increases, their test anxiety scores also decrease. In terms of mother and father education level, the test anxiety scores of the students whose parents' education level is low were found to be high. No relationship was found between the reasons for quitting sports and exam anxiety, but it was seemed that they quit doing sports (%72,3) because they couldn't find time to achieve their academic goals.

Keywords: Exam Anxiety, Sports, Child

1.GİRİŞ VE AMAÇ

İnsanın fiziksel ve zihinsel dünyası dikkate alındığında en verimli şekilde hareket yapma kabiliyeti ile donatıldığı görülür. Hareket insan vücudunun normal fonksiyonlarını devam ettirmesi için bir ihtiyaçtır aynı zamanda. İnsanın kendi sağlığını geliştirerek kendini huzurlu hissetmesinin en etkili ve en pratik yolu spordur. İnsan düşük yoğunluklu spor bile yapsa kendini mutlu hissetmeye başlar, neşesi artar, motivasyonu artar. İnsanların bilişsel ve fiziksel gelişiminde büyük etkisi olan sporla nitelikli insan gücü oluşturulabilir (Akgün, 1982).

Eski çağlardan beri insanlar işlerini yaparken fiziksel gücünü kullanarak yaparken günümüz modern dünyasında fiziksel gücünü daha az kullanarak hareketliliğini yitirmiştir. İnsanların özellikle gençlerin fiziksel ruhsal gelişimini sağlayan hareketin tüm varyasyonlarını kuşatan beden eğitimi ve spor eğitimidir (Açıkada, 1990). Eğitimde istenilen davranışların kazandırılmasına, istenmeyen davranışlardan uzaklaştırılmasında spora katılım etkili olmaktadır. (Harrison ve diğ., 2003).Sporun özellikle genç nesillerin yapıcı ve üretken olmasını sağlarken milli birlik ve beraberlik bilincinin oluşmasını sağladığı gibi ekonomik ve kültürel kalkınmaya büyük katkısı vardır (Yetim 2015)

Günümüzde hemen hemen her öğrenci başarısız olma korkusu ile sınavlardan belli bir düzeyde kaygı duymaktadır. Bu durum öğrencilerin edindiği bilgileri sınav sırasında etkili bir biçimde kullanmalarına engel olup akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Kutlu ve Bozkurt, 2003: 210 – 211). Sınav kaygısı, öğrencinin sınav veya benzeri herhangi bir değerlendirmede kendini tehlikeli bir durumda algılaması ile ortaya çıkan ve öğrencilerin akademik başarısını etkileyen önemli bir etmendir. Bu kaygı başarıyı olumsuz etkiler (Baltaş ve Baltaş,1993; Kutlu ve Bozkurt, 2003: 210).

Sınav kaygısı öğrenciler için büyük bir tehdit oluşturur. MEB rehberlik araştırma servisinin, 1985-86 yılında yaptığı dikkat çekici araştırmaya göre üniversiteye hazırlık aşamasında öğrencilerin duydukları kaygı düzeylerinin ameliyata girecek bir hastanın kaygı düzeyinden daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştı. İlkokuldan beri oluşan yüksek düzeyde akademik başarı beklentisi çok büyük bir baskı oluşturmaktadır, böylece ortaya çıkan sınav kaygısı öğrenciler için akademik başarıları açısından da problem haline gelmektedir. İlköğretim ve ortaöğretimde okuyan devam eden öğrencilerin yaklaşık %18'i sınav yüksek sınav kaygısından olumsuz etkilenecek akademik başarısız olabilmektedir (Baltaş, 2002).

Literatür tarandığında, yapılan çalışmaların fiziksel aktivite katılım gösteren öğrencilerde sınav kaygısının daha düşük olduğunu ya da sınav kaygısının azaltmayı etkisi olduğunu bulmuştur. Buna göre, Dalkıran (2012) tarafından yapılan araştırmada dershaneye giden öğrencilerin sınav kaygı düzeylerinin fiziksel aktiviteye katılmaları halinde sınav kaygısının var olmasına rağmen fiziksel aktivite yapmayanlara oranla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Yine Öznur (2014) tarafından yapılan çalışmada fiziksel aktivitelere katılım düzeyi yüksek olan bireylerin kaygı durumlarının fiziksel aktivite katılım düzeylerinin düşük olan bireylere oranla

daha düşük olduğunu saptamıştır. Erdoğan (2012) yaptığı araştırmada serbest zaman etkinliklerine katılan öğrencilerin katılmayan diğer öğrencilere oranla sınav kaygılarının daha düşük, durumluk kaygılarının ise daha yüksek olduğunu saptamıştır. Canan ve Ataoğlu (2010) düzenli olarak spor yapmak kaygı düzeyine olumlu yönde etkileyerek azalmasına neden olduğunu bulmuştur.

Spor önceleri vakit geçirmek için kullanılırken günümüzde ekonomik, uluslararası ilişkiler, siyasi etkiler, reklam, kitle sporu, kurumsallaşma, engellilerde spor, profesyonel ve amatör spor gibi boyutları oluşmuş ve bireyin toplumla ilişkisini etkileyen önemli bir hale gelmiştir. Çocuklar çeşitli güdülerle spora başlamakta zamanla; spora ilginin kaybolması ve başka olgulara ilgi duyulması, yeterli zaman bulamaması, aile isteği ve akademik başarısızlık kaygısı gibi sebeplerden sporu bırakıyorlar ve sonraki yıllarda spora devam etmiyorlar (Yetim, 2000).

Bu etkenler içerisinde günümüz eğitim sisteminde çok önemli yer tutan liseye ve üniversiteye giriş sınavları sporcu aday öğrenciler üzerinde etkisi araştırılmaya değer bir konudur. Dolayısıyla, sporu bırakmanın sınav kaygısı ile ilişkili olup olmadığının ortaya konması, aile, zaman, akademik başarı isteğinin, ailelerin eğitiminin ve maddi durumunun, spora olan ilgi düzeyinin, çocuklar açısından sporun devamlılığına etkisinin araştırılması oldukça önem arz etmektedir.

3.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırma, Çocuklarda sınav kaygısı ile spor devamlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada ayrıca spor devamlılığı ile akademik başarı kaygısı zaman ilişkisi, aile gelir düzeyi, aile eğitim düzeyi, okul türü açılarından ilişkisi incelenmiştir.

3.1.Evren-Örneklem

Örneklem grubu, 2021 yılında Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokul ve lise öğrencilerinden gönüllülük esasına dayalı olarak rastgele yöntemle seçilen 1314 (536 kız, 778 Erkek) öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin cevapları online form ve yazılı form olarak toplanmıştır.

3.2.Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgiler formu ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Totan (2018) tarafından yapılan "Westside Sınav Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Westside Sınav Kaygısı Ölçeği (WSKÖ); Ölçek Driscoll (2007) tarafından geliştirilmiş Türkçeye uyarlama çalışması Totan ve Yavuz (2009) tarafından yapılmıştır. Totan ve Yavuz (2009) betimleyici faktör analizinde ölçeğin açıklanan varyansının %46,05 olduğu, faktör yüklerinin .32 ile .78 arasında olan tek boyutlu yapının var olduğu belirlenmişlerdir. Doğrulayıcı faktör analizinde ölçeğe ait tek faktörlü yapının doğrulandığına ulaşılmıştır ($\chi^2= 155,02$, $sd= 42$, $\chi^2/sd= 3,69$, $CFI= .97$, $RMSEA= .05$). Madde toplam korelasyonları .47-.71 arasında olan ölçeğin test tekrar test geçerliği .57 Cronbach alfa katsayısı ise .89 olarak rapor etmişlerdir" (Totan, 2018).

Puanlama: Daima doğru: 5 puan, Genellikler doğru: 4 puan, Ara sıra doğru: 3 puan, Nadiren doğru: 2 puan, Asla doğru değil: 1 puan, En düşük puan: 33, en yüksek puan: 55

Tüm sorularda tersten puanlama yapılmıştır. Alınan puanlar yüksek ise sınav kaygısı düzeyinin yüksek olduğunu, alınan düşük puanlar ise sınav kaygısı düzeyinin düşük olduğuna işaret etmektedir. Herhangi bir kestirim noktası bulunmamakla birlikte geniş gruplara uygulandığında +1 standart sapma ve yukarısında değere sahip olan öğrencilerin sınav kaygısı yüksek, -1 standart sapma ve

aşağısında değer alan öğrencilerin ise sınav kaygısı düşük olarak değerlendirilebilir.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerde, betimsel istatistik hesaplamaları yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. İstatistiksel analizde. Ölçümle belirtilen değişkenler ortalama, standart sapma (X/ss); sayımla belirtilen değişkenler yüzde olarak ifade edildi. Gruplar arası karşılaştırmalarda ikili gruplar için Independent sample t testi, çoklu gruplar için One Way ANOVA analizi kullanıldı.

4.BULGULAR

Tablo 4.1. Araştırma grubunun sınav kaygısı puanlarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırması

	n	Ort.	ss.	t	p
Kız	536	33,6922	9,03226	-7,96100	0.000
Erkek	778	37,8085	9,46391		

Tablo 4.1 Araştırma grubunun sınav kaygısı puanlarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırması verilmektedir. Buna göre erkek öğrencilerin sınav kaygısı puanları anlamlı bir şekilde kızlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.2. Araştırma grubunun sınav kaygısı puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkeni açısından karşılaştırması

	KT	sd	KO	F	p	Fark
Gruplar arası	1021,913	3	340,638	3,795	,010	4>1, 2, 3
Grup içi	117594,093	1310	89,766			
Toplam	118616,006	1313				

Gruplar; 1.grup: Devlet, 2.grup: Proje, 3.grup: Özel, 4.grup: Meslek

Tablo 4.2’de araştırma grubunun sınav kaygısı puanlarının öğrenim gördükleri okul türü değişkeni açısından karşılaştırması verilmektedir. Buna göre gruplar arasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. Meslek lisesinde öğrenim görenlerin sınav kaygısı puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.3. Araştırma grubunun sınav kaygı puanlarının gelir düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması.

	KT	sd	KO	F	p	Fark
Gruplar arası	2362,610	2	1181,305	13,322	,000	3>1,2 2>1
Grup içi	116253,396	1311	88,675			
Toplam	118616,006	1313				

Gruplar; 1.grup: 5000 TL ye kadar, 2.grup: 5001TL- 10000TL, 3.grup: 10001 ve üzeri

Tablo 4.3’de araştırma grubunun aile gelir düzeyi açısından karşılaştırması verilmektedir. Buna göre aile gelir düzeyi düşük olanların kaygı düzeyi puanları anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile gelir düzeyi arttıkça sınav kaygı puanı düşmektedir.

($p<0.05$).

Tablo 4.4. Araştırma grubunun sınav kaygı puanlarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması.

	KT	sd	KO	F	p	Fark
Gruplar arası	932,275	2	466,137	5,193	,006	1>3
Grup içi	117683,731	1311	89,766			
Toplam	118616,006	1313				

Gruplar; 1.grup: ilköğretim, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans ve Üstü

Tablo 4.4’de araştırma grubunun anne eğitim düzeyi açısından karşılaştırması verilmektedir. Buna göre anne eğitim düzeyi düşük olanların kaygı düzeyi puanları anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. ($p<0.05$).

Tablo 4.5. Araştırma grubunun sınav kaygı puanlarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması.

	KT	sd	KO	F	p	Fark
Gruplar arası	2298,135	2	1149,067	12,951	,000	1>3 2>3
Grup içi	116317,871	1311	88,725			
Toplam	118616,006	1313				

Gruplar; 1.grup: ilköğretim, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans ve Üstü

Tablo 4.5’de araştırma grubunun baba eğitim düzeyi açısından karşılaştırması verilmektedir. Buna göre baba düzeyi düşük olanların kaygı düzeyi puanları anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. ($p<0.05$).

Tablo 4.6. Araştırma grubunun sınav kaygı puanlarının sporu bırakma nedenleri değişkenleri açısından karşılaştırılması.

	KT	sd	KO	F	p	Fark
Gruplar arası	190,918	2	95,459	1,057	,348	Yok
Grup içi	118425,087	1311	90,332			
Toplam	18616,006	1313				

Gruplar; 1.Grup:Akademik çalışmalarına zaman yetmiyor. 2.Grup: Spora olan ilginin azalması. 3. Aile isteği

Tablo 4.6’de araştırma grubunun sporu bırakma nedenleri açısından karşılaştırması verilmektedir. Buna göre spor bırakma nedenleri ile sınav kaygısı arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır, ancak büyük çoğunluğunun (% 72,3) sporu bırakma nedeni olarak akademik hedeflere ulaşmada zaman bulamamalarının olduğunu düşündükleri görülmüştür.

Tablo 4.7. Araştırma grubunun sınav kaygısı puanlarının devam etikleri spor dalı olup olmadığı açısından karşılaştırılması

	n	Ort.	ss.	t	p
Evet	323	34,4272	9,74027	-3,65100	0.000
Hayır	991	36,6842	9,36500		

Tablo 4.7’de araştırma grubunun sınav kaygısı puanlarının devam etikleri spor dalı açısından karşılaştırılması verilmektedir. Buna göre okudukları sınıfta spor yapmayanların puanları okudukları sınıfta spor yapanlardan anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.8. Araştırma grubunun sınav kaygı puanlarının düzenli spor geçmişi olup olmadığı değişkeni açısından karşılaştırılması

	n	Ort.	ss.	t	p
Evet	718	35,7465	9,51530	-1,60400	0,109
Hayır	596	36,5906	9,47940		

Tablo 9’de araştırma grubunun sınav kaygısı ve spor geçmişi olup olmadığı değişkeni açısından karşılaştırması verilmektedir. Düzenli spor geçmişi olanların sınav kaygı puanları ile, spor yapmayanların sınav kaygı puanları arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır ($p < 0.05$).

Tablo 4.9. Araştırma grubunun sınav kaygı puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması

	KT	sd	KO	F	p	Fark
Gruplar arası	4890,193	4	1222,548	14,072	,000	4,5>1,2,3 1>2,3
Grup içi	113725,813	1309	86,880			
Toplam	118616,006	1313				

Gruplar; 1.grup: 8. sınıf, 2.grup: 9. sınıf, 3.grup: 10. sınıf, 4.grup: 11. sınıf, 5.grup: 12. Sınıf

Tablo 4.9’de araştırma grupları arasında farklılıklara rastlanmıştır ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile LSD testi yapılmıştır. 8, 11, ve 12. Sınıflarda öğrenim görenlerin 9 ve 10. Sınıflarda öğrenim görenlerden daha yüksek sınav kaygısı puanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde çalışma verilerinden elde edilen sonuçların tartışmasına yer verilmiştir. Çalışmada yer alan orta öğretim öğrencilerinin sınav kaygılarına ilişkin yapılan değerlendirmede elde edilen genel ortalamalarının 33 ile 37 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 55, en düşük puan 11 olduğuna göre, çıkan sonuç çalışmamızda yer alan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin genel olarak sınav kaygı düzeylerinin belirgin fark olmadan 33 olan puan ortalamasının az üstünde olduğu, grup ortalaması ile sınav kaygı puan ortalaması farkının az olmasından dolayı sınav kaygılarının ortalama düzeyde olduğu söylenebilir.

Yemişçigil (2006), tıp fakültesi öğrencilerinin başarı güdüsü ve sürekli kaygı düzeyleri farklılıklarının araştırılması amacıyla yaptığı araştırmasında sürekli kaygı düzeyinin cinsiyete göre önemli bir fark göstermediğini belirlemiştir. Gürsoy (2006), farklı sosyo – ekonomik düzeydeki ergenlerin benlik tasarımı düzeyleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında cinsiyetin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığını bulmuştur. Erdul (2005: 48) Cinsiyet değişkeni açısından kız çocuklarının sınav kaygısı düzeylerinin erkeklere oranla düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi kız çocuklarının sınavlara iyi hazırlanabildiğini ve duygularını yakın gördükleri ile paylaşıp kaygı düzeylerini azalttıkları şeklinde yorumlanabilir.

Gelir düzeyi ile sınav kaygı düzeyi incelendiğinde anlamlı şekilde gelir düzeyi yüksek diyebileceğimiz 10001 tl ve üstü aylık geliri olan ailelerdeki çocukların gelir düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun güçlü 2 nedeni olabilir birincisi yüksek gelir düzeyindeki aileler çocuklarını sınavlara hazırlamak için maddi imkânlarıyla çocuklarını okul dışında destekleyerek sınavlara daha

hazır hale getirebilirler. Diğer sebep aile gelir düzeyi düştükçe eğitimin gelir kazanmak için yol olmaktan çok amaca yönelmesi ile çocuklar tek şanslarının eğitimde iyi yerlere gelmek olacağını düşünerek kaygı düzeylerini arttırması olabilir.

Ailelerin eğitim düzeyi ile sınav kaygı düzeyi incelendiğinde anlamlı şekilde eğitim düzeyi yüksek diyebileceğimiz ailelerdeki çocukların sınav kaygı puanları, eğitim düzeyi düşük olan ailedeki çocuklarından düşük çıkmıştır. Bu durum aile eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarına sınav kaygısı ile başa çıkmanın yollarını gösterebildikleri, sınavlara psikolojik yönden hazır olmaları konusunda olumlu tekinler verebildikleri, eğitim de üst seviyede olan ebeveynlerin olumlu örnek oluşturaak çocuğun başarıya olan inancın arttırılması ile açıklanabilir.

Pehlivan (2013) bırakma nedenleri konulu yaptığı araştırmada sporu bırakmada etkili nedenler arasında sınava hazırlanma nedenini bulmuştur. Yine aynı çalışmada sporun en çok lise düzeyinde (%48,7) bırakıldığını tespit etmiştir. Bu araştırma verilerinde tablo 4.10. dikkatle incelendiğinde öğrencilerin lise de üst sınıflara çıktıkça spor yapmayı bıraktıkları hatta lise son sınıf olan 12. sınıfta sporu bırakma oranının en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, öğrencilerin sınav kaygısı puanlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiş, ancak erkek öğrencilerin kaygı puanları kız öğrencilerinkinden anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun (991 kişi) ortaokul düzeyinde 5-7.sınıflarda sporla uğraştığı, lise düzeyinde ise spor faaliyetlerinden uzaklaştıkları tespit edilmiştir. Bir spor branşı ile uğraşmayanların sınav kaygı puanları daha yüksek çıkmıştır. Meslek lisesi öğrencilerinin diğer okul türlerine göre sınav kaygı puanları daha yüksek, öğrenim düzeyi açısından 11 ve 12.sınıfların sınav kaygı puanları daha yüksek bulunmuştur. Spor bırakma oranın en çok 12. sınıflarda olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin gelir seviyesi arttıkça sınav kaygısı puanları da düşüş göstermektedir. Anne ve baba eğitim seviyesi açısından da ebeveynlerinin eğitim seviyesi düşük olan öğrencilerin sınav kaygısı puanları yüksek olarak bulunmuştur. Spor bırakma nedenleri ile sınav kaygısı arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır, ancak büyük çoğunluğunun (%72,3) sporun akademik hedeflere ulaşmada zaman bulamadıkları için bıraktıklarını belirttikleri görülmüştür.

Kaynakça

- Açıkada C., Ergen E. (1990) Bilim ve Spor. Büro-Tek Matbaası Ankara s;212
- Akgün N. (1982). Egzersiz Fizyolojisi. Ege Üniversitesi Matbaası, (27) İzmir.
- Baltas, A. (2002). Öğrenmede ve Sınavlarda Ustun Basarı. Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Baltaş, A ve Baltaş, Z (1993) Stres ve Başa Çıkma Yolları. (9. Basım)
- Canan F. ve Ataoğlu A. (2010) Anksiyete, depresyon ve problem çözme becerisi algısı üzerine düzenli sporun etkisi, *Anatolian Journal of Psychiatry* 2010; 11:38-43
- Dalkıran, O. (2012). Dershane Öğrencilerinin Fiziksel Aktivitede Bulunma Değişkenine Göre SürekliKaygı, Sınav Kaygısı Ve Sosyal Beceri Düzeyleri İle Sınav Performanslarının Değerlendirilmesi
- Driscoll, R. (2007). Westside test anxiety scale validation. *ERIC Digest*, ED495968.
- Erdoğan, M. (2012). Boş Zaman Etkinliği Yapan Ve Yapmayan Üniversite Sınavına Hazırlanan 12. Sınıf Öğrencilerinin Test Başarı Ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi (Yayımlanmış Yüksek lisans Tezi). Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdul, G. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İleKaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürsoy, F. (2006). Farklı Sosyo – Ekonomik Düzeydeki Ergenlerin Benlik
- Harrison PA, Narayan G. (2003). Differens in behavior, psychological factors, and environmental factors associated with participation in school sports and otheractivities in adolescence. *Journal of School Health*, 73(3), 113-120.

- Kısa, S. S. (1996). İzmir İl Merkezinde Dershaneye Devam Eden Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları ile Ana – Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kutlu, O. ve Bozkurt, M. C. (2003). Okulda ve Sınavlarda Adım Adım Başarı. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Öznur, G. (2014). Ayaş İlçesindeki Adolesanlarda Fiziksel Aktivite Düzeyinin Postür, Ağrı ve Anksiyete Üzerine Etkilerinin İncelenmesi (Yayınlanmış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pehlivan Z. Okullararası Spor Yarışmalarına Katılanların Spor Bırakma ve Devam Etme Nedenleri, Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe Journal of Sport Sciences 2013, 24 (3), 209–225
- Totan T. (2018) Ortoakul ve lise öğrencilerinde sınav kaygısının değerlendirilmesi: Westside sınav kaygısı ölçeği. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 9(2), 143-155.
- Totan, T. ve Yavuz, Y. (2009). Westside Sınav Kaygısı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 95-109.
- Yemişçigil, A. (2006). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Başarı Güdüsü ve Sürekli Kaygı Düzeyleri Farklılıklarının Araştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yetim AA. Sporun sosyal görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2000;1:63-72.
- Yetim, A. (2015). Sosyoloji ve spor. Ankara: Berikan.

TÜRK HALK OYUNU TÜRLERİNE GÖRE FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

Halil Ömer KANKAYA

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor AD.

Doç. Dr Uğur ABAKAY

Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği AD.

*** Bu çalışma, Ömer Kankaya'nın aynı isimli tez çalışmasından türetilmiştir.**

Özet

Bu araştırma, Türk Halk Oyunu oyuncularının oyun türlerine göre fiziksel aktivite düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Çalışma grubu, 2021 yılında Türkiye genelinde en az beş yıldır halk oyunları ile uğraşan bireylerden oluşmaktadır. Toplamda 180 (77 Kadın, 103 Erkek) halk oyuncu çalışmamıza gönüllü olarak katılmıştır. Fiziksel aktivite alışkanlığını etkileyebilecek kas iskelet sistemi, kardiyopulmoner sistem, metabolik sistem ve diğer sistemlere ait sorunları olan, son üç aydır ilaç kullanmakta olan (oral kontraseptif tedavi dahil), beden kütle indeksi (BKİ) 35 kg/m^2 'nin üzerinde olan halk oyuncular çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından 11 soruluk kişisel bilgi formu ile Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (UFAA-International Physical Activity Questionnaire) (Craig et al. 2003). Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi'nin Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (Öztürk 2005). Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerde, betimsel istatistik hesaplamaları yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. İstatistiksel analizde. Ölçümle belirtilen değişkenler ortalama, standart sapma (X/ss); sayımla belirtilen değişkenler yüzde olarak ifade edildi. Gruplar arası karşılaştırmalarda ikili gruplar için Independent sample t testi, çoklu gruplar için One Way ANOVA, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleme için Spearmans' korelasyon analizi kullanıldı.

Araştırma sonucunda, halk oyuncuların büyük bir kısmının (%80.6) fiziksel aktivite düzeylerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Erkeklerin şiddetli fiziksel aktiviteleri, kadınlarınkinden daha yüksek bulunmuştur. Medeni durum açısından bekar olanların fiziksel aktiviteleri daha fazla bulunmuştur. Sigara kullanmayanların, orta şiddette, yürüme ve toplamda daha fazla fiziksel aktiviteye sahip oldukları görülmüştür. Düzenli çalışanların daha fazla yürüme aktivitesi gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Oyun yöresi, alkol kullanımı, çocuk sayısı ve öğrenim durumu açısından herhangi bir farklılık görülmezken, yaş ilerledikçe orta şiddette ve yürüme parametrelerinde anlamlı bir artış gözlemlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Halk oyunları, Spor, Fiziksel aktivite

Investigation of Physical Activity Level According to Turkish Folk Dance Types

Abstract

This research is a descriptive study to determine the physical activity levels of Turkish Folk Dance players according to the game types. The working group consists of individuals who have been dealing with folk dances for at least five years across Turkey in 2021. A total of 180 (77 Women, 103 Men) folk actors voluntarily participated in our work. Actors with musculoskeletal, cardiopulmonary, metabolic and other system problems that may affect physical activity habits, who have been using drugs (including oral contraceptive therapy) for the last three months, and whose body mass index (BMI) is over 35 kg/m^2 are included in the study. not included. In order to collect data in the study, a personal information form with 11 questions was used by the researcher and the International Physical Activity Questionnaire (UFAA - International Physical Activity Questionnaire) (Craig et al. 2003). The validity

and reliability study of the International Physical Activity Questionnaire was conducted in Turkey (Öztürk 2005). SPSS 22.0 program was used for the statistical analysis of the data in the research. In the data in the study, descriptive statistics calculations were made. It was determined that the data showed normal distribution and parametric tests were applied. In statistical analysis. Variables indicated by measurement are mean, standard deviation (X/ss); Variables indicated by count were expressed as percentages. Independent sample t-test for paired groups, One Way ANOVA for multiple groups, Spearmans' correlation analysis was used to determine the relationship between variables.

As a result of the research, it was observed that the physical activity levels of most of the folk actors (80.6%) were insufficient. Men's vigorous physical activities were found to be higher than women's. The physical activities of those who were single in terms of marital status were found to be higher. It was observed that non-smokers had more physical activity of moderate intensity, walking and overall. It has been determined that regular workers perform more walking activities. While no difference was observed in terms of playground, alcohol use, number of children and educational status, a significant increase was observed in moderate intensity and walking parameters with increasing age.

Key Words: Folk dances, Sports, Physical activities

1. GİRİŞ

Halk oyunları toplumların veya milletlerin tarihinden gelerek içerisinde birçok olguyu barındıran zengin bir kültürel göstergedir. Toplumların sosyal ve kültürel yapısının oluşmasında halk oyunlarına önemli bir rol düşmektedir.

Tarihsel süreç ile birlikte halk oyunlarında da bir takım değişimler olmuştur. İnsanların yaşayış tarzları, ekonomik ve sosyal sebeplerinin yanı sıra, köy yaşantısından kentleşmeye geçilmesi halk oyunlarımızdaki değişimlere etki eden unsurlardan olmuştur. Oyunlarımızın temel adımlarındaki değişikliklerin yanı sıra sahne kullanımında da otantiklikten çıkılarak çeşitli sahneleme teknikleri kullanılmış ve düzenlemeli oyunlar yapılmaya başlanmıştır. Türk halk oyunları; figür, oyun, müzik ve kıyafet bakımından diğer milletlerden oldukça zengin ve ilgi çekicidir. Uluslararası halk oyunları yarışmalarında elde edilen başarılar bunun açık bir göstergesidir (1).

Önceleri spora daha çok, zaman geçirmek gibi bir bakış açısıyla bakılırken şimdi ekonomik, politik, uluslararası etkileşim, tanıtım, kimlik gibi kelimelerle bakılıyor (2). Günümüzde spor ve insan ayrılmaz bir bütündür. Bu sebeptendir ki insan ne yaşta olursa olsun, programlı bir şekilde sporun içinde yer almalıdır. Spor insan hayatında ne kadar fazla yer alırsa, insan ruhsal ve fiziksel açıdan o kadar sağlıklı olacaktır (3).

Günümüzde toplumlar incelendiğinde, sporun sadece ruh ve beden sağlığına değil daha da ötesinde; toplumların sosyalleşmelerini, beraberliğini ve bütünlüğünü sağladığı görülmektedir. İnsanı faal tutmanın, insan yaşamındaki olumsuzluklardan ve düzensizlikten kurtulmanın en etkili yolu spordur (4). Gelişmiş ülkelerde spora verilen önemin, erken yaşta spora teşvikin sebeplerinden biri de, insanın kişisel gelişimine yapmış olduğu hafife alınamaz etkisidir (5). Bireyler farklı spor dalları ile uğraşsa da, sporun bireye kattığı duygular aynıdır (6).

Günümüzde çoğu alanda kullanmış olduğumuz teknoloji, insan gücü gereksinimini önemli ölçüde azaltmış ve günümüz insanını olmaması gereken bir şekilde tembelleştirmiştir (7). Günümüz insanını bu tehlikeden koruyacak, stresten uzaklaştıracak, sağlıklı bir hayat kazandıracak, aktif bir birey yapacak olan spordur (8, 9). İçinde yaşadığımız zamanda yapılması gereken; tembellikten kaçıp, insan doğasının gerektirdiği gibi sporla yaşamaktır. (10).

Dünyanın farklı ülkelerinde yapılmış olan araştırmaların gösterdiği üzere, sedanter yaşamın önemli sağlık problemlerini getirdiği gibi, yapılan fiziksel aktivitelerin de sağlık üzerine olan olumlu etkileri aşikardır. Günümüz insanı gerek teknolojik yenilikler, gerek

günümüz sosyo-kültürel yapısı sebebiyle fiziksel aktivitelerden uzaklaşmış ve fiziksel aktivitelerden uzak (sedanter) bir yaşam tarzı ortaya çıkmıştır. Bu şekilde bir yaşam tarzı; kalp-damar hastalıkları, tansiyon hastalıkları, obezite, diyabet ve kanser tipleri, vs gibi birçok hastalığa büyük risk faktörü olarak görülmektedir. Sedanter bir yaşam tarzı, çeşitli sakatlıklara da davetiye çıkarabileceği gibi yaşam kalitesi açısından da önemli bir etkidir. (11).

Belli bir düzende yapılan fiziksel aktivite ile kalp-damar hastalıkları, tansiyon hastalıkları, obezite, diyabet ve kanser tipleri, vs gibi hastalıkların oluşması önemli ölçüde engellenebilmektedir. Toplumun yaşam tarzını ve fiziksel aktivite düzeyini belirleyen önemli etkilere biri de toplum kültürüdür. Kültürümüzün vazgeçilmez parçalarından biri de halk oyunlarımızdır. Bize, müzik ile vücudumuzu senkronize bir şekilde kullanmayı, hareket kabiliyetini, tüm vücudu uyumlu bir şekilde ritme uygun şekilde hareket ettirmeyi öğretir. (12)

Halk oyunları; tarihin başlangıcından bu yana, bireyin duygu ve düşüncelerini, inançlarını, çeşitli doğa olaylarını, yaşamı içinde karşılaştığı olayları bir şekilde anlatmak için yapmış olduğu ritmik hareketlerdir. Bunları yaparken de bilerek ya da bilmeyerek sağlıklı bir yaşam için fiziksel aktivite düzeyini arttırmış olur (13). Türk halk oyunlarımızın geniş hareket formuna bakıldığında; vücudumuza fiziksel açıdan da ne kadar fayda sağladığı görülmekte olup, bu sebeptir ki günümüzde halk oyunlarına, sanatsal ve sportif açıdan bakıldığı görülmektedir. (14).

Türk kültürünün en önemli değerlerinden biri olarak Türk halk oyunlarımız çok zengin bir yapıya sahiptir. Tarih boyunca karşılaştığımız, iletişim ve etkileşim içine girdiğimiz, farklı ırk ve milletlerden almış olduğumuz bilgiler, kendi bilgi dağarcığımızla birleştirerek çağımıza kadar getirmemiz, bu zengin yapının oluşmasında önemli bir etkidir. Orta Asya'dan Anadolu'ya nesiller boyu ilerleyen Türk adımları sırasında gerçekleşen olaylar, günümüzdeki Türk folkloru olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz gelenek ve göreneklerinin çoğu halk oyunları aracılığı ile zamanımıza kadar gelebilmiş ve halen yaşatılmaktadır. Halk oyunlarımız, kültürel mirasımızın gelecek nesillere taşınmasında ve milli kültürümüzün yayılmasında bundan sonraki zamanlarda da yine önemli katkılar sağlayacaktır. Türk halk oyunlarını hareket, melodik ve ritmik özellikleri açısından incelediğimizde tür altında incelenmesinin daha doğru ve bilimsel olduğu bu güne kadar yapılan bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır. Bu gerçekten yola çıkarak Türkiye ölçeğinde Türk halk oyunlarını 6 ana tür altında sınıflandırabilmekteyiz. Bu ana türler bar, halay, horon, karşılama, kaşık ve zeybehtir. Her ana tür de kendi altında alt türlere ayrılmaktadır (15). Fiziksel aktivite en basit tanımla, enerji harcarak vücudumuzun herhangi bir yerinde oluşan hareketlerdir. Bir harekete fiziksel aktivite diyebilmemiz için herhangi bir özellikli hareket/aktivite olması gerekli değildir, fiziksel aktiviteyi çoğu zaman tasarlayarak yapmayız. Günlük hayatta yaptığımız; oyun oynamak, ev işleri yapmak, yürümek, merdiven çıkmak, bisiklete binmek, yüzmek gibi bütün hareketler fiziksel aktivite olarak kabul görür. Fiziksel aktivite sonunda vücutta enerji harcanır, kalp atımında ve solunumda hızlanmalar meydana gelir, yapılan fiziksel aktivite şiddetine göre de yorgunluk oluşur (16).

Halk oyuncuların gerek halk oyunu türü gerekse de günlük yaşamdaki aktiflikleri düşünüldüğünde ülkemizde bu türden bir çalışma yapılmamış olması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Araştırmada halk oyunlarını en az beş yıl süre ile oynayan Türk Halk Oyunları oyuncularının fiziksel aktivite düzeylerini belirlemek amaç edinilmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Halk oyuncuların fiziksel aktivite düzeyleri;

1. Yörelere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Genel olarak fiziksel aktivite düzeyleri yeterli midir?
3. Cinsiyetin fiziksel aktivite düzeyine etkisi var mıdır?
4. Medeni durumun fiziksel aktivite düzeyine etkisi var mıdır?
5. Alkol ya da sigara kullanımının fiziksel aktivite düzeyine etkisi var mıdır?
6. Yaşın fiziksel aktivite düzeyine etkisi var mıdır?

3.MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Yöntem

Bu çalışma “Türk Halk Oyunu Türlerine Göre Fiziksel Aktivite Düzeylerinin İncelenmesi” amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Çalışmada ayrıca, halk oyuncularının yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çocuk sahibi olma durumu, oynadığı yöre, sigara kullanımı, alkol kullanımı ve çalışma durumu değişkenleri açısından da farklılıklar incelenmiştir.

3.2. Evren Örneklem

Çalışma grubu, 2021 yılında Türkiye genelinde en az beş yıldır halk oyunları ile uğraşan bireylerden oluşmaktadır. Toplamda 180 (77 Kadın, 103 Erkek) halk oyuncu çalışmamıza gönüllü olarak katılmıştır. Fiziksel aktivite alışkanlığını etkileyebilecek kas iskelet sistemi, kardiyopulmoner sistem, metabolik sistem ve diğer sistemlere ait sorunları olan, son üç aydır ilaç kullanmakta olan (oral kontraseptif tedavi dahil), beden kütle indeksi (BKİ) 35 kg/m²'nin üzerinde olan bireyler çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya alınan bireylerin yaş ortalamaları 36.82±9.82 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.2. Katılımcıların fiziksel özellikleri

	n	Min.	Max.	Ortalama	s.s.
Yaş	180	18.00	68.00	36.82	9.82
Boy	180	1.50	1.93	1.71	.09
Kilo	180	47.00	110.00	73.02	13.67

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından 11 soruluk kişisel bilgi formu ile Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (UFAA - International Physical Activity Questionnaire) (17). Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi'nin Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (18). Çalışmada, anketin kendi kendine uygulanabilen ve fiziksel aktivite düzeyinin değerlendirilmesinde son yedi günü içeren kısa formu kullanıldı. Bu kısa form 7 sorudan oluşmaktadır ve oturma, yürüme, orta düzeyde şiddetli aktiviteler ve şiddetli aktivitelerde harcanan zaman hakkında bilgi sağlamaktadır. Kısa formun toplam skorunun hesaplanması, yürüme, orta düzeyde şiddetli aktivite ve şiddetli aktivitenin süre (dakikalar) ve frekans (günler) toplamını içermektedir. Oturma puanı (sedanter davranış düzeyi) ayrı olarak hesaplanmaktadır. Bütün aktivitelerin değerlendirilmesinde her bir aktivitenin tek seferde en az 10 dakika yapıyor olması ölçüt alınmaktadır. Dakika, gün ve MET değeri (istirahat oksijen tüketiminin katları) çarpılarak “MET-dakika/hafta” olarak bir skor elde edilmektedir. Yürüme puanının hesaplanmasında yürüme süresi (dakika) 3.3 MET ile çarpıldı. Hesaplama orta düzeyde şiddetli aktivite için 4 MET, şiddetli aktivite için 8 MET değeri alındı. Fiziksel aktivite düzeyleri, fiziksel olarak aktif olmayan (<600 MET-dk/hafta), fiziksel aktivite düzeyi düşük olan (600-3000 MET-dk/hafta) ve fiziksel aktivite düzeyi yeterli olan (sağlık açısından yararlı olan) (>3000 MET-dk/hafta) şeklinde sınıflandırıldı (17).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerde, betimsel istatistik hesaplamaları yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. İstatistiksel analizde. Ölçümle belirtilen değişkenler ortalama, standart sapma (X/ss); sayımla belirtilen değişkenler yüzde olarak ifade edildi. Gruplar arası karşılaştırmalarda ikili gruplar için İndependentsample t testi, çoklu gruplar için OneWay ANOVA, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleme için Spearmans' korelasyon analizi kullanıldı.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, ölçekten elde edilen verilere yapılan istatistiksel analizler sonucunda ortaya çıkan anlamlı sonuçların tablo ve tablo altı açıklamalar şeklinde gösterimi yer almaktadır.

Tablo 4.1. Araştırma grubunun fiziksel aktivite düzeylerinin dağılımı

		n	%
Tüm katılımcılar	Fiziksel aktivite yetersiz	145	80.6
	Fiziksel aktivite yeterli	35	19.4

Tablo 4.1’de araştırma grubunun fiziksel aktivite düzeylerinin dağılımı verilmektedir. Buna göre büyük çoğunluğunun (%80) fiziksel aktivite düzeyinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.2. Araştırma grubunun cinsiyet değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

	Gruplar	n	Ortalama	ss.	t	p
Şiddetli	Erkek	103	594.17	734.63	2.163	0.03
	Kadın	77	367.79	636.87		
Orta Şiddet	Erkek	103	548.74	728.50	-1.318	.189
	Kadın	77	701.30	818.31		
Yürüme	Erkek	103	825.32	637.13	.378	.706
	Kadın	77	789.43	621.54		
	Erkek	103	381.17	77.73	-1.150	.252
	Kadın	77	394.42	74.74		
Toplam	Erkek	103	1968.23	1534.37	.487	.627
	Kadın	77	1858.52	1443.23		

Tablo 4.2’de araştırma grubunun cinsiyet değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre cinsiyet değişkeni açısından sadece şiddetli egzersiz boyutunda erkeklerin anlamlı bir şekilde yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 4.3. Araştırma grubunun medeni durum değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

	Gruplar	n	Ortalama	ss.	t	p
Şiddetli	Evli	113	480.00	665.82	-0.429	.668
	Bekar	67	526.57	762.66		
Orta Şiddet	Evli	113	511.86	606.82	-2.341	.02
	Bekar	67	786.27	966.41		
Yürüme	Evli	113	743.67	602.70	-1.849	.066
	Bekar	67	921.78	660.62		
	Evli	113	391.24	75.54	1.003	.317
	Bekar	67	379.40	78.20		
Toplam	Evli	113	1735.53	1332.22	-2.191	.03
	Bekar	67	2234.62	1695.42		

Tablo 4.3’de araştırma grubunun medeni durum değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, toplam puanda ve orta şiddetli egzersiz boyutunda bekarların anlamlı bir şekilde yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.4. Araştırma grubunun sigara kullanımı açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

	Gruplar	n	Ortalama	ss.	t	p
Şiddetli	Evet	83	540.72	720.82	.767	.444
	Hayır	97	460.21	686.44		
Orta Şiddet	Evet	83	457.73	542.03	3.010	.003
	Hayır	97	796.63	941.64		
Yürüme	Evet	83	670.38	554.96	3.307	.001
	Hayır	97	973.10	673.15		
	Evet	83	390.24	77.48	.551	.582
	Hayır	97	383.92	76.00		
Toplam	Evet	83	1588.31	1304.39	3.305	.001
	Hayır	97	2310.45	1609.07		

Tablo 4.4’de araştırma grubunun sigara kullanımı değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, toplam puanda, yürüme ve orta şiddetli egzersiz boyutunda sigara kullanmayanların anlamlı bir şekilde yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.5. Araştırma grubunun alkol kullanımı açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

Alkol Kullanımı	Gruplar	n	Ortalama	ss.	t	p
Şiddetli	Evet	95	487.58	678.33	-0.197	.844
	Hayır	85	508.24	730.79		
Orta Şiddet	Evet	95	701.05	752.52	1.611	.109
	Hayır	85	516.71	781.43		
Yürüme	Evet	95	766.82	603.91	-0.973	.332
	Hayır	85	858.19	656.15		
Toplam	Evet	95	394.42	74.77	1.410	.160
	Hayır	85	378.35	78.02		
	Evet	95	1955.45	1367.34	.324	.747
	Hayır	85	1883.14	1629.30		

Tablo 4.5’de araştırma grubunun alkol kullanımı değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, alkol kullanımı açısından fiziksel aktivite düzeylerinde herhangi bir farklılığa rastlanamamıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.6. Araştırma grubunun oynadıkları yöre açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p
Şiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	880960.000	5	176192.000	.351	.881
	Grup içi	87250560.000	174	501440.000		
	Toplam	88131520.000	179			
Ortaşiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	2312400.000	5	462480.000	.776	.568
	Grup içi	103737120.000	174	596190.345		
	Toplam	106049520.000	179			
Yürüme (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	1898048.350	5	379609.670	.958	.445
	Grup içi	68923590.450	174	396112.589		
	Toplam	70821638.800	179			
Oturma (dk)	Gruplar arası	30178.333	5	6035.667	1.031	.401
	Grup içi	1018316.667	174	5852.395		
	Toplam	1048495.000	179			
Toplam FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	7004404.350	5	1400880.870	.622	.683
	Grup içi	391964850.450	174	2252671.554		
	Toplam	398969254.800	179			

Tablo 4.6’da araştırma grubunun oynadıkları yöre değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, oynadıkları yöre açısından fiziksel aktivite düzeylerinde herhangi bir farklılığa rastlanamamıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.7. Araştırma grubunun çocuk sahibi olma açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p
Şiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	853931.197	3	284643.732	.574	.633
	Grup içi	87277588.803	176	495895.391		
	Toplam	88131520.000	179			
Ortaşiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	1602514.008	3	534171.336	.900	.442
	Grup içi	104447005.992	176	593448.898		
	Toplam	106049520.000	179			
Yürüme (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	2668565.133	3	889521.711	2.297	.079
	Grup içi	68153073.667	176	387233.373		
	Toplam	70821638.800	179			
Oturma (dk)	Gruplar arası	7894.223	3	2631.408	.445	.721
	Grup içi	1040600.777	176	5912.504		
	Toplam	1048495.000	179			
Toplam FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	10115822.094	3	3371940.698	1.526	.209
	Grup içi	388853432.706	176	2209394.504		
	Toplam	398969254.800	179			

Tablo 4.7’de araştırma grubunun çocuk sahibi olma açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, çocuk sahibi olma açısından fiziksel aktivite düzeylerinde herhangi bir farklılığa rastlanamamıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.8. Araştırma grubunun öğrenim durumu açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p
Şiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	3212393.846	4	803098.462	1.655	.163
	Grup içi	84919126.154	175	485252.149		
	Toplam	88131520.000	179			
Ortaşiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	2915680.615	4	728920.154	1.237	.297
	Grup içi	103133839.385	175	589336.225		
	Toplam	106049520.000	179			
Yürüme (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	1511470.174	4	377867.543	.954	.434
	Grup içi	69310168.626	175	396058.106		
	Toplam	70821638.800	179			
Oturma (dk)	Gruplar arası	41320.782	4	10330.196	1.795	.132
	Grup içi	1007174.218	175	5755.281		
	Toplam	1048495.000	179			
Toplam FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	4891900.974	4	1222975.243	.543	.704
	Grup içi	394077353.826	175	2251870.593		

Toplam	398969254.800	179
--------	---------------	-----

Tablo 4.8’de araştırma grubunun öğrenim durumu açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, öğrenim durumu açısından fiziksel aktivite düzeylerinde herhangi bir farklılığa rastlanamamıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.9. Araştırma grubunun çalışma durumu açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Fark
Şiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	201031.577	2	100515.789	.202	.817	
	Grup içi	87930488.423	177	496782.420			
	Toplam	88131520.000	179				
Ortaşiddetli FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	1822521.731	2	911260.866	1.548	.216	
	Grup içi	104226998.269	177	588853.098			
	Toplam	106049520.000	179				
Yürüme (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	643521.461	2	321760.731	2.812	.026	1-2 1-3
	Grup içi	70178117.339	177	396486.539			
	Toplam	70821638.800	179				
Oturma (dk)	Gruplar arası	8444.516	2	4222.258	.719	.489	
	Grup içi	1040050.484	177	5875.991			
	Toplam	1048495.000	179				
Toplam FA (MET-dk/hafta)	Gruplar arası	6712434.611	2	3356217.306	1.514	.223	
	Grup içi	392256820.189	177	2216140.227			
	Toplam	398969254.800	179				

Gruplar; 1.grup:Düzenli çalışıyorum, 2.grup: Düzensiz çalışıyorum, 3.grup: Çalışmıyorum

Tablo 4.9’da araştırma grubunun çalışma durumu açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre, yürüme egzersizi açısından gruplar arası farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda, düzenli çalışanların, çalışmayan ve düzensiz çalışanlardan daha fazla yürüme egzersizi yaptıkları tespit edilmiştir.

Tablo 4.10. Araştırma grubunun yaş değişkeni ile fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişki

	Şiddetli	Orta Şiddet	Yürüme	Oturma	Toplam
Yaş	r	-.012	.775**	-.075	.006
	p	.868	.000	.318	.941
	n	180	180	180	180

Tablo 4.10’da araştırma grubunun fiziksel aktivite düzeyleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi belirleme amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları verilmektedir. Buna göre, orta şiddetli ve yürüme egzersizleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde kuvvetli bir ilişkiye rastlanmıştır. Dolayısıyla halk oyunları ile uğraşan bireylerin yaş düzeyleri arttıkça, orta şiddetli egzersiz ve yürüme

egzersizlerinin de arttığından söz edilebilir.

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma verilerinden elde edilen bulguların tartışmasına ve sonucuna yer verilmiştir.

Araştırma grubunun fiziksel özelliklerine bakıldığında, yaş ortalaması 36.82 yıl, boy ortalaması 171 cm, vücut ağırlığı ortalaması 73,02 olarak tespit edilmiştir. Bu durumda vücut kitle indeksi 25.01 olarak hesaplanmaktadır. Dolayısıyla halk oyunları ile uğraşan araştırma grubunun VKİ değerlendirmesi sonucunda fazla kilolu oldukları söylenebilir.

Araştırma grubunun fiziksel aktivite düzeylerinin değerlendirilmesi incelendiğinde, büyük çoğunluğunun (%80.6) yetersiz fiziksel aktiviteye sahip oldukları görülmüştür.

Aktaş ve ark. (2015) yetişkinlerin fiziksel aktivite düzeylerini inceledikleri çalışmada 20-65 yaş arası 400 bireyi incelemişleri ve araştırma sonucunda %85.2'sinin yetersiz fiziksel aktivite düzeyine sahip olduklarını ortaya koymuşlardır (19).

Satıcı ve ark. (2020) 40 yaş ortalamasına sahip itfaiye personelleri üzerinde yapmış oldukları çalışmada, büyük çoğunluğunun (%86.5) fiziksel aktivite düzeylerinin yetersiz olduğu tespit edilmiş, vücut kitle indeksleri açısından da fazla kilolu olduklarını bulmuşlardır (20).

Cinsiyet değişkeni açısından fiziksel aktivite düzeylerine bakıldığında, cinsiyet değişkeni açısından şiddetli egzersiz boyutunda erkeklerin anlamlı bir şekilde kadınlardan daha yüksek puan elde ettikleri belirlenmiştir.

Bauman ve ark. (2009), 20 farklı ülkede 18-65 yaş aralığında ellibin kişiden fazla bireyi inceledikleri çalışmada, çoğu ülkede erkeklerin kadınlardan daha aktif olduğunu kaydetmişlerdir (21).

Savcı ve ark.(2006) Üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada, erkeklerin fiziksel aktivite düzeylerinin kadınlardan daha fazla olduğunu bulmuşlardır (20).

Medeni durum değişkeni açısından fiziksel aktivite düzeylerinin karşılaştırmasına bakıldığında, ölçek toplam puanında ve orta şiddetli egzersiz boyutunda bekarların evlilerden daha yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir

Sigara kullanımı açısından fiziksel aktivite düzeylerinin karşılaştırmasına bakıldığında, ölçek toplam puanında, yürüme ve orta şiddetli egzersiz boyutunda sigara kullanmayanların sigara kullananlardan daha yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir. Alkol kullanımı açısından fiziksel aktivite düzeylerinde herhangi bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Satıcı ve ark. (2020) itfaiye personelleri üzerinde yapmış oldukları çalışmada, fiziksel aktivite düzeyinin tüm boyutlarında ve toplam fiziksel aktivite düzeylerinde sigara kullanmayanlar lehine anlamlı farklılığa rastlamıştır. Sigara kullanmayanların %23.2'sinin fiziksel aktivite düzeyleri yeterli görülmüşken, sigara kullananların tamamının fiziksel aktivite düzeylerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir (22).

Kvaavik ve ark. (2004) 40-42 yaş arasındaki bireyler üzerinde yapmış oldukları çalışmada, sigara içmeyenlerin daha sağlıklı beslendiğini ve daha yüksek seviyelerde fiziksel aktivite yaptıklarını ortaya koymuşlardır. Yapılan bu çalışma, çalışmamızla benzerlik göstermektedir (23)..

Burton ve Turrel (2000), yapmış oldukları bir çalışmada sigara içme durumunun fiziksel aktivite yönünden olumsuz olduğunu ve sigara içenlerde yüksek fiziksel inaktivite olduğunu ifade etmişlerdir (24).

Savcı ve ark. (2006) Türkiye'de üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada, sigara içen üniversiteli gençlerin fiziksel aktivite düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlar. Bunun sebebinin, çalışmadaki yaş grubunun genç olması nedeniyle sigaranın fiziksel aktivite üzerine olan olumsuz etkilerinin henüz ortaya çıkmamış olmasından kaynaklanabileceğini belirtmişlerdir (20).

Yapmış olduğumuz çalışma neticesinde ve alanda yapılan çalışmalardan da anlaşılacağı üzere sigara içmenin bireylerin sağlığına

zararları ile birlikte, önleyici tıp olarak görülen fiziksel aktivitenin de yapılmasında olumsuz anlamda önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Oynadıkları yöre açısından fiziksel aktivite düzeylerinin karşılaştırmasına bakıldığında, halk oyuncuların oynadıkları yöre açısından fiziksel aktivite düzeylerinde farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Öğrenim durumu, çocuk sahibi olma ve çocuk sayısı açısından da fiziksel aktivite düzeylerinde herhangi bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Çalışma durumu açısından fiziksel aktivite düzeylerinin karşılaştırmasına bakıldığında, düzenli çalışanların, çalışmayan ve düzensiz çalışanlardan daha fazla yürüme egzersizi yaptıkları tespit edilmiştir.

Van Domelen ve ark. (2011) yaptıkları çalışmada, düzenli işlerde çalışanların işsizlere oranla daha fazla fiziksel aktivite yaptığı bildirilmektedir (25).

Aktaş ve ark. (2015) işsiz ve emeklilerin daha az fiziksel aktivite yaptığını, düzenli olarak bir işte çalışanların daha fazla fiziksel aktif olduğunu belirtmişlerdir (19).

Araştırma grubunun fiziksel aktivite düzeyleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi belirleme amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları göstermektedir ki, orta şiddetli ve yürüme egzersizleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde kuvvetli bir ilişkiye rastlanmıştır. Dolayısıyla halk oyunları ile uğraşan bireylerin yaş düzeyleri arttıkça, orta şiddetli egzersiz ve yürüme egzersizlerinin de arttığından söz edilebilir.

Bauman ve ark. (2009) yaptıkları çalışmada artan yaşla birlikte yürüme egzersizlerinin de arttığını belirtmektedirler (21).

Sonuç olarak, halk oyuncuların büyük bir kısmının (%80.6) fiziksel aktivite düzeylerinin yetersiz olduğu, vücut kitle indeksleri değerleri açısından fazla kilolu kategorisine girdikleri gözlemlenmiştir. Erkeklerin şiddetli fiziksel aktiviteleri, kadınlarınkinden daha yüksek bulunmuştur. Medeni durum açısından bekar olanların fiziksel aktiviteleri evlilerden daha fazla bulunmuştur. Sigara kullanmayanların, orta şiddette, yürüme ve toplamda daha fazla fiziksel aktiviteye sahip oldukları görülmüştür. Düzenli çalışanların daha fazla yürüme aktivitesi gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Oyun yöresi, alkol kullanımı, çocuk sayısı ve öğrenim durumu açısından herhangi bir farklılık görülmezken, yaş ilerledikçe orta şiddette ve yürüme parametrelerinde anlamlı bir artış gözlemlenmiştir.

6. KAYNAKLAR

1. Keskin E, Halk Oyunları Öğrenimi, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1975; 5,6
2. Yetim AA. Sporun sosyal görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2000;1:63-72.
3. Ünveren A, Düzenli Halk Oyunları Çalışmalarının Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelere Etkisi, Atatürk Üniversitesi BESBD 2006; 1
4. Küçük V, Koç H. Psiko-sosyal gelişim ve spor süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2004;10:131-141.
5. Duman S, Kuru E. Spor yapan ve spor yapmayan Türk öğrencilerin kişisel uyum düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2010;4(1):18-26.
6. Yıldırım S, Özcan G. Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2011;2(23):111-135.
7. Açıkada C, Ergen E.: Bilim ve Spor, Büro-Tek Ofset Matbaacılık, Ankara 1990.

8. Chemalar R.D., Schultz B.B., Ruhling R.O., Shephard T.A., Zupan M.F., Fitt S.S.: A Physiologic Profile Comparing Levels and Styles of Female Dancers, *Physc Sportsmed.*, 1988. 16(7):87-94
9. Gürses C, Olgun P.: Sportif yetenek araştırma metodu, İstanbul, Türk Spor Vakfı, Araştırma No: 1. 1979.
10. Greenberg J.S., Pergmen D.: Physical Fitness, 2nd ed., Prentice Hall. New Jersey. 1988.
11. American College of Sports Medicine (ACSM) (2011). There commended quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal and neurmotorfitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. *Medicine and Science in Sports and Exercise*: 1334-1359
12. Mertoğlu E. (2002).Okul öncesi Eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların ritim algılamalarının incelenmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Bilimler ana bilim dalı, Türk halk müziği programı, Sanatta yeterlilik Doktora Tezi, İstanbul.
13. Altuğ N. (1991).Halk oyunlarının öğretiminde müziğin yeri, önemi ve faydalanma yolları. Türk Halk oyunlarının öğretiminde karşılaşılan problemler sempozyumu bildirileri, (6-8 Mart 1990 İstanbul) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
14. Ocak Y., Tortop Y. (2012).Kadınlarda Halk Oyunları Çalışmalarının Bazı Fiziksel Uygunluk Parametreleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi.*: 4(1), 46-54.
15. And, Metin (1961), "Halk Oyunlarımızın Adlarının Anlamları", *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, Yıl:12, Cilt:6, No:144, Temmuz, ss:2433-2436.
16. Baltacı, G., Düzgün, İ. ve Tedavi, F. (2008). Adolesan ve Egzersiz, Sağlık Bakanlığı Yayın, s.730.
17. Craig CL, Marshall AL, Sjostrom M, Bauman AE, Booth ML, Ainsworth BE, et al. International physical activity questionnaire: 12-country reliability and validity. *Med Sci Sports Exerc* 2003;35:1381-95.
18. Öztürk, M. Üniversitede eğitim-öğretim gören öğrencilerde Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketinin geçerliliği, güvenilirliği ve fiziksel aktivite düzeylerinin belirlenmesi. Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2005
19. Aktaş H, Şaşmaz C.T., Kılınçer A., Mert E., Gülbol S., Külekçioğlu D., Kılar S., Yüce R.Y., İbik Y., Uğuz E., Demirtaş A. (2015) Yetişkinlerde fiziksel aktivite düzeyi ve uyku kalitesi ile ilişkili faktörlerin araştırılması. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 8(2): 60-70.
20. Savcı S., Öztürk M., Arıkan H., İnce D.İ., Tokgözoğlu L. (2006). Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeyleri. *Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi*. 34(3): 166-172.
21. Bauman A., Bul F., Chey T., Craig CL., Ainsworth B.E., Sallis J.F., Bowles H.R., Hagstromer M., Sjostrom M., Pratt M. and The IPS Group. (2009) The international prevalence study on physical activity: results from 20 countries. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 2009; 6(21): 1-11.
22. Satıcı, M., Abakay, U., Efiloğlu, Z. (2020). "İtfaiye Personelinin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin İncelenmesi", *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630-631X) 6(31): 581-586.
23. Kvaavik E, Meyer HE, Tverdal A. Food habits, physical activity and body mass index in relation to smoking status in 40-42 year old Norwegian women and men. *Prev Med* 2004; 38: 1-5.
24. Burton, N.W., Turrell, G. (2000) Occupation, hours worked, and leisure-time physical activity. *Preventive Medicine*. 31(6): 673-681.
25. Van Domelen DR, Koster A, Caserotti P, Brychta RJ, Chen KY, McClain JJ, Troiano RP., Berrigan D., Harris TB. (2011) Employment and physical activity in the U.S. *American Journal of Preventive Medicine*. 41(2):136-145.

FİTNESS MERKEZLERİNDE SPOR YAPAN BİREYLERİN BEDEN İMAJLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Mehmet TONBUL*

Doç. Dr Uğur ABAKAY**

*Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor AD.

**Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü.

* Bu çalışma, Mehmet Tonbul'un aynı isimli tez çalışmasından türetilmiştir.

Özet

Bu çalışma, fitness merkezinde spor yapan bireylerin beden imajının çeşitli değişkenler açısından incelenerek farklılaşmaların tespit edilmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Çalışmada kullanılan sporcular aktif olarak fitness merkezlerinde spor yapan bireylerden gönüllük esasına dayalı olarak rastgele yöntemle seçilmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin muhtelif yerlerinde yaşayan ve fitness merkezlerinde spor yapan bireyler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu rastgele yöntemle seçilen 208 kişi oluşturmaktadır. (63 kadın, 145 erkek). Araştırmanın verilerinin elde edilmesinde Berscheid, Walster ve Bohrnstedt'in beden imajı doyumunun ölçülmesinde kullanılan "Beden İmajı Anketi" (Body Image Questionnaire) temel alınarak Gökdoğan (Çok) (1988) tarafından Türkiye'ye uyarlanan anket ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerde, betimsel istatistik hesaplamaları yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. İstatistiksel analizde, ölçümle belirtilen değişkenler ortalama, standart sapma (X/ss); sayımla belirtilen değişkenler yüzde olarak ifade edildi. Gruplar arası karşılaştırmalarda ikili gruplar için Independent sample t testi, çoklu gruplar için OneWay ANOVA, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleme için Spearmans' korelasyon analizi kullanıldı.

Araştırma sonucunda, çalışmamıza katılan bireylerin ölçekten elde etmiş oldukları puan ortalamalarına bakıldığında hem kadınların hem de erkeklerin genel olarak beden bölgelerinden ve özelliklerinde oldukça hoşnut oldukları, cinsiyet değişkeni açısından Bedenin genel görünümü alt boyutunda erkekler lehine, yüz alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Medeni durum değişkeni açısından bekar kadınların gövde özelliklerinden daha çok hoşnut oldukları, çalışma durumu açısından kamuda çalışan ve öğrenci olan erkek ve kadınların çalışmayanlara oranla beden genel görünümünden daha çok hoşnut oldukları, fiziksel aktivite yapma düzeyleri açısından erkek katılımcıların beden genel görünümü, gövde ve toplam puana göre amatör ve profesyonel olarak uğraşanların rekreatif amaçlı fiziksel aktivite yapanlardan daha olumlu beden imajına sahip oldukları, fiziksel aktivite yapma yılı açısından da 9 yıl ve üzeri süredir bu sporu yapan bireylerin 0-5 yıl arasında yapanlardan daha olumlu beden imajına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Fitness, Beden İmajı, Spor, Fiziksel aktivite

Investigation of Body Image of Individuals Who Exercise in a Fitness Centers in Terms of Various Variables

Abstract

This study is a descriptive study to determine the differences by examining the body image of individuals who do sports in the fitness center in terms of various variables. The athletes used in the study were randomly selected from individuals who actively do sports

in fitness centers on a voluntary basis. The population of the research consists of individuals living in various parts of Turkey and doing sports in fitness centers. The sample group consists of 208 people randomly selected. (63 women, 145 men). In order to obtain the data of the study, the questionnaire and personal information form adapted into Turkish by Gökdoğan (Cok) (1988) based on the "Body Image Questionnaire" used to measure body image satisfaction of Berscheid, Walster and Bohrnstedt were used. SPSS 22.0 program was used for the statistical analysis of the data in the research. In the data in the study, descriptive statistics calculations were made. It was determined that the data showed normal distribution and parametric tests were applied. In statistical analysis, the variables specified by measurement are the mean, standard deviation (X/ss); Variables indicated by count were expressed as percentages. Independent sample t-test for paired groups, OneWay ANOVA for multiple groups.

As a result of the research, when the mean scores obtained from the scale of the individuals participating in our study were examined, it was found that both women and men were generally quite satisfied with their body regions and features, and a significant difference was found in favor of men in the general appearance sub-dimension of the body and in favor of women in the face sub-dimension in terms of the gender variable. In terms of marital status variable, single women are more satisfied with their body features, in terms of working status, men and women who are working in the public sector and students are more satisfied with their body general appearance than those who do not work, and male participants' body appearance, body and total score in terms of physical activity level. It has been concluded that amateur and professional ones have a more positive body image than those who do physical activity for recreational purposes, and individuals who have been doing this sport for 9 years or more in terms of physical activity have a more positive body image than those who do this sport for 0-5 years.

Key words: Fitness, Body Image, Sports, Physical activity

1.GİRİŞ

Günümüz insanların sağlıklı beden algısı, tıbbi ve biyolojik unsurlardan çok sosyal ve kültürel faktörlere yerini bırakmıştır. İnsanlar dış görünüşleri ile değerlendirilmekte ve sosyal baskıya maruz kalmaktadır. (1) Yaşadığımız dönemde, internet ve sosyal medyanın etkisi ile bu baskı giderek artmış durumdadır. Özellikle sosyal medyada gerçeği yansıtmadan yapılan paylaşımlar, insanların beden imajı hakkındaki düşüncelerini etkilemektedir.

Sosyal medyanın bu etkisi insanlar arasında ki mücadele ruhunu körüklemiş, insanların toplumda kabul görmek maksadı ile fiziksel görünüşünün en iyi noktaya gelmesi için çaba sarf etmeye başlamışlardır (2). Sonuç olarak insanlar dış görünüşlerinin diğer insanlar tarafından beğenilip takdir görmesi için fitness merkezlerinde egzersizlere katılarak beden görünüşlerinin en iyi seviyeye gelmesi için mücadele etmektedirler.

Egzersiz faaliyetlerine katılmanın en önemli sonuçlarından biride fiziksel olarak gelişen vücudun toplumda kabul görme oranını artırmasıdır. (3) Egzersiz faaliyetleri çeşitlilik gösterse de temel amaç, kişinin kozmetik görüntüsünün insanlar tarafından takdir edilmesi ve beden imajı algısının yükselmesidir. (4) Bu motivasyonla birlikte Fitness merkezlerinde spor yapan bireylerin amacının, beden imajının gelişmesine katkı sağlamak olduğunu anlaşılmaktadır.

Oysaki sağlıklı bir beden yapısı sadece dış görünüşle ilişkili olmayıp, beslenme alışkanlıkları, diğer sağlık alışkanlıkları, hijyen kuralları, egzersize katılım, vücut bakımı, estetik unsurlar ve hastalık sahibi olmama ile yakından ilişkilidir. (5) Fakat sosyal medya tüm bu unsurları saf dışı bırakmış insanların odaklandığı nokta beden imajı olmuştur.

Benlik algısı, sübjektif bir kavramdır. Bireyin kendi benliğini nasıl gördüğü ile ilgilidir.(6) Bu nedenle kişilerin beden algı düzeyleri bazen bedenleri ile uyumludur, bazen de algılanan beden ile sahip olunan beden arasında farklılıklar olabilir. (5) Bu durum kavramsal

olarak beden memnuniyeti veya memnuniyetsizliği olarak açıklanabilir. Olumlu duygu ve düşünceler beden memnuniyeti olarak açıklanırken, olumsuz duygu ve düşünceler beden memnuniyetsizliği olarak ifade edilmektedir. (7)

İnsanların beden imajlarından hoşnut olma veya olmama durumları bazen tüm bedene yönelik olduğu gibi bazen de bedenin sadece bir bölgesine yönelik olabilir. Bedenin tümüne veya bir bölümüne duyulan hoşnut olma veya hoşnut olmama durumu bazı değişkenlere göre farklılıklar gösterebilir. (8)

Bireyde beden imajı kendiliğinden oluşmaz, beden imajının oluşması için sosyal temasa ihtiyaç vardır. Birey sosyal hayatında kurduğu temaslara kendini kıyaslayarak beden imajını oluşturur. (9)

Dünyada milyonlarca insan vücut geliştirme, güç kazanma, zayıflama, kilo alma, kilo verme, dayanıklılık kazanma, sosyalleşme, günün stresinde uzaklaşma gibi nedenlerle spor yapmaktadır. (6) Bu faaliyetleri gerçekleştirdikleri alan genellikle fitness merkezleri olmaktadır.

“Fitness kelimesinin kökeni İngilizce olup Oxford online sözlüğüne göre fiziksel olarak sağlıklı ve güçlü olma durumu, Türk Dil Kurumuna göre ise Sağlıklı Yaşam olarak tarif edilmektedir”.(10) Bu çalışmada literatüre katkı sağlamak için Fitness merkezlerinde spor yapan bireylerin beden imajlarının yaş, cinsiyet, boy, kilo, medeni durum, meslek, eğitimi durumu, fitness, spor ve fiziksel aktivite ile ilgilenme düzeyi, düzenli olarak fitness, spor ve fiziksel aktiviteye katılım düzeyi, gelir düzeyi açısından incelenecektir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, Fitness merkezinde spor yapan bireylerin beden imajının çeşitli değişkenler açısından incelenerek farklılaşmaların tespit edilmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Çalışmada kullanılan sporcular aktif olarak fitness merkezlerinde spor yapan bireylerden gönüllük esasına dayalı olarak rastgele yöntemle seçilmiştir. Çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’nin muhtelif yerlerinde yaşayan ve fitness merkezlerinde spor yapan bireyler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu rastgele yöntemle seçilen 208 kişi oluşturmaktadır. (63 kadın, 145 erkek). Araştırma Grubuna ait kişisel özellikler tablo 2.3’de, Fiziksel Özellikleri Tablo 2.4’de verilmektedir.

Tablo 2.3. Araştırma grubunun kişisel özellikleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	61	29,6
	Erkek	145	70,4
Medeni Durum	Evli	99	48,1
	Bekar	107	51,9
Meslek	Kamu Çalışanı	139	67,5
	Özel Sektör	16	7,8
	Öğrenci	17	8,3
	Çalışmıyor	34	16,5

Gelir	0-3000 tl	53	25,7
	3001-5000 tl	16	7,8
	5001-7000 tl	27	13,1
	7001 tl ve üzeri	110	53,4
Öğrenim Durumu	Lise	25	12,1
	Ön Lisans	25	12,1
	Lisans	130	63,1
	Lisans Üstü	26	12,6
Fiziksel Aktivite ile İlgilenme Düzeyi	Amatör	124	60,2
	Profesyonel	48	23,3
	Rekreatif	34	16,5
Fiziksel Aktivite ile İlgilenme Süresi	0-2 yıl	101	49,0
	3-5 yıl	52	25,2
	6-8 yıl	9	4,4
	9 yıl ve üzeri	44	21,4

Tablo 2.4.Araştırma grubunun fiziksel özellikleri

	n	Minimum	Maximum	ort	ss
Yaş	61	20,00	42,00	26,1639	4,16405
Boy	61	150,00	180,00	167,3443	5,99412
Kilo	61	45,00	99,00	61,1148	9,67832

5. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin elde edilmesinde Berscheid, Walster ve Bohrnstedt'in beden imajı doyumunun ölçülmesinde kullanılan "Beden İmajı Anketi" (Body Image Questionnaire) temel alınarak Gökdoğan (Çok) (1988) tarafından Türkçeye uyarlanan anket ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Beden İmajı Anketi Orijinal formunda cinsel organların ölçüsü ve görünümü ile alt ve üst kalça bölgesi ayrı kişiler madde olmasına karşın Türkçe'ye uyarlanan formda cinsel organlar, kalça şeklinde tek madde olarak yer almıştır. Bedenin genel görünümü başlığı altında 7 madde (beden oranları, beden duruşu, spor yeteneği, ten rengi, kas gücü, boy, kilo), yüz başlığı altında kızlar için 9 madde (yüz güzelliği, saçlar, gözler, kulaklar, burun, ağız, dişler, ses, çene), erkekler için ek olarak yüzdeki kıl miktarıyla birlikte 10 madde, beden üyeleri başlığı altında 4 madde (omuzlar, kollar, eller, ayaklar), gövde başlığı altında 3 madde (karın, kalçalar, bacak ve bilekler), ayrıca meme ve göğüs bölgesi ile cinsel organlar maddelerine yer verilmiştir. Kızlar için toplam 25, erkekler için 26 madde bulunmaktadır. Her madde için 1-hiç hoşnut değilim ile 5-çok hoşnutum arasında derecelendirme yapılmaktadır. Toplam puan ve bölüm puanları maddelere verilen puanların toplamının madde sayısına bölümü ile elde edilmektedir. Çok ve Gökdoğan tarafından, anketin Türkçe uyarlaması ve yüzeysel geçerlik tekniğiyle anketin geçerlik çalışması yapılmıştır. Güvenilirlik çalışmasında, ilk ve ikinci uygulama arasında toplam puanların korelasyonu, Pearson çarpım momentler

korelasyon katsayısı ile 0.88 olarak saptanmıştır. Bu çalışmanın cronbach alfa değeri= ,92' dir.

6. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerde, betimsel istatistik hesaplamaları yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. İstatistiksel analizde, ölçümle belirtilen değişkenler ortalama, standart sapma (X/ss); sayımla belirtilen değişkenler yüzde olarak ifade edildi. Gruplar arası karşılaştırmalarda ikili gruplar için Independent sample t testi, çoklu gruplar için OneWay ANOVA, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleme için Spearmans' korelasyon analizi kullanıldı.

3.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, verilerin analizinden elde edilen bulguların tablo ve tablo altı açıklamalar şeklinde sunumları verilmektedir.

Tablo 3.1 Araştırma grubunun ölçekten elde ettikleri puanların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırması

	Cinsiyet	N	ort.	ss.	t	p
BEDENİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	Kadın	61	3,44	,72	-2,724	0,007
	Erkek	145	3,73	,70		
YÜZ	Kadın	61	4,05	,63	2,295	0,023
	Erkek	145	3,82	,64		
BEDEN ÜYELERİ	Kadın	61	3,92	,60	0,342	0,702
	Erkek	145	3,88	,79		
GÖVDE	Kadın	61	3,55	,75	-0,669	0,504
	Erkek	145	3,63	,83		
ÖLÇEK TOPLAM	Kadın	61	3,74	,54	-0,307	0,759
	Erkek	145	3,78	,63		

Tabloda araştırma grubunun cinsiyet değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Bedenin genel görünümü alt boyutunda erkekler lehine, yüz alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$). Beden üyeleri, gövde ve ölçek toplam puanında cinsiyet değişkeni açısından farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Ancak, çalışmamıza katılan bireylerin ölçekten elde etmiş oldukları puan ortalamalarına bakıldığında hem kadınların hem de erkeklerin genel olarak beden bölgelerinden ve özelliklerinde oldukça hoşnut oldukları görülmüştür.

Kadın Katılımcılardan Elde Edilen Bulgular

Tablo 3.2 Kadınların ölçekten elde ettikleri puanların medeni durum değişkeni açısından karşılaştırması

		N	ort.	ss.	t	p
BEDENİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	Evli	13	3,1754	,52708	-1,848	,076
	Bekar	48	3,5125	,75602		
YÜZ	Evli	13	4,1562	,50989	,699	,487
	Bekar	48	4,0173	,66313		
BEDEN ÜYELERİ	Evli	13	3,6308	,59356	-1,945	,057
	Bekar	48	3,9917	,59352		
GÖVDE	Evli	13	3,1385	,59657	-2,666	,014
	Bekar	48	3,6667	,75550		
ÖLÇEK TOPLAM	Evli	13	3,5246	,43393	-1,874	,073
	Bekar	48	3,7973	,56677		

Tabloda araştırma grubunun medeni durum değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Gövde alt boyutunda bekarlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p < 0.05$).

Tablo 3.3 Kadınların ölçekten elde ettikleri puanların çalışma durumları değişkeni açısından karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
BEDENİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	Gruplar arası	5,460	3	1,820	4,005	,012	1-4, 3-4
	Grup içi	25,900	57	,454			
	Toplam	31,360	60				
YÜZ	Gruplar arası	2,329	3	,776	2,043	,118	
	Grup içi	21,656	57	,380			
	Toplam	23,985	60				
BEDEN ÜYELERİ	Gruplar arası	2,243	3	,748	2,144	,105	
	Grup içi	19,874	57	,349			
	Toplam	22,117	60				
GÖVDE	Gruplar arası	3,451	3	1,150	2,150	,104	
	Grup içi	30,501	57	,535			
	Toplam	33,951	60				
ÖLÇEK TOPLAM	Gruplar arası	2,511	3	,837	3,056	,036	3-2,3-4
	Grup içi	15,607	57	,274			
	Toplam	18,118	60				

Gruplar: 1.grup:Kamu çalışanı, 2.grup:Özel sektör, 3.grup:Öğrenci, 4.Grup: Çalışmıyor

Tabloda araştırma grubunun çalışma durumları değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir.

Bedenin genel görünümü alt boyutu ve ölçek toplam puanında anlamsal farklılıklara rastlanmıştır ($p<0.05$). Bu anlamsal farklılıklar bedenin genel görünümü alt boyutunda kamu çalışanı ile çalışmayan ve öğrenci ile çalışmayan arasında olduğu görülmüştür. Toplam ölçek puanında anlamsal farklılıklar öğrenci ve özel sektör ile öğrenci ve çalışmayan arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4. Erkeklerin ölçekten elde ettikleri puanların çalışma durumları değişkeni açısından karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
BEDENİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	Gruplar arası	3,285	3	1,095	2,295	,041	1-4, 3-4
	Grup içi	67,284	141	,477			
	Toplam	70,569	144				
YÜZ	Gruplar arası	2,499	3	,833	2,040	,111	
	Grup içi	57,571	141	,408			
	Toplam	60,069	144				
BEDEN ÜYELERİ	Gruplar arası	3,986	3	1,329	2,154	,096	
	Grup içi	86,979	141	,617			
	Toplam	90,966	144				
GÖVDE	Gruplar arası	,584	3	,195	,272	,845	
	Grup içi	100,775	141	,715			
	Toplam	101,359	144				
ÖLÇEK TOPLAM	Gruplar arası	,656	3	,219	,531	,662	
	Grup içi	57,991	141	,411			
	Toplam	58,647	144				

Gruplar: 1.grup:Kamu çalışanı, 2.grup:Özel sektör, 3.grup:Öğrenci, 4.Grup: Çalışmıyor

Tabloda araştırma grubunun çalışma durumları değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Bedenin genel görünümü alt boyutu puanında anlamsal farklılıklara rastlanmıştır ($p<0.05$). Bu anlamsal farklılıkların kamu çalışanı ile çalışmayan ve öğrenci ile çalışmayan arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.5 Erkeklerin ölçekten elde ettikleri puanların fiziksel aktivite yapma düzeyi durumları değişkeni açısından karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
BEDENİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	Gruplar arası	6,990	2	3,495	7,806	,001	1-3,2-3, 2-1
	Grup içi	63,579	142	,448			
	Toplam	70,569	144				
YÜZ	Gruplar arası	,077	2	,038	,091	,913	
	Grup içi	59,993	142	,422			
	Toplam	60,069	144				
BEDEN ÜYELERİ	Gruplar arası	2,987	2	1,493	2,410	,093	
	Grup içi	87,979	142	,620			
	Toplam	90,966	144				

GÖVDE	Gruplar arası	5,690	2	2,845	4,223	,017	1-3, 2-3
	Grup içi	95,669	142	,674			
	Toplam	101,359	144				
ÖLÇEK TOPLAM	Gruplar arası	3,067	2	1,534	3,918	,022	1-3, 2-3
	Grup içi	55,579	142	,391			
	Toplam	58,647	144				

Gruplar: 1.grup:Amatör, 2.grup:Profesyonel, 3.grup:Rekreatif

Tabloda araştırma grubunun fiziksel aktivite yapma yılı durumları değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Ölçek toplam puanı ve Bedenin genel görünümü ile gövde alt boyutunda gruplar arasında anlamsal farklılıklara rastlanmıştır ($p<0,05$). Bu anlamsal farklılıklar ölçek toplam puanında Amatör ile rekreatif, profesyonel ile rekreatif arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca bedenin genel görünümü alt boyutunda amatör ile rekreatif, profesyonel ile rekreatif ve profesyonel ile amatör grupları arasında anlamsal farklılıklar görülmüştür. Gövde alt boyutunda ise amatör ile rekreatif ve profesyonel ile rekreatif grupları arasında anlamsal farklılıklar tespit edilmiştir.

Tablo 3.6 Erkeklerin ölçekten elde ettikleri puanların fiziksel aktivite yapma yılı düzeyi durumları değişkeni açısından karşılaştırması

		KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
BEDENİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	Gruplar arası	5,905	3	1,968	4,292	,006	4-1, 4-2
	Grup içi	64,664	141	,459			
	Toplam	70,569	144				
YÜZ	Gruplar arası	,904	3	,301	,718	,543	
	Grup içi	59,165	141	,420			
	Toplam	60,069	144				
BEDEN ÜYELERİ	Gruplar arası	1,898	3	,633	1,001	,394	
	Grup içi	89,068	141	,632			
	Toplam	90,966	144				
GÖVDE	Gruplar arası	5,966	3	1,989	2,940	,035	4-1, 4-2
	Grup içi	95,393	141	,677			
	Toplam	101,359	144				
ÖLÇEK TOPLAM	Gruplar arası	2,977	3	,992	2,513	,040	4-1, 4-2
	Grup içi	55,669	141	,395			
	Toplam	58,647	144				

Gruplar: 1.grup:0-2 yıl, 2.grup:3-5 yıl, 3.grup:6-8 yıl, 4.Grup: 9 yıl ve üzeri

Tabloda araştırma grubunun fiziksel aktivite yapma yılı durumları değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması verilmektedir. Ölçek toplam puanı ve bedenin genel görünümü ve gövde alt boyutlarında anlamsal farklılıklara rastlanmıştır ($p<0,05$). Bu anlamsal farklılıklar ölçek toplam puanında, bedenin genel görünümü ve gövde alt boyutlarında 9 yıl ve üzeri ile 0-2 yıl, 9 yıl ve üzeri ve 3-5 yıl grupları arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.7 Erkeklerin yaş, boy ve kilo parametreleri ile beden algısı arasındaki ilişki

		BGGTOPLAM	YTOPLAM	BÜTOPLAM	GTOPLAM	ÖLÇEKTOPLAM
Yaş	r	-,010	,117	-,091	-,026	-,009
	p	,908	,160	,277	,756	,911
	n	145	145	145	145	145
Boy	r	,058	,069	-,019	-,103	-,007
	p	,489	,411	,820	,217	,937
	n	145	145	145	145	145
Kilo	r	-,012	,150	,235**	-,119	,069
	p	,887	,071	,004	,154	,412
	n	145	145	145	145	145

Tablo incelendiğinde araştırma grubunun beden üyeleri alt boyutunda kilo değişkeni ile beden algısı arasında anlamsal farklılık görülmüştür ($p<0,05$).

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma verilerinden elde edilen bulguların tartışmasına ve sonucuna yer verilmiştir.

Araştırma gruplarında kadın ve erkek bireyler ayrı ayrı değerlendirilmiş olup cinsiyet değişkeni açısından elde edilen sonuçları incelediğimizde beden genel görünümü alt boyutunda erkekler lehine yüz alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Bedenin genel görünümü alt boyutu seçeneklerine bakıldığında beden oranları, beden duruşu, spor yeteneği, ten rengi, kas gücü, boy, kilo seçenekleri ile karşılaşmaktayız. Yüz alt boyutunun seçenekleri incelendiğinde yüz güzelliği, saçlar, gözler, kulaklar, burun, ağız, dişler, ses, çene gibi seçeneklerin olduğunu görmekteyiz. Sonuçlar incelendiğinde erkek bireylerin kadın bireylere göre beden genel görünümünde daha fazla memnun oldukları sonucu ile karşılaşmaktayız. Kadın bireylerin ise erkek bireylere göre yüz görünümünden daha fazla memnun oldukları ortaya çıkmaktadır. Yanı sıra Beden üyeleri, gövde ve ölçek toplam puanında cinsiyet değişkeni açısından farklılık görülmemiştir. Ancak, çalışmamıza katılan bireylerin ölçekten elde etmiş oldukları puan ortalamalarına bakıldığında hem kadınların hem de erkeklerin genel olarak beden bölgelerinden ve özelliklerinden oldukça hoşnut oldukları görülmüştür. Fitness merkezlerinde spor yapan bireylerin beden bölgelerinden ve özelliklerinden oldukça hoşnut olmaları durumu, fiziksel aktivitenin beden imajına olan katkısını açıkça ortaya koymaktadır.

Bireylerin bedenlerine yönelik düşünceleri farklılıklar gösterir. Beden imajını etkileyen bireysel faktörler cinsiyet, yaş ve kişilik özellikleri gösterilebilir. Erkeklerde ve kadınlarda kültürel etkinin getirmiş olduğu ve bireyin yaşadığı toplumdan etkilenen cinsiyet rollerini destekleyen gerçekçi olmayan beden imajı ideallerine maruz kalmaktadır. Fakat, kadınların bedenleri onların psikolojik iyi oluşları üzerindeki etkisini daha fazla göstermekte ve bu durum ideal görünüm taleplerini yerine getirmenin kadınlar için daha önemli olduğu anlamına gelmektedir. Beden memnuniyetsizliği ile ilgili yapılan birçok araştırma kadınların beden memnuniyetsizliğinin erkeklere göre daha fazla olduğunu belirtmiştir. (11),(12),(13),(14),(15),(16)

Harter 'a göre beden imajı, "Tüm yaşam boyunca, benlik değeri ve ruhsal sağlığın önemli bir yönünü oluşturur. Beden imajının kendini kabul, sosyal kendine güven, karşı cins için popülerlik ve atletik yetenekler üzerine önemli etkileri vardır." (17)

Çalışmamızda bekar kadınların evli kadınlara oranla gövde alt boyutunda beden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu anlaşıldı.

Gövde alt boyutu seçenekleri incelendiğinde karın, kalça, bacak ve bilekler, göğüsler ve üst bölge, cinsel organ seçeneklerinin olduğunu görmekteyiz. Fitness merkezlerinde fiziksel aktiviteye katılan bekar kadınların evli kadınlara oranla beden memnuniyetlerinin yüksek olması durumu zaman faktörü, aile yaşantısının getirdiği sorumluluk düzeyi ile ilişkilendirilebilir.

Grogan'a göre beden imajını "Bireylerin kendi bedenleri hakkındaki duygu, düşünce ve algıları olarak tanımlar. Beden imajı, öznel dir ve diğerleri tarafından algılanan şekli ile bireyin kendini algılayışı arasında zorunlu bir bağlantı yoktur. Normal kiloda olan erkeklerin, kendilerini çok kilolu ya da ince olarak hissetmesi veya normal kiloda ya da altında olmalarına rağmen çoğu kadınların ve genç kızların kendilerini kilolu hissetmeleri özellikle bu durumla ilişkili bir örnektir. (18)

Araştırmamızda kadın bireylerin çalışma durumuna göre beden memnuniyetleri incelendiğinde beden genel görünümü alt boyutunda kamu çalışanı olan kadınların çalışmayan kadınlara göre beden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu, öğrenci olan kadınların ise çalışmayan kadınlara göre beden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ölçek toplam puanları değerlendirildiğinde ise Öğrenci kadınların, özel sektörde çalışan ve çalışmayan kadınlara göre beden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bedenin genel görünümü altı boyutundaki seçenekler incelendiğinde beden oranları, beden duruşu, spor yeteneği, ten rengi, kas gücü, boy ve kilo seçenekleri ile karşılaşmaktayız. Bu durumun çalışan kadınların sosyal hayatın içerisinde olması ile ilgili olabileceği düşünülebilir. Sosyal hayatın içinde olan bireylerin toplum tarafından kabul görme, beğenilme ve bu gibi arzuları bireyin kendisi ile daha fazla ilgilenmesine sebep olabilir. Bu durumda fiziksel aktivite ve spor ortamlarında bulunma oranı yükselebilir. Aktur'un çalışması bu durumu destekler niteliktedir. (19)

Erkek bireylerin çalışma durumu değişkeni açısından beden genel görünümü alt boyutunda kamu çalışanlarının ve öğrencilerin çalışmayanlara oranla beden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Çalışma hayatında olsun öğrencilik hayatında olsun fiziksel olarak daha aktif olan bireylerin hem çalışma hayatının getirdiği stres ve sıkıntılardan uzaklaşmak hem de bu çalışma hayatının temposuna fiziksel uygunluğunu sağlayabilmek için fitness merkezlerinden faydalandığı düşünülebilir. Bedenin genel görünümü alt boyutunda seçenekler incelendiğinde kamu çalışanı ve öğrenci olan erkeklerin çalışmayan erkeklere oranla beden memnuniyet düzeylerinin neden daha yüksek olduğu yapılan açıklamalar ile ilişkilendirilebilecektir. (20)

Erkeklerin fiziksel aktivite yapma düzeyleri incelendiğinde ise beden genel görünümü alt boyutunda spor faaliyetleri ile amatör düzeyde ilgilenen bireylerin rekreatif faaliyet düzeyinde ilgilenen bireylere oranla beden memnuniyetleri daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Yanı sıra profesyonel olarak sporla ilgilenen bireylerin rekreatif düzeyde ilgilenen bireylere oranla ve yine profesyonel olarak spor yaşantısını sürdüren bireylerin amatör olarak sürdüren bireylere oranla beden memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğimizin gövde alt boyutu değerlendirildiğinde ise amatör olarak sporla ilgilenen bireylerin rekreatif düzeyde ilgilenenlere oranla profesyonel olarak ilgilenenlerin ise yine rekreatif düzeyde sporla ilgilenenlere göre daha yüksek beden memnuniyetine sahip olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak profesyonel ve amatör sporla ilgilenen bireylerin rekreatif düzeyde ilgilenenlere oranla beden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum sporla ilgilenme düzeyi ne kadar artarsa beden memnuniyetinin o kadar yükseldiğini göstermektedir. (21) (22)

Erkeklerin sporla ilgilenme süreleri ele alındığında ise sporla ilgilenme süresi ne kadar fazla ise beden memnuniyet düzeylerinin o kadar yüksek olduğu sonucu ile karşılaşmaktayız. Araştırmamızda beden genel görünümü, gövde ve ölçek toplam değerlendirilmesi incelendiğinde 9 yıl ve üzeri sporla uğraşan bireylerin 0-2/3-5 yıl arasında sporla ilgilenen bireylere oranla beden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Sporun beden imajına olan faydalarını çeşitli değişkenler açısından inceledikten sonra genel olarak spor aktivitelerinin beden imajına olan faydasından, beden memnuniyetini yükselttiğinden söz edebiliriz. (22)

Çalışmamıza katılan erkek bireylerin yaş, boy ve kilo parametreleri incelendiğinde, kilosu normal seviyede olan erkeklerin beden üyeleri alt boyutunda beden memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak çalışmamızda yer alan fitness merkezlerinde spor yapan kadın ve erkek bireylerin beden bölgelerinden ve özelliklerinden genel anlamda hoşnut oldukları

görülmüştür. Çeşitli değişkenler açısından incelediğimiz beden imajı bireylerin değişken durumlarına göre farklılık göstermekte olduğu anlaşılmıştır.

5.KAYNAKÇALAR

1. Öngören B. Sosyolojik Açıdan Sağlıklı Beden İmgesi. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi. 2015;16(34):25-45.
2. Musa M. Fitness Merkezlerinde Spor Yapan Bireylerin Sosyal Görünüş Kaygısı ve Özgüven Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2020;14(3):503-18.
3. Olivardia R, Pope HG, Borowiecki JJ, Cohane GH. Biceps and Body Image: The Relationship Between Muscularity and Self-Esteem, Depression, and Eating Disorder Symptoms. Psychology of Men & Masculinity. 2004;5(2):112-20.
4. Erdoğanoglu Y, Tunç Ü. Vücut Geliştirme Egzersiz Programı Uygulayan Bireylerde Beden Algısı ve Benlik Saygısı. Spor Hekimliği Dergisi. 2020;55(2):079-85.
5. Eraslan M, Aydoğan H. Vücut Geliştirme ve Fitness Merkezinde Spor Yapan Bireylerin Beden Bölgelerinden Hoşnut Olma Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2016;11(2):50-7.
6. Şahan S. Ankyra Spor Merkezinde Fitness Egzersizine Katılan Kadın ve Erkek Bireylerin Beden İmajlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. 2019, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 123 Sayfa, Ankara, (Prof. Dr. Emin KURU).
7. Kale M, Hurşidi S, Karaboğa AB. Okul Öncesi Dönemde Beden Algısı. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi. 2021;17(34):1408-35.
8. Wertheim EH, Paxton SJ. Body Image Development – Adolescent Girls. İçinde: Encyclopedia of Body Image and Human Appearance. Elsevier; 2012. s. 187-93.
9. Haspolat N.K. Üniversite Öğrencilerinde Beden İmajı Benlik Saygısı ve Sosyal Fobinin İncelenmesi 2016 Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 148 Sayfa Erzincan (Doç. Dr. Mücahit KAĞAN).
10. Yeler G. Sağlık ve Spor İçin Mekanlar : Fitness Merkezleri. GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences. 2021;(4):147-62.
11. Cash T. Body Image And Human Appearance. Academic Press is an imprint of Elsevier. :903.
12. Bearman SK, Presnell K, Martinez E, Stice E. The Skinny on Body Dissatisfaction: A Longitudinal Study of Adolescent Girls and Boys. J Youth Adolescence. 2006;35(2):217-29.
13. Demarest J, Allen R. Body Image: Gender, Ethnic, and Age Differences. The Journal of Social Psychology. 2000;140(4):465-72.
14. Feingold A, Mazzella R. Gender Differences in Body Image Are Increasing. Psychol Sci. 1998;9(3):190-5.
15. McCabe, Marita and Ricciardelli, Lina 2004, A longitudinal study of pubertal timing and extreme body change behaviors among adolescent boys and girls, Adolescence, vol. 39, no. 153, Spring, pp. 145-166.
16. Ricciardelli, L. MMP. McCabe, Marita and Ricciardelli, Lina 2004, A longitudinal study of pubertal timing and extreme body change behaviors among adolescent boys and girls, Adolescence, vol. 39, no. 153, Spring, pp. 145-166. 2004.
17. Güler K. Beden İmajının Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Üzerine Etkisi 2015 Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 102 Sayfa İstanbul (Yrd.Doç.Dr. Samuray ÖZDEMİR).
18. Aslan H. Ortaokul Öğrencilerinin Beden İmajı ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki ve Bu Değişkenlerin Çeşitli Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi 2017 Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 114 Sayfa Ankara (Yrd.Doç.Dr. Zihni KOÇ).
19. Akdur H. Ev kadınlarının ve çalışan kadınların fiziksel aktive düzeylerinin araştırılması. İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri

Dergisi, (2003) 3.

20. Erol G. Çalışan Bireylerin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin incelenmesi: 2018 Çankaya Belediyesi Örneği Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 72 Sayfa Kırıkkale (Doç. Dr. Murat BİLGE, Doç Dr. Ayda KARACA).
21. Tazegül Ü. Sporcuların Kişilik Özellikleri ile Bedenlerini Algılama Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. 2018;9.
22. Yapıcı H. Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Anaerobik Güç, Çeviklik ve Vücut Kompozisyonu Parametrelerinin Karşılaştırılması 2011 Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 96 Sayfa Kırıkkale (Prof. Dr. Mehmet KUTLU)

The Relationship between Intermediate EFL Learners' Reading Comprehension Performance and their Cognitive and Meta-Cognitive Strategies as well as Test Anxiety

Elahe Taheri

Department of English Language Teaching, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran,

Siros Izadpanah

Asst. Prof., corresponding author, Department of English Language Teaching, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Mohammad Reza Oroji

Department of English Language Teaching, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Abstract

Reading Comprehension (RC) plays a significant role in any academic field, especially in TEFL. This study aimed to illuminate and investigate a psychological and crucial factor influencing RC performance: Test Anxiety (TA). Furthermore, this study intended to probe into the relationship between cognitive and metacognitive learning strategies and RC. In so doing, after homogenizing the students as intermediate ones via Quick Placement Test (QPT), a valid questionnaire of TA (Richmond, Wrench, & Gorham, 2001) and also The Strategy Inventory for Language Learning (SILL) (1989) were administered to the 90 intermediate students. Having administered the tests, the researcher asked the subjects to take part in a reading comprehension TOEFL PBT Test. The data collected from the questionnaires and also the scores given to their reading comprehension performances were analyzed through SPSS (25.00). Results indicated that there were statistically significant relationship between cognitive and metacognitive learning strategies and the learners' writing performance. In addition, there was a significant and negative relationship between learners' test anxiety and their writing performance. Finally, it was proved that cognitive learning strategy could better predict EFL learners' writing performance.2- The outcomes of this study can have benefits for both foreign language teachers and learners. They both can attain better results by focusing more on the psychological factor of TA in their roles. The findings of the present study demonstrated that more concentration ought to be placed on enhancing cognitive and metacognitive strategies and lowering TA in order to augment students' reading comprehension performances.

Key words: cognitive strategy, metacognitive strategy, test anxiety, reading comprehension performance

AŞIKLIK GELENEĞİNDE KADIN OLMAK ; AYTEN GÜLÇINAR (1960-2018)

Ayşe DUVARCI

Başkent University, The Faculty of Science and Literature, Bağlıca Campus Ankara

ORCID:0000-0002-9031-3611

ÖZET

XVI. yüzyıldan başlayıp günümüze kadar sürüp gelen Aşıklık Geleneği'nin tarihi gelişimi içinde hem bu geleneği temsil eden hem sürdüren hem gelişimine katkıda bulunan pek çok isim vardır. Aşık adını alan ve ozan- baksı geleneğinin değişip dönüşmesi sonucunda günümüz ihtiyaçlarına ve şiir tarzına göre şekillenen bir yapıda şiirlerini çalıp söyleyen aşıklar, sadece şiirin şairi değil aynı zamanda bestecisi de kabul edilirler. Cumhuriyetten sonra halka yönelme isteğiyle birlikte Aşık Edebiyatının temsilcilerini tanıma ve tanıtmaya doğrultusunda bu konuda pek çok çalışma yapılmış bu isimler ve eserleri monoğrafi, antoloji, makale tarzında çalışmalarla gündeme getirilmiştir. Şiiri hem söyleyip hem müzikalite katan, hem de yayıp yaşatan aşıklar yurdumuzun hemen her yöresinde yetişirken Sivas'ın bu konuda özel bir ayrıcalığı vardır. Sivas topraklarında bu geleneği taşıyıp yaşatan üstat konumundaki aşıkların varlığını hepimiz bilmekteyiz. Fakat büyük bir çoğunluğu erkek olan bu isimlerin arasında az da olsa kadınların varlığından haberdarız. Bu makalede erkeklere ait bir alan gibi değerlendirilen aşıklık geleneğinde çeşitli zorlukları aşarak varlığını ispat eden Sivaslı aşık Ayten Çınar veya mahlasıyla Ozan Gülçınar'ın hayatı ve şiirleri çerçevesinde sanatı sorgulanacak, kadın duyarlılığının bu sanata ve geleneğe yansıması örnekler üzerinden irdelenecektir.

Anahtar kelimeler: Aşıklık geleneği, ozan- baksı, Ayten Gülçınar, biyografi

BEING A WOMAN IN THE MINSTREL TRADITION ; AYTEN GÜLÇINAR (1960-2018)

ABSTRACT :

There are many people who represented, continued and developed the Minstrel Tradition from its birth in 16th century till today. Minstrels who sing their poetry in a structure shaped according to actual needs and poetry style as a result of (ozan-baksı) minstrel tradition, are both poets and composers. After the proclamation of the republic, many studies have been made towards identifying and introducing the representatives of Minstrel Literature to lean to the public. These names and their work have been brought forward by monography, anthology and article style studies. Minstrels who both compound poetry with music and spread it, are all around our country but the city of Sivas is privileged. We all are aware of the master minstrels in Sivas. Even though most of them are men, we know a few women as well. In this article we will study the art of Ayten Çınar from Sivas, pseudonym Ozan Gülçınar who proved herself by overcoming various difficulties in the minstrel tradition which is recognized generally appropriate for men. In the frame of her life and poems, we will examine the reflection of women's sensitivity on this art and tradition through examples.

Key words: Minstrel Tradition, ozan- baksı, Ayten Gülçınar, biography

KİLİSLİ BALHASANOĞLU NECİB ASIM'IN GENÇLERLE BULUŞMASI

Dr. Emine Kısıklı

Başkent Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara

Başkent University, Research Center For Studies in Atatürk's Principles, Ankara

ORCID: 0000-0001-7808-3879

ÖZET

1861 yılında dünyaya gelen, ömrünü Türklük ve Türkçülük çalışmalarına adanmış Orhun Yazıtlarını yayınlayan ilk Türk olarak bilinen Kilisli Balhasanoğlu Necib Asım Bey, Darülfünun Türkoloji bölümü kurucusudur. Türkçenin sadeleşmesi, medenî dünya dilleri arasında layık olduğu yere ulaşması uğrunda büyük mücadele veren Necib Asım Bey, 1908'de *Türk Derneği*'ni kurmuştur. Gençliğinde Araplardan gördüğü ayrımcılığın, çevresindekilerin Türk kimliğini reddeden tavrının etkisiyle Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunu Türk milliyetçiliğinde gören Necib Asım Bey, Türk kimliğini, Türk kültürünü, Türk Tarihini, Türk dilini ortaya çıkarmaya çalışmış, Türklerin Osmanlı Devleti'nden önce de çok güçlü devletler kurduklarını bilimsel nitelikte yazdığı ilk Türk Tarihi ile kanıtlamıştır. Başta büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında etkin rol oynayan kadronun yetişmesine katkı sağlayan Necib Asım Bey, 1927 yılında Erzurum milletvekili seçilmiştir. 1934 yılında *Yazıksız* soyadını alan Necib Asım Bey 1935 yılında da hayata gözlerini yummuştur.

Balhasanoğlu Necib Asım Bey, Cumhuriyetin ilanından sonra Kilisli gençlerle bir araya gelmiş, bu sohbet 1927 yılında *Türk Yurdu* mecmuasınca yayınlanmıştır. Necib Asım Bey bu buluşmada gençlere Kilis'i, Kilis'in yetiştirdiği aydınları ve kendi yaşamını anlatmıştır.

Bu bildiri; bu anlatımlardan hareketle Kilisli Balhasanoğlu Necib Asım Bey'in Türklük ve Türkçülük çalışmalarına yönelmesinde etkin rol oynayan şahsiyetleri, olayları ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Balhasanoğlu Necib Asım, Kilis, Bahai Efendi, Süleyman Paşa, Tarih-i Alem

THE MEETING OF NECIB ASIM OF KİLİSLİ BALHASANOĞLU WITH YOUTH

ABSTRACT

Mr. Balhasanoğlu Necib Asım from Kilis, who born in 1861 and known as the first Turk to publish the Orkhon Inscriptions, who devoted his life to the studies of Turkishness and Turkism, is the founder of the Turcolgy department of Darülfünun. Mr. Necib Asım, who fought hard for the simplification of Turkish and to reach its deserved place among the languages of the civilized World, founded the Turkish Association in 1908. Mr. Necib Asım, who saw the liberation of the Ottoman Empire in Turkish nationalism with the effect of the discrimination he saw from the Arabs in his youth and the attitude of those around him who rejected the Turkish identity, tried to reveal the Turkish identity, Turkish culture, Turkish history, Turkish language and it was scientifically proven that Turks established very powerful states before the Ottoman Empire. He proved it with the first History he wrote Necib Asım, who contributed to the training of the staff that played an active role in the establishment of the Turkish Republic, especially our great leader Mustafa Kemal Atatürk, was elected as Erzurum deputy in 1927. Mr. Necib Asım, who took the surname Yazıksız in 1934, passed away in 1935.

After the proclamation of the Republic, Balhasanoğlu Necib Asım met with young people from Kilis, and this conversation was published in 1927 by *Türk Yurdu* magazine. Mr. Necib Asım told the young people about Kilis, the intellectuals raised in Kilis and his own life.

This statement; Based on these narratives, it aims to reveal the personalities and events that played an active role in the orientation

of Kilisli Balhasanoğlu Necib Asım to Turkishness and Turkism studies.

Keywords: Balhasanoğlu Necib Asım, Mr. Kilisli Bahai, Süleyman Pasha, History of the World.

TÜRKİYE'DE HÜMANİZM

Hasan YAZICI

Dr. Öğr. Üyesi Kocaeli Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Özet

Hümanizm ilgi çeken ve etkili kavramlardandır. Birçok kavramda olduğu gibi herkes hümanizmi kendince manalandırmaktadır. Karışıklığı gidermek ve kavramları gerçek anlam ve görevlerine uygun yerlerine yerleştirmek gerekir. Hümanizm teriminden anlaşılan tarafsız olarak belirlenmelidir. Taraftarlarının ve karşıtlarının düşünceleri olduğu gibi verilmelidir. Müslüman, Türk, insan olarak bizce nasıl değerlendirilmesi gerektiği ortaya koyulmalıdır. Kavramları, belli bir bakış açısından değişik yorumlarına rağmen nasıl anlamak gerektiği belirtilmelidir. Kavramlar karşısındaki konumumuzun tavrımızın ne olması, nasıl olması gerektiği sorusunun cevabı aydınlatılmalıdır.

Hayatı oluşturan, şekillendiren ve sonuçlandıran etkenler mazeret dinlemiyor. İnsan, gerçeklerden habersizliğinin ve yanlış yola sapmışlığının ancak kötü, acı sonuçlar ortaya çıktıktan iş işten geçtikten sonra farkına varabiliyor. Karşılaşılan çukurlardan düşmeden geçebilmek için meselelerin gerçeğinin görülüp bilinip anlaşılmasına katkı sağlamak gerekir. İnsanımız, sıkıntıya düşmekten zarar görmekten kurtulmasına yardımcı olmak için aydınlatılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Hümanizm, Türkiye, kültür, medeniyet, kozmopolit.

Abstract

Humanism is an interesting and effective notion. As with other notions, everyone interprets humanism in their own way. Thus, it is a necessity to clear the confusion and properly define such notions according to their real meaning and function. What is understood from the term humanism should be determined impartially. The opinions of its supporters and its opposers should be presented as they are. It should also be revealed how we, as Muslims, Turks and human beings should evaluate the notion of humanism. It should be stated how such notions should be understood regardless of their different interpretations from certain points of view. Moreover, it should be clarified what our position and attitude towards such notions should be.

The factors that create and shape life do not listen to excuses. A person realizes their ignorance of the facts and their misguidance only after the bad and painful results have been revealed. In order to successfully tackle problems without stumbling into them, it is necessary to contribute to the knowledge and understanding of the issues. People must be enlightened to avoid any harm and suffering.

Key words: Humanism, Turkey, culture, civilization, cosmopolitan.

SUMMARY

Antonyms. As in the Azerbaijani language, the contradictions and contradictions in life, nature and society in the Turkish language, of course, manifest themselves in the language. These contradictions are expressed by antonyms in the language. Words that contradict each other in their lexical meanings are called antonyms. Antonyms must be different from their roots. True antonyms were lexical antonyms that manifested in the form of a lack of words with different roots. For example: white-black, friend-enemy, to laugh-to cry

Həyatda, təbiətdə, cəmiyyətdə olan əksliklər, ziddiyyətlər, təbii ki, dildə də özünü göstərir. B əkslikləri dildə antonim sözlər ifadə edir. Lekik mənalarına görə bir-birinin əksi olan sözlərə antonim deyilir. Antonim qarşılıqlar köklərinə görə fərqli olmalıdır. Əsl antonimlik müxtəlif köklü sözlərin əksliyi şəklində təzahür edən leksik antonimlərdir.

Məsələn: beyaz-siyah, dost-düşman, gülmək-ağlamak.

Türk dilində antonimlər aşağıdakı mənə növlərinə ayrılır:

1. Əlamət, keyfiyyət, xüsusiyyət anlayışlarını bildirən antonimlər. Məsələn: beyaz-siyah, sert-yumuşak-hafif, soyuq-sıcak, kötü-iyi, acı-şirin, zalim-adil və s.

2. Vaxt anlayışını bildirən antonimlər. Məsələn: seher-akşam, gece-gündüz, yaz-kış, en-son, dün-yarın və s.

3. Məkan anlayışı bildirən antonimlər. Məsələn: iləri-geri, şura-ora, aşağı-yuxarı, ön-arka, içəri-dışarı və s.

4. Ölçü və miqdar anlayışını bildirən antonimlər.

Məsələn: böyük-küçük, kısa-uzun, az-çok, yüngül-ağır, alçak-hündür və s.

5. Təbiət hadisələri ilə bağlı anlayışları bildirən antonimlər. Məsələn: işıq-karanlıq, donmaq-erimek, üşümək-kızınmaq, kuraklıq-yağmurluk və s.

6. Hal-hərəkət və vəziyyət anlayışını bildirən antonimlər.

Məsələn: açmaq-bağlamaq, gülmək-ağlamak, kurmaq-sökmək, ağarmak-kararmak, yaşamak-ölmək, gəlmək-gitmək, oturmaq-durmaq və s.

7. Qeyri-müəyyən kəmiyyət bildirən antonimlər. Məsələn: az-çok, bir az – lap çok, az – binlerce, az-az – çox-çok və s.

8. İstiqamət, tərəf ifadə edən antonimlər. Məsələn.: sağ-sol, o taraf – şu taraf, ora-şura və s.

9. Təsdiq və inkarlıq bildirən antonimlər. Məs.: evet-hayır və s.

10. Qeyri-müəyyən şəxs və ya əşya bildirən antonimlər.

Məsələn: o – şu, biri-tüm və s.

Tam və nisbi antonimlər. Ziddiyyətin dərəcəsinə görə antonimlər tam və nisbi olmaqla iki yerə ayrılır. Mənaca bir-birinin tam və mütləq ziddini təşkil edən antonim sözlərə tam antonimlər deyilir. Məsələn: beyaz-siyah, dağ-dere, yaz-kış, alt-üst, var-yok, yaş-kuru, iyi-kötü, az-çok, yer-gök və s.

Tam antonimlərin dildə mövcudluğu qədim olduğundan onlar şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrində də gen-bol işlənmişdir.

Mənaca bir-birinin şərti və nisbi ziddini təşkil edən antonim sözlərə nisbi antonimlər deyilir. Məsələn: beyaz-kırmızı, beyaz-boz, beyaz-yeşil, kış-son bahar və s.

Antonimlərin üslubi xüsusiyyətləri. Antonimlərin dildə müəyyən üslubi rolu da var. Bu qrup sözlər fikrin daha dəqiq və emosional

ifadəsinə xidmət edir. Ona görə də zərb məsələlərdə, hikmətli ifadələrdə antonimlərin rolu böyükdür. Məsələn: Söz gümüşse, sükut altındır, İki gönül bir olunca samanlık seyran olur, Eğri otur doğru söyle, Yaşın yanında kuru da yanar və s.

Antonimlərin bir qismi mürəkkəb sözlərin əmələ gəlməsində də mühüm rol oynayır. Məsələn, az-çox, gec-tez, gece-gündüz, var-yox, al-ver, giriş-çıkış, düzlük-eyrilik və s.

Antonimlər dilimizdə həm də təzad yaradır. Məsələn, dost-düşmən, en-son, durmaq-oturmaq, beyaz-siyah, ileri-geri, iyilik-kötülük, soğuk-sıcak, yaz-kış və s.

Omonimlərdə sinonimlik, sinonimlərdə çoxmənalılıq, antonimlərdə sinonimlik sözlərin birinin digərinə münasibətin-də rəngarənglik kimi özünü göstərir. Məs.: dava sözü dərman və müharibə mənalılarında omonimdir. Dava və müharibə sözlərinin isə hər birinin sinonimləri vardır: dərman – ecza – çare, müharibə – kovğa, döyüşmə.

Sinonimlərin çoxmənalılığına diqqət yetirək. Məs.: makam, görev sözləri sinonim olmaqla hər birinin çoxmənalılığı vardır. Makam sözünün çoxmənalılığı: yer, kat, mevqe; görev sözünün çoxmənalılığı: sanat, hizmet.

Antonimlərdə sinonimlik məsələlərinə diqqət yetirək.

Məs.: gecə və gündüz sözləri antonim olmaqla hər birinin sinonimləri var. Gecə sözünün sinonimləri: zülmət, karanlık, dumanlık; gündüz sözünün sinonimləri: ışıq, nur, aydınlık.

BARRIERS IN TEACHING READING TO ELLS AND WAYS OF OVERCOMING THOSE OBSTACLES

Masoud Sadeghi

Department of English Language Teaching, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Siros Izadpanah

Department of English Language Teaching, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Abstract

Reading is one of the language skills, which is imperative in English learning and the requirement for exploring the effect of instructional strategies on instructing reading to the students have elevated in recent years. The purpose of this study was to determine what knowledgeable and expert teachers of ELLs in the junior high schools make out as the barriers to the reading accomplishment of English students and what are the methods for conquering those barriers. The information was gathered from 60 successful teachers who taught in junior high schools of Zanjan, Iran. The successful educators were identified based on student accomplishment using purposive sampling. A Likert scale was utilized for the questionnaire. The successful teachers sort effective instructional tactics in the five constituent of reading and had the capacity to set up supplementary instructional tactics, barriers, and ways they overwhelmed barriers in an open-ended question on the questionnaire. The study was mixed-method research, which, as stated by Isaac and Michael (1995), is utilized "to explain systematically the realities and the features of a given population or domain of interest, factually and precisely". The open-ended questions of questionnaire were intended to gather data in regards to barriers and methods for overcoming barriers for instructing reading to English students. The findings uncovered that the participants' thoughts regarding barriers and ways of overcoming those barriers in instructing reading to English students.

Key Words:reading, reading tactics, reading comprehension

İLETİŞİM ARACI OLARAK SANAT VE GELENEKSEL TÜRK EBRU SANATININ KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİME ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Öğr. Gör. Tahsin BOZDAĞ

İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Orcid:0000-0001-7412-9323

Özet

Sanat ve iletişim arasındaki karşılıklı ilişki üzerine yapılan bu çalışma, sanatı insanların evreni estetik bakış açısıyla görme bütünü olarak ifade edilebilir. Estetik görme çabaları bireyleri ortak imgelerde var kılar. Bu ortak imgelerden biride sanat iletişimidir. Sanat ve iletişim arasındaki bağlantı günümüzde giderek değer kazanmaktadır. Sanat eseri, inanç, kültür veya değer gibi özellikle anlamlı bir şeyi ifade eder. Sanat eseri izleyiciye başka hiçbir ortamın yapamayacağı şekilde dokunur. Bu argüman sanat eserini doğrudan sanatsal iletişimin temeline alır. Bireylerdeki kültürel, kurumsal, sosyal ve politik önyargıların hayatımızı ve sanatsal bakış açılarımızı renklendirmesi bu kavramlar üzerinedir. Bu renklilik bireylerin yaşam, ilişki, iletişim ve çevremizle ilgili beklentiler düzleminde kesişmeler var etmektedir. Sanatın algımızdaki oluşturmaya çalıştığı bu beklentiler bizleri doğal olarak kabul ettiğimiz ancak kabul ettiğimizi fark edemediğimiz kavramlara, tutumlara, ilkelere veya iletişim sürecine hazırlayan ilhamların kaynağıdır.

Geleneksel Türk sanatlarımızın oluşumu tarihsel, sosyal ve politik çevre ile bağlantılı estetik uzun bir süreçtir. Sanatın var olması birey, kültür ve sosyal geleneklerimize esaslı temel olguları incelememiz ve mümkünse uygulana bilmesi doğrultusunda, o zaman aynı zamanda sanatsal yetilerimizi geliştirir. Kendi kendini düzenleyen, kendi kendini yöneten bireyler olarak insan olasılığı görüşümüzü gerçekleştirmek ve iletişimsel yönlerimizin farkında lığı noktasında devinimler sunar. Geleneksel Türk ebru sanatı, paradigmatic fikirlerimizi ve önyargılarımızı incelememiz için bir yol sağlar. Estetik algı sürecimizdeki hayali bir şekilde onları bilince açık hale getirme imkânı tanır iki boyutlu düzlemdeki formlar. İnsan olasılığının kapsamı hakkında görüşler ve değişikliklerle birlikte sosyal iletişimsel değişiklikler üretebilir sanatla buluşan kişi. İnsan varoluşunun parametrelerinde ebru sanatı genellikle bize böyle bir insan mimesisi sunar. Geleneksel Türk ebru sanatının uygulama sürecinde bu olasılıklar gerçekleşmeden önce sosyal ulaşılabilirlik ve uygulama sonrasında iletişime olumlu yaklaşımları sağlar.

Sonuç olarak geleneksel Türk ebru sanatının postülaları, hayal gücü, sosyal ve insani iletişim yolları, gelenekli sanatların tüm uzuvlarında kendini göstermektedir. Bu tür ilerlemeler, insanın gelişmesine katkıda bulunur ve aynı zamanda, sanatsal iletişim bağlamında öznel ya da nesnel konumu tarafından sanatın esasen mimetik, temsili, duygusal veya dışavurumcu özelliklerini ifade eder. Sanattaki bu gelişmeler bireylerden kültürlere etkileşimin en önemli işlevlerinden birisi olarak sergilenir. Çalışmanın sonunda sanat olgusunun kültüre olan etkisi ve kültürel iletişimin basamakları ele alınacaktır.

Anahtar Kelime: Ebru Sanatı, Estetik, Geleneksel, Kültür, Sanat, Türk.

ABSTRACT

This study on the mutual relationship between art and communication can be expressed as the whole of people seeing the universe from an aesthetic point of view. Aesthetic vision efforts make individuals exist in common images. One of these common images is art communication. The connection between art and communication is gaining in value today. A work of art refers to something particularly meaningful, such as a belief, culture, or value. The artwork touches the viewer in a way that no other medium can. This argument puts the work of art directly on the basis of artistic communication. It is on these concepts that cultural, institutional, social and political prejudices in individuals color our lives and artistic perspectives. This colorfulness creates intersections in the plane of expectations of individuals about life, relationships, communication and our environment. These expectations that art tries

to create in our perception are the source of inspirations that prepare us for concepts, attitudes, principles or communication processes that we naturally accept but do not realize we accept.

The formation of our traditional Turkish arts is an aesthetic long process connected with the historical, social and political environment. The existence of art also develops our artistic abilities, so that we can examine and, if possible, apply the fundamental facts based on our individual, cultural and social traditions. It offers movement in realizing our view of the human possibility as self-regulating, self-directed individuals and in an awareness of our communicative aspects. Traditional Turkish marbling art provides a way for us to examine our paradigmatic ideas and prejudices. Forms in the two-dimensional plane allow us to make them open to consciousness in an imaginary way in our aesthetic perception process. One who meets art can produce social communicative changes, along with views and changes in the scope of human possibility. In the parameters of human existence, the art of marbling often presents us with such a human mimesis. In the application process of the traditional Turkish marbling art, these possibilities provide social accessibility before realization and positive approaches to communication after the application.

As a result, the postulates of traditional Turkish marbling art, imagination, social and human communication ways show themselves in all parts of traditional arts. Such advances contribute to the development of man and at the same time express the essentially mimetic, representational, emotional or expressive features of art by its subjective or objective position in the context of artistic communication. These developments in art are exhibited as one of the most important functions of interaction from individuals to cultures. At the end of the study, the effect of the phenomenon of art on culture and the steps of cultural communication will be discussed.

Keywords: Marbling Art, Aesthetics, Traditional, Culture, Art, Turkish.

1.Giriş

1.2. Sanat

Sanat estetiksel bir olgudur. Sanatçı, başkalarının güzel bulacağı bir şeyleri üretmeye başladığında sanat faaliyeti başlamış olur. Sanat bilinçten çok duygusal ve duyuşsal bir başlayıştır. Estetik bir değer ortaya koyma çabasıyla üretilen eserlere “sanat eseri” diyoruz. “Sanat, duyguların ifadesidir, estetik olarak bir şeyin hoş a gidebilecek şekilde sunumudur. Sanat, sadece bakmayı değil “görmeyi”, duymayı değil “işitmeyi”, dokunmayı değil “hissetmeyi”, tatmayı değil “lezzet almayı” öğretmektir” (Akt., Özbal & Aydoğan, 2017, s. 251). Sanat çoğu kişinin düşündüğü gibi güzeli ya da güzelliği ortaya çıkaran değil, insanların duygularını -ki bu duygular korku, endişe ve üzüntü olabilir- ortaya çıkaran ve insanın elinden çıkandır. Hegel bir şeyin sanat olarak kabul edilebilmesi için şu üç şartı ortaya koyulması gerektiğini savunur. Bunlar: maddi ve duyuşsal yapı, bir içerik (yani ruhun ilk tezahürü) ve bunların birbiri ile uyumu (Andina, 2013, s.3).

Özsoy’un 2007’de yayımlanan çalışmasında, insanların her zaman bazı şeyleri anlamaya ihtiyaç duydukları, insanların, ruh ile bedeni, zekâyla duyguyu, zamanla mekânı ve yaşantılardaki olayları birbiriyle ilişkilendirebildikleri ifade edilmiştir. Ve bu bağlantıları, açıklayamadıkları şeyleri ifade etme noktasında sanatı keşfettikleri, artık toplumların sanatsız olamayacağını belirtilmiştir. Aristo’ya göre sanat tecrübeden daha yüksek bir bilgi türüdür. Sanatın amacı ise alelade bir biçime hayat vermektir. (Boydaş, 2007:6).

1.3. Sanat ve İletişim

Willams (1962) iletişimi “kısaca insanlar arasındaki duygu, düşünce ve bilgilerin kişiden kişiye aktarılmasını sağlayan yöntemlerin tümü” olarak özetlemektedir. (Akt: Cemalcılar, 1988, 3). İnsan dışındaki canlılar arasında da kullanılan iletişim, bunu en gelişmiş

yöntem ve araçlarla yapan insan açısından ise “kişiler arasında duygu, düşünce, bilgi, haber alış veriş, bu alış verişte, kaynak durumunda olan kimsenin ortaya koyduğu ya da koymak istediği anlam ile bunu algılayanın buna verdiği anlam arasındaki özdeşlik, benzerlik ya da uyum ilişkisi” (<http://tdk.org.tr>) olarak belirtilmektedir. Bir başka tanımda ise iletişim “Duygu, düşünce, izlenim ve tasarımları veya bunları içeren davranışları bireyler arasında belirli ilişkiler kurarak ortaklaşma ve gidererek öğrenmeye de yol açabilecek biçimde paylaşma sürecidir” (Uçan, 1996: 74)

2. Kültür

Kültür sözcüğü Latince’deki cultura, cultus, agrikultura gibi sözcüklerden gelme olup, genelinde “işleme”(toprağı işleme) anlamına gelmekte ve insan emeği, insanın etkin, dönüştürücü faaliyeti ile oluşturulmuş “ikinci doğa”yla yakın bir bağlantı içinde bulunmaktadır. Kültür, insanın maddi ve manevi üretiminde gerçekleşen etkin, yaratıcı faaliyettir; öyle ki bu faaliyet süreci içinde, toplumsal önemde maddi ve manevi değerler yaratılırken, insanın yaratıcı etkinliği de bu değerlerin tümünde kendi nesnelleşmesini bulur (Çalışlar, 1983: 13).

Kültürler gelişigüzel toplanmış görenek ve inançlar sistemi değil, adetler, değerler, kurumlar ve inançlarla ilintili bütünleşmiş sistemlerdir. Bu anlamda kültür, toplumların zenginliğidir. Kültür, varlığını olduğu kadar sürekliliğini de toplumsal yaşama borçludur. Sürekli bir değişim süreci içinde bulunan toplumların ayakta kalabilmeleri ve değişime ayak uydururken sürekli yanlarını koruyabilmeleri kültür aracılığıyla gerçekleşir. Toplum yapısının temel taşlarını oluşturan değerler ancak kültürün sistemleşmiş içeriği ile korunabilirler (Çeçen, 1996: 13).

2.1. Kültür ve Sanat

Sanat, insanları birbirine bağlamaktadır. Aynı sanat yapıtını okuyan ya da izleyen kişiler arasında bir yakınlık, estetik değerlerde birlik olur ve bu olgudaki birliğe dönüşür. Bu etki ulusal sınıfları da aşarak genelleşir, evrenselleşir. Bu bağlamda, gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal proje ve aktiviteler toplumsal bir iletişim aracı işlevi görmektedir. Kültürel ve gelenekli toplumlar artık gelişimleri için kültür ve sanatın önemini kavramışlardır. Kültürel ve sanatsal değerlerini sosyal hayata taşımak istemekte ve bunları gelenekli sanat formları ile buluşturmanın kanallarını aramaktadırlar

3. Geleneksel Türk Sanatı

Kültür, toplumların tarihi süreç içinde biriktirdikleri maddi ve manevi ürünlerin ortamında coğrafî yapıyı nabağlı olarak oluşur ve gelişir. Tarihi birikimin bilinçlendirilmesi ve günümüz yaşantısına katılması ile kültürel ortam artmaktadır. Bu açıdan, coğrafi sınırlarımız içinde bulunan geçmiş uygarlık düzeylerinde yaratılmış mimari, heykel, resim ve küçük sanat ürünlerinin doğru bir bakış açısı içinde değerlendirilmesi, günümüz Türk sanatının günümüze geleneğe doğru anlaşılmasında büyük önem taşıyan meselelerden biridir (Kuban, 2009: 13).

Gelenek: Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar anlamına gelmektedir. “Bir ulusu ulus yapan etkenlerden biri gelenektir” (Ataç, 1988: 68). Gelenek kelimesini sanat açısından yorumlayan Boydaş’a (2002:3) göre ise, Sanat bağlamında gelenek kelimesi, önceki neslin, nesillerin başarılarını körü körüne eleştirmeksizin taklit etmesi demek değildir ve yenilik tekrardan iyidir.

Orta Asya’dan başlayarak Anadolu topraklarına kadar gelmiş ve burada gelişmeye devam etmiş gelenek, görenek, kültür ve ahlaki

değerlerimizi yansıtmakta bir aracı görevindeki geleneksel anlamdaki sanat eserlerimiz Osmanlı İmparatorluğunun gerileme dönemine kadar en güzel biçimde varoluşlarına devam etmiştir. Gerileme döneminden sonra batılı düşünce sistemine yenik düşerek temel özelliklerini yitirmeye ve nerdeyse yok olmaya yüz tutmuştur. Yok, olma sürecinde ise tekrar klasik sanat anlayışı benimsenmeye çalışılmış bunun için girişimlerde bulunulmuştur. Halen bu anlamda çalışılmaktadır. İlk zamanlardaki geleneksel sanat dallarından ortaya çıkarılan eserler tamamen bir konuyu somutlaştırmak ya da işlevselliğini artırmak için uygulanmaktayken, şuan için bu özelliğini yitirerek estetik kaygılar doğrultusunda süsleme objesi olarak tablo niteliğinde çalışılmaktadır. Bu alanda yer alan sanat çalışmalarının özellikleri nasıl olmalıdır.

3.1. Geleneksel Türk Ebru Sanatı

Türk sanat tarihinde özel bir yeri olan ebru, kitle ya da benzeri maddelerin su ile yoğunluğu artırılmış, özel fırçalar yardımıyla boyaların serpilerek ve daha sonra da meydana gelen desenlerin kâğıda aktarılması sonucunda elde edilen bir kâğıt boyama sanatıdır. Etimolojik olarak, ebru kelimesi Çağatayca bir kelime olup bize “ebre” kelimesinden geçtiği veya “bulut gibi”, “bulutumsu” anlamlarına gelen Farsça ebrî’den ya da abru “su yüzü” sözcüğünden geldiği de kabul edilmektedir. Nitekim Uğur Derman, “Türk Sanatında Ebru” adlı kitabın da “Üstat Necmeddin Okyay da bu kelimeyi “ebrî” söylenişi ile kullanırdı” diye söylediğinden bahsetmektedir. Ebrulu kâğıttaki desenler gerçekten yer yer buluta benzediği için de, “bulutumsu, bulut gibi manasına gelen Farsça ebrî adını alan kâğıtlar, yüzyıllar boyunca böyle anılmıştır. Ancak, ebru kelimesi daha ahenkli bulunduğu için, sanat isim değiştirmiş ve galat olarak ebru kâğıdı veya ebruculuk denilmeye başlanmıştır” (Derman, 1977:8).

Çağatayca’da ise ebre kelimesi; elbise yüzü, damarlı, dalgalı kumaş, cüz, defter kabı yapımında kullanılan kâğıt manasına gelmektedir (Savaş, 1980: 3). İpek yolu ile İran’a gelen sanat burada “abru” (su yüzü) olarak isimlendirilmiştir. Türklerle birlikte Anadolu’ya gelmiş ve “ebru” olarak anılmaktadır (Barutçugil, 2001: 33). Orta Asya ve İran üzerinden Osmanlı kültürüne ulaşan ebru sanatı, dönem içerisinde ebrî kelimesinden ebruya dönüşmüş ve bu sanatı icra edenlere “ebruzen” denilmektedir (Ovalıoğlu, 2007: 3). Orta Asya’da, İran’da ve Türkiye’de yapılan ebruların kökeni hakkında çok fazla bilgiye ulaşılmamaktadır. Fakat Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu ebru kâğıdı gibi dekoratif kâğıtları, siyasi ve idari hayatta kullanmışlardır. Hatta bu kâğıtlar, bu dönemler içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ebru sanatı Türklerin sanat eserlerini ortaya çıkarmaları için ortam yaratmıştır (Barutçugil, 2001: 35).

3.2. Geleneksel Türk Ebru Sanatında Kullanılan Malzemeler

Tekne; ebru yapımında içine kitle konulan kapların genel adıdır. Eskiden budaksız çam ağacından ve içi ziftle kaplanmış tekneler kullanılırdı. Günümüzde ise, alüminyum, galvaniz veya krom çelikten yapılan tekneler kullanılmaktadır. Genelde ebru kâğıtları standarttır. Bu nedenle tekne boyutları en az 5mm büyük olmalıdır. Aksi takdirde kâğıt tekneye yatırıldığı zaman bir genişleme olacak ve bu da sıkıntıya yol açacaktır (Eriş, 2007: 8).

Boyalar: Ebruda kullanılacak olan boyaların toprak boya olması, suda erimemesi ve yağ ihtiva etmemesi özellikle aranmalıdır. Toprak boyalar tabiattaki renkli taşlardan, renkli kaya ve madeni boylarla, suda erimeyen boylardan elde edilir (Elhan, 1998: 2).

Öd Ebruculuğun sırrının “öd” olduğunu dile getiren Hikmet Barutçugil, ebru sanatını uygularken ödün öneminin kavranması gerekliliğini vurgulamıştır. Sığır ya da başka hayvanlardan elde edilen öd, astarın yapışkan halini yani yüzeysel gerilimini kırıp boyanın su yüzeyinde kalmasını sağlamaktadır. Öd yüzey aktif bir maddedir (Barutçugil, 2001: 66).

Kitle önce kalın bir bez arasında veya havanda dövülerek ufalanır. 100 ölçü suya, 1 ölçü ilave edilir. Suyun sıcak olması, kitenin daha

kolaylıkla erimesini sağlar. Bu sıvı bir kabın içerisinde bekletildikten sonra bir torbaya doldurulur. Elde edilen kitre sıvazlanarak süzülür. Sıvı salep kıvamına geldiğinde ise ebru yapımı için uygundur (Savaş, 1980: 7-8). Ayrıca kitre eczacılık, tekstil ve kozmetik sanayinde kullanılan bir maddedir. Ebruda kitre gibi koyuluk veren yapıştırıcı özelliği olan bazı maddeler (deniz kadayıfı, sahle, keten tohumu vb.) kullanılabilir (Eriş, 2007: 7).

Fırça, ebru boyalarını tekne üzerine serpmeye yarar. Suluboya fırçaları ile ebru yapılamaz ve ebru fırçaları 25-30 cm parmak kalınlığında sopaların ucuna atkuyruğundan alınan kıllar naylon bir iple bağlanarak yapılır. Her boyanın kendi fırçası vardır (Elhan, 1998: 5). Fırça yapımında sap kısmında antiseptik özelliği olan gül dalı 34 kullanılır. Öd ile kitre karıştırıldığında bakteri üreten bir ortam oluşur. Gül dalının antiseptik özelliği bu duruma engel olur. Ayrıca sağlamlığı ve esnekliği açısından gül dalı serpmeyi kolaylaştırması açısından tercih edilir (Barutçugil, 2001: 59).

3.3. Geleneksel Türk Ebru Sanatı Çeşitleri

Battal ebru: Ödü az olan boyaları, çok olan boyalara atma sureti ile yapılan ebru çeşididir. Tek renkli veya çok renkli olabilir (Barutçugil, 2001: 85). Battal adı verilen büyük boy kâğıtlara yapıldığı için bu adı almıştır (Özen, 1985: 6).

3.3.1. Gel-Git Ebru

Gel-Git Ebrusu Tekne zeminine Battal Ebrusu yapıldıktan sonra iğne veya biz yardımı ile tekne içinde sağa sola hareketler yapılarak elde edilen şeklin oluşturduğu ebru çeşididir (Savaş, 1990: 13).

3.3.2. Taraklı Ebru

Battaldan sonra yapılan gel-git deseninin üzerine taraklar yardımı ile yapılan desen türüdür. Bunun yanı sıra gel-git yapılmadan sadece taraklar yardımı ile de bu çeşit elde edilebilir. Tarağın sık veya seyrek şekline göre taraklı ebru çeşitleri çoğaltılabilir (Barutçugil, 2001: 95; Elhan,1998: 9).

3.3.3. Akkase Ebru

Akkase: Ebru yapılacak olan kağıda arap zımkı ile hat yazısı yazılır. Zımkın sürüldüğü bu bölge ebru boyasını emmez, kağıdın renginde kalır ,uygulanan bu ebru çeşidine akkaseli ebru denir (Savaş, 1980: 15).

3.3.4. Bülbül Yuvası ebrusu

Bülbül Yuvası ebrusunda; küçük damlalar şeklinde battal ebru kitre yüzeyine atılır. Teknenin enine 5, boyuna 4 tane (genellikle 3-5cm çapında) spiral veya helezoni şeklinde çizgiler yapılır. Bu spiraller içten başlayıp dışa doğru yapılabilirdiği gibi, dıştan içeri doğru da yapılabilir. Daha sonra aralara da küçük spiral çizgiler taranarak, bülbülyuvası ebrusu tamamlanmış olur. r (Savaş, 1980: 13)

3.3.5. Hatip Ebru

Hatip Ebrusu Ayasofya Camii hatiplerinden Mehmed Efendi'nin uyguladığı ve kendi hatlarında kullanması dolayısıyla Hatip Ebrusu adını alan ebru çeşididir. Hatip Ebrusu, 40 iç içe damlatılmış renklerden oluşan daireleri şekillendirmek olarak tanımlanabilir. Çiçekli ebruların temelidir (Barutçugil, 2001: 110).

3.3.6. Çiçekli Ebru

Ebruzen Necmeddin Okyay'ın geliştirdiği ve kendi adı ile anılan ebru çeşididir. Ebru sanatının plastik sanatlar çerçevesi içerisinde, yer edinmesi hususunda önem arz eden bir ebru çeşididir. Hatip ebrusu tekniğinde, zemin üzerine damlatılan boyaların bir yardımı ile şekillendirilmesi, yaprak ve çiçek desenlerinin oluşturulması ile elde edilir (Barutçugil, 2001: 115).

4. Sonuç

Geleneksel Türk sanatlarının her alanı evrensel bir hakikat olarak sanatı yorumlaması veya sanatın kişisel duyularıyla anımsanması noktasında eşsiz birer sanat ögesidir. Gelenekli sanatların aslına vakıf bir sanatkâr bu eşiz sanatın evrensel dilini etkin bir biçimde sunma arzusu taşır. Bu evrensel dil ancak kendisinden daha büyük bir paylaşımın gerçekliğinin sunulduğu zaman sanatın mahiyetine ilişkin önemli bir olgunluğa erişir. Gelenekli sanatların eriştiği bireye sanatının iletişim devinimini ve ruhunu kolaylıkla aksettirebilir. Geleneksel Türk ebru sanatında günümüz sanatının ve geçmişin izlerinin etkileşimindeki arı duygular yoğun olarak vardır. Bu öz farklı kültürlerden bireylerde sanat bağlamında oldukça farklı deneyimler yaşatmaktadır. Geleneksel Türk ebru sanatında insanın ruhuna hitap eden ve uygulayıcıda adeta kültürel var oluş anlamında sorgulamaya iten ve sonuçta evrensel birliğe kapı aralayan bir boyuta taşınması tesadüf değildir. Bu çalışmada ebru sanatının iletişim bağlamında sanat ve kültür öğelerine ilişkin bireylerin arayışlarına sanatın özellikle kendi öz değerlerimizi ifade eden öğelerin sanat ve iletişim çerçevesinde sunulması noktasınca ele alınmıştır. Bu çalışma iletişim ve sanat bağlamında yeni yaklaşımların incelenmesine zemin teşkil etmektedir. Sanatın her alanının evrensel değerlerle harmanlanıp bireylerin sanat duyularına yansıtılması ve bu çalışmaların bilimsel verilerinin paylaşılması ileri dönemdeki araştırmacılar için kaynak teşkil etmesi noktasında önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Andina, T. (2013). The Philosophy of Art: The Question of Definition. (Çeviren: N.Iacobelli) London & New York: Bloomsbury Academic.
- Barutçugil, H. (2001). Suyun Rüyası Ebru. M.Ş. İbrahimhakkioğlu. (Ed.). İstanbul: Ebristan Yayınları
- Boydaş, N. (2002,Kasım). "Geleneksel El Sanatlarımızın Estetiği". D.E.Ü. G.S.F Sempozyumunda sunuldu, İzmir.
- Boydaş, N.(2007). Sanat Eleştirisine Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Cemalcılar, A. (1988). İletişim Sanatı Olarak Müziğin Öğretim ve Eğitim Ortamlarındaki Kurumsal Yapısı İle Yaygın Eğitimde Bir Model Önerisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çalışlar Aziz. (1983), Günümüzde Sanatsal Kültür ve Estetik, İstanbul.
- Çeçen, Anıl (1996). Kültür ve Politika, Ankara.
- Derman, M.U. (1977). Türk Sanatında Ebru. İstanbul: Akbank Yayınları.
- Eriş, M.N.(2007). Mustafa Esat Düzgünman ve Ebru Geleneksel Sanatlar Serisi IV. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları
- Elhan, S. (1998). Türklerin Ebru Sanatı. Ankara: Murat Kitabevi Yayınları.

- Ovalioğlu, İ. (2007). Arşivin Rengi Osmanlı Belgelerinde Ebru ve Etiket. İstanbul: T.C.İşbankası Yayınları.
- Özen, M.E. (1985). Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları.
- Özbal, N. & Aydoğan, İ. (2017). Eğitimde Estetiğin Gerekliliği Ve Oluşumu Üzerine Bir İnceleme. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 7(2). 249-260.
- Savaş, T. (1980). Ebru Sanatı. İstanbul: Bozok Matbaacılık.
- Uçan, A.(1996). İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi, (2. Baskı), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE GELENEKSEL TÜRK YANIŞLARININ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE OLAN ETKİLERİ: BATTALGAZİ BİLSEM ÖRNEĞİ

Tahsin BOZDAĞ

İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Orcid:0000-0001-7412-9323

İbrahim KAYA

Battalgazi BİLSEM

Orcid:0000-00002-7113-6808

Özet

Bu araştırmada, Battalgazi Bilim ve Sanat Merkezi'ne (BİLSEM) devam eden üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin Görsel sanatlar dersi tutumlarının; geleneksel Türk yanışlarının (motif) öğrenciler bağlamında görsel sanatlar dersinde uygulama basamaklarına bağlı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, öğrencilerin Görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı kullanılmıştır. BİLSEM kapsamında öğrencilerin sanat yeterlilik düzeylerindeki hazır buluşluluk değerleri eğitim programını geliştirme sürecinde etkindir. Sanat bağlamında gelenekli sanatların ve kültürel öğelerin öğretilere görsel öğelerle kazandırılması önemlidir. Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin yanışlar (motif) konusundaki çalışmalarının sonuçları, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar ile karşılaştırmalı ve ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda, görsel sanatlar alanına uygun bir model olarak geliştirilen BİLSEM' lerde "üstün zekâlı ve yetenekli" oldukları için seçilen öğrenciler için özellikle gelenekli sanat öğretimi konusunda nelerin yapılabileceği tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, Sanat, Motif.

ABSTRACT

In this research, it was determined that the attitudes of the gifted and talented students attending the Battalgazi Science and Art Center (BİLSEM) to the Visual arts course; It is aimed to examine the traditional Turkish motifs in the context of students, depending on the application steps in the visual arts course. In the research, the Visual Arts Lesson Curriculum prepared by the Ministry of National Education was used in order to determine the attitudes of the students towards the Visual arts lesson. Within the scope of BİLSEM, the readiness values of the students' art proficiency levels are effective in the development process of the education program. In the context of art, it is important to bring traditional arts and cultural elements to students with visual elements. The results of the students' studies on motifs in the visual arts course are compared with the studies conducted at national and international level, and in line with the results, BİLSEMs, which were developed as a model suitable for the field of visual arts, are especially traditional for the students selected because they are "gifted and talented". It was discussed what can be done about art education.

Keywords: Science, Art, Motif.

1. Giriş

Birey varoluş sürecinde kendini toplumun kökenlerine geri dönüp baktığında ve bu saf köklere derinlemesine baktığında, geçmişle ilgili en önemli detayların derinlerde olduğunu fark etmektedir. Çünkü birey, geleneksel sanat algısında usunu seleksiyon ederek kullanmaya, dolayısıyla ayırt etmeye, çözümlemeye başlar. Kadim medeniyetlerin ve toplumların kendi kültürünü yansıtan pek çok morfolojik özelliği vardır. Derin medeniyetlerin bireylerinin yaşamını, duygusal birikimlerini, kimi zaman da gücünü etrafına

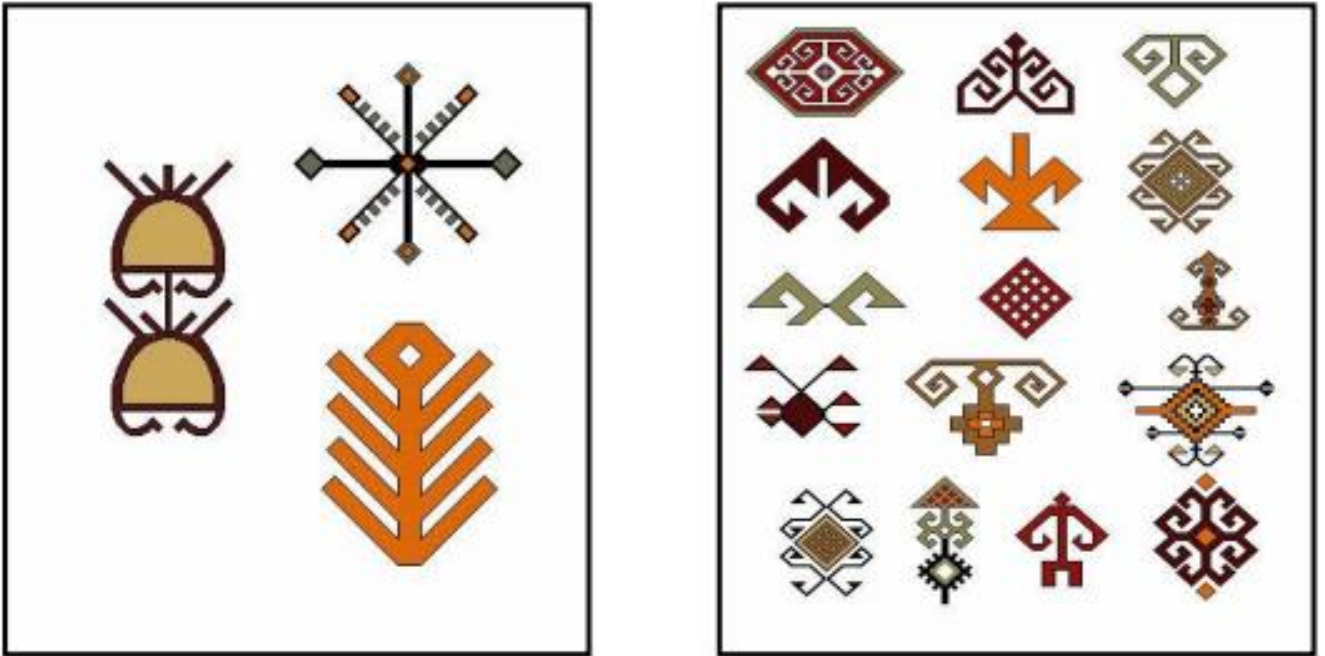
sergileyebilmek için kullandığı motifler, onun varlığını kanıtlayan en önemli görsel motif olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelenekli Türk süsleme sanatının ana unsurlarından yanışlar (motifler), medeniyetlerin tüm sanat dallarında yer alarak, zenginliği ve çeşitliliği ile tarih boyunca gelişim göstermiştir. Medeniyetlerin varoluş sürecinin en değerli ürünü olan sanat nesneleri, bireylerin kendisini, hislerini, korku ve kaygılarını, birbirinden farklı teknikler kullanarak en dolaysız şekilde anlattığı ürünler olmuştur. Sayısının tam olarak bilinemediği insan gurupları tarafından geliştirilmiş ve yaygın olarak kullanılan motifler halkın kültürel düşüncelerinin en uygun biçimde ifade bulmasına yardımcı olmuştur. Sembolik bir dil olarak tercih edilen yanışlar (motifler) insanların gelenek, görenek ve inançları doğrultusunda duygu ve düşüncelerini aktarmada; dinsel, tinsel, mistik ve sembolik inançlar içerdiğinden, kullanan bireyi inanç, sosyal ve kültürel kimlik durumu belirlediğine, istek ve beklentilerini yansıtmada araç olduğuna inanılmıştır. Bu özelliklerinin en sanatsal oluşumu ise plastik dil bağlamındaki formları olmuştur. Tüm bu sanatsal doneler bağlamında gelecek kuşaklar sanatsal bir done olarak sunulması ise kültürümüz kazanımı adına oldukça önemlidir.

1.1.Motif

Tarihsel süreç içerisinde insanoğlu çevresindeki birçok varlığa, nesne ve şekillere çeşitli anlamlar yüklemiştir. Duygu, düşünce, gelenek, görenek ve inançlarını yansıtmakta içerdiği anlamlar ile sembol ve motifler toplum kültürünün aktarılmasında en önemli kaynakları oluşturmuştur (Karataş,2013; akt. Akpınarlı ve Arslan, 2018, s. 61)

1.1.1. Bereket Motifi

Genellikle kadın erkek ilişkisini ve üremeyi simgelemekte olup; buğday, arpa, başak, nar, haşhaş, karpuz, kavun, incir vb. çok taneli, çok çekirdekli meyve ve tahıllarda kullanılır. Hatay, Kars, Kayseri, Konya, Kütahya, Malatya, Sivas, Tekirdağ, Adıyaman, Afyon, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çankırı, Erzurum, Eskişehir, Yozgat, Ardahan vb. Anadolu kökenli değişik örneklerini dokumalarda görmek mümkündür (Erbek, 2002, s. 61).

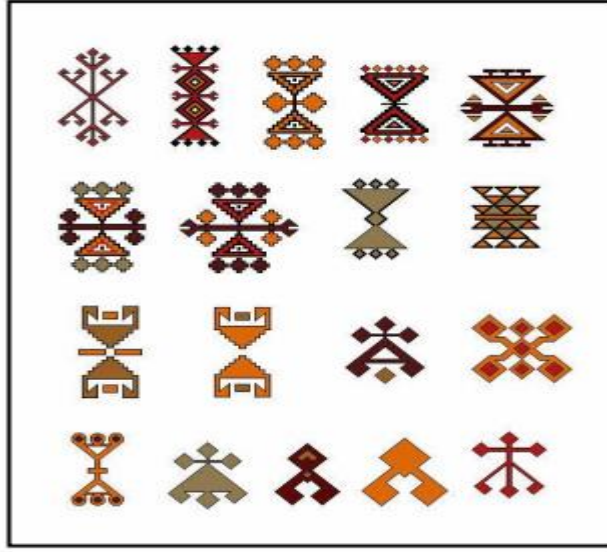

Görsel.1. Bereket motifi (Ergüder, 2009, s. 140)

1.1.2.Saç Bağı Motifi

Doğum ve çoğalma ile ilgili motifler grubunda yer alan bu motif evlilik isteğini dile getirmek amacıyla kullanılmaktadır. Kadının, düşüncelerini ve isteklerini sözle dile getirebilmesine olanak vermeyen konumu nedeniyle kendini ifade edebilme yöntemi olarak,

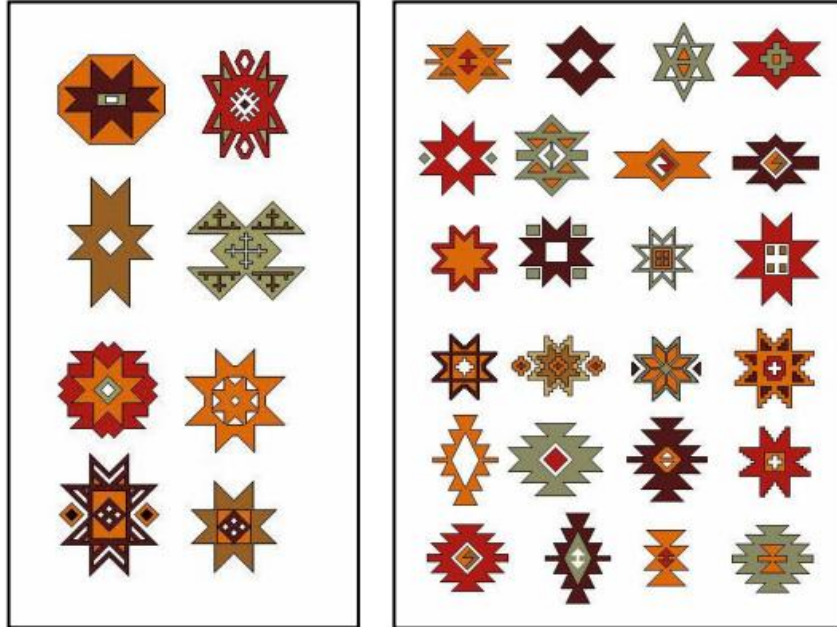
simgesel bir anlatım dilini kullanmaya yönelmiş ve saç bağı motifini bu amaçla dokumalarına aktarmıştır (Erbek, 2002, s. 66)

Görsel.2. Saç bağı motifi (Ergüder, 2009, s. 141)

1.1.3.Yıldız Motifi

Anadolu dokumalarında mutluluk, iyilik, aydınlık, ışık ve kahramanlığı simgeler. Minyatürden dokumaya kadar pek çok sanat ürününde gökyüzü anlatılmak istendiğinde “bulut”, “ejder”, “zümrüd-ü anka” gibi motifler kullanılmıştır. Genel adı, Mührü Süleyman olan yıldız, Süleyman peygamberin yaşadığı yıllardan çok önceleri, Anadolu’da Frigya döneminden beri kullanılır. Dokumadaki zorluğu nedeniyle 5 köşeli yıldız nadir rastlanır. Genellikle 8 veya daha çok köşeli yıldızlar yaygındır (Kaplıanoğlu, 2010, s. 62-63). Altı köşeli yıldızların uğuru sembolize etme amacıyla kullanıldığı da bilinmektedir (Tezcan, 1979, s.21).

Görsel.3. Yıldız motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.4. Kurtağı (Kurt İzi, Canavar Ayağı) Motifi

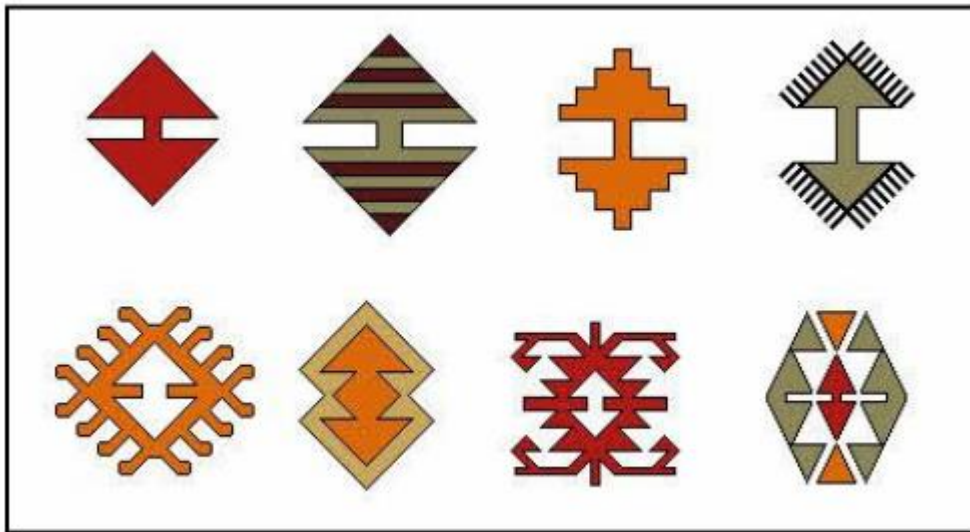
İyimserliğin ve korunmanın simgesi olan bu motif, kurdun karanlıkta görebilme yeteneğine sahip olmasından dolayı ışığı ve güneşi de sembolize etmektedir. Yiğitlik, doğru sözlülük, güvenlik, bereket, kahramanlık, güç ve erkeklik sembolü olarak da dokumalarda yer almaktadır (Taş, 2009, s. 75).

Görsel.4. Kurtağı motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.5. Bukağı Motifi

“Bukağı” kelimesi Türkçe’de, atların ön iki ayağına takılan ve onların otlaktan uzaklaşmasını engelleyen iki halkadan oluşan ve onları birleştiren 60 cm’lik bir zincirin adıdır (Erbek, 2002, s. 76). A

Görsel.5. Bukağı motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.6.Akrep Motifi

Anadolu dokumalarındaki akrep motifi dışarıdan gelebilecek kötülüklere karşı korunma amacıyla kullanılan motiflerden biridir ve sembolik olarak şeytanın ruhunu temsil eder ve düşman saldırılarına karşı koruyucu olduğuna inanılır (Erbek, age, s. 154; Taş, 2009, s. 77). Zehirli ve öldürücü olan bu yüzden pek sevilmeyen akrep; düşmanlara yem olmamak için kendini zehirleyip öldürmesi açısından kahramanlık, yiğitlik sembolü olmuş ve dokumalarda da sık sık yer almıştır(Sökmen, 2013, s. 119).

Görsel.6. Akrep motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.7.El, Parmak ve Tarak Motifleri

Bir elin parmaklarının toplam sayısı olan beş kötü gözü önlemeye yarayacağı düşünülür. Eller kuvvet, iktidar, kudret ve gücü temsil etmektedir. Parmak ve ona çok benzeyen tarak motifleri, geometrik olarak üçlü, beşli, yedili ve katları olan sayılar olarak dokunmuştur. Tarak motifi, ayrıca evlilik ve doğumu simgelemektedir (Topçulu, 2016, s. 100).

Görsel.7. El motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.8.Suyolu Motifi

Adını Ege Denizi'ne dökülen Menderes Nehri'nden alan ve yeniden doğuşun, bedensel ve ruhsal temizliğin, yaşamın akışkanlığının ve sürekliliğin, bereket, soyluluk, bilgelik, saflık ve erdemın sembolü olan suyolu (meander) motifi, tüm Anadolu dokumalarında sıklıkla kullanılan bir motiftir. Zikzak şeklinde dokumalara yansımıştır(Erbek, age, s. 102, 104).

Görsel.8. Suyolu motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.9.Pıtrak Motifi

Bu motif, kurak yerlerde yetişen üzeri tamamen dikenlerle kaplı bir bitkinin stilize edilmesinden doğmuştur. Anadolu'da nazar, bolluk, bereket gibi sembolik anlamlar ifade eder ve bu bağlamda, bereketli olmaları için un çuvallarında, tandır örtülerinde, ekmek

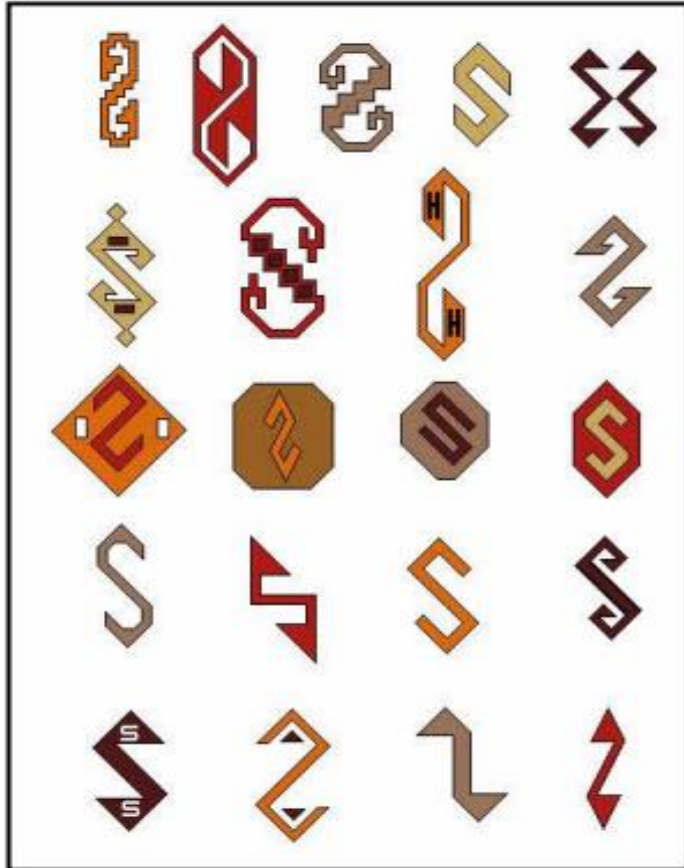
üstüne kapanan cicim dokumalarında ayrıca kötü gözlerden koruma amaçlı çocuk beşiklerinde at örtüleri gibi dokumalarda da sıkça kullanılmıştır (Deniz, 2000, s. 199; Erbek, age, s. 108).

Görsel.9. Pıtrak motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.10.Çengel Motifi

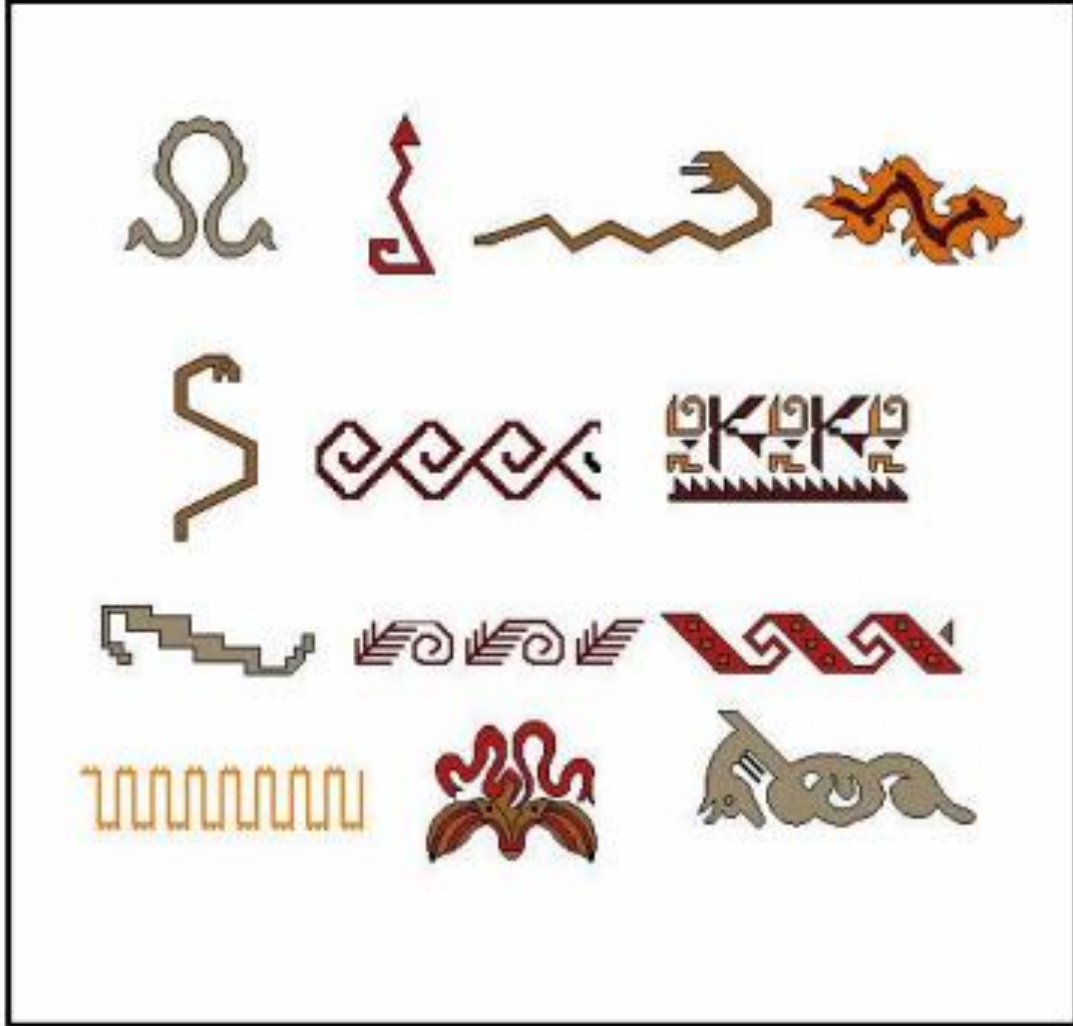
Bir yere takılmaya, geçirilmeye yarayan eğri ve ucu sivri demir olarak bilinen çengel genellikle 'S' harfi şekli motif olarak el sanatlarında kullanılmaktadır. Çengel motifi zıtlıkları ifade ederek insanlar arası uyumu ve birlikteliği de anlatmaktadır. Çengel motifleri el sanatlarının her alanında kullanılmasına rağmen halı, kilim ve cicimlerde daha sık kullanılan bir motiftir (Kayabaşı, Yanar, 2013, s. 182).

Görsel.10. Çengel motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.11.Ejder (Yılan) Motifi

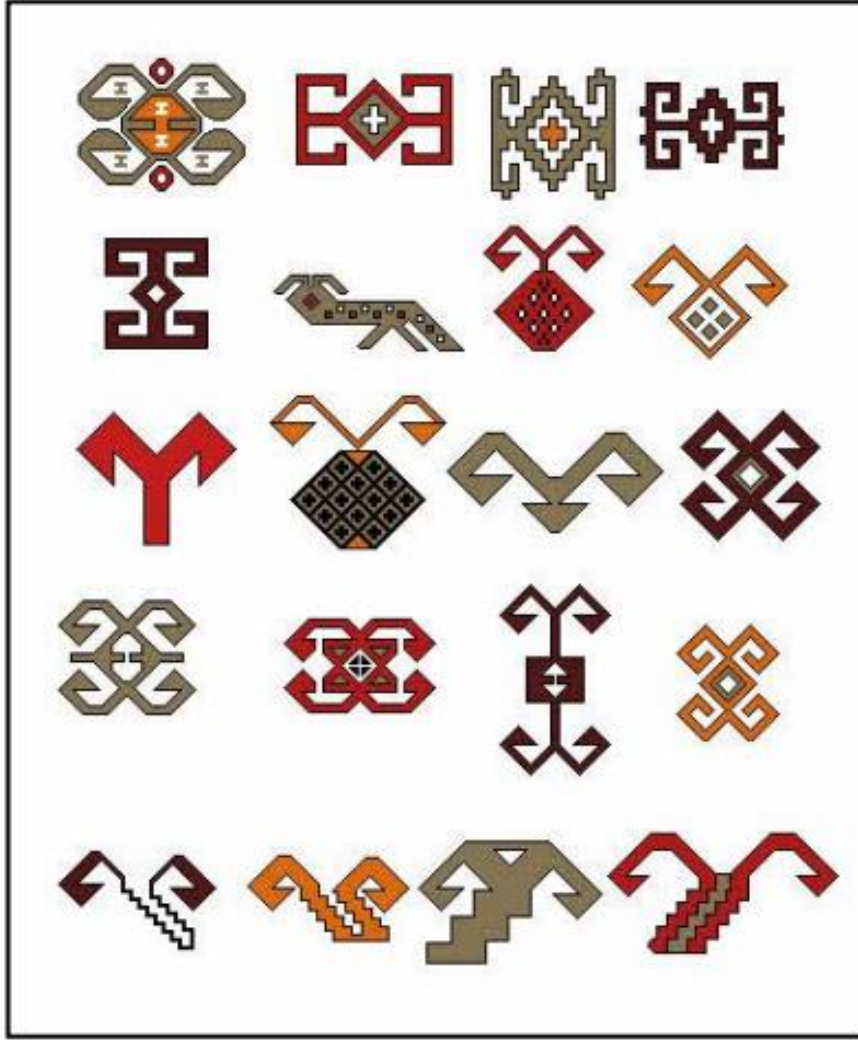
Bolluk, su, bereket, yeniden doğuşu simgelemektedir. Korkuyla birlikte saygı da duyulan yılan; motif olarak da dokumaların koruyucu tılsımıdır. Hayat ağacını, güneşi, tarlayı korur. Ayrıca şifa tılsımıdır ve hastalıkları iyi eder (Eldener, 2011, s. 54; Kalay, 2015, s. 96).

Görsel.11. Ejder Motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

1.1.12.Koçboynuzu Motifi

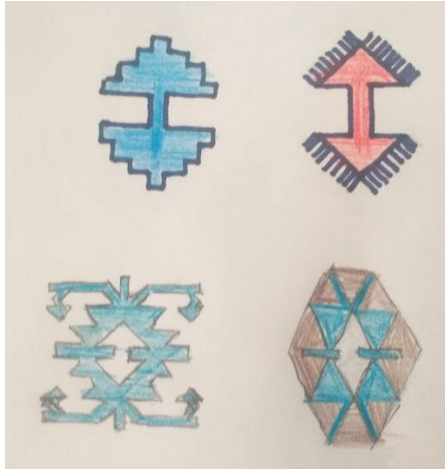
Kahramanlık, güç ve erkekliliği temsil eder. Ayrıca doğurganlığın sembolü olarak ta kullanılır. Anadolu'nun her tarafında yaygın olarak kullanılmıştır ve değişik isimlerle anılır. "Boynuzlu motif", "Boynuzlu gözlü", "Koçbaşı" vs. isimler alır. Koçboynuzu motifi, erkeklerin dünyasıyla ilişkilendirilmekte, böylelikle güç, kuvvet sıhhat ve saadet, erkeğin üretkenliğini simgelemektedir (Erbek, 2002, s. 32).

Görsel.12. Koçboynuzu Motifi (Ergüder, 2009, s. 144)

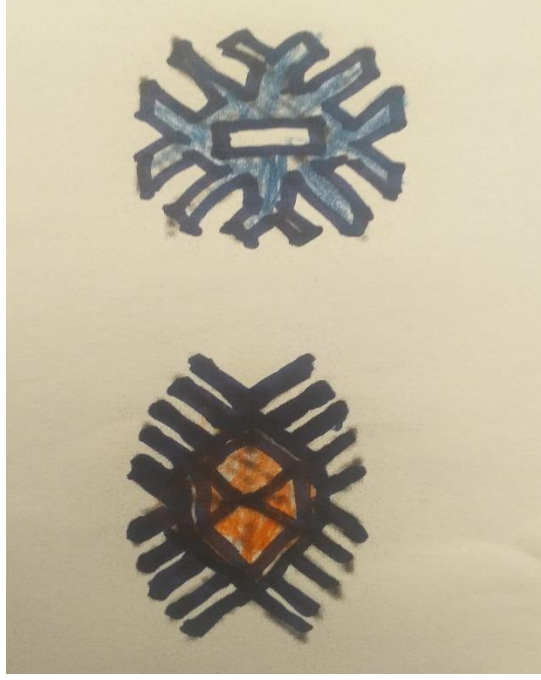
2.Battalgazi BİLSEM Geleneksel Türk Yanışlarının Görsel Sanatlar Dersinde Karakalem Uygulama Çalışma Örnekleri

2.1.Bereket Yanışı

Görsel. 13. BİLSEM Öğrenci Çizimi

2.2.Pıtrak Yanışı

Görsel. 14. BİLSEM Öğrenci Çizimi

2.3.Çengel Yanışı

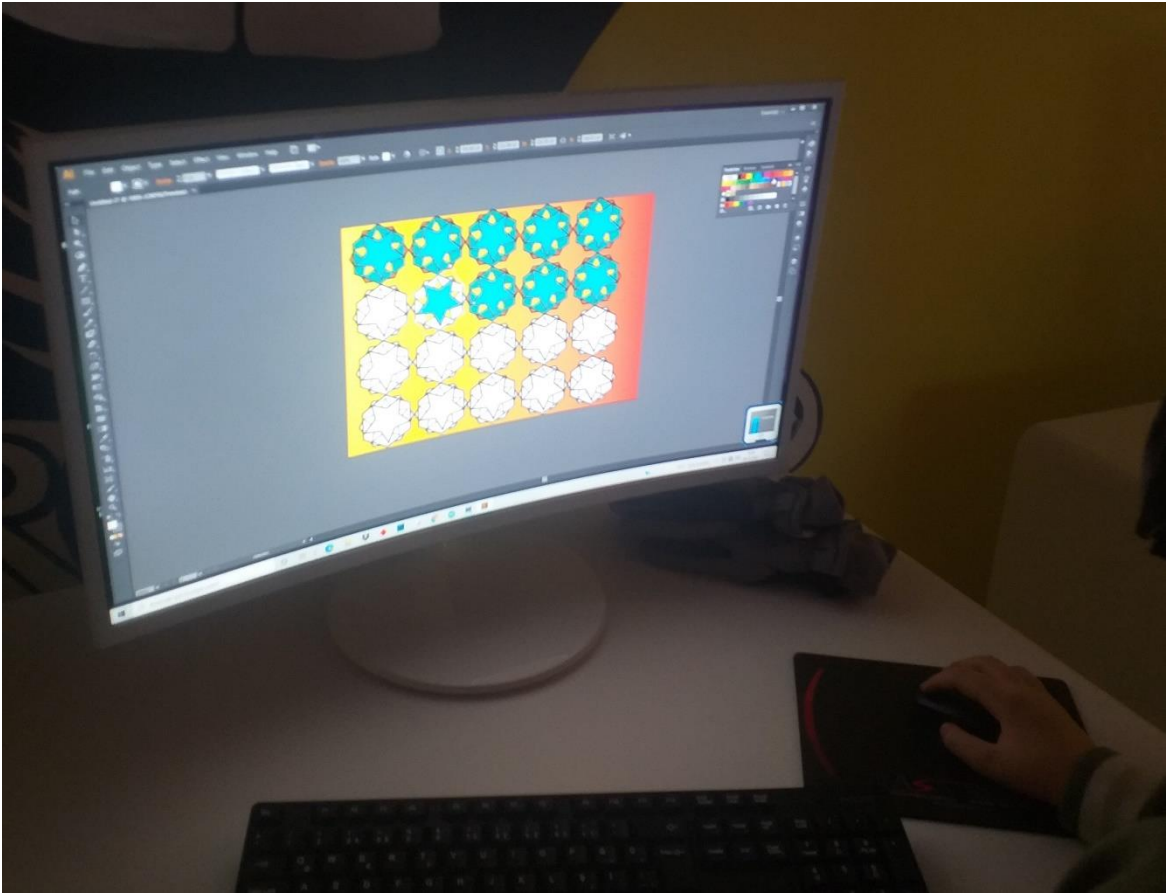

Görsel. 14. BİLSEM Öğrenci Çalışması, Bilgisayar Çizimi Vektör

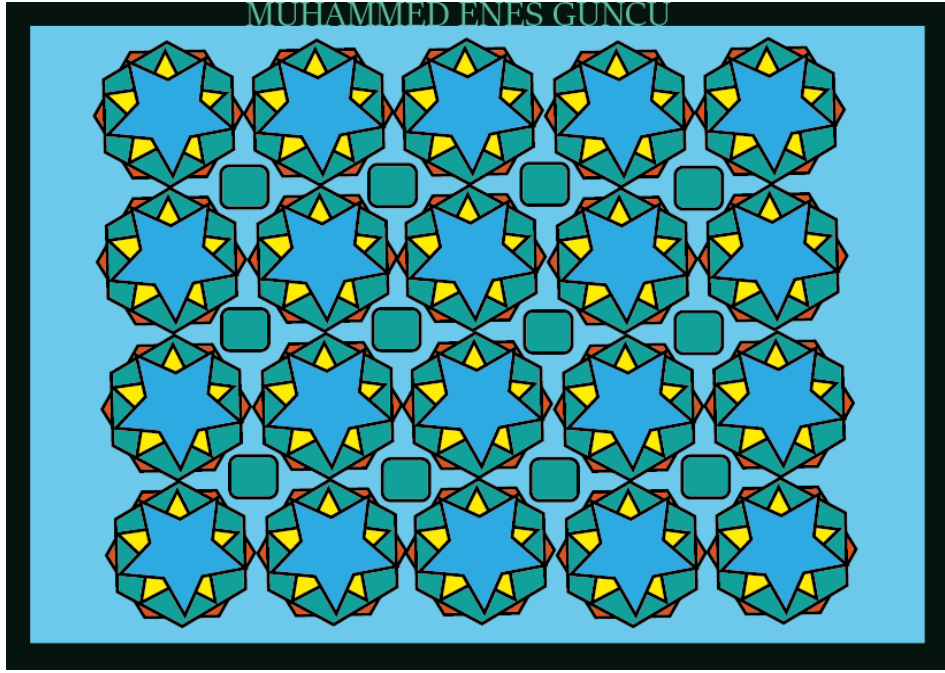
2.4.Koçboynuzu Yanışı

Görsel. 15. BİLSEM Öğrenci Çizimi

Görsel. 16. BİLSEM Öğrenci Çalışması, Bilgisayar Destekli Motif Denemesi

Görsel. 16. BİLSEM Öğrenci Çalışması, Bilgisayar Destekli Motif Denemesi (Muhammed Enes Güncü)

3.Sonuç

Asırlar boyunca köklü toplumlar sanatlarıyla tanımlanmışlar ve anlaşılmışlardır. Sanat insanlık tarihinin hafızası, aynı zamanda fikir, duygu, inanç, yanlış ve amaçlarını da içinde barındırarak tarihsel sürecin en temel kaidesi olmuştur. Toplumların sanatlarının şekillenmesinde ve imgeleşmesinde yanlışları konu edinmiştir. Bu durumda yanlışların sanat anlamının, anlamlı olmanın ve kelimeler olmadan içsel deneyimleri açıklamanın yolu olmuştur. Buna göre sanat imgeleri, kim olduğumuzu anlamaya, kelimelerin anlatamadığı duyguları ve fikirleri dışa vurmaya, yaşamı kendilik dışavurumuyla yükseltmeye yardımcı olmaktadır.

Türk yanlışlarının konumu ve sanat içindeki yeri bazen tartışılabilir da toplumların izlerini anlamlandıran eşsiz bir estetik değerin yansıması olduğu çok nettir. Türk yanlışları aracılığıyla, bilinçdışındaki temel düşünce ve duygular toplanarak, kelimeler yerine görüntüler olarak ortaya çıkar. Medeniyetlerin duygu ve düşünceleri görsel imajlarla sembolleşerek ifade imkânı bulur.

Sonuç olarak bu çalışma Türk yanlışlarının kültürel evrelerinin ve plastik dil bağlamında yorumlanması adına önemlidir. Kültürel anlamda sembolik yorumlamaların görsel algıda oluşturduğu dil çalışmaları ve bu dilin ifade etiklerinin doğru yorumlanması gerekmektedir. Doğru yorumlamaların yapılması ve bu yorumlamaların alanla ilgili çalışmalara kaynak teşkil etmesi amacıyla çalışma önem arz etmektedir.

Kaynakça

- ACAR, B., Kilim, Cicim, Zili, Sumak Düz Dokuma Yayımları, İstanbul 1982.
- ACAR, B., “Balıkesir Yüncü Yörükleri”, Sanat Dünyamız, Y.6, S.18, 1980, s. 23-25.
- ATEŞ, M., Mitolojiler, Semboller ve Halılar, İstanbul 1996.
- BABAOĞLU, S., “Türk Mitolojisinin Halk Motiflerine Etkisi”, V. M.T.H.K.K, Ankara 1997, s.25-29.
- BABAOĞLU, S., “Türk Kültürünün Işığında Halı-Kilim-Cicimlerdeki imler”, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, C.V, Ankara 1992, s.29-36.

- ÇAY, A., Türk Milli Kültüründe Hayvan Motifleri, Koyun/Koç Heykelleri Etrafında Oluşan Gelenekler, Ankara 1990.
- ÇORUHLU, Y., “Türk Sanatında Koyun Koç Keçi Figürlerinin Sembolizmi”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Nisan 1995, s. 35-38.
- ÇORUHLU, Y., “Türk Kozmolojisindeki Yer Alan Bazı Unsurların Türk Halılarındaki İzleri”, Türk Dünyası Araştırmaları, S. 100, İstanbul 1996, s. 229-230.
- ÇORUHLU, Y., “Türk Sanatında Balık Figürlerinin Sembolizmi”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, İstanbul 1995, S. 99, 1995, s. 53-54.
- ÇORUHLU, Y., “Türk Sanatında Görülen Hayvan Figürlerine “Gök ve Yer” Sembolizmi Açısından Bir Bakış”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, İstanbul 1995, s.248-249
- DENİZ, B., “Anadolu-Türk Halı ve Düz Dokuma Yaygılarında Bazı Motiflerin İsimlendirilmesi”, Türkiye’de Sanat ve Mimarlık Tarihçiliği Sorunları Sempozyumu, Kayseri, 04-06 Nisan 2005, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri, 2005, s. 56.
- ERBEK, G., “Hayat Ağacı Motifi 2”, Antika, Yıl 2, S. 16, Temmuz 1986, s.21- 29.
- ERBEK, G., Anadolu Motifleri Sergisi, İzmir Alman Kültür Merkezi, 1986.
- ERBERK, M., Çatalhöyük’ten Günümüze Anadolu Motifleri, Ankara, 2002.
- GÖNÜL, M., “Eski Türk Halılarında Hayvan Motifleri”, Mensucat Meslek Dergisi, Y.16, S. 4, Ankara Nisan 1965, s. 160-167.
- GÖRGÜNAY (KIRZIOĞLU), N., Altaylardan Tuna Boyuna Türk Dünyasında Ortak Motifler, Ankara 1995.
- SALMAN, Ö., “Türk Sanatının Gerçek Dışı Varlık Motifleri”, İlgı, 1998, s.32-45.
- YETKİN, Ş., Türk Halı Sanatı, İstanbul 1974.

Pd (0) CATALYZED SYNTHESIS OF THIOPHENE BASED- DERIVATIVES AND THEIR SPASMOLYTIC ACTIVITIES

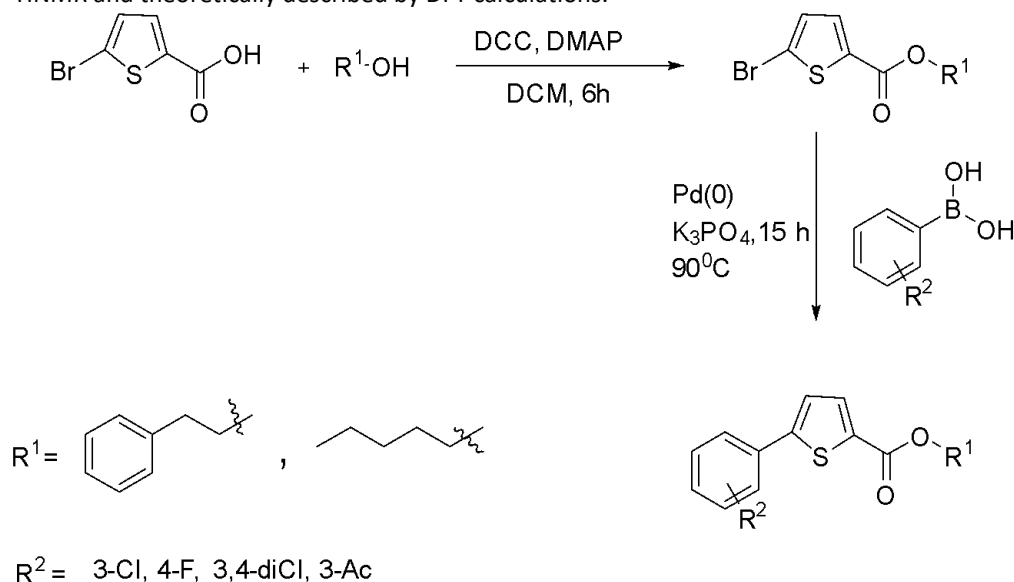
Ayesha Malik¹

Moniba Sharif¹

Nasir Rasool^{1*}

¹Department of Chemistry, Government College, University Faisalabad, 38000, Pakistan

Thiophene derivatives are considered biologically very active as these are used as antiallergic, anti-diabetic, antitumor, anticonvulsant as well as antiviral agents. Thiophene based compounds also find applications in optoelectronics, azo-dyes as well as biodiagnostics. Thiophene based esters were synthesized in the presence of N,N'-dicyclohexylcarbodiimide (DCC) as coupling agent 4-dimethylaminopyridine (DMAP) as catalyst and dichloromethane (DCM) as solvent. A series of ester derivatives of 5-bromothiophene-2-carboxylic acid was prepared by using amyl alcohol and 2-Phethanol in excellent yields. Suzuki cross coupling reaction was employed for C-arylation of Thiophene based esters in the presence of Pd (0) as catalyst and K₃PO₄ as base. Suzuki cross coupling reaction was employed for this purpose because of its mild reaction conditions. A variety of aryl boronic acids bearing electron rich as well as poor groups was employed in Suzuki reaction using dioxane/water and dry toluene as solvent. Yields were maximum when dioxane/ water system was used as solvent. Possibly this was due to high solubility of aryl boronic acids in aquatic organic solvent. The newly synthesized derivatives of 5-bromothiophene-2-carboxylic acid were biologically active because of their high spasmolytic activity. Phenethyl 5-(3,4-dichlorophenyl)thiophene-2-carboxylate was potentially most active spasmolytic agent having 1.26 EC₅₀ value. Structures of newly synthesized derivatives were analyzed by spectroscopic techniques such as ¹³CNMR and ¹HNMR and theoretically described by DFT calculations.

TÜRKİYE’DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Dr. Bahar ALTUNOK
ORCID: 0000-0001-8106-3609

ÖZET

Tarihsel süreçte her ne kadar çalışan-çalıştıran ilişkisi insanlık tarihi kadar eski olsa da gerçek anlamda işçi ve işveren kavramları ve ilişkisi Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimi ile birlikte gelişen sanayi ihtiyacı o dönemde insanları kırsaldan kentlere göçe teşvik etmiş ve bu insanlar ile işçi ve işveren sınıfı oluşmuştur. Kadınların ve çocuklarında dahil olduğu bu işçi sınıfı o dönemde kötü çalışma koşulları altında, uzun çalışma saatlerine maruz bırakılarak sağlık ve güvenlik olgularından yoksun çalıştırılmışlardır. Bu durum ise meslek hastalıkları ile ölen kişilerin çoğalmasına, iş kazalarında ciddi artışlara vs. neden olmuştur. İşi yapanın insan olduğu düşünüldüğünde bir insanın her ne kadar yaşamını idame ettirmesi için çalışma zorunluluğu olsa da çalışırken en temel hakkı olan sağlık ve güvenlik hakkı bu dönemde bir hak olarak işverenler tarafından çalışanlara verilmemiştir. Bu ise devletin çalışma hayatına müdahale gerekliliğini doğurmuştur. Devletler hukuki düzenlemeler ile çalışanları işverenlerden korumaya bu dönemde başlayarak iş sağlığı ve güvenliği hukunun ilk temelleri atmışlardır. Kökeni itibariyle işçilere dönük olarak ortaya çıkan iş sağlığı ve güvenliği gerek dünya da gerekse Türkiye’de Sanayi Devrimden günümüze kadar üretim sürecinde yaşanan değişimlere bağlı olarak defalarca kez dönüşüme uğramıştır. Bu çalışma da ise Türk çalışma hayatındaki yaşanan dönüşümlere paralel olarak “İş Sağlığı ve Güvenliği Hukunun” tarihsel gelişimi irdelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Çalışma Hayatı, İş Sağlığı, İş Güvenliği, Türkiye.

THE MEANING OF RELIGIOUS DIALOGUE, FOR INTERFAITH TOLERANCE ACCORDING TO CHRISTIAN-MUSLIM THEOLOGIAN IN PAKISTAN

Rehana Kanwal

P.h.d Scholar, Department of Islamic Studies, National College of Business Administration and Economics, Lahore, Pakistan.

Abstract:

The study is the presentation of different forms of religious dialogues in Pakistan. Dr. De Souza has analyzed briefly how in an Islamic state, Christians are enjoying equal rights with a spirit of social service and sharing. Jan Slomp's viewpoint is that, It is difficult to dialogue in Pakistan because of Muslims' arrogance, as they are in majority and Christians are also not prepared for dialogue because of their Hindu background. According to John O'Brien, secular system in Pakistan would favour all the communities. If Islamic system is implemented, it would have negative effects on promoting dialogue. Dr. Ansari proposes that Muslims could spell out and, together with Jews and Christian, strive for such values that would please God. Dr. Khalil Alavi says about the inter-religions dialogue. "it is the new tactic which is used to confuse the Muslims in inter-religious dialogue. In diplomatic language .it is called "engagement". According to Khalid Jameel, the dialogue should be based on equality. The dialogue is useless if we do not reach up to their level of growth, advancement and development.

Dialogue can only be possible if the participants are open minded. They should not try to convert each other. Both Muslims and Christians should learn about each other's religion as much as possible. They should remain respectful to each other. The controversial issues must be avoided in dialogical discussions. Muslims should train their scholars in all fields of knowledge. The importance of any particular religion for its Followers must be accepted. Only these conditions can lead to a fruitful dialogue. Islam is the religion that first of all started dialogue and taught the principles and conditions for it. It is obligatory for Muslims to prepare themselves according to Quranic teachings and propagate the message of Islam. It must be made clear that Islam is the only religion, which guarantees world peace, brotherhood, tolerance, human rights and religious harmony. It is undoubtedly a code of life for mankind.

Keywords: Pakistan, Dialogue, Christian, Muslim and other Religion

WET CHEMICAL SYNTHESIS AND CHARACTERIZATION OF CdS AND ZnS NANOPOWDER

Suresh KUMAR

Department of Physics, MMEC, Maharishi Markandeshwar (Deemed to be University), Mullana, Ambala-133207, Haryana, India

ORCID: 0000-0002-1623-3349

ABSTRACT

The growth of particles having size in the range of 1-100 nm (i.e., nanoparticles) are remain the foremost interdisciplinary area of research from the last three decades. At present group II-VI semiconductors are performing a key role in the modern technology and devices. In this work, nanopowder of CdS and ZnS have been synthesized via simple and less expensive, wet chemical method in the presence of glucose which acts as capping agent and stabilizer. The structure, morphology, composition and optical features of the synthesized nanopowders were analyzed using X-ray diffraction (XRD), Fourier transforms infrared spectroscopy (FT-IR), scanning electron microscopy (SEM), energy dispersive spectroscopy (EDS) and UV-visible spectroscopy. The structural analysis shows that both CdS and ZnS nanopowders are of polycrystalline nature having hexagonal packing structure. The average particle size of the samples was calculated using popular Debye-Scherrer formula. SEM images show the symmetric arrangement of the particles in both the samples. FTIR spectral analysis displayed the characteristic peaks for Cd-S and Zn-S bonds and confirm the formation of desired nanoparticles. UV-visible spectral analysis of both the samples show a shift in absorption edge (blueshift) *w.r.t.* their bulk counterpart. The optical band gap was estimated using Tauc's plot.

Keywords: ZnS, CdS, Wet Chemical Synthesis, XRD, FTIR, Tauc's Plot

EPOXIDE RING OPENING REACTION AS A FACILE SYNTHETIC APPROACH TOWARDS UNNATURAL/COMPLEX AMINO ACIDS

Ameer Fawad Zahoor

Department of Chemistry, Government College University, Faisalabad-Pakistan

Abstract

Chelated amino acid esters have been used as nucleophiles for the ring opening of epoxides. Boron trifluoride diethyletherate has been used as Lewis acid and LDA/LHMDS have been used as bases whereas ZnCl_2 has been used as chelating salt. The reaction yielded γ -hydroxy α -amino acids in good yields and the obtained γ -hydroxy α -amino acids were exploited as precursors to further synthetic manipulations. γ -Hydroxy α -amino acids were subsequently oxidized and corresponding ketones were obtained in good yields. Isonitrile-based multi component reactions (IMCRs) have been utilized for the synthesis of α -amino and α -hydroxy acids *via* Ugi and Passerini reactions. Our synthetic methodology provides a straight forward approach to access complex amino acids over only few steps.

Keywords: Amino acids, Epoxides, Ugi reaction, IMCRs, Passerini reaction.

ELMİ MÜBAHİSƏLƏR: MÜLAHİZƏLƏR, QƏNAƏTLƏR “HEKAYƏ”, YOXS “HEKAYƏT”?

Ayətəxan Ziyad (İsgəndərov)

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti. Elmi işçi.

<https://orcid.org/0000-0002-0034-6736>

ÖZET

Makale, özellikle son yirmi yılda basında olduğu kadar Kitle İletişim Araçlarında da asılsız yer edinen, ancak açıklığa kavuşturulması gereken "hikaye" ve "hikayet" kavramları tartışılır. “Hikaye”nin kurgu türlerinden biri olduğu, yazarın hayal gücü ve fantezisinin ürünü olan edebi ve sanatsal bir eser olduğu inandırıcı bir şekilde doğrulanmaktadır. Bu nedenle, bir ürünün reklamını yaparken ve ayrıca yaşayan bir kişinin hayatı veya çalışmasından bahsederken, "bu bizim hikayemiz" ifadesi doğru değildir, bu durumda "hikayet" kavramının kullanılması tavsiye edilir.

"Hikaye" kavramından yerel-yersiz kullanıldığı üzüntüyle belirtilmektedir. Örnek olarak yazarın “APB-24” TV ve Instagram ile ilgili açıklamaları bir örnek verilir. Ve bu tür durumların genel olarak radyo ve televizyona, basına, Instagram'a ve sosyal ağlara erişim bulmaması tavsiye edilir.

İsrar ediliyor ki, "Hikaye" kavramı, sanatsal hayal gücünün bir ürünüdür, yazarın hayal gücünün, yaşam gözlemleri sonucunda görüntüyü genelleştirdiği ve çevresinde olup bitenler hakkında yazdığı yaratıcı bir üründür.

Hikâyet terimi ise yazarın yaratıcı hayal gücünün ürünü olan bir sanat eseri değil, "olay", "macera", "kaza", veya "konuşmak", "anlatmak", "söylemek" anlamında kullanılan bir terim, Sanatsal düşüncenin süzgecinden geçirilmiş bir yaşam biçimi, insan yaşamının gerçek gerçeklere dayanan anlarının sanatsal yaratımda bir ifadesidir.

Anahtar kelimeler: hikaye, sanat eseri, hakkında konuşmak.

SCIENTIFIC DISCUSSIONS: CONSIDERATIONS, RESULTS

"STORY" OR "STORY" ("talk about")?

SUMMARY

The article discusses the concepts of "story" and "story", which have been unfounded in the mass media as well as in the press in the last two decades, but need to be clarified. It is convincingly affirmed that the “story” is one of the genres of fiction, a literary and artistic work that is the product of the author's imagination and fantasy. Therefore, when advertising a product, as well as talking about the life or work of a living person, the phrase "this is our story" is not correct, in which case it is recommended to use the concept of "story".

It is sadly stated that the concept of "story" is used locally and inappropriately. As an example, the author's comments on “APB-24” TV and Instagram are given as an example. And it is advisable that such situations do not find access to radio and television, the press, Instagram and social networks in general.

It is insisted that the concept of "Story" is a product of artistic imagination, a creative product of the author's imagination, in which he generalizes the image as a result of life observations and writes about what is happening around him.

The term story, on the other hand, is not a work of art that is the product of the author's creative imagination, but a term used in the sense of "event", "adventure", "accident", or "talking", "telling", "telling", a way of life filtered by artistic thought. is an expression in artistic creation of real factual moments of human life.

Keywords: story, work of art, talk about.

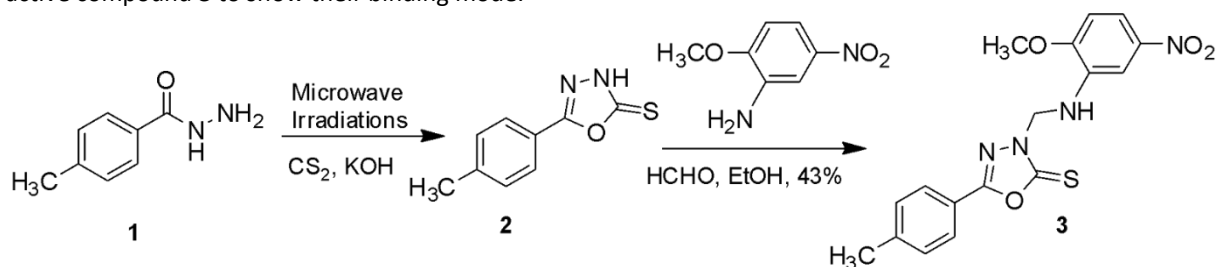
DESIGN AND SYNTHESIS OF MANNICH BASE DERIVATIVE OF OXADIAZOLE AS A POTENT THYMIDINE PHOSPHORYLASE INHIBITOR

Zulfiqar Ali Khan

¹Department of Chemistry, Government College University, Faisalabad-38000, Pakistan.

ABSTRACT

As a matter of fact, that the thymidine phosphorylase inhibitors are considered potential anti-tumor agents. The oxadiazole derivative **3** was designed and synthesized by a simple and facile synthetic route (**Scheme 1**). The biological assay revealed that the compound **3** displayed good inhibitory activity against thymidine phosphorylase at low micromolar concentration. In the current study, the most active compound **3** with IC_{50} values $14.40 \pm 2.45 \mu M$. Further, molecular docking studies were performed on the most active compound **3** to show their binding mode.

Scheme 1

Keywords: 1,3,4-Oxadiazole-2-thione, Mannich bases, Thymidine phosphorylase inhibitors

BRAND QUALITY ATTRACTION OF QONITA BATIK PEKALONGAN INDONESIA

Safira Salma SANIA

IAIN Pekalongan, Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-7061-0985

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

IAIN Pekalongan, , Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-8394-5776

ABSTRACT

In facts about developments in industry, which in the city of Pekalongan itself is famous for its Batik and has become a trend in the fashion world. So the purpose of this study is to determine the attractiveness of the products contained in Qonita Batik Pekalongan. In this study, the population used was community consumers in Qonita Batik Pekalongan. This research is a qualitative approach research with descriptive mode data type, which is trying to present objective facts in accordance with the conditions that occurred at the time the research was conducted. Data collection techniques in this study used interviews, documentation, and observation. The results of this study found that one of the famous shopping centers in Pekalongan city and in other cities is Qonita Batik Pekalongan. This research is a qualitative approach research with descriptive mode data type with data collection techniques in this study using interviews, documentation, and observation. Qonita Batik products have their own charm so that users feel satisfied or feel comfortable using these products including quality, design, and brand. The appeal of Qonita Batik products that are used as modern fashion with their traditional characteristics lies in the undoubted quality of the products.

Keywords: Attractiveness, Quality, Brand, and Qonita Batik.

USE OF SHARIA MOBILE BANKING IN INDONESIA

LUKMAN KHAKIM

Postgraduate of IAIN Pekalongan, Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0001-6885-5580

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

IAIN Pekalongan, , Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-8394-5776

ABSTRACT

At this time the development of information technology is very rapid, to support the ease of increasingly complex human needs, the development of this technology is expected to trigger various conveniences that exist in human life both in personal life, business life or work as well as in other activities. The development of this technology is expected to give birth to something new that has never been done and is useful for many people, where in this digitalization era, technological development is needed, one of which is in the world of banking, both sharia-based and conventional. Mobile banking, is one type of E Money application that is the mainstay of Islamic financial institutions to be able to compete with other E money software applications such as Ovo, Shoppe, and others. where in the Islamic Bank Mobile Application there are various features that can be accessed for transaction activities such as transfers, checking savings or loan balances, paying bills or insurance, book-entry, cash withdrawals without cards, E-Money topups, Purchases, and so on, these are all One of the advantages offered by the sharia Mobile Banking Application is to be able to attract people's attention so that they are willing and want to become customers or debtors, However, in line with the process of using the Sya'iah Mobile Baanking Application in the life of the wider community, various complaints and concerns arise from the people who use the Sya'iah Mobile Baanking Application, namely the level of security of customer funds stored in Islamic financial institutions. so that money theft can appear through skimming our data via smartphones or via ATMs, Whereas the convenience of existing technology can help the community or customers to be more effective and efficient when using the sharia Mobile Banking application wisely and carefully, where by using this Mobile Sharia Mobile Banking application, customers no longer need to come to the office to make transactions or payments, just customers can use the features in the sharia Mobile Banking application anywhere and anytime, Where the features in the Islamic Mobile Banking Application have been designed as good and easy as possible so that customers can use them easily and safely which can save customers time if they want to transact through the Islamic Mobile Banking Application, but because of the habits of the wider community they are mostly reluctant to transact via the Mobile Application Application. Islamic banking because they are more satisfied when transacting directly with the closest financial institution, they think that using the Islamic Mobile Banking Application application is confusing and complicated because they have to enter 2 (two) times the password to start transacting even though we need to know together that the password is for security. our data, especially with the complete shariah mobile banking application features that can help our lives be more effective and efficient when using the shariah mobile banking application

Keywords: Use of Mobile Banking, Banking Technology

MUSEUM SOURCE STUDIES: RESEARCHES AND FACTS

Elfira Hajibaba gizi Malikova-Gurbanova

Associate Professor of the Department of "Museology" of the ASUCA,

PhD in Art History, museologist-scientist

The tradition of conducting scientific researches in the history of Azerbaijani museums dates back to 1920, when the State Museum was established. Historians, archeologists, numismatists, ethnographers working in the museum: Yevgeny Pakhomov, Davud bey Sharifov, Alasgar Alakbarov, Saleh Gaziyeu, Isaq Jafarzadeh, Pustakhanim Azizbeyova, Narmin Tahirzadeh, Ali Rajabli, Zarifa Dulayeva, Naila Valikhanli and others working in the museum at various times have written and continue to write valuable scientific works.

This process is also carried out at the Museum of Literature named after Nizami. At the same time, the research conducted at the National Museum of Art has made the process of conducting research a tradition for the museum.

Every worker of the museum must publish new information in the periodicals besides conducting research and writing scientific works. Museums must prepare catalogs, create large scientific collections. The first workers of our national museums laid the foundation of this work.

For example, researchers of the National Museum of Art: B.Alakbarova, T.Badalova, I.Kognovitskaya, M.Najafov compiled a catalog "Azerbaijan State Museum of Art named after R.Mustafayev. Regular exposition" in Russian. This catalog is one of the most valuable books published in 1961.

Science was born again since the concept of museum was established in Azerbaijan. The scientific sources left by the geniuses of Azerbaijan since the establishment of the State Museum are the greatest chronicle of our national history. Today, the Azerbaijan National Museum of History and the Museum of Literature named after Nizami are preparing scientific works on the basis of fundamental sources.

Each work published at different times is valuable for the museum. For example, the Azerbaijan National Museum of History has been preparing a collection of scientific works entitled "Azerbaijan Museum National of History" since 2000.

Key words: archive, source, museum, science, researches

AZERBAIJAN'IN EDEBİYAT VE SANAT KAYNAKLARINDA KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK VE KÜRESEL DİYALOG FİKRİ

Yegane ALİYEVA

Bakü Koreografi Akademisi

Doç.Dr.

ORCID: 0000-0002-4496-5598

ÖZET

Azerbaycan tarihsel olarak Doğu ve Batı arasında küresel diyalogu desteklemiştir. Araştırmamız, Azerbaycan edebiyatında kültürlerarası diyalog üzerine kültürel fikirleri analiz etmektedir. Çalışma, disiplinler arası analiz ve tarih yöntemlerine dayanarak Azerbaycanlı şair ve yazarların kültürel mirasındaki çok kültürlülük ve hoşgörü fikirlerini yorumlamaktadır. Araştırmamızın ana sonucuna göre, kültürel çeşitlilik ve küresel kültürel diyalog, Nizami'den Hüseyin Cavid'e kadar Azerbaycan edebiyatının kültürel düşünce mirasına sanatsal olarak yansımıştır.

Doğu Rönesansının zirvesi olan Azerbaycanlı klasik şairlerin eserlerinde hümanist ve evrensel fikirler yansıtılmıştır. Nizami, “Yedi Güzel” ve “İskendername” adlı eserlerinde kültürel çeşitliliği sanatsal bir biçimde öne çıkarmıştır. Evrensel fikirlerin yazarı İmadeddin Nesimi, barış ve bir arada yaşama çağrısında bulunmuş ve düşmanca dini inançlara dayalı ayrımcılığı kınamıştır.

XIX. Yüzyılda ve XX. Yüzyılın ilk yirmi yılında, ulusal çok kültürlü fikirlerin yaygınlaştığı dönemde Azerbaycan, Rusya ve genel olarak Avrupa ile kültürel bir diyaloga girmiştir.

Mirze Feteli Ahundzade, Doğu ve Batı medeniyetlerini mukayeseli olarak inceleyen, medeniyet hakkında müstakil görüşe sahip, “medeniyet” ve “ilerleme” kavramlarının ilk yorumunu veren bir aydındır. Mirze Elekber Sabir'in “Beynelmilel” şiiri, hümanizme sığınan bir barış çağrısıydı. Yazar Neriman Nerimanov “Bahadır ve Sona” adlı romanında din ayrımcılığını kınamış ve farklı dinlerin taşıyıcıları hakkındaki farklı görüşleri “uçurum” olarak nitelendirmiştir. “Benim Tanrım güzelliştir, sevgidir” sözlerinin yazarı, filozof-şair Hüseyin Cavid'in “Şeyh Senan” trajedisinde dini ayrımcılığı protesto etmiştir: “*Kesse herkes dökülen kan izini, Kurtaran dahi odur yer yüzünü.*” 1995 yılında UNDP Azerbaycan Temsilcisi Paolo Lembo, Abdullah Şaig'in insanlığın birliğini yücelten “Hepimiz Bir Güneşin Zerresiyiz” şiirinin BM Kalkınma Programı fikrin içeriğini kapsadığını belirtmiştir.

Böylece, “yabancı” kültürlerle, dinlere ve dillere karşı hoşgörülü bir yaklaşım, Ortaçağ ve Rönesans felsefi ve sanatsal düşüncesinde idealler biçiminde yansıtılırken, yirminci yüzyıl aydınların ve demokratlarının eserlerinde bu idealler bilimsel olarak doğrulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, diyalog, çok kültürlülük, hümanizm, kültürel çeşitlilik.

THE IDEA OF CULTURAL DIVERSITY AND GLOBAL DIALOGUE IN THE LITERARY AND ARTISTIC SOURCES OF AZERBAIJAN

Yegana ALIYEVA

Baku Academy of Choreography

Assoc. Prof. Dr.

ORCID: 0000-0002-4496-5598

ABSTRACT

Azerbaijan has historically promoted the idea of a global dialogue between East and West. Based on the methods of interdisciplinary analysis and historical approach to the development of culture, the ideas of multiculturalism and tolerance were revealed in the artistic and literary heritage of Azerbaijan. The article analyzes the ideas of intercultural dialogue, which are reflected in the artistic and literary works of Azerbaijani poets of the Middle Ages and the Eastern Renaissance. In the poems "Seven Beauties" and "Iskendername", Nizami developed the idea of cultural diversity in an artistic form. Nasimi, in his work, called people to peaceful coexistence, spoke out against religious discrimination.

In the 19th and early 20th centuries, the ideas of national multiculturalism were widely spread in the cultural thought of Azerbaijan. Azerbaijani philosopher Mirza Fatali Akhundzadeh was the first to conduct a comparative analysis of Eastern and Western civilizations. The poem Mirza Alakber Sabir's "International" has become a kind of appeal to humanism, peace and tolerance. The poet and philosopher Huseyn Javid called for unity, a dialogue between East and West. The poem "We are all the rays of the same Sun" by Abdullah Shaig, covers the ideological content of the UN Development Program.

The author of the article comes to the conclusion that if in the literary heritage of the Middle Ages and the Eastern Renaissance thinkers the idea of a dialogue of cultures was manifested in the form of artistic ideals, then in the XIX and early XX centuries in the works of educators and democrats, the ideals of cultural diversity and tolerance found their scientific justification.

Keywords: dialogue, Azerbaijan, multiculturalism, humanism, cultural diversity.

AZƏRBAYCANIN ƏDƏBİ-BƏDİİ MƏNBƏLƏRİNDƏ MƏDƏNİ MÜXTƏLİFLİK VƏ QLOBAL DİALOQ İDEYASI

Yeganə ƏLİYEVƏ

Bakı Xoreoqrafiya Akademiyası

Kulturologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

ORCID: 0000-0002-4496-5598

XÜLASƏ

Azərbaycan tarixən Şərqlə Qərb arasında global dialoqu təşviq edir. Araşdırmamızda Azərbaycan ədəbiyyatında mədəniyyətlərarası dialoqa dair kulturoloji ideyalar təhlil olunur. Araşdırmada fənlərarası təhlil və tarixilik metodlarına arxalanaraq Azərbaycan şair və yazıçılarının kulturoloji fikir irsində multikultural və tolerantlıq ideyaları şərh edilir. Tədqiqatımızdan alınan əsas qənaətə görə, Azərbaycan ədəbiyyatında Nizamidən başlayaraq Hüseyn Cavidə qədər kulturoloji fikir irsində mədəni müxtəliflik və global mədəni dialoq bədii əksini tapmışdır.

Şərq Renessansının zirvəsi olan Azərbaycan klassik şairlərinin yaradıcılığında humanist və ümumbəşəri ideyalar tərənnüm olunmuşdur. Nizami “Yeddi gözəl” və “İskəndərnamə” poemalarında mədəni müxtəlifliyi bədii formada təbliğ edirdi. Bəşəri ideyaların müəllifi İmadəddin Nəsimi insanları sülh və birgəyaşama dəvət edir, düşmənçilik salan dini etiqada görə ayrı-seçkiliyi pisləyirdi.

Milli multikultural ideyaların geniş vüsət aldığı XIX əsr və XX əsrin ilk iyirmi illiyində Azərbaycan Rusiya ilə, ümumiyyətlə Avropa ilə mədəni dialoqa çıxır atır.

Mirzə Fətəli Axundzadə Şərq və Qərb sivilizasiyalarını müqayisəli şəkildə öyrənən, sivilizasiya haqqında müstəqil fikir yürüdən, “sivilizasiya” və “tərəqqi” terminlərinin ilk şərhini verən maarifçi idi. Mirzə Ələkbər Sabirin yazdığı “Beynəlmiləl” adlı şeiri humanizmə sığınaraq sülhə çağırış idi. Yazıçı Nəriman Nərimanov “Bahadır və Sona” romanında dini ayrı-seçkiliyi pisləmiş və ayrı-ayrı dinlərin daşıyıcılarına olan fərqli baxışları “uçurum” adlandırmışdır. “Mənim tanrım gözəllikdir, sevgidir” sözlərinin müəllifi filosof şair Hüseyn Cavidin “Şeyx Sənan” faciəsində dini ayrıseçkiliyə qarşı etirazını bildirirdi: “Kəssə hər kəs tökülən qan izini, Qurtaran dahi odur yer üzünü”. 1995-ci ildə BMT-nin İnkişaf Proqramının Azərbaycan üzrə nümayəndəsi Paolo Lembo Abdulla Şaiqin bəşəriyyətin birliyini tərənnüm edən “*Həpimiz bir günəşin zərrəsiyiz*” şeirini BMT-nin inkişaf Proqramının ideya məzmununu əhatə etdiyini bildirmişdir.

Beləliklə, “Özgə” mədəniyyətlərə, din və dillərə tolerant yanaşma orta əsrlər və İntibah dövrü fəlsəfi-bədii təfəkküründə ideallar formasında əks olunmuşdursa, XX əsrin maarifçi və demokratların əsərlərində həmin ideallar ideya kimi elmi təsdiqini tapmışdır.

Açar sözlər: dialoq, Azərbaycan, multikulturalizm, humanizm, mədəni müxtəliflik.

NİZAMİ GENCEVİ MİRASINDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM KONULARI

Dr. Reyhan Dadaşova

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

ORCID ID 0000-0002-3407-2817

Büyük Azərbaycan şairi ve filozofu Nizami Gencevi'nin eserlerinde adalet, barış, insanlık, merhamet, maneviyat, nezaket, çalışkanlık, dostluk, kardeşlik vb. ahlaki nitelikler ön plandadır. Bu nedenle, Nizami'nin eserleri sekiz asırdan daha fazla bir süredir ki, her zaman olduğu gibi bugün de güncel ve moderndir. Onun eserleri, yüksek profesyonellik, sevgiye laik tutum ve insan kaderi hakkında hümanist düşünceler ile ayırt edilir. Nizami Gencevi, beş şiir şeklinde kaleme aldığı "Hamsa"sı ile dünya edebiyatına girmiştir.

Nizami'nin şiirlerinde ve müstakil eserlerinde verilen örneklerden açıkça anlaşılıyor ki, Nizami'nin pedagojik düşüncesinde eğitimin amacı, mutluluğun sadece bireylerle değil, bütün bir toplumla bağlantılı olduğunu gösterir. Elbette, insanların mutluluğu, toplumun mutluluğuna yol açar. Nizami, insan mutluluğundan bahsederken hiçbir etnik farklılığı, cinsel farklılığı, sınıf konumunu dikkate almaz. Nizami, yetenekli bir pedagog olarak eğitim çalışmalarında yaş kategorilerini dikkate almanın önemini vurgular. Nizami, yaş kategorilerinden bahsederken büyük filozof, tarihin ilk hocası olarak kabul edilen Aristoteles'in 7-7 yıllık taksimini beğenmiş, takdir etmiş ve oğlu Muhammed'e 7, 14, 21 yaşlarında öğretici şiirler yazmıştır.

Nizami Gencevi, eserlerinde öğretmen ve eğitimcilerin faaliyetlerine geniş yer vermiştir. Büyük şairin yarattığı kahramanların çocukluklarını ve gençliklerini anlatırken, onların eğitiminde önemli rol oynayan öğretmenlerden de saygıyla bahseder. Nizami eserlerindeki öğretmenlerin: Büzürcümehr, Menzer, Nigumaş, Erestun ve diğerlerinin öğrencilerin insan olarak gelişmesinde, karakterlerinin oluşmasında, ahlaki niteliklerin kazanılmasında büyük rol oynadığını kaydeder. Ona göre bir öğretmen, kültürel davranışı, yüksek ahlakı, bilgisi ve bakış açısıyla öğrencilerine örnek olmalıdır.

Nizami'nin değerli tavsiyeleri eğitim ve öğretimin tüm alanlarında yansıtılmış, Azerbaycan'da eğitimin gelişmesinde, genç neslin eğitim ve öğretiminde Nizami'nin fikirlerinden yararlanmak her zaman faydalı olmuş ve Nizami'nin mirası emekde, bilimde, bilgide, meslekte, sanatta, iyi dostluklar edinmede, genel olarak yüzyıllardır gençlerin mükemmel bir insan olarak şekillenmesinde akıl hocalığı yapmış, onlara rehberlik eden parlak, zeki bir öğretmen olmuştur.

Anahtar kelimeler: *Nizami, öğretim, eğitim, ahlak, öğretmen,*

KAZAK MİTOLOJİSİNDE ATIN BETİMLENMESİ

Karim BAIGUTOV

Dr. Öğr. Üyesi, Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi,
Hacettepe Üniversitesi, Resim Bölümü, Doktora/Sanatta Yeterlik mezunu
ORCID NO <https://orcid.org/0000-0002-1013-5123>

Sholpan AKBAYEVA

Doç. Dr. Öğr. Üyesi, Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi,
ORCID NO <https://orcid.org/0000-0003-4505-6879>

ÖZET

Bu makalede at ile ilgili bazı mitolojik meseleler ele alınmıştır. Araştırmada sadece Kazak halkı ile ilgili değil, aynı zamanda Türk dünyasından da çeşitli örnekler verilmiş ve onların üzerinde durulmuştur. Kazak halkı için atın önemi, insanın hayatı ve günlük yaşamındaki yeri, özellikleri, mitoloji ve at gibi konulardaki çeşitli sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Kazaklar "At yiğidin kanadıdır" derler ki, bu sözün temelinde derin bir mitolojik anlam vardır. Yani at uçan bir hayvan olarak görülmektedir ve bu sadece mitik dünyada karşımıza çıkmaktadır. İşte, bunun gibi sözler, efsaneler ve hikâyeler sadece psikolojik, felsefi ve edebî açıdan ele alınmakla kalmamış, bunu ressamalar ve sanatçılar kâğıt üzerinde, tuvalde, heykel ve benzeri alanlarda da işlemişlerdir. Makalede bunların nasıl yapıldığı, hangi stilin kullanıldığı ve ortaya çıkan sanat eserinin sanatı ve insanları nasıl etkilediği, ne gibi bir değişim getirdiği ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Kazak ressamaların eserleri dikkate alınarak diğer halkların ressamaları tarafından yapılmış çalışmalar tahlil edilmiş, yorumlanmıştır. Araştırmaya konu olan at ecdatlarımızla birlikte tarih boyunca var olmuş ve at tipi atalarımızın tarihinin önemli bir bölümünde çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER: sanat, at, mit, resim, Kazak mitolojisi

THE DEPICTION OF THE HORSE IN KAZAKH MYTHOLOGY

ABSTRACT

In this article, some mythological issues about the horse are discussed. In the study, not only the Kazakh people but also various examples from the Turkish world were given and they were emphasized. It has been tried to find answers to various questions about the importance of horses for Kazakh people, their place in human life and daily life, their characteristics, mythology, and horse.

Kazakh peoples say "A horse is the wing of the brave", there is a deep mythological meaning behind this saying. In other words, the horse is seen as a flying animal, and it only appears in the mythical world. Here, such sayings, legends, and stories have not only been handled from a psychological, philosophical, and literary point of view but also painters and artists have worked on paper, canvas, sculpture, and similar fields. In the article, research has been done on how these are done, what style is used, how the resulting artwork affects art and people, what kind of change it brings. Considering the works of Kazakh painters, the works made by the painters of other peoples were analyzed and interpreted. The horse, which is the subject of the research, has existed throughout history with our ancestors and has had a versatile and complex structure is an important part of the history of our ancestors.

KEYWORDS: art, horse, myth, painting, Kazakh mythology

A STUDY TO EVALUATE PERCENTAGE RISK OF CVDS INFLUENCE BY ABNORMAL LIPID PROFILE ASSOCIATED WITH SLEEP DURATION

Rizwana RAHEEL

Asst. Professor, Faculty of Pharmacy, Hajvery University, Lahore

Dr. Lubna SHAKIR

Associate Dean, Faculty of Pharmacy, Hajvery University, Lahore

Anum HANIF

Lecturer, Faculty of Pharmacy, Hajvery University, Lahore

ABSTRACT

There is growing evidence that sleep duration and quality may be associated with cardiovascular harm and mortality. Cardiovascular disease (CVD) is the leading cause of death worldwide. One common factor that may affect CVD risk factors is sleep disturbance. The factors influencing an individual's sleep may vary among different cultures. The current study investigated sleep quality and duration in Pakistan population. In this questionnaire based observational study, a total of 70 subjects aged 20–75 years participated. Self-reported sleep duration and cardiovascular events were recorded in the participants with the help of a questionnaire. Descriptive analysis was used to evaluate the results. It was observed that males patients with longer sleep durations were at risk of CVDs while females patients who were associated with shorter sleep duration were at risk of CVDs. In short, it was concluded that abnormal sleep duration and abnormal sleep patterns affect the cardiac health of the individuals.

Key words: Cardiovascular disease, Risk factors, Sleep disturbance

NOVEL CARBOPOL-BASED MILTEFOSINE-LOADED TRANSFERSOMAL GEL FOR MACROPHAGE TARGETING TO TREAT CUTANEOUS LEISHMANIASIS

Sibgha BATOOL

Nanomedicine Research Group, Department of Pharmacy, Faculty of Biological Sciences, Quaid-i-Azam University, Islamabad,
Pakistan

Fakhar ud DIN

Nanomedicine Research Group, Department of Pharmacy, Faculty of Biological Sciences, Quaid-i-Azam University, Islamabad,
Pakistan

Gul Majid KHAN

Nanomedicine Research Group, Department of Pharmacy, Faculty of Biological Sciences, Quaid-i-Azam University, Islamabad,
Pakistan

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop novel carbopol-based miltefosine-loaded transfersomal gel (HePCTG) for the treatment of cutaneous leishmaniasis (CL) via efficient targeting of leishmania infected macrophages. Miltefosine-loaded transfersomes (HePCT) were prepared by ethanol injection method followed by their incorporation into carbopol gel to form HePCTG. The prepared HePCT were assessed for physicochemical properties including mean particle size, polydispersity index, zeta potential, entrapment efficiency, morphology, and deformability. Similarly, HePCTG was evaluated for physiochemical and rheological attributes. The in vitro release, skin permeation, skin irritation, anti-leishmanial activity, and in vivo efficacy in BALB/c mice against infected macrophages were also performed for HePCT. The optimized HePCT displayed a particle size of 168nm with entrapment efficiency of 92%. HePCTG showed suitable viscosity, pH, and sustained release of the incorporated drug. Furthermore, HePCT and HePCTG demonstrated higher skin permeation than drug solution. The results of macrophage uptake study indicated improved drug intake by passive diffusion. The lower half maximal inhibitory concentration value, selectivity index and higher 50% cytotoxic concentration value of HePCT compared to that of HePC solution demonstrated the improved anti-leishmanial efficacy and non toxicity of the formulation. This was further confirmed by the notable reduction in parasite load and lesion size observed in in vivo anti-leishmanial study. It can be stated that the formulated HePCTG can effectively be used for the treatment of CL.

Keywords: Miltefosine; transfersomes; leishmaniasis; ethanol injection method; macrophage targeting

ECONOMICS OF STUDENTS IN ISLAMIC BOARDING SCHOOL

Yuniar Rakhman

Postgraduate IAIN Pekalongan, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0001-8451-0929

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Postgraduate IAIN Pekalongan, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-8394-5776

ABSTRACT

Pesantren must be the center of the movement and excellence of the people, especially in the fields of da'wah and education. So, pesantren must be strong and independent both from an institutional and economic perspective. So that pesantren can stand upright and freely develop enlightenment da'wah to the people. There are three economic potentials of the pesantren: (1) the internal potential of the santri; (2) the potential of the community around the pesantren; and (3) the potential for zakat and community waqf. All three must be empowered and processed by pesantren. If viewed from the economic aspect, each pesantren will give birth to a market, and in turn will give birth to a pesantren industry. Example: due to the dormitory system where students live in the pesantren 24 hours a day and for a long time, the needs of each student from head to toe will create a separate market. This market encourages the birth of the pesantren industry.

Keywords: Pesantren, Economy, and student.

SCREENING OF MASTICATORY MUSCLE ACTIVITY DISORDERS BASED ON INFRARED THERMOGRAPHY

Univ. Prof. Dr. Victor LACUSTA

ORCID ID: /0000-0002-5538-9370

State University of Medicine and Pharmacy, Faculty of Residency, Department of Alternative and Complementary Medicine, Chişinău, Republic of Moldova

Univ. Prof. Dr. Valeriu FALA

ORCID ID: /0000-0002-1947-1844

State University of Medicine and Pharmacy, Faculty of Dentistry, Department of Therapeutic Dentistry, Chişinău, Republic of Moldova

Univ. Asst. Gheorghe BORDENIUC

ORCID ID: /0000-0002-4013-9918

State University of Medicine and Pharmacy, Faculty of Dentistry, Department of Therapeutic Dentistry, Chişinău, Republic of Moldova

Univ. Asst. Dumitru ROMANIUC

ORCID ID: /0000-0002-7284-1277

State University of Medicine and Pharmacy, Faculty of Dentistry, Department of Therapeutic Dentistry, Chişinău, Republic of Moldova

ABSTRACT

Masticatory muscle disorders represent one of the most widespread pain conditions in the orofacial area; a deteriorated masticatory function has a functional, biological, social and cognitive impact.

Currently there are several technologies available for a non-invasive evaluation of masticatory muscle activity and the degree of impairment; the most used being surface electromyography. The technology is sensible to imbalances in impedance that can lead to low reproducibility and decreased accuracy of EMG recordings.

A perspective technology is thermography that can assess holistically local microcirculation, tissue metabolism and inflammatory processes.

There was developed an integrative evaluation method that consists of two criteria: determination of mean temperature and evaluation of the thermal profile. During maximum voluntary clenching, based on ipsilateral landmarks – a line from the origin to the insertion of the temporalis anterior (TA) and masseter (MM) muscles – there was assessed the thermal profile – the mean temperature along the line. There were established 3 cutoffs based on difference between the TA and MM thermal profiles (TP): 1) higher than 0.4-0.7°C – no muscle activity disorders; 2) 0.2-0.4°C – borderline muscle activity disorders; 3) lower than 0.2°C or MM TP > TA TP – severe muscle activity disorders. Thermography was conducted on IRTIS2000 device and the recordings were analyzed in IRPreview software.

There were enrolled 130 patients in the study (30 healthy controls, 100 patients with various dysfunctional conditions – TMD, bruxism, myofascial pain). The mean temperature was the following: 1) control group: masseter muscle – 33.49±0.92°C, temporalis anterior – 34.78±0.44°C; 2) patient group: MM – 32.85±0.85°C; TA – 34.37±0.64°C.

In the patient group, based on the differences between thermal profiles there were determined patients with borderline disorders and severe disorders of masticatory muscle activity.

Thermographic imaging recording can provide a useful, non-invasive and non-ionizing evaluation for screening of masticatory muscle disorders and severity assessment.

Keywords: thermography, thermal profile, masticatory muscles, temporomandibular dysfunction, masticatory muscle disorder

AWARENESS FOR CANCELLATION OF URBUN IN MURABAHAH CONTRACT

Puguh WIDIYATMOKO

IAIN Pekalongan, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0001-9876-1091

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

IAIN Pekalongan, Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-8394-5776

Prologue (main problem), namely the implementation of the sale and purchase of motorized vehicles through Islamic Financial Institutions, there is a buying and selling scheme in which the vehicle that the Islamic Financial Institution wants to purchase from a third party (in this case the Dealer) must first be ordered, because it requires a delivery process or is not yet available in Dealers. The purpose of this study is to describe the level of public awareness to cancel the Murabahah payment / down payment by the customer to the dealer of a case study of a Sharia Financial Institution that uses a murabahah financing contract in Central Java Province. This research method uses literature reviews sourced from various journals and books that are relevant to the level of public awareness to cancel Murabahah advances / advances by customers to dealers of case studies of Islamic Financial Institutions that use murabahah financing contracts in Central Java Province. The results of this study indicate that there are not so many cancellations of tokens / advances that have been paid by customers to dealers before the murabahah contract is carried out by Islamic financial institutions at Islamic Financial Institutions in Central Java Province.

Keywords Murabahah, Islamic Financial Institutions, Dealers, Urbuun

RAPID IDENTIFICATION OF 44 STEROIDS IN HUMAN URINE SAMPLES USING HPLC-ESI-QTOF-MS

Aarti Yadav

Rajesh Dabur

Clinical Research Laboratory, Department of Biochemistry, Maharshi Dayanand University, Rohtak-124001, Haryana, India.

Abstract

Objective: Detailed analysis of un-processed and un-derivatized free and conjugated urinary steroids is useful to avoid miscalculations and to diagnose sports doping and adrenal problems including abnormal steroidogenesis, congenital deficiency of related enzymes, cancer, and other disease conditions. Hence, the present study was conducted to develop a soft ionization method to identify the maximum number of urinary steroids using ultra-performance liquid chromatography coupled with quadrupole time of flight mass spectrometer (HPLC–Q-TOF-MS).

Methods: HPLC–Q-TOF-MS was carried out for the qualitative detection of steroids and their conjugates in urine samples. The method provides high sensitivity and fast analysis of steroids and their glucuronides without hydrolysis or sample preparation or extraction of steroids.

Results: Using the method, 44 steroids belonging to C-18, C-19, and C-21 classes and their conjugates were resolved and identified using positive and negative modes of ionizations by their characteristic ionization and collision energy induced dissociation behaviours.

Conclusion: The method is time-saving and good to compare samples from different peoples with control or healthy ones as it doesn't require any kind of pre-treatment or sample processing. It provides a complete picture of steroids metabolism and catabolism. It can be good for doping control or to explore the effects of other drugs. However, in qualitative analysis one may miss the significant information unless direct methods of steroids analysis to be employed.

IMPLEMENTATION OF PHASED ARRAY ANTENNA FOR METEOROLOGICAL APPLICATIONS

Dr. P. Jothilakshmi

R. Mohana Sundaram

Department of Electronics and Communication Engineering, Sri Venkateswara College of Engineering, Chennai, Tamil Nadu, India - 602117.

Abstract: Microstrip patch antennas have been widely used in the range of microwave frequencies over the past twenty five years, and over the past few years, single patch antennas are extensively used in various communication systems due to their compactness, economical efficiency, light weight, low profile and conformability to any structure. In this paper, proposed microstrip phased array antenna for meteorological applications. the most important challenge in microstrip antenna design is to increase the bandwidth and gain. In this proposed antenna, microstrip array technique is used to increase the gain and radiation characteristics. The microstrip line feed and corporate feed is used for this proposed design. It is easy to fabricate, simple to match by controlling the inset position and rather simple to model. This proposed phased array antenna achieves a good radiation characteristics as well as good phase shifts characteristics respectively. Rogers RT Duroid 5880 thin dielectric substrate is used for this proposed phased array design. This thin dielectric substrate possess good mechanical support as well as good radiation characteristics. CST Microwave studio is used to design and analysis of the proposed phased array antenna.

INTENSITY OF SOCIAL MEDIA USE AS MARKETING MEDIA IN INCREASING SALES VOLUME WITH GENDER AS A MODERATING VARIABLE

Dina WULANDARI

Postgraduate of IAIN Pekalongan, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-7893-4116

ABSTRACT

This study aims to determine the effect of social media use on increasing sales volume by adding the gender variable as a moderating variable. This study uses a quantitative approach, with a population of Muslim business actors in the city of Pekalongan who use social media for business. The number of samples taken from this study were 100 respondents. The analytical test used is the validity test, reliability test, classical assumption test, t test, coefficient of determination and analysis with the Regression Modeling of Moderating Variable with a Method of Sub Group. Based on the results of the analysis, it shows that the variable use of social media has a significant effect on increasing sales volume. Gender variables cannot moderate the relationship between social media use and increased sales volume. This is evidenced by the interaction between social media use variables and gender. The coefficient of determination of the use of social media on the increase in sales volume with gender as a moderating variable, the adjusted R square number is 56.8%, indicating that 56.8% is a variable of increasing sales volume which can be explained by the variable use of social media which is moderated by Gender.

Keyword: use of social media, sales, volume, gender

THE ROLE OF INDONESIAN NAHDLATUL ULAMA CITIZENS BIN THE DEVELOPMENT OF ISLAMIC SOCIAL FINANCE NETWORKS FOR SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT

Hery Purwanto

Lecturer, Central Java Al-Qur'an Science University in Wonosobo, Indonesia

Abstract

Nahdlatul Ulama or NU is one of the largest community organizations in Indonesia which certainly has an important role in various aspects of life, including contributing to macroeconomic growth. Economic growth indicators are considered positive if national income and per capita income is high from the previous year, the number of workers is greater than unemployment, and the poverty rate is reduced. On the other hand, economic growth will be considered negative if the three instruments decline. As was the case during the COVID-19 pandemic which resulted in widespread adverse effects, especially for the Indonesian economy. The purpose of this study is to analyze how the role of NU citizens through the Islamic social finance network in building the economy, especially the real contribution to maintaining income levels, unemployment rates, and poverty levels is maintained so that it can be used as a form of sustainable economic development. This research is a literature study with a qualitative descriptive approach that analyzes and describes data from literature studies and various appropriate sources. The data analysis technique used is through the study of the main theory, namely economic growth, sharia social finance networks, and compiling with the conditions carried out by nahdliyin residents, then described through a constructive approach. The findings of this study are that Indonesian NU citizens through the NU coin as a form of Islamic social finance network can maintain the stability of economic growth in Indonesia.

Keywords: Nahdlatul Ulama Community, Islamic Finance Social Network, Sustainable Economic Development.

ONLINE BUSINESS OF ASEM CANDY MSMES IN PEKALONGAN REGENCY TO EMPOWER VILLAGE COMMUNITIES IN OVERCOMING COVID 2021

Firman Happy

IAIN Pekalongan, Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-0214-3449

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

IAIN Pekalongan, , Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-8394-5776

ABSTRACT

This study aims to develop the economy during the pandemic to deal with covid 19 in Indonesia by going through online business variables with capital and marketing in small business UKM Candy Asem Fadhilah in Pekalongan, SMEs have an important and strategic role in Indonesia's economic development. SMEs have been widely recognized as the main contributors to national income development (Gunartin 2017). During the 2015-2022 period, SMEs not only contributed significantly to growth but also to the creation of new jobs and poverty alleviation (Sedyastuti 2018).

This research method uses descriptive qualitative methods, this type of research is field research that shows the economic impact of online business in dealing with the covid 19 pandemic that hit Indonesia where with technology that can be utilized by the village it can affect its survival in dealing with Indonesia's current economic problems. , with it can empower the welfare of the surrounding community (Harto et al. 2019).

Keywords: Keywords: village economic empowerment, tamarind candy, online business.

COMPARISON OF REPUTATION OF STATE-OWN BANK IN INDONESIA

R. Nia MAROTINA

IAIN Pekalongan, Magister of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-7362-9761

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

IAIN Pekalongan, , Faculty of Islamic Economics and Business, Department of Islamic Economics

ORCID: 0000-0002-8394-5776

ABSTRACT:

The emergence of Islamic banks has provided something different in the world of the economy. Reputation is something important for Islamic banks to make people believe in the credibility of Islamic banks. State-owned bank is a bank that is included in the ranks of 10 banks with the largest number of assets in Indonesia. So, this study aims to compare the reputation of state-owned banks based the health level which uses the RGEC method, namely the Risk Profile, Good Corporate Governance, Earning, and Capital. The use of the RGEC method has been stipulated by Bank Indonesia from 2012 and stipulated in PBI number 13/1 / PBI / 2011. This research is a descriptive comparative study with a quantitative approach. Sources of data in this study come from secondary data using documentation methods through websites and research journals. This study uses a purposive sampling technique, which is based on certain criteria. The results of this sampling are 2 conventional state-owned banks, namely Bank BTN and Bank BNI with the period 2016-2020. The result of this research is that only NPL shows the difference between Bank BTN and Bank BNI.

Keywords: Net Performing Loan (NPL), Good corporate Governance (GCG), Return on Asset (ROA), and Capital Adequacy Ratio (CAR)

TÜRKİYE'DE HÜMANİZM

Hasan Yazıcı*

*Dr. Öğr. Üyesi Kocaeli Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Özet

Hümanizm ilgi çeken ve etkili kavramlardandır. Birçok kavramda olduğu gibi herkes hümanizmi kendince manalandırmaktadır. Karışıklığı gidermek ve kavramları gerçek anlam ve görevlerine uygun yerlerine yerleştirmek gerekir. Hümanizm teriminden anlaşılan tarafsız olarak belirlenmelidir. Taraftarlarının ve karşıtlarının düşünceleri olduğu gibi verilmelidir. Müslüman, Türk, insan olarak bizce nasıl değerlendirilmesi gerektiği ortaya koyulmalıdır. Kavramları, belli bir bakış açısından değişik yorumlarına rağmen nasıl anlamak gerektiği belirtilmelidir. Kavramlar karşısındaki konumumuzun tavrımızın ne olması, nasıl olması gerektiği sorusunun cevabı aydınlatılmalıdır.

Hayatı oluşturan, şekillendiren ve sonuçlandıran etkenler mazeret dinlemiyor. İnsan, gerçeklerden habersizliğinin ve yanlış yola sapmışlığının ancak kötü, acı sonuçlar ortaya çıktıktan iş işten geçtikten sonra farkına varabiliyor. Karşılaşılan çukurlardan düşmeden geçebilmek için meselelerin gerçeğinin görülüp bilinip anlaşılmasına katkı sağlamak gerekir. İnsanımız, sıkıntıya düşmekten zarar görmekten kurtulmasına yardımcı olmak için aydınlatılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Hümanizm, Türkiye, kültür, medeniyet, kozmopolit.

Abstract

Humanism is an interesting and effective notion. As with other notions, everyone interprets humanism in their own way. Thus, it is a necessity to clear the confusion and properly define such notions according to their real meaning and function. What is understood from the term humanism should be determined impartially. The opinions of its supporters and its opposers should be presented as they are. It should also be revealed how we, as Muslims, Turks and human beings should evaluate the notion of humanism. It should be stated how such notions should be understood regardless of their different interpretations from certain points of view. Moreover, it should be clarified what our position and attitude towards such notions should be.

The factors that create and shape life do not listen to excuses. A person realizes their ignorance of the facts and their misguidance only after the bad and painful results have been revealed. In order to successfully tackle problems without stumbling into them, it is necessary to contribute to the knowledge and understanding of the issues. People must be enlightened to avoid any harm and suffering.

Key words: Humanism, Turkey, culture, civilization, cosmopolitan.

HÜMANİZM KAVRAMININ TARİHÇESİ

Hümanizm kavramı tek boyutlu bir kavram değildir. Hümanizmle belirtilmek istenen, çağlar boyu değişik boyutlar ve derinleşmeler gösterir. Şekil ve tarihî kullanım bakımından Batı kökenli bir kavramdır. Önce Batı kültürü çerçevesinde açıklanmalıdır.

Hümanizm kavramını ilk kullanan Frierich Inmanuei Niethammer (1766-1848) adında pek tanınmayan bir Alman eğitimcidir. Niethammer, 1808 yılında (Zekiyan, 1982: 15) yayımladığı *Der Streit des*

Philanthropinismus und des Humanismus (İnsansevercilik ve

İnsancılık Çatışması) adlı eserinde hümanizmi eğitim sistemi (Zekiyan, 1982: 16) manasında kullandı.

Alman kültür ortamında doğan humanismus terimi, geçen yüz yılın büyük bir kısmı boyunca aynı ortamın sınırlarını aşamamıştır. Ancak yüz yılın sonlarına doğru, 1870-75'lerde kullanılışı yaygınlaşmaya başlamıştır. Dil ve edebiyat ilimci Georg Voigt'ın (1827-1891) kaleminde humanismus kelimesi daha belirli bir anlam kazandı. Voigt için humanismus, Rönesans (Yeniden doğuş demektir. 16. yüz yılda İtalya'da başlayan Yunan ve Roma sanatına dönüş hareketidir) tarih çağının ve manevî bir tutumun ifadesidir. Rönesans'la oluşan yeni insanın eski Yunan ve Roma örnekleri üzerinden insanlık (humanitas) değerlerine yönelmesi, insanlıkdeğerlerini izlemesi, geliştirmesidir (Zekiyan, 1982: 16).

Humanismus kelimesinin kendisi yeni bir terimdir. Fakat 15. yüz yılın sonlarına doğru İtalyanca'da umanista kelimesinin kullanıldığı görülür. Bugüne kadar kesin olarak bilinen ilk kullanılışı 1490 yılına rastlar (Zekiyan, 1982: 16) Başlangıçta belki sadece güzel söz söyleme ve klasik edebiyat öğretmeni anlamını taşır. Çok geçmeden eski Yunan ve Romalıların yazılarını toplayan, inceleyen, yayınlayan kişi olur. Hatta genel olarak bilgili, kültürlü, aydın insan için söylenen bir terim durumuna geçer (Zekiyan, 1982: 16).

Lâtince metinlerde umanista'nın karşılığı olan humanista terimi kullanılır. Her iki kelimenin kökeni humanus sıfatıdır (Zekiyan, 1982: 16).

Lâtince'de humanistas'ın sözlük anlamı insanlık'tır. Birbirine yakın ve birbiriyle bağlı insan tabiatı, insanlar topluluğu, insana özgü davranış ve erdemler gibi çeşitli kavramları içerir. M.Ö. II. yüzyıl boyunca Lâtin dilinde insana yakışan, insana yaraşan veya insanın el ustalığı isteyen işlerinin ürünü olan manalarını içerecek bir derinleşme ve manevîleşme yönelimi içinde gözüken humanus sıfatının human gövdesinden elde edilmiştir. Lâtin dilinden doğmuş bir terimdir. Eski Grekçe'de karşılığı yoktur. Görüldüğü en eski belge M.Ö. 83-84 yıllarına ait Rhetorica ad Herenium [Herennium'a güzel söz söyleme (yazılar)] adlı, yazarı belli olmayan bir eserdir. Eserdeki sık kullanılışı kelimenin çok eski bir geçmişe gitmeyen daha önceki bir zamanda M.Ö. II. yüz yıl civarında ortaya atılmış olduğunu düşündürmektedir (Zekiyan, 1982: 17).

Humanitas kelimesini Lâtin diline tam anlamı ile mal eden Cicero'dur. Kendisi tarafından ilk kullanılışı M.Ö. 80 yılına rastlar. Cicero için humanitas bir insan ülküsü, gerçekleşecek bir gaye, insanın nasıl olması gerektiğine kendini insan olarak nasıl gerçekleştireceğine yönelik bir harekettir. Bilgi, kültür, ahlâk ve ruh eğitimi, terbiye ve nezaket, kibarlık, soydan gelen ruh temizliği ve yüceliği, haysiyet, iyilik, iyi niyetlilik, fedakârlık, adalet, eli açıklık, değer bilirlik, arkadaş ruhlu olmak, şen ve neşeli olmak, şakacı ve nükteci olmak, ölçülü olmak, zevk sahibi olmak demektir. Özellikle Plautus ile Trentius'un komedyelerinde humanus sıfatının böyle vurgulanmış bir anlamda kullanılışı Cicero'nun humanitas ülküsünü müjdeliyici niteliktedir (Zekiyan, 1982: 17).

Humanitas ülküsünün ilham kaynağı eski Yunan filozoflarının geliştirip şekillendirdiği, Platon'dan Stoacılara kadar değişik fakat çoğunlukla birbirini tamamlayıcı açılardan işlenen "uyumlu ve iyi insan" ülküsüdür (Zekiyan, 1982: 18).

Humanitas, insan ülküsüne göre ve insana yönelen bir eğitim metodu demektir. Hatta bir bakıma insanlık ülküsü bir eğitim metodudur. Eğitimin özellikle akla hitap eden, bilgi ve ilimle ilgili yönlerini göstermek üzere Cicero, Studia Humanitas (İnsanlık Öğrenimi) veya Studia Humanitas et Litterarum (İnsanlık ve Edebiyat Öğrenimi) deyimlerini kullanır ve çocuğu yetiştirip insanlığa eriştiren metotlar tanımını verir (Zekiyan, 1982: 18).

Humanitas, Grekçe'nin paideia kavramına yakındır. Ancak öz açısından insana olan açık ilgisinden dolayı humanitas paideia'ya göre daha derin bir anlama açıılır. Aynı ilişki sayesinde eğitim gayesini açıkça belirten bir terim olur ayrıca amaç ve metodun, insan gerçekliğimin evrensel boyutları içerisinde bütünleşen birliğini

doğrudan doğruya dile getirir.

Cicero'nun eserlerinde humanitas teriminin içe yönelik bir hareketlilikle yüklü vurgulanmış manasından başka insan doğası (natura humana), insanın doğası (natura hominis), insanın ölümlü durumu (condicio mortalis), insan genetiğinin tabiatı (natura generis humani) manasını gösterir (Zekiyan, 1982:18). Cicero'nun çağdaşları olan Caesar (Sezar), Cornelius Nepor gibi yazarlarda ve onların zamanını izleyen çağlarda her iki anlamda kullanılmıştır. Düz yazıda Vitruvius, Valerius Maximus, Veileius Paternulus, Petronius özellikle küçük Seneca, Ouintilianus, küçük Plinius gibi yazarların kaleminde oldukça sık geçer. Özellikle nazımda pek görünmez. Eskiye göre daha az rastlanır (Zekiyan, 1982:18-19).

Romalı yazarlara çağdaş veya Romalı yazarları az zaman farkıyla izleyip Lâtince yazan Hristiyan düşünürlerinde sık rastlanılan bir terimdir. Manevî ülkü anlamını değil Tanrısallığı belirten divinitas'ın karşısı olarak günahkâr, zayıf, ölümlü insan yapısı anlamını belirtir (Zekiyan, 1982: 19).

Orta Çağ'da humanitas klâsik kültür ve kutsal olmayan ilimlerle ilgilenme demektir (Zekiyan, 1982: 21) İnsanla evren üzerinde yeni bir anlayış; insan-evren ve zaman sonsuzluk ilişkilerinin yeni bir yorumudur (Zekiyan, 1982: 19-20). Din inancının ağır bastığı Orta Çağ'da klâsik kültürle temas genellikle ikinci elden olmuştur. Batı'da Grekçe, Doğu'da Lâtince bilgisi yeterince yaygın ve derin olmamış, ana kaynaklardan çok, ana kaynakların yorumları dikkati çekmiş, bilinen ve yorumlanan eser sayısı sınırlı kalmıştır.

Orta Çağ'ın zahidlik (Zahidlik: Dinin emirlerine dayanan perhizcilik) (Zekiyan, 1982: 22) geleneğine bağlı, beden ve madde gerçeklerini hor görme veya küçümseme gibi eğilimler, bir ruh-beden ikiliği hatta karşıtlığı dolayısıyla olgunluğa erişmenin tek yolunun ancak dünyadan "kaçmak", dünya gerçeklerinden "uzaklaşmak" olduğu şeklindeki dünya-ötesine yönelik bir anlayış özellikle hümanizmin ilk dönemlerinde etkisini bir ölçüde sürdürebilmiş ancak hümanizm hareketinin genel yönelimi içinde eriyip gitmiştir.

Klasik çağı inceleyen 15. yüzyıl kültüründe her şeyden önce insan bir ruh ve beden bütünü olarak ele alınıp değerlendirilir. Humanitas, insanı dünya içi ve toplumsal ilişkileriyle bütün olarak kapsayan ve yönelten bir ilham kaynağı bir eylem ilkesi bir hayat programı (Zekiyan, 1982: 22) Eski Yunan ve Roma'nın düşünce ve yaşantı tarzına dönülme isteği (Widgery, 1971: 170) olarak görülür. İnsanın özü ve varlığı ile çevresini oluşturan dünya arasında bütünleşme kendisini belli eder. Dünya nimetleri ve insanın dünya içindeki varlığı insanın kendini tam olarak gerçekleştirmesin ne elverişli bir ortam niteliğine bürünürler (Zekiyan, 1982: 23).

Dünyevî değerlerin geliştirilmesi, öteki dünya kavramından uzaklaşıp kopma çabası (Widgery, 1971: 170) görülür. Hümanistlerin görünüşte Hristiyanlığı kabul eder ancak günah kavramını benimsedikleri veya İsa'nın çarmıha gerilmek insanları gûnahtan arındırdığı inancını ciddiye almış oldukları şüphelidir (Widgery, 1971: 169).

Hareket başlangıçta açıkça Hristiyan bir nitelikteydi. Hristiyan mistisizmiydi (Mistisizm: İlâhi varlığı sezgi yoluyla kavrama ve İlâhi varlığa ulaşma görüşü). En ünlü hümanistler, Orta Çağ iskolastiğini (Skolastik: Hristiyanlığın tartışmasız kabul edilen inançlarını, felsefesini akılla temellendirme) ve barbarlığını reddederek antik (Eski Yunan-Roma) kaynaklara döndüler. Hristiyanlık öncesinin şaheserleriyle birlikte kutsal metinleri yaydılar. Fakat Lüther ve Calvin, hümanistleri İsa'nın doktrini (kavramlar, prensipler bütünü) yerine putperest felsefeyi tutmakla suçladılar. Gerçekten hümanistlerin çoğu, insanın aslında iyi olduğuna inanıyorlardı. Bazıları Stoa'cı veya Epikuros'çu ahlâk felsefesini yayacak kadar ileri gittiler. Lucretius'un Yaşlı Pliniuslu, Cicero'nun Aristoteles'in eserleri, hümanistleri Tanrı'nın iyiliği, yardımı, isteğine kadere mucizelere ve ruhun ölmezliğine inancı yıkmaya kadar götürdü. Hümanistlerin çabaları sonunda akılcı bir felsefe ve lâik bir ahlâk anlayışı ortaya çıktı (Widgery, 1971: 172)

Hümanizmin, Auguste Comte'un kurmayı denediği "insanlık dini" manasına gelir. Hümanizm, Oxford'da Profesör F.C.S. Şehitlerin Hümanizm Phitosophical Essays [Hümanizm, Felsefî Denemeler (1903)] ve

Studies'in Humanism [Hümanizm Üzerine İncelemeler, (1907)] adlı eserlerinde her türlü bilginin insan tabiatına ve insanın ana ihtiyaçlarına bağlı olduğunu ileri sürdüğü fikrî, felsefî teoridir. Bir fikir, sonuçlarının pratik bir değeri olup olmamasına göre doğru veya yanlıştır. Şehitlerin öğretisi ahlâk, mantık, güzellik ve fizik ötesi alanları kapsar. Faydacılıktan daha çok, her türlü fizik ötesi kesinliği reddeder ve ne kadar insan tabiatı varsa bir o kadar çeşitli fizik ötesi olacağını aynı şekilde tabîî sayar (Larousse, 1971: 611).

Üstün bir gelişme düzeyine ulaşmış dinî düşünce gerçekten hümanist bir kültürün taşıyıcısı olabilir. Ayrı ayrı niteliklerle olsa bile bir Taocu bir Hristiyan bir Müslüman bir bilgici hümanizminden söz edilebilir (Larousse, 1971: 611). Gerek felsefî gerek gelişmiş dinî düşünce çevrelerinde uygun ifadelerini bulabilen, insanı bütün olarak değerlendiren bir insan anlayışının temsil ettiği hümanizmle ancak felsefî düşünmenin ortaya çıkmasıyla somut bir gerçekliğe yönelen, aklın yüklendiği görev açısından aklın kendi kendini yönetme görevini içeren hümanizm ülküsü ayırt edilmeli (Zekiyan, 1982: 45) ve gerçek hümanizmin akla dolayısıyla felsefî düşünceye dayandığı bilinmelidir (Zekiyan, 1982: 39). Çünkü felsefe aslında ve esasında aklî bir etkinliktir (Zekiyan, 1982: 35) Buna karşılık dinî din olarak belirleyen ana öge doğaüstü bir inanç (Zekiyan, 1982: 177), akıl üstü bir gerçek (Zekiyan, 1982: 39), birçok akıl dışı etkidir (Zekiyan, 1982: 35).

Din savaşları hümanizm kültürünü büyük ölçüde baltaladı. Hümanizmin doğruyu gösterdiğine ve mutluluk getirdiğine olan inanç sarsıldı. Millî edebiyatların gelişmesi, eski şairlerin taklit edilmesini daha az gerekli kılıyordu. Pleaide'in hümanist heyecanına gelecek nesillerin Fransız ozanlarında rastlanmaz. İlimdeki gelişmeler, Lâtin ve Yunan bilgilerinin değerini sarstı. Hümanizm, Louvain (Justus Lipsus) ve Leiden üniversitelerinde etkinliğini uzun süre korudu. Rönesans'ın sonlarından itibaren bilginler bir hümanistten çok bir filolog (dil ve edebiyat ilmi ile uğraşan bilgin) veya bir arkeolog (kazı bilimci) olarak önem kazandılar. Eski Çağ için duydukları tutku azaldı. Yeni-Lâtince şiiri, önemini kaybederek çöktü (Larousse, 1971: 611).

Hümanizm, 15. yüzyıl ortalarında Avrupa'da meydana gelmişti. İstanbul'u fethimizden sonra Bizanslı bilginlerin İtalya'ya sığınması sonrası İtalya'da belirdi. Bu, tesadüfî değildir. İtalya'nın hümanizme vatan olması, İtalya'nın kültürel ve sosyal yapısı ile ilgilidir. İtalya Antik Çağ (Eski Yunan-Roma) medeniyetinin doğrudan mirasçısı olan bir memlekettir. Hümanizm, daha sonra doğduğu İtalya'dan bütün Batı memleketlerine yayılmıştır. Bunun sebebi Batılı ülkeler halkının tarih ve kültür birliğidir. Hümanizm, Batılı memleketlerde halkın dinî, toplumsal, fikrî durumları, genel hayat görüşleri ve anlayışları ile çatışmıyor aksine teşvik edici bir rol (Donuk, 1988: 25) oynuyordu. 20. yüzyılda hümanizma akımının temelinde Nazi rejiminden kovulmuş Alman ilim adamlarının ve Batıda yetişmiş yeni hümanist aydın kadroların gücü vardır (Türkdoğan, 1988: 14).

Hümanizm hareketi, genel çerçeveler içine sığdırılamayacak kadar geniş ve birçok konularda değişik görüşlere tanıklık eden çok yönlü bir düşünce akımıdır (Zekiyan, 1982: 611) Orta Çağ skolastiği karşısında başlıbaşına bir varlık olarak ele aldığı (Donuk, 1988: 24) insanı hususî ve dikkatli araştırma konusu yaparak olumlu ilmin, felsefî araştırmanın (Zekiyan, 1982: 110) merkezi hâline getiren, ilgileri insanda toplayarak insan meselesine ışık tutmaya (Zekiyan, 1982: 31) insanı anlamaya yönelen (Zekiyan, 1982: 29) klâsik kültürün insan ve evren anlayışından esinlenerek Orta Çağ'a göre yeni bir insan tipi oluşturma anlayışını içeren (Zekiyan, 1982: 51) insan şahsiyetinin gerçeğinin varlığının değer, güzellik, yücelik, saygınlık, ihtiyaç, hak ve ödevlerini (Zekiyan, 1982: 96) olumlayan aydınlatan (Zekiyan, 1982: 31) ve hayat felsefesinin temel ilkeleri olarak bilen (Zekiyan, 1982: 96), insandaki temel, esas vasıfların (Türk Ansiklopedisi, 1971: 375) insanın bütün imkânlarının sonsuz olarak geliştirilmesi gibi yüksek bir amaç güden (Larousse, 1971: 611) toplum hayatının bütün kesimlerini ilgilendiren, bütün kesimleri için toplumun yapılandırılmasında (Zekiyan, 1982: 2) az çok yeni bir yön gösteren (Zekiyan, 1982: 28), insanla bütünleşen (Zekiyan, 1982: 1), bütün gerçeği insana bağımlılığı oranında ele alan (Zekiyan, 1982: 110) yani insan merkezcilik, insan merkezlilik (Zekiyan, 1982: 94), dine dayalı dünya düşüncesine yani en başta insanın Allah'ın kulu olduğu ve ancak Allah'a hizmet etmekle yücelebileceği inancına karşı çıkma çabası, Allah merkezli dünya anlayışı yerine insan merkezli dünya anlayışı (Yahya,)1996: 122, 126) demek olan çok geniş kapsamlı ve genişliği yüzünden belirsizlik (Zekiyan, 1982: 91) gösteren bir genel ruhî (Türk Ansiklopedisi, 1971: 375) ve zihnî, felsefî yönelim, akım, hayat, dünya ve kâinat anlayışı, görüşü, geçmişe bugüne ve geleceğe ait temel görüşler bütünüdür (Zekiyan, 1982: 1, 2).

Klâsik kültüre karşı özel bir ilgi, klâsik kültürü adeta bir kültür ülküsü yapmak, klâsik kültürü incelemek, klâsik kültürde insan düşüncesinin olgun bir ifadesini bulmak ve klâsik kültürü kendisine mal etmeyi amaç edinmek (Zekiyan, 1982: 29), Yunan ve Lâtin köklere dönmek (Türkdoğan, 1988: 15), Greko-Lâtin kültürüne dayalı ve Greko-Lâtin kültürün öz değerlerini günün şartları içinde yeniden yaşatmayı amaç edinen bir kültür akımı demektir. Antik Çağın (Eski Yunan-Roma) klâsik kültürünü temsil eden metinleri araştıran dil ve edebiyat ilmi hareketi, fikrî, edebî eserlerini asıllarından tercüme etme, öğrenme, yorumlama ve yayma faaliyetidir. Yunanca ve Lâtince'nin öğretimine önem veren (Türk Ansiklopedisi, 1971: 375) Yunanca ve Lâtince'ye dayanan bir öğretim metodu (Larousse, 1971: 611), okul programlarına yansıyan genel bir eğitim ülküsü, temel bir eğitim programı (Zekiyan, 1982: 3) manasına gelir. Batı düşüncesinin temel bir özelliğidir.

Kendilerine karşı hayranlık duygusu aşılana, hümanizmin kaynakları Yunan ve Lâtin yazarları şunlardır: Cicero, Sokrates, Ovidius, Horatius, Vergilius, Terentius, Aristoteles, Eflâton, Homeros, Catulius (Larousse, 1971: 611) Başlıca temsilcileri şunlardır: Floransalı Marsilie Ficino, Fransız Lefevre d'Etaples ve Guillaume Bude, İngiliz Thomas Morus Hollandalı Erasmus (Türk Ansiklopedisi, 1971: 375) Alcanin Charlemagne, Dante, Petrarca, Boccacold (Larousse, 1971: 611) Machiavelli (Donuk, 1988: 25).

TÜRKİYE'DE HÜMANİZM

Hümanizm, humanizma, humanism veya insancılık kelimeleri, Lâtince, insan anlamına gelen homo kelimesinin Türkçe insanî veya insancıl sıfatlarının karşılığı olan insana ait, insanla ilgili, insana ilişkin bir veri, bir özellik bir olay anlamıyla sıfatlaşmış humanus şeklinden gelen, humanismus teriminin hafifçe değişik veya Fransızcalaşmış bir şekli veya Türkçe karşılığı olarak günümüz Türkçe'sinin sözlük kapsamına girdi (Zekiyan, 1982: 15).

Yunan medeniyetine eski Grek eserlerine ağırlık verilmek yoluyla hümanist bir karakterde yaklaşık elli yıl yeryüzünde "Tek medeniyet ve tek kültür" vardır tezine dayalı sistemli ve devamlı (Türkdoğan, 1988: 14), yoğun bir tercüme faaliyeti yapıldı. Böylece Batıdaki hümanizm ve Rönesans hareketlerinin Avrupa'da sağladığı büyük imkânların yurdumuzda da sağlanmasının milletimizi ileri hamlelere hazırlayacağı zannediliyordu (Donuk, 1988: 24). Bu yüzden Lâtin-Yunan köklere dönmeyi, sanki bir Batılıymış gibi yeğlemişler ancak Batıdan hümanist kültür değerlerini aldıktan sonra kendi gerçeğimize yönelebileceğimizi ummuşlardır (Türkdoğan, 1988: 19). Fakat aynı hümanizm başka herhangi bir toplulukta aynı sonucu verebilir miydi? Milletimize benzer faydalar sağlaması mümkün olur muydu? Tabî ki hayır. Çünkü her türlü fikrî, felsefî anlayışlarla ilgili topluluğun tarihî oluş ve millî karakterinin sıkı bağlantı hâlinde bulunduğunu gözden kaçırmamak gerekir (Donuk, 1988: 24). Türk toplumu, tarihî gelişimi ve kültür değerleriyle Batı'dan tamamıyla farklı bir medeniyetin üyesidir. Türk'ü kimliğinden soyutlayarak bir başka kültür ve medeniyetin içine itmek, her şeyden önce akılcı, yöntemli, düzgün bir çözüm yolu olarak kabul edilemez (Türkdoğan, 1988: 19). Herhangi bir Avrupalı topluluk ile Türk milleti arasında sosyal yapı, ahlâk, hayat görüşü ve inanç bakımlarından açık ayrılıklar bulunduğu belirlenmeliydi. Fakat hümanizm gibi Batılı bir faaliyete geçmeden önce milletimiz iyi tanınmadı, tarihimiz, toplum yapımız araştırılmadı (Donuk, 1988: 25). Batı hayranlığının çekiciliğinde kendilerini kaybettikleri anlaşılan aydınlarımız herhalde plânlayıp yürüttükleri hareketin gerçek yüzünü kavrayamadı. Çünkü bizzat hümanizm ve Rönesans her millet topluluğunun kendine özgü bir moral yapı ve kültür birliği olduğunu ortaya koyuyordu.

Üstelik çok eski bir medeniyete sahip milletimiz kültürden yoksun sayıldı ve her cins "yenilik" in kabul ettirilebileceği ilkel bir kütile sanıldı. Bu sebeple gençliğimiz ana kütleden koptu, kendini soyuna yabancı hissetmeğe başladı, millî menfaatler konusundaki hassasiyetini kaybetti. Tam bir birlik havası içinde ileriye atılmamızı sağlayacağı sanılan hümanist taraftarlıklar tam aksine (Donuk, 1988: 24) bozucu tesir yaparak (Donuk, 1988: 25) her sahada bir avarelik, umursamazlık, bir dağınıklık (Donuk, 1988: 24), manevî sarsıntı (Donuk, 1988: 25) doğurdu. Bugün aydınlarımızın önemli bir kesiminde rastlanılan kozmopolitizm (Kozmopolit: Çeşitli milletlerden kimseleri barındıran kapsayan, millî olmayan, her kalıba giren), snobizm (Moda olan her şeye yapmacık, budalaca hayranlık) hatta nihilizm (hiççilik) türündeki sapmalar, millî köklere

dönme çabasına karşı Yunan-Lâtin köklere yönelen kültürde hümanizma şartlanmasının oluşturduğu karışıklığın kargaşanın eseridir (Türkdoğan, 1988: 13).

Türk hümanistine göre medenileşmek Yunan'ın fikrî, siyasî değerleri ile Hristiyan geleneklerini benimsemektir. Onun için milletimizi Helen kültürüne alıştırmak, yaklaştırmak istediler (Donuk, 1988: 25). Batılılaşma teziyle bizi bugünkü Batıya değil Batının yararlandığı Greko-Romen dönemine götürmeyi (Türkdoğan, 1988: 13) Lâtin-Yunan köklere inilmesini önerdiler (Türkdoğan, 1988: 14). Türklüğümüze tarihimize "bizi biz yapan" değerlere millî köklere kendini kendinde arama hareketlerine (Türkdoğan, 1988: 15) yönelmemizi devlet felsefesi hâline getiren Türk milliyetçiliği, Batı'yı, Yunan ve Lâtin köklere inmediği için yanlış anlamakla suçlandı, yerine tam on yıl süreyle Lâtin ve Yunan kaynakları oturtulmak istendi. Eğitim-öğretim programları, ders konuları Yunan-Lâtin kültürünün hâkimiyeti altına sokuldu (Türkdoğan, 1988: 14). Tarih ve kültür kitapları daha çok Rönesans ve Reform hareketlerine ayrıldı. Lâtin-Yunan hümanizması ayrıntılı bir biçimde ele alındı. Orta Asya Türk kültürüne geniş ölçüde yer verilmedi (Türkdoğan, 1988: 15). Gerçekleri inkâr ederek tarihimizi, Asya devresinden ayırıp Türkiye halkının dünya Türklüğü ile ilgisini keserek Anadolu'nun geçmişine bağlamağa çabaladılar. Her biri inci inceliğindeki ata armağanı sanat eserlerimiz kolayca bir kenara itilirken bir Yunan veya Roma duvarından kopmuş, yeryüzünde binlercesi var olan bir taş parçası bile özenle korundu. Yurdumuzun her yanında bir Hristiyan azizinin doğum yeri veya Hristiyan tapınağı, mukaddes yeri keşfedildi. Bunlar etrafında turizm maksatlarını çok aşan bir propagandaya girişildi. Dilimizde Rum ve Batı kökenli hiç bir kelimeye dokunulmazken millî kültürümüzü yaşatan Türkçe veya Türkçeleşmiş kelimelere ve terimlere hücum edildi (Donuk, 1988: 25-26). Türkçe'nin İslâmî kültür içeriği taşıyan kelime ve kavramları değiştirildi. "Öztürkçe" icat edilerek geçmiş ile bağlantı kesildi (Bolay, 1990: 280). Türk Dil Kurumu -Nurullah Ataç'ın da etkisiyle- Lâtin-Yunan köklere uyan bir çabalama kampanyasının içine itildi. Türk dili ve gramer yapısı "devrik cümle" diye ifade edilen Lâtin-Yunan kaynağına benzetilmeye çalışıldı (Türkdoğan, 1988: 15). Resmî ve özel kurumlarımıza Yunanca dâhil Avrupa dillerinde adlar takıldı (Donuk, 1988: 26). Millî Eğitim Bakanlığı tercüme bürosu kurdu. Lâtin-Yunan klâsikleri harıl harıl dilimize çevrildi. Devlet tarafından parası sağlanan Tercüme Dergisi, hemen her sayıda Yunan-Lâtin kaynaklarına ait felsefî, edebî, güzel parçaların çözümlemeleriyle dolduruldu (Türkdoğan, 1988: 15). Kurulan Köy Enstitüleri aracılığıyla geleneklerine törelerine ve millî kültür değerlerine bağlı olan köylü çocukları, kültür hümanizması içinde beyin yıkama işlemine sokuldu (Türkdoğan, 1988: 16) Halk Evleri birer Marksist yuva hâline dönüştürüldü. Böylece her noktada devletin yönlendirmesiyle- Türk toplumuna yeni kökler, yeni medeniyet ve kültür odakları sunulmaya çalışıldı (Türkdoğan, 1988: 15). Özü İslâm'a dayanan Türk kültürüne karşı Greko-Lâtin kültürüne dayanan yeni bir kültür ve medeniyet oluşturulmaya çalışıldı (Bolay, 1990: 289). Kültürde hümanizma akımı, ülkede millî güçlerin yerine bir örtülü güç birikimi hâlinde olan "Türk solu"nu getirdi (Türkdoğan, 1988: 14). Hatta bizdeki hümanizm hareketi süratle sosyalist, materyalist nitelik kazandı. Tercüme faaliyeti ile Batının yorumu materyalistlerin kontrolü altında işleyen bir propaganda âleti hâlini aldı ve milletimizi materyalist bir topluluk hâline getirmeye yöneldi (Donuk, 1988: 26). İktidar, eğitim kurumları gibi ülkenin temel, çok önemli, sonucu doğrudan etkileyen kuruluşları solcu gruplar tarafından donatıldı (Türkdoğan, 1988: 14). İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Sovyet Rusya'nın galip ülkeler arasında bulunması sosyalleştirme sürecini daha hızlandırdı. Çünkü "hümanizma ile komünizme" bir "barışık kardeşler" gibidir. Sonuçta aynı yola çıkarlar (Türkdoğan, 1988: 17). Edebiyatımız, basın-yayın hayatımız, devamlı "tabîî hukuk" anlayışı ile beslenen hukukumuz, Marksizm etrafında dönen iktisat öğretimimiz, siyasal bilgiler, idarî ilimler ve hukuk fakülteleri gibi cumhuriyetin "kumanda edici" kilit mevkielelerine adam yetiştiren kurumlarımız, öğretmen okulları programları ayrıca hümanizmi yaymayı iş edinen kalem ve fikir sahiplerinin kimlikleri bunu açıkça göstermektedir (Donuk, 1988: 26). Nazizmin doğurduğu felâket, milliyetçiliğin değerini, önemini düşürdü. Bu yüzden 1944'te Türkçü ve Turancı olanlar kötü duruma düşürüldü (Türkdoğan, 1988: 14).

Sürekli ve sürekli değişmenin üst üste kapattığı olaylarla Tanzimat, meşrutiyet, cumhuriyet ve kültürde hümanizma, dünya görüşü, hayat tarzı ve inanç sistemleri birbirinden farklı, birbiriyle çelişkili durumda olan nesiller oluşturdu (Türkdoğan, 1988: 20). Yetiştirilmeye çalışılan milliyetçi gençlik, karşısında yetiştirilmiş hümanist, millî kültür dokusu zayıflamış "renksiz" ve "idealsiz" bir nesil yanında sol militarizme açık, öfkeli, Çayanov'un hayâl ettiği köylü kökenli "Marksist kuşaklar"ı buldu (Türkdoğan, 1988: 15-16). Nesiller birbirine

düşürüldü. Kalpler ve kafalar anarşiye sürüklendi.

Bugün daha çok sola açık olan Türk hümanistleri şartlara göre Kemalist görünür fakat genellikle milliyetçiliğe karşı kimliktedir. Çelişkili, ikili şahsiyete sahiptirler. Her kalıba uyma özellikleri vardır. Sonuna kadar Batıya açık, "Batıya rağmen Batıcı" bir kimlik taşırlar. Kemalist ideolojiye bağlılıkları, tek şekilliliği oluşturan "sosyal etiket'tir. Köklü bir millî kültür yerine kozmopolit (her kalıba giren) bir eğitimle yetişmişlerdir. Kişilikleri kristalize edilmemiş olan bir gruptur. Üst öğrenim görmüşlerdir. Yüksek her kalıba girme özelliğine sahip bulunurlar. Bu sebeple iktidar seçkinleri arasına girmişler ve Türkiye'nin kaderinde söz sahibi olmuşlardır. Bunlar, ordu gücüne dayalı lâiklik uygulamış, din-devlet ayırımını Tanrı tanımazlığa döndürmüş ve dinî hayatı devre dışı bırakmıştır (Türkdoğan, 1988: 17).

1950'lerden önce gündeme gelen "Kenan Öner- Hasan Ali" davası, aslında milliyetçi yönetimin silahlı sembolik bekçisi eski Genelkurmay başkanı Mareşal Fevzi Çakmak ile eski Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel arasında meydana gelmiştir. Kültürde hümanizmanın "büyük yıkımları" karşısında "millî şef" çevreden gelen baskıları da göz önüne alarak Hasan Ali Yücel görevinden almış, yerine kültürel hümanist olmayan "Anadolucu" Reşat Şemsettin Sirer'i atamıştır. Böylece kültürde hümanizma akımı -yaklaşık on yıl sonra- devre dışı bırakılmıştır (Türkdoğan, 1988: 16).

Hümanist akım taraftarlarımızın en önemli yanılgıları, Batılılaşma-modernleşme tezini tekçi olarak düşünmeleri, Batıya rağmen Batılılaşmayı Herodian (Her türlü yeniliğe açık) bir yapı içinde gerçekleştirmeye çalışmalarıdır (Türkdoğan, 1988: 15). Oysa Batı tarihinin altın çağından bizim faydalanabileceğimiz özellik yani Avrupa hümanizminin bize verdiği ders, onun, milletçe kalkınmak, medeniyetçe yükselmek için millî kültürün temellerine inme, toplulukları millîleştirme ihtiyacını gözlerimiz önüne sermesidir (Donuk, 1988: 26).

Türk milleti ancak kendi "kaybolmuş millî kültür hazinelerimin üzerine eğilmek, Türk hukukunu, Türk ve Türk-İslâm düşüncesini işlemek ve millî karakteri kuvvetlendirmek yoluyla ileri hamleler yapabilecektir. Yoksa yarı aydın hümanistlerin tasarladıkları gibi asil Türk milletini Avrupalının izinde yürütmek, Yunanılaştırmak, Hristiyanlaştırmak ve materyalistleştirmek yolu ile değil (Donuk, 1988: 26).

Sonuç

İnsanlık, insanı sevmek ve insana değer vermek, insanı korumak ve geliştirmek için Eski Yunan'a değil Hindistan'a değil bize bizim kültür ve medeniyetimize koşmalıdır. Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'in aydınlığında yoğrulan Türk-İslâm medeniyetinin, insanları, "zübdetü'l-âlem" (kâinatın özü), "Allah'ın yeryüzündeki halifesi", "eşref-i mahlûkat" (en şerefli yaratık) ve "ahsen-i takvim" (en güzel biçimde yaratılmış) olarak ele aldığını ve yaşanan hâl olarak gerçekleştirdiğini görmelidir (Arvasî, 1982: 386). Kara ve kızıl emperyalizmin şeflerinin ve uşaklarının insancılık çıkırtkanlığına kimse aldanmamalıdır. Hümanizmin dünyanın büyük bir kısmına bilhassa Türk ve İslâm dünyasına kan kusturan, Türkleri, Müslümanları, "öz yurdunda garip, öz vatanında en aşağı kısım" hâline getiren, sinsî ve kurnaz kapitalist ve komünist emperyalistlerin, Türklüğün Müslümanların ve diğer insanların gözyaşları üzerinde teptikleri tivistin maskesi olduğu görülmelidir. Amaçlarının "milletleri millet yapan değerleri yıkma, bozmak, milliyet bağlarını çözmek, millî şuur ve millî devletleri çökertmek yani başka milletlerin tarihini, kültürünü, devletini yok etmek ve kozmopolit (millî niteliği olmayan) bir dünya kurarak dünyaya hükmetmek olduğu anlaşılmalıdır (Arvasî, 1982: 387-388).

Zaman içinde milletimizin ümmetimizin ve bütün insanlığın kırmızı şapkalı kız olmadığı görülecektir.

KAYNAKLAR

- Arvasî, S. Ahmet, Türk-İslâm Ülküsü 2, Ocak Yayınları, İkinci Baskı, Ankara, Şubat 1982.
- Bolay, S. Hayri, Felsefî Doktrinler Sözlüğü, Akçağ Yayınları, 5. Baskı, Ankara 1990.
- Donuk, Abdülkadir, Hümanizm ve Milliyetçilik, Türk Yurdu, Sayı: 19, Ağustos 1988.
- Meydan Larousse, c. 6, Meydan Yayınevi, 1971.
- Türk Ansiklopedisi, c. 19, Millî Eğitim Basımevi, 1971, Ankara.
- Türkdoğan, Orhan, Değişme-Kültür ve Sosyal Çözülme, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1988.
- Wıdgery, Alban G., Tarih Boyunca Büyük Öğretiler, (Çev. Gülçiçek Soytürk), Milliyet Yayınları, Genel Kültür Dizisi: 9, Birinci Baskı, Temmuz İstanbul 1971.
- Zekiyan, Boğos, Hümanizm (İnsancılık) Düşünsel İçlem ve tarihsel kökenler, inkılâp ve Aka Kitabevleri A.Ş.,1982, İstanbul.

isarc

INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER

<https://www.isarconference.org/>

ISBN: 978-625-8061-82-6